

TÖRE

FİKİR
SANAT
VE
EDEBİYATTA

FİKİR SANAT VE EDEBİYATTA

TÖRE

**Aylık Fikir Sanat Edebiyat
Dergisi**

Yıl: 1 Sayı: 3 Nisan 2012

ISSN:2146-7773

İmtiyaz Sahibi

ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ömer Faruk BEYCEOĞLU

Yayın Danışmanı

A. Yağmur TUNALI

Sanat Koordinatörü

H. Nurcan YAZICI

Ahmet ŞAFAK

Halkla İlişkiler Koordinatörü

Mehmet Yıldırım YÜCE

Grafik - Tasarım

İsmail KANDEMİR

Editör

Şükrü ALNIAÇIK

iletişim

tore@toredergisi.com

www.toredergisi.com

İdare Yeri

Çetin Emeç Bulvarı 1314 Cadde

1315 Sokak Can Apt. 7/3

A. Öveçler - ANKARA

Tlf: 0.312.472 70 10

Faks: 0.312.472 70 11

Cep: 0.532.373 11 24

Baskı / Cilt

BERİKAN MATBAASI

Tlf: 03122326218

Fiyatı: 7 TL

İ Ç İ N D E K İ L E R

TÖRE'den

Törelen de Gel

Âşık Yaşar REYHANI / 04

Yüzbaşı Mustafa Kemal'den Yüzbaşı Alparslan Türkeş'e
Türk Milliyetçiliği

Dr. Suat ÇIRAKOĞLU / 05

Sensiz İstanbul

Ayhan İNAL / 13

Çaresizlik

Zehra ULUCAK / 14

Türk Devlet Anlayışı ve Osman Turan

Prof. Dr. Sadettin GÖMEÇ / 15

Millî Bayramlarda Millî Ayıp

Dr. Sakin ÖNER / 18

Türk'ü Yakmak mı, Türkü Yakmak mı? Hangisi

Ali Rıza ÖZDEMİR / 19

Sevdan Uçurum!..

Günerkan AYDOĞMUŞ / 20

Şeb-i Yeldâ'dan

A. Yağmur TUNALI / 21

Köl Tigin Ünlemesi -II-

Hakan İlhan KURT / 22

Adresimi Bilmiyormuş!..

Aydil EROL / 26

Bana Düştü

Nihat KAÇOĞLU / 28

Gönül Coğrafyası

Yusuf DURSUN / 29

Türk Edebiyatında Siyasi Tahliller

Ahmet ŞAFAK / 30

Bana Bayramlar Getir

Hasan Sami BOLAK / 32

Gurbete Açılan Pencерemiz Hasan Kayıhan

İle Söyleşi

Murat AYBİRDİ / 33

Hakkımız Baki

Mehmet Ali KALKAN / 39

Çocuk Bahçesindeyken...
Vahit TÜRK / 40

Kafdağı Sevdaları
Sevim YAKICI / 42

Hayata Türk'çe Bakanların Keskin Kalemî:
Necdet Sevinç
M. Nihat MALKOÇ / 43

Mavi Elbiseli Kadın
Asena Gülsüm GÜNEŞ / 46

Kördüğüm
Nuray ALPER / 47

Bir Fotoğraf... Bir Hatıra / Mayıs Çiçekleri
Ahmet Tefik OZAN / 48

Türkmenlerin Dünü, Bugünü ve Yarını
Nefi DEMİRCİ / 50

Hikâyet
Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU / 56

Irak Türkmen Edebiyatından Nesir Örnekleri -I-
Yrd. Doç. Dr. Hatem TÜRK / 58

Men Aşğundan Ölürem
İlter YEŞİLAY / 61

Ahi Evren ve Somunçu Baba
Prof. Dr. H. Ömer ÖZDEN / 62

Ay Gibi
İlhan KURT / 64

Türkçem
Oğuz PAKÖZ / 65

Son Turnalar
Necdet EKİNCİ / 66

Aldadım
Ramiz ROVŞEN / 71

Süveydâ'ya Mektuplar / Kelebek Ömrü
Mehmet Nuri PARMAKSIZ / 72

Düş Perisi
Mehmet ÖZDEMİR / 74

Anka Kanadı
Yağmur ŞENGÖK / 75

Gam Gazeli
Lütfü ŞEHSUVAROĞLU / 77

Sanat ve Biz
Dr. Mehmet SAĞ / 78

Hasret
Yılmaz SOYER / 80

Susarak Tüketilen
Sümevra ÇAĞDAŞ / 81

İngiltere'den Fransa'ya Oradan da
Almanya'ya Zorlu Geçiş ve Hasan Oraltay
İbrahim METİN / 83

Merhaba TÖRE
Gülhan Gamze MUTLU / 87

KKTC ve Anayasası Bir Oyuncak mı?
Emete Gözügüzelli CİVAN / 88

Elif Zikri
âl-i rıza / 90

Ölüme Uyanış
Ülkü GÜVEN / 91

Geçmişten Bugüne Konya Keçeciliği
H. Nurgül BEGİÇ / 92

Yalnızlık Büyüyen Bir Şehirdir İçimde
Selma HARNUPÇU / 96

Gözlerimden Uçan Ak Kayık
Aşım ÇAKIPBEKOV / 97

Bizimdir
Oğuz Ş. DUMAN / 103

Türklüğe Hizmet Edenler
Oğuz ÇETİNOĞLU - M. Şadi POLAT / 104

Kara Altın
Coşkun ÇOKYİĞİT / 110

Öğüt
Kenan ÇARBOĞA / 111

Sanata Dair / 112

*Desenler: Svetlana İNAÇ-Ramazan TÜRKMEN-Turgay KAÇAR-
Gökhan TEMİZEL-S. Ahmet YOZGAT-Mehmet SAĞ-Halil GÜL-
EL*

Fotoğraflar: İbrahim METİN-A. Tefik OZAN -H. Nurgül BEGİÇ

SUNUŞ

Merhaba;

Nisan sayısı ile üçüncü defa sizlere konuk olmaktan mutluluk duyuyoruz.

Her sayıyı bir öncekinden daha olgun ve beklentilerinize cevap verecek şekilde hazırlamanın telaşı ve kaygısından başka bir endişemiz yok. Biliyoruz ki sizler, kavuştuğunuz eski dostunuzun her sayısında kapağı açarken geçmişte akıllarınızın ve yüreğinizin bir köşesinde daima sıcak muhabbeti bulunan TÖRE'den beklentilerinizi yeniliyor ve o hasretle okumaya başlıyorsunuz.

Bir de zamanı ayarlanabilse, dediğinizi duyar gibiyiz. Haklısınız... Zaman önemli ve biz onu yakalamak için büyük bir gayret sarfediyoruz. Sebepleri önemli değil belki ama ilgisizlik ve dikkatsizlik olmadığını bilmeniz bizim için yeterli. Bundan sonra (Haziran ayından itibaren) her ayın ilk haftasında TÖRE'niz elinizde olacaktır.

Bu sayıda "Sanata Dair" başlığı altında sanat haberleri vermeye başladık. Bundan sonra bu sayfa çeşitli sanat olaylarını sizlere duyurmamızda bize aracı olacak. Bunu yaparken kendi insanımızın ortaya koyduğu emeği ve eserleri de sizlere tanıtmış olacağız.

"Türklüğe Hizmet Edenler" başlığı altında, bulunduğumuz ay içinde Türklüğe hizmet eden siyaset, devlet adamı, şair, yazar, sanatçılarımızın hizmetleri ve hayat öykülerinden kısa kesitler vereceğiz. Bu sayfanın hazırlanmasında emek veren Sayın Oğuz ÇETİNOĞLU ve Mehmet Şadi POLAT'a teşekkür ediyoruz.

Bir başka yenilik ise, "Sinema" sayfası. Eksikliğini duyuyor ve bu konuda ciddi çalışmaların yapılmasının bir zaruret olduğuna inanıyorduk. Sayın Coşkun ÇOKYİĞİT yıllardır emek verdiği bu sahadaki birikimleri ve yazıları ile eksikliğimizi ortadan kaldıracaktır.

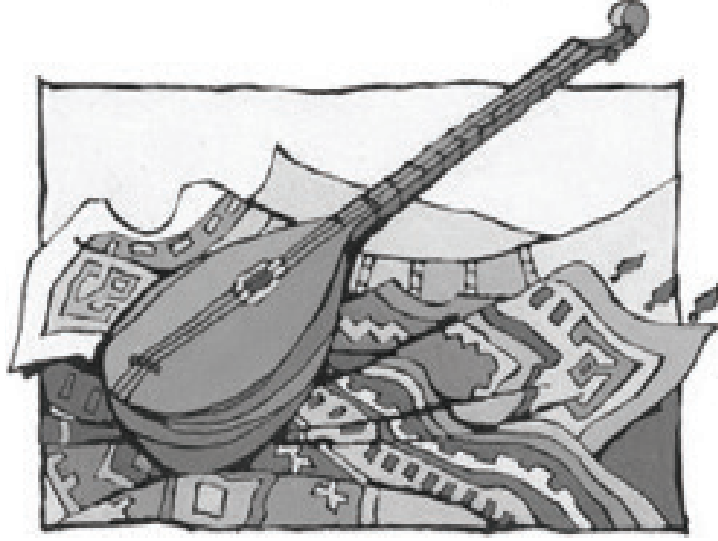
Bu sayıda biraz daha fazla şiir, biraz daha fazla deneme var. KIBRIS konusu, IRAK TÜRKLERİ'nin durumu yine işin ehli kalemler tarafından ele alındı.

TÖRE, Mayıs 2012 sayısında, her daim Rahmetle ve minnetle andığımız şairimiz DİLAVER CEBECİ'nin kendi sesinden şüirlerini ihtiva eden bir CD'yi de okurlarına armağan edecektir. Bu konunun gerçekleşmesinde ön ayak olan Sayın İbrahim METİN beye ve Ayla CEBECİ hanımefendiye saygılarımızı sunuyoruz.

TÖRE'ye verdiğiniz değere ve onu yaşatmak için gösterdiğiniz gayrete teşekkür ediyor, daha güzel günlerde, tüm Türk yurtlarının azatlığını kutlamak dileğiyle selam ve saygılarımızı sunuyoruz..

Tanrı Türk'ü hep korumuştur. Bundan sonra da koruyacaktır. Bundan hiç şüphemiz yok, yeter ki, Türk Türk'ü sevsin ve korusun.

TÖRELEN DE GEL

•
Âşık Yaşar REYHANI

Bu yurda bir umut getirmek için
Töre gör, Töre al, Törelen de gel.
Düşünü gerçeğe yetirmek için
Yöre gör, yöre al, yörelen de gel.

Göz kırpma, geceyi gündüze ekle,
Varsın su uyusun, sen nöbet bekle,
İster koş, ister düş, ister emekle;
Sıra gör, sıra al, sıralan da gel.

Bu yurt için kurban sayılmalı baş;
Koy yitsin mezarın, ne ki iki taş,
Korku ile olmaz yiğitçe savaş;
Yara gör, yara al, yaralan da gel.

Reyhani, bu yolda öl bile bile,
Ölürken düşmana dişini bile,
Gökteki yıldızlar kararsa bile,
Çıra gör, çıra al, çıralanda gel.

3.Nisan 1972 Erzurum

-Ölümünün On Beşinci Yıldönümünde-

YÜZBAŞI MUSTAFA KEMAL'DEN YÜZBAŞI ALPARSLAN TÜRKES'E TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

•
Dr. Suat ÇIRAKOĞLU

O'nu ilk kez 1968 yılında bir rastlantı sonucu tanıdım. Ankara'da Kızılay'a yakın bir yerde oturuyorduk. Bu yüzden sık sık Kızılay civarında gezer dolaşırdım. Yine böyle bir zamanda akşam olmak üzereydi. İzmir caddesinin, Necatibey caddesi istikametine doğru gidiyordum. Bu istikamette sağda kalan İşhanlarından birisine girmek üzereyken aynı anda dışarıya çıkmakta olan bir insana kapıda çarpıştım. 6-7 yaşlarında bir çocuk olarak çarpıştığım kişinin göbeği-göğsü istikametinde bir uzunluk oluşturuyordum. Karşımdaki kişinin neredeyse karnına doğru bir hamle yapmıştım. Tam bu esnada yanındaki 3-4 kişi aynı anda bana doğru bir hamle yaparak engellediler. Fakat göğüs göğüse çarpıştığım

Harbiyeli Alparslan Türkeş

kişi, hamle yaparak beni yana doğru çekmeye çalışan bu arkadaşlarına engel oldu. Hemen hemen benim boy hizama inerek adımı sordu. Nerede oturduğumu, babamın işini, okula gidip gitmediğimi sorduktan sonra kısa cevaplarla kendisine karşılık verdim. Okula gitmediğimi ama bu dönemde başlayacağımı fakat okuma yazmayı bildiğimi söyledim. Bana “mutlaka oku, mühendis ol, mimar ol ülkeye hizmet et” dedi. “Olmazsa Tarihçi ol, tarihimizi iyi öğren-öğret” diye devam etti. Buna benzer bir iki cümle daha söyledikten sonra kolundaki manşetleri çıkararak “bunları iyi sakla, sana armağan olsun” diyerek bana verdi. Küçük bir çocuktum, ne söyledim, nasıl davrandım hatırlamıyorum. Üstelik adını bile bilmiyorum sormayı da akıl edemiyordum. Bu olaydan birkaç ay sonra idi. Babam “Yeni İstanbul Gazetesi” okurdu. Bu gazetede, benim bir rastlantı sonucu karşılaştığım ve bana kol düğmelerini veren kişinin fotoğrafını gördüm. Babama bunun kim olduğunu sordum: “TÜRKEŞ” dedi. Birkaç da “Parti Başkanı, Ankara Milletvekili, Menderes, 27 Mayıs” gibi kelimelerin geçtiği anlamını bilmediğim kısa cümleler kurdu. “Ben de ona oy verdim” şeklindeki cümlesi ise tam olarak aklımda kaldı. Babamın bu kişi hakkında olumsuz bir anlatımı olmadığı için “iyi bir kişi herhalde” diye aklımda yer etti.

Henüz okula gitmiyordum. Annem alfabeyi öğrettiği için basit yazıları okuyabiliyor adımı soyadımı yazabiliyordum. İşte benim adımı soyadımı yazmaktan başka ilk yazdığım isim “TÜRKEŞ” olmuştu. Bundan sonra bu ismi okudukça ve duydukça ilgi gösterir adeta doğal bir takipçisi olurum. Yıllarca böyle devam etti. Büyüdük, iş-güç, çoluk-çocuk sahibi olduk. Ve sanki bir vasiyeti uygular gibi; birkaç farklı bölümlere kaydımı yaptırıp birisinde de

bir yıl okumuş olmama rağmen bu bölümleri bırakarak “Tarihçi” oldum. TÜRKEŞ, 4 Nisan 1997 tarihinde vefat ettiğinde son görevimizi ifa için Kocatepe Camiinde saf tutanlar arasında yer almak istedim. Mithat Paşa caddesinden doğru camiye giriş yaparken birçok tanıdığın da akın akın gelmekte olduğunu görüyordum. Bir tarafta Yaşar YILDIRIM’ı görüyor diğer tarafta Yahya AKENGİN’i seçebiliyordum. Daha birçok tanıdık arasında son görevimizi de ifa ettik. “iyi bir kişi herhalde” diye çocuk kalbimde yer eden kişiyi, imamın sorusu üzerine yine “iyi bilirdik” haykırışı ile uğurladık.

Büyük Türk Milliyetçisi Alparslan TÜRKEŞ’in aramızdan ayrılışının bu yıl 15. Yıldönümü. Kendisini rahmetle anarken, yine büyük bir Türk Milliyetçisi olan ATATÜRK ile benzer bazı özelliklerini karşılaştırarak bir değerlendirme yapmak istiyorum. Çünkü her ikisinin de fikir yapısının oluşmasında önemli rol oynayan benzer bazı faktörler vardır. Her şeyden önce; çok dikkat edilmemiş, gözden kaçmış ortak bir etkenden bahsetmekte fayda var. Bu kişi; Tarih Öğretmeni Mehmet Tefvik BİLGE’dir.

M. Tefvik BİLGE hem ATATÜRK’ün hem de Alparslan TÜRKEŞ’in askerî liseden öğretmenidir. ATATÜRK, M.Tefvik BİLGE’nin kendisi üzerindeki etkisini anılarında anlatmaktadır. Manastır Askerî Lisesi’nde öğretmeni olan bu kişinin sayesinde Türk Tarihinin büyüklüğünü görerek Türklük bilincine ulaştığı ve Türk Milliyetçiliği düşüncesini pekiştirdiğini çeşitli sohbetlerinde dile getirmiştir. İşte bu kişi 1934-1935 yıllarında Kuleli Askerî Lisesi’nden Alparslan TÜRKEŞ’in de öğretmenidir. Alparslan TÜRKEŞ’in Türk Milliyetçiliğinin tarihi temellerini tanınmasında M.Tefvik BİLGE’nin önemli bir rolü olmuştur. ATATÜRK ve TÜRKEŞ çizgisindeki Milliyetçilik anlayışının ortak noktası, her ikisinin de Tarih Öğretmeni olan Mehmet Tefvik BİLGE’dir. M.Tefvik BİLGE’nin ise yine büyük bir Türk Milliyetçisi olan Şıpa Kahramanı Süleyman Hüsnu Paşa’nın Harp Okulu’nda oluşturduğu Türk tarihine ve Türk diline dayalı milliyetçilik anlayışının bir temsilcisi olmasıdır. Yani M.Tefvik BİLGE, Süleyman Hüsnu Paşa’nın oluşturduğu bir ekolün devamı olarak öğrencilerini yetiştirmiş ve onların Türk Milliyetçiliği fikrini benimsemesine yol açacak temel tarih bilgilerini vermiştir. M.T.BİLGE her şeyden önce Türk Tarihinin çok eski ve güçlü olduğuna inanıyor ve aynen bugün bir tarih metodolojisi gibi Türk tarihinin bir hanedan tarihi değil; Hunlar’dan itibaren bir devamlılık ve

Atatürk’ün ve Türkeş’in Tarih Öğretmeni Mehmet Tefvik Bilge Kuleli’de iken.

bütünlük oluşturduğuna inanıyordu. Böylece Türklerin, dünyanın en eski ve köklü bir millet olarak birçok zamanlar dünyaya hükmettiğini anlatıyordu. Bu bilinçle yetişen askerî öğrenciler, tarihleriyle ve Türklükleriyle gurur duyuyorlardı. ATATÜRK’ün de TÜRKEŞ’in de Türk tarihine duydukları ilgi ve Türk olmaktan duydukları gururun kaynağı Tarih Öğretmeni M.Tefvik BİLGE’dir. M.Tefvik BİLGE’nin bir kitabında önemli oranda yer bulan “Ahlakçılık” anlayışı hem ATATÜRK için hem de Dokuz Işık’ta yer bulduğu şekilde TÜRKEŞ için yol gösterici olmuştur.

ATATÜRK, Namık Kemal’in fikir ve şiirlerini ilgiyle takip ederken, Alparslan TÜRKEŞ’in Edebiyat öğretmeni de Namık Kemal’in oğlu Ali Ekrem BOLAYIR idi. Her ikisi de Mehmet Emin YURDAKUL ve Ziya GÖKALP’i sever ve onların eserlerinden ilham alırlardı. Hatta ATATÜRK, Ziya GÖKALP için “benim fikir babamdır” şeklinde bir ifade de bulunmuştur. “Ziya GÖKALP’in Türkçülük anlayışı” her ikisini de önemli şekilde etkilemiştir.

ATATÜRK ile TÜRKEŞ arasında o kadar çok benzerlik ve ortaklıklar var ki bunun bir benzer eğitim ve öğretim sürecinden geçmiş olmasından kaynaklanması kadar, bir takdir-i ilâhi olduğunu da belirtmemiz gerekir. Çünkü

her ikisi arasında çok sayıda ortak nokta vardır. Birkaç benzer ve ortak noktadan bahsetmek istiyorum:

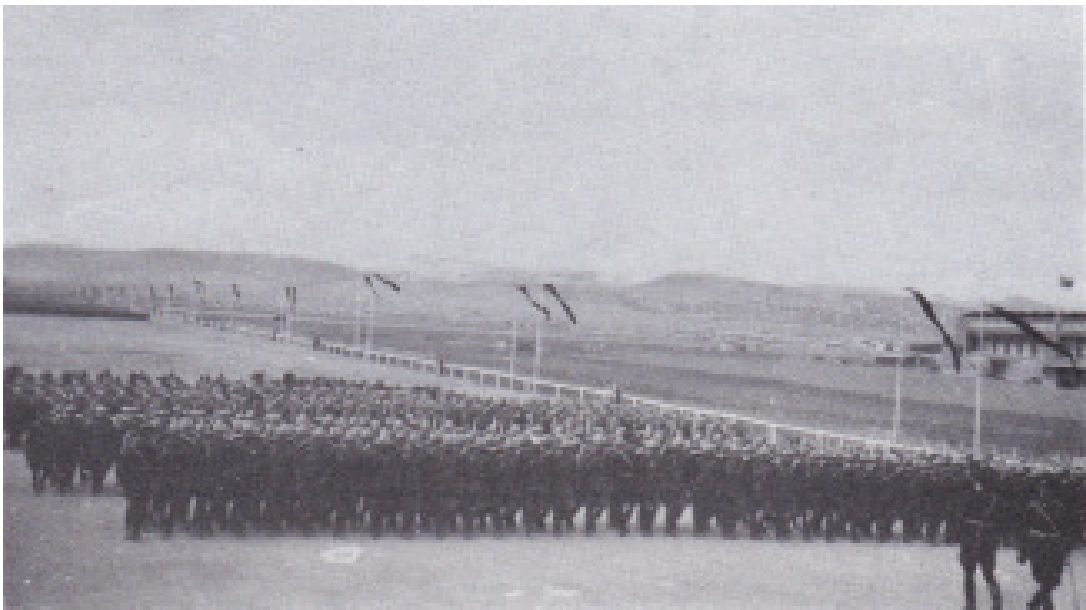
ATATÜRK'ün ata soyu Karaman'dan Rumeli'ye göç eden evlâd-ı fatihanlardandır. TÜRKEŞ'in ataları ise Kayseri'den Kıbrıs'a göç etmiş kişilerdir. ATATÜRK'ün soyu Kızıl Oğuzlardan gelirken TÜRKEŞ'in baba soyu da kendi anılarında yazdığı gibi "Kırmızılı" diye ifade edilen Kızıl Oğuz Türklerindedir.

ATATÜRK'e Askerî Rüştîye'de öğretmeni tarafından Mustafa adından sonra Kemal adı verilmişti. TÜRKEŞ'e de Rüştîye'de iken yine öğretmeni tarafından Arslan olan adına Alp eklenerek Alp Arslan yapılmıştır. ATATÜRK de TÜRKEŞ de babalarını annelerinden önce ve erken kaybetmişlerdir. Her ikisinin de baba ve annelerinin aralarındaki yaş farkı 20 civarındadır. Her ikisi de 6 kardeşti. Her ikisi de soyadlarının alınmasında kendileri belirleyici olmuşlardır. ATATÜRK de TÜRKEŞ de Piyade Sınıfına mensuptular. İkisi de hayatlarında önemli bir yer tutacak olan "Bolayı" da görev yapmışlardı.

İkisi için de Fevzi ÇAKMAK Paşa'nın önemli ve özel bir yeri vardır. Fevzi Paşa, Kuleli Askerî Lisesi'ni ziyaret ettiğinde Alparslan'la da görüşmüş ona bazı öğütlerde bulunmuştur.

Kuleli'yi bitiren TÜRKEŞ, Ankara'ya Eylül 1936 tarihinde taşınan Kara Harp Okulu'nun ilk öğrencilerindedir. 1936 Eylül'ünde Ankara'ya

gelen Harbiye öğrencisi TÜRKEŞ ilk görev olarak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerinde görev almış ve ATATÜRK'ün huzurunda yapılan resmî geçide katılmıştır. Bu törenden kısa bir süre sonra ATATÜRK Harbiye'yi ziyarete gelmiş ve çok kısa bir süre kalmasına rağmen aralarında TÜRKEŞ'in de bulunduğu birkaç öğrenci ile görüşmüştür. 23 Aralık 1936 tarihinde gerçekleşen bu ziyaret ve görüşme ile ilgili ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Hatta ATATÜRK'ün Ankara'daki Kara Harp Okulu'na yaptığı bu ziyaret bugün bile literatürde yer almamaktadır. Bunun nedeninin ATATÜRK'ün bu ziyaretinin özel bir anlam taşıması olmalıdır. Çünkü bu dönemde bazı öğrencilerin, Türkiye'nin dışında kalan çeşitli Türk bölgelerinden özel getirilmiş olduklarını biliyoruz. O dönemde Kerkük, Türkistan, Üsküp, Drama, Kırım, Hatay ve Kıbrıs gibi bölgelerde doğup büyüyen bazı çocuklar bir devlet politikası olarak askerî öğrenci yapılmışlardır. ATATÜRK bu ziyaretinde bu öğrenciler ile görüşmüştür. Bunun ne kadar önem taşıyan bir uygulama olduğu yıllar sonra TÜRKEŞ'e Kıbrıs Türk Ordusu Başkomutanlığı görevi verilmek istenmesiyle anlaşılmaktadır. 27 Mayıs İhtilâlinde hemen önce dönemin Genelkurmay Başkanı tarafından Alparslan TÜRKEŞ'e general rütbesinde Kıbrıs Türk Ordusu Başkomutanlığı teklif edilmiş ve bu konu ile ilgili gerekli işlemler de yapılmıştır. Ancak 27 Mayıs İhtilâli gerçekleştiğinden bu plan uygulanamamıştır.

29 Ekim 1937. Atatürk'ün Huzurunda aralarında Türkes'in de bulunduğu Harbiye Öğrencilerinin geçit töreni

ATATÜRK öldüğünde TÜRKEŞ, Teğmen olarak İstanbul'da bulunuyordu. Cenaze Dolmabahçe Sarayı'nda katafalka konulduğunda Teğmen TÜRKEŞ de cenazede nöbet tutanlar arasındaydı. Ardından cenazenin Ankara'ya nakli sırasında Gülhane Parkına götürülüp Saray Burnu'ndan yolcu edilmesi esnasında da hep cenazenin yanındaydı.

ATATÜRK'ün vefatı ile O'nun misyonu Alparslan TÜRKEŞ'e intikal etmiş oluyordu. ATATÜRK tarafından Türk tarihini bütün yönleri ve büyüklüğü ile ortaya koyma amacıyla 1931 yılında Türk Tarih Kurumu kurulmuştu. TÜRKEŞ yıllar sonra Türk Tarih Kurumu'nun mevcut durumdaki eksikliğini gidermek için başta Orta Asya Türklüğü olmak üzere tüm Türk dünyasını incelemek maksadıyla "Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü"nin kurulmasını sağladı. Bu kuruluş TTK'ndan tam 30 yıl sonra 1961'de gerçekleşti. Görüldüğü gibi ATATÜRK'ün düşünce yapısının temel taşı olan Türk Milliyetçiliği fikriyatı yıllar sonra da ATATÜRK'ün ilkeleri ışığında gelişme safhası bulabiliyordu.

ATATÜRK, askerî ve ilmî çevrelere çok sayıda eser bırakmıştır. Birikimlerini kitap haline getirerek başka kişilerin de yararlanmasını ve toplumun aydınlanmasını istiyordu. Aynı zamanda tarihe de bir not düşmek amacındaydı. Yapılanların gelecek nesillere intikal ettirilmesi kitaplar yoluyla oluyordu. İşte bu maksatla ATATÜRK çok sayıda askerî ve siyasi içerikli kitaplar yazmıştır. Bu kitapların bazıları tarih çalışmalarına kaynaklık edecek özellik taşıyordu. Aynı özelliği ve çabayı Alparslan TÜRKEŞ'te de görmekteyiz. TÜRKEŞ de çok sayıda askerî ve siyasi içerik taşıyan kitaplar yayınlamıştır.

ATATÜRK Harp Akademisi'ni bitirdikten sonra Ocak 1905 tarihinde Şam'daki 5'inci Orduya staj için görevlendirilmişti. Burada çıkan isyanların bastırılmasında aktif rol almış ve tatbikatlara katılmıştı. Bu görevindeki önemli gözlem ve başarılı faaliyetlerine paralel olarak 1907 yılında Padişah iradesi ve Ordu emri ile yeni bir "Atış Talimatnamesi" hazırlanması istenmekteydi. Görevi alan Mustafa Kemal önce bir kaynak taraması yaptı. Şam'daki kütüphaneye ve bazı el yazması kitapların olduğu müzeye giderek buralarda bulunan kitapları inceledi. Eski basımlı bir kitabı temel alarak "Atış Talimatnamesi"ni hazırladı. Bu talimatname ordunun o kadar ihtiyacını karşılamıştır ki yıllar sonra bile askerî eğitimlerde kullanılan bir kıymet olarak güncelliğini korumuştur. Atış eğitimi yaptırın birlikler bu eğitimlerini ATATÜRK'ün hazırladığı

bu talimatnameyi esas alarak yapmışlardır. ATATÜRK'ün henüz Yüzbaşı iken yapmış olduğu bu çalışmaya benzer bir çalışma yıllar sonra TÜRKEŞ tarafından yapılmıştır. **2. Dünya Savaşı** esnasında **Üsteğmen Alparslan TÜRKEŞ** "hava saldırılarına karşı bir hava savunma teorisi" hazırladı. Türkiye'yi 75 km. çapında dairelere bölen TÜRKEŞ her dairenin merkezinde havadan gelecek düşman saldırılarına karşı nasıl bir kuvvet bulundurulması halinde etkili savunma yapılacağını ayrıntılı bir şekilde işleyerek bir rapor haline getirdi. Yine bundan farklı olarak **Kolordu Komutanlığı'nın** bir emri ile "Tanklarla Mücadele" konusunda bir kitap hazırladı. Bu kitapta tank saldırısına karşı yürütülmesi gereken muharebelerin dayandığı esasları kaleme aldı. Bu iki çalışması da komuta kademesi tarafından çok takdir gördü. Bu çalışmalar bir "talimat" gibi değer buldu, subayların temel aldıkları çalışmalar oldu.

TÜRKEŞ, bu çalışmalar dışında, kamuoyu ve bilim dünyası tarafından pek bilinmeyen başka askerî eserlere de imza attı. Bunlar Yüzbaşı iken kaleme aldığı makalelerdir. Birisi "**Geri Bölgelerin Emniyet ve Savunması**" diğeri ise "**Geniş Cepheelerde Savunma Üzerinde Düşünceler**" adlı çalışmalarıdır. İlki "**Ordu Dergisi**"sinin Aralık 1953 diğeri Aralık 1954 tarihli sayılarında yayınlandı.

"Geri Bölgelerin Emniyet ve Savunması" adlı makalede: "*Tarih boyunca, cereyen eden muharebelerde orduların geri bölgeleri, menzil sahaları, üsleri ve bunların içinde yer alan ulaştırma hatları ile ikmal ve bakım tesisleri, en hassas yerlerini teşkil etmiştir. Buralarda baş gösteren en küçük düzensizlik ve karışıklık muharebe faaliyetleri üzerinde daima can alıcı tesirler meydana getirmiştir. Geri bölgelerin bu hassasiyetine karşılık, hasmın bu bölgelere karşı girişeceği hareketler, cepheye nazaran ekseriya çok ucuz, süratli ne büyük neticeler elde etmek şansına sahiptir. Milletlerin binlerce yılların gerilerine doğru uzanan harp tarihlerinde, buna ait pek çok misaller vardır.*

Büyük yenilik ve değişikliklere sebep olan, 2.Dünya Harbinde hasımların zaman zaman, zaferler kazanmasına yol açan kesin sonuçlu meydan muharebelerindeki harekât, düşman geri bölgeleri üzerinden tevcih ve tertip edilmiştir.

Geniş ölçüde çete faaliyetleri, sabotajlar, tahrip, engelleme ve yangınlar, hava ve deniz bombardımanları, hava, indirme taarruzları, cephe-

den sızan düşman gruplarının baskınları, yarma yapan zırhlı ve motorlu birliklerin ve diğer kara birliklerinin taarruzları, özel şekilde yetiştirilmiş akıncı birliklerinin akınları, geri bölgelerin emniyet ve savunmasına hayati bir önem kazandırmış bulunmaktadır.

Gelecekteki muhtemel bir harpte, hasımların, çeşitli vasıtalarla geri bölge üzerinde daha esaslı ve planlı teşebbüslere girişeceklerinden şüphe edilmemelidir.” sözleriyle konunun önemini vurgulayarak çalışmasını takdim etti. Çalışmada önce muharebe bölgesi cepheden geri bölgelere doğru tanımlanmaktadır. Sonra özellikle 2.Dünya Savaşı’ndaki muharebelerden örnekler verilerek geri bölgelerinin emniyet ve savunulması anlatılmaktadır. Geri bölgelerin savunmasında emir ve komuta sorumlulukları, sevk ve idarenin nasıl yapılması gerektiği konusu da işlenmektedir. Daha sonra, geri bölgelerin savunulması için tahsis edilen kuvvetlerin kullanılması esasları maddeler halinde anlatılmaktadır. Muharebe esnasında geri bölgelerin savunulmasında birliklerin hiyerarşik olarak nasıl hareket etmeleri gerektiği incelenmektedir. Bu konular işlenirken konunun daha iyi anlaşılması amacıyla tablo ve şekillerden de yararlanılmıştır. 13 sayfa ve 3 şekilden oluşan makale alanında bugün bile geçerliliğini koruyan bir içerik taşımaktadır.

Diğer makale “Geniş Cephelerde Savunma Üzerinde Düşünceler”dir. Bu makalede: “**Geniş cephelerde savunma konusu, bugün talimnamelerimizde yer almış önemli bir muharebe şeklidir. Mahdut kuvvetlerle, geniş bölgeleri elde tutmak zorunda bulunan Türk Ordusu, gelecek harplerde hiç şüphesiz sık sık, geniş cephelerde savunma görevleri alacaktır.**

Askerî dergilerimizde zaman zaman, geniş cephelerde savunma konusunda kıymetli yazılar çıkmaktadır. Yalnız bunların bazılarında bu bahse ait birkaç hususun çok yanlış anlaşıldığı ve yanlış olarak belirtildiği görülmektedir. Doğru olmayan bu gibi fikirler üzerinde mütalaalarda bulunarak faydalı bir münakaşaya yol açmak, her halde çok istifadeli olur.

Bu yazıda, geniş cephelerde savunma, birçok yerlerde uygulanmış olan bir muharebe şeklidir ve bugün de modern orduların talimnamelerinde bu muharebe şekline ait esaslar ayrı bahisler halinde toplanmış bulunmaktadır. Az kuvvetlerle büyük kuvvetlere karşı dövülecek olan milletler için <Geniş cephelerde savunma> daha büyük bir

önem taşır. Bu muharebe şekli, birçok bakımdan normal savunmadan farklı olduğu gibi, oyalama mukavemetinden de, tamamen farklıdır. Bu konu piyade birliklerini çok yakından ilgilendirdiği kadar, geniş cephelerde örtme yapacak ve geriden büyük kuvvetler yetişinceye kadar önemli bölgelerde savunma yapacak olan süvari ve diğer çevik birlikleri de ilgilendirir.

Son harplerde, muayyen maksatlarla zaman zaman, geniş cepheler üzerinde savunma yapmak gerekmiştir. Gelecek harplerde de, bu muharebe şeklinin kullanılması bilhassa küçük ordulara sahip, zayıf devletler için büyük önem taşıyacaktır.

Geniş cephelerde savunma sayesinde, normal savunmaya yetmeyecek kadar az kuvvetlerle, geniş cephelerin örtülmesi mümkün olacağı gibi, kuvvet tasarrufu yapılarak katî netice yerinde üstünlük sağlamak veya gerideki kuvvetler için zaman kazanmak da kaabil olur

İşte, muharebe durumlarının meydana getireceği birçok zaruretlerden dolayı bazı şartlar altında, herhangi bir birlik, tabii şekilde arzu edilenden bir hayli daha geniş bir cephede savunmak mecburiyetinde kalacağına göre, bu konu üzerinde bilhassa durulmalı ve eğitimlerde de, bu konuya gerekli yer verilmelidir.” denilmektedir. Konu ile ilgili mevcut talimnamelerden örnekler verilerek hazırlanan bu makale 14 sayfadan oluşmaktadır.

1956 yılında yayımlanan “**Türk Kahramanlığı III**” adlı kitapta Alparslan TÜRKER başka makaleler de yazmıştır. Bu makaleler çeşitli dönemlerde Türklerin kahramanlıklarını hamasî bir duygu ile anlatmaktadır. Bunlardan “**30 Ağustos Zaferinin Doğuşu**” başlıklı olanının giriş cümlesinde “**Celâdet ve kahramanlıkla şahlanmayan milletler, ebedî bir karanlığa mahkûmdurlar. Milletleri yaşatan ve yükseltenler, kahramanlardır. Milletlere yol gösterenler, zafer kapılarını açanlar, tarihlere şan verenler, yine kahramanlardır. İnsanlığın kaderine hükmedenler, medeniyet ufuklarına ışık tutanlar ise yine, kahramanlardır. Türk tarihi, yüce bir kahramanlık menkıbesi olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti de, baştanbaşa, eşsiz kahramanlar tarafından meydana getirilen bir eserdir.**” denilmektedir.

ATATÜRK’ün “**Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.**”, “**Bu milletin evlâtlarının fedakârlıkları, kahramanlıkları için kıyaslanacak örnek bulunamaz.**” sözleri,

TÜRKEŞ ile gönül ve duygu birliğini de gösteren en güzel örneklerdir.

Bu çalışmada ATATÜRK ile TÜRKEŞ arasındaki benzerliklere dikkat çekmeye çalıştım. ATATÜRK'ü de TÜRKEŞ'i de bir lider olarak ortaya çıkaran bazı etkenler vardır. Bunların başında, aldıkları eğitim gelmektedir. Her ikisi de ortak anlayışın yansıması olan bir eğitim sürecinden geçmiştir. Başka bir

çok kişi de bu eğitimden geçmesine rağmen aynı sonucun alınmadığı da bir gerçektir. Bunun nedeni ise gerek ATATÜRK gerekse TÜRKEŞ'in aynı zamanda, doğuştan gelen bir liderlik özelliklerine de sahip olmalarıdır. Verdikleri eserlerden ve yaptıkları işlerden anlıyoruz ki her ikisi de tarihe çok önem vermişler ve milletlerini bu tarih içinde daha iyi tanımışlardır. İkisinde de Türklük gurur ve şuuru üst düzeyde yer almaktadır. Birikimlerini mensubu buldukları milletin yükselmesi için kullanmışlar ve milletlerinin daha güçlü olmaları için çalışmışlardır.

Türk tarihinin bir devamlılık ve bütünlük arz ettiğine inandığımızda Türk Milliyetçiliği fikriyatının da aynı şekilde bir devamlılık ve bütünlük arz ettiğini kabul etmek durumundayız. Bu anlamda ATATÜRK ve onun görüşleri ve yaptıkları önemli bir ortak paydadır. ATATÜRK'ü oluşturan süreçteki önemli faktörlerden birisi onun Tarih Öğretmeni olan Mehmet Tevfik BİLGE idi. Aynı kişi TÜRKEŞ'in de fikir yapısının oluşmasına etki etmiştir. Bu ekolün en önemli şahsiyeti Şıpka Kahramanı Süleyman Hüsnü Paşa idi. O askerî okullardaki Türk milletinin ve Türkçe'nin yer alması için çok önemli bir işlev görmüş ve Türk Milliyetçiliğinin bir fikir sistemi olarak yayılmasında önemli bir başlangıç oluşturmuştu. İşte bu sürecin son halkalarından birisi de Alparslan TÜRKEŞ olmuştur. Aynı kaynaktan yol alan Türk Milliyetçiliğinin son dönem önemli şahsiyetlerinden birisi de yıllarca Kara Harp Okulu'nda ve Kuleli Askerî Lisesi'nde Tarih Öğretmenliği yapan Albay Tahsin ÜNAL olmuştur. Tahsin ÜNAL, TÜRKEŞ ile yakından tanışıyor ve birlikte Harp Okulu'nda öğretmenlik yapıyorlardı. İşte Türk Milliyetçiliğindeki bu devamlılık fikri böyle bir süreklilik takip ederek son dönemlere kadar ulaşmış bulunmaktadır.

Her ikisini de rahmet ve minnetle anıyoruz...

Geri bölgelerin emniyet ve savunması

Yazan: Kur. Yardımcısı
P. Kd. Yzb.
Alparslan TÜRKEŞ

TARİH boyunca, cereyan eden muharebelerde orduların geri bölgeleri, menzil sahaları, üsleri ve bunların içinde yer alan ulaştırma hatları ile ikmal ve bakım tesisleri, en hassas yerlerini teşkil etmiştir. Buralarda başgösteren en küçük düzensizlik ve karışıklık muharebe faaliyetleri üzerinde daima can alıcı tesirler meydana getirmiştir. Geri bölgelerin bu hassasiyetine karşılık, hasmın bu bölgelere karşı girişeceği hareketler, cepheye nazaran ekseriya çok ucuz, süratli ve büyük neticeler elde etmek şansına sahiptir. Milletlerin binlerce yılların gerilerine doğru uzanan harb tarihlerinde, buna ait pek çok misaller vardır.

Büyük yenilik ve değişikliklere sebep olan, II nci Dünya Harbinde hasımların zaman zaman, zaferler kazanmasına yol açan kesin sonuçlu meydan muharebelerindeki hareket, düşman geri bölgeleri üzerinden tevcih ve tertip edilmiştir.

Geniş ölçüde çete faaliyetleri, sabotajlar, tahrip, engelleme ve yangınlar, hava ve deniz bombardımanları, hava indirme taarruzları, cepheden sızan düşman gruplarının baskınları, yarma yapan zırhlı ve motörlü birliklerin ve diğer kara birliklerinin taarruzları, özel şekilde yetiştirilmiş akıncı birliklerinin (Komando ve Ranger'ler) akınları, geri bölgelerin emniyet ve savunmasına hayati bir önem kazandırmış bulunmaktadır.

Gelecekteki muhtemel bir harbde, hasımların, çeşitli vasıtalarla geri bölgeler üzerinde daha esaslı ve plânlı teşebbüslere girişeceklerinden şüphe edilmemelidir.

“Ordu Dergisi” nde yayımlanan Aralık 1953 Tarihli Makalesi

Geniş cephelerde savunma üzerinde düşünceler

Yazan:

Kur. Yrd. P. Kd. Yrb.
Alparslan TÜRKES

GENİŞ cephelerde savunma konusu, bugün talimnamelerimizde yer almış önemli bir muharebe şeklidir. Mahdut kuvvetlerle, geniş bölgeleri elde tutmak zorunda bulunan Türk ordusu, gelecek harplerde hiç şüphesiz sık sık, geniş cephelerde savunma görevleri alacaktır.

Asheri dergilerimizde zaman zaman, geniş cephelerde savunma konusunda kıymetli yazılar çıkmaktadır. Yalnız bunların bázılarında bu bahse ait bir kaç hususun çok yanlış anlaşıldığı ve yanlış olarak belirtildiği görülmektedir. Doğru olmayan bu gibi fikirler üzerinde mütalâalarda bulunarak faydalı bir münakaşaya yol açmak, her halde çok istifadeli olur.

Bu yazıda, geniş cephelerde yapılacak savunma hareketlerinin özelliği anlatılmağa çalışılacak ve yeri geldikçe yukarıda bahsedilen makalelerdeki yanlışlar da belirtilmeğe gayret edilecektir.

İkinci Cihan Harbinde, geniş cephelerde savunma, bir çok yerlerde uygulanmış olan bir muharebe şeklidir ve bugün de modern orduların talimnamelerinde bu muharebe şekline ait esaslar ayrı bahisler halinde toplanmış bulunmaktadır. Az kuvvetlerle büyük kuvvetlere karşı dövülecek olan milletler için «Geniş cephelerde savunma» daha büyük bir önem taşır. Bu muharebe şekli, bir çok bakımdan normal savunmadan farklı olduğu gibi, oyalama mukavemetinden de, tamamen farklıdır. Bu konu piyade birliklerini çok yakından ilgilendirdiği kadar, geniş cephelerde örtme yapacak ve geriden büyük kuvvetler yetişinceye kadar önemli bölgelerde savunma yapacak olan süvari ve diğer çevik birlikleri de ilgilendirir.

“Ordu Dergisi” nde yayınlanan Aralık 1954 Tarihli Makalesi

Sensiz İstanbul
 Gidişinle yıkıldı, çöktü gönül sarayım
 Seni kimlerden sorup, nerelerde arayım?
 Bu kent seninle aziz, seninle İstanbul'du
 Gidişinle mehtap ve iri güller yok oldu.
 Varlığınmış bu kente ruh veren, hayat veren
 Kuşlara kanat veren, yaşamaya tat veren,
 Martılar çığlık çığlık, boynu bükük Boğaz'ın
 Güzelliği kalmadı ne baharın, ne yazın.
 Hayâlimden gitmiyor bakışların, gülüşün
 Yollarda o incecik dal gibi süzülüşün.
 Beni sana bağlayan şeyler bilsen ne çokmuş
 Sesini duymak bile bir özge mutlulukmuş.
 Şimdi yapayalnızım milyonların içinde
 Damla bile değilim, ummanların içinde,
 Ayhan İnal
 Ayhan İnal

SENSİZ İSTANBUL

•
Ayhan İNAL

Gidişinle yıkıldı, çöktü gönül sarayım
 Seni kimlerden sorup, nerelerde arayım?

Bu kent seninle aziz, seninle İstanbul'du
 Gidişinle mehtap ve iri güller yok oldu.

Varlığınmış bu kente ruh veren, hayat veren
 Kuşlara kanat veren, yaşamaya tat veren.

Martılar çığlık çığlık, boynu bükük Boğaz'ın
 Güzelliği kalmadı ne baharın, ne yazın.

Hayâlimden gitmiyor bakışların, gülüşün
 Yollarda o incecik dal gibi süzülüşün.

Beni sana bağlayan şeyler bilsen ne çokmuş
 Sesini duymak bile bir özge mutlulukmuş.

Şimdi yapayalnızım milyonların içinde
 Damla bile değilim, ummanların içinde.

ÇARESİZLİK

Zehra ULUCAK

İçimde kabuk tutmak bilmeyen yaralara sebep, sırrım göğsüme saplandı. Tahayyüllere denk gelmeyen bir çaresizlik bu bendeki. Söküp atsam kurtulur muyum bu dilhun yüreğimden? Keşke diyorum bazen, düşüp gitse içimden... Saçılıveriyor etrafa külleri birden...

Mahzun tarafım sırrımda gizli, çaresizliğim gözlerimde... Gözyaşlarımın tuzu değişiyor yaralarım. Oradan oraya savrulurken buluyorum kendimi, mezbelelere düşmüş bir divane gibi.

İçimi düğümlüyor sanki hiç tanımadığım biri. Boşlukta sendeliyor ayaklarım. Ama en acısı boş boş bakan gözlerinde yitip gitmek belki. Satırlara düşen yalnızlığım içime gömülü sırrımdan. Devası yok bu kederli bekleyişin.

Hep mi iskalar bu mutluluk denen şey beni? Ve hep tam yakaladım dediğim anda mı kayıp gider ellerimden? Hüzünle parça parça olan kalbimin tamiri mümkün değil. Ölebilecek kadar kaybettim çünkü ümitlerimi. Konuşmak istesem de düğümlü artık sözcüklerim. Yalvarırcasına "sus" diyor bana ayaza kesmiş cümle sonlarım şimdi.

Susmaktan başka çare kalmadı, aynı yangınla küle dönerken sesi soluğu kesilmiş rüyalarım. Giderek şiddetleniyor içimdeki acı, dağılırken geçmişe dair hatıralarım. Yoruldum toparlamaktan saçılan yanlarımı şu olmaz olası "aşk"ın.

Gündüzleri de, geceleri de aynı ıstıraba mahkûm, sensiz geçen her günüm. Ayakta durmaya bile takat bulamazken bedenim, bir kalbe bu kadar yüklenilmez ki. Ayaklarım kelepçeli yürümeye mahkûm ettin beni, dermansız dertlere düşürüp, ardına bakmadan giderek. Yorgunluğumun teri damlıyor alnımdan, hüzünle yıkanmış soluk yüzüme. Tuzu değişiyor hasretin, ölene kadar açık kalmaya mahkum yaralarım.

Aldığım her nefes ciğerlerimde, içtiğim tek bir damla su kursağımda duraksıyor önce. Göğsümü delik deşik ediyor hasretin efkârı. Soluk soluğa uyanıyorum uykularımdan. Omuzlarımda hep bir sırrın ağırlığı. Ne zor avaz avaz susmak zorunda kaldığın bir hayatı yaşamak. Aynada gördüğüm bile ben değilken, arkama bakmadan kaçsam kaç durak sonra terk eder ki ruhum geçmişini?

Ne kadar eziyet etsen de dile düşürmeyeceğim sırrını... Mahşer paklar bundan sonra ikimizi.

Karalara bürünen yüreğime inat, bembeyaz bir kefene sarılı ruhum, her an bedenimle vedalaşmanın derdinde, 'bitse de gitsek' dercesine. Kulaklarımda uğulduyor sesin, sur niyetine.

Mahşerde hesaba çekilecek kalbim senin yüzünden. Daha uzun cümlelerle tarife gerek yok yüreğime ağırlık eden bu amansız derdi.

Mağrur bir ırmak sanki gözyaşım, içimde çağlayan, günahından mahcup ruhumu dağılayarak akan... Yükü ağır emanet ettiğin hüznün ahvali. Ruhuma zor geliyor, taşımak bu sefaleti. Korkup azaptan direnmek kedere ve ölüme, meydan okurcasına hayata ve sensizliğe...

Hayalin dokurken gecelerimi ilmek ilmek, can çekişen rüyaları nisyana mahkûm etmek ve zifiriliğinde gelenin buğulu camlarına çizdiğim hüzün, "Gücün bitti!" diyor, her geçen gün.

Ben acına tutsak yaşarken bu ömrü, ne zor yokluğuna yaslamak bu gönlü. Ağlamak için sonunu beklediğim bir film sanki sensiz geçen ömrüm.

Yaşamak sensen, ölmek nedir peki?

TÜRK DEVLET ANLAYIŞI VE OSMAN TURAN

•
Sadettin GÖMEÇ*

Sahasının büyük âlimi, rahmetli Osman Turan Hoca'nın kaleme aldığı "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi", bugün bütün Türk tarihçileri için kaynak eser vazifesini gören bir başyapıt diyebiliriz. Onun büyük bir titizlik ve sezgiyle yazdığı bu kitap Türk kültürü üzerine ortaya konan pek çok çalışmanın ışığı olmuştur. Biz de şimdiye değin Türk kültürüne yönelik araştırmalarımızda rahmetli hocamızın başta bu eseri olmakla birlikte sayısız incelemelerinden yararlandık.

Prof.Dr. Osman Turan (1914-1978), esas itibarıyla hepimizin bildiği gibi Selçuklu çağı uzmanıdır. Bu alanda yazdıklarıyla abideleşmiş olan hocamızın, benim için yol gösterici çalışmaları yukarıda da belirttiğim üzere "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi" ile "Oniki Hayvanlı Türk Takvimi" adlı eseridir. Bu ikinci araştırmasıyla Doktor unvanını alan Osman Turan, burada günümüzde dahi Türkler tarafından kullanılan hayvan takviminin menşei ve hususiyetlerine değinir. O, bunun Türklerin millî takvimi olduğunu ortaya koyar. Bilindiği gibi bu takvimde zaman 12, 60 ve 180 yıllık daireler halinde dönüyordu. Üçyüz altmış beş günlük dilime yıl deniyordu, bunun da yıldız/yılduz kelimesiyle alâkalı olduğunu ileri sürenler vardır. Bu takvim hususunda Kaşgarlı'dan öğrendiğimize göre, birinci yıl sıçan,

sonra ut (öküz), pars, tavşan, lu (yada nek/ejder, timsah), yılan, yunt (at), koyun, biçin (maymun), tavuk, it, tonguz (lagzın/domuz) gelir. Yılın ilk ayı bahara tesadüf eder ki, bugün Nevruz olarak bilinir.

Belki bu vesile ile kendisini örnek aldığım ve izinden yürümeye çalıştığım, yine Allah'ın rahmetine kavuşan bir diğer hocam olan Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in bir sözünü anmadan geçemeyeceğim. O meşhur "Türk Mitolojisi" adlı eserinde şöyle diyor: "Türk kültürü ve Türkçe, yağmaya uğramış bir mal gibidir. Elinde delil olsun, olmasın herkes ondan bir parçayı alıp, başka kültürlerle mal ediyor". Herkesin şahit olduğu üzere kendi kültürümüze ve benliğimize sahiplenemediğimizden zaman zaman elin oğlu çıkıyor, bize ait ne varsa kendisine yamayabiliyor. Dolayısıyla bizler, bu büyük âlimler sayesinde tarihimizi ve kültürümüzü öğrendik. Türk milleti olarak onlara çok şey borçluyuz.

Türk devlet yapısını başta Türk yazıtları ve diğer kaynaklara göre incelediğimizde Türk Devletinin somut bir varlık olduğunu, mevkilerin gökten yere doğru indiğini sağa, sola, öne ve arkaya dağıldığını görürüz. Hâkimiyetin bu şekil bir silsile takip etmesi Börü Tonga'nın (Mo-tun) unvanındaki "Tengri-kut" sözünde de yatmaktadır. Bütün bunlar Türk ülkesinde, devletin en yüksek makamından, en aşağıdaki

görevlisine kadar muazzam bir emir-komuta zincirinin var olduğunu ortaya koyar. Dolayısıyla bu karizmatik hâkimiyetin başlıca hususiyetlerinden biri de, kagan vazifesinde liyâkat göstermediği takdirde, otoritesinin kaybolabileceğidir. Yani Tanrı tarafından, Tanrı'nın izniyle tahta çıkan kaganlar, bu görevlerini lâıykıyla yerine getiremezlerse, uzun süre başta duramıyorlardı.

Türk devlet ve hâkimiyet mefhumunun temelinde, cihânşûmûl, yani bütün cihanı içine alan bir devlet fikri bulunur. Türk devletinin esas amacı, "Tört bulung" üzerinde Türklerin kutsal hâkimiyetini sağlamak ve "güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar" her tarafa Türk adaletini yaymaktır. Bunu eski Türk inanç sistemiyle de birleştirenler vardır. Osman Turan Hocamız'ın belirttiği üzere, tarihin derinliklerinden beridir Tanrı'ya bağlı bulunan Türkler, O'nun seçkin bir kavmi olduklarına ve Tanrı tarafından korunduklarına inanıyorlar, Türk hakanları Allah'ın cihan hakimiyetini kurmakla kendilerini görevlendirdiklerini düşünüyorlardı.

Tarihte her iki Roma'ya da baş eğdiren büyük Hun önderi Yılduz Kagan 408 sıralarında, Bizans'ın Trakya valisi ile yaptığı bir barış görüşmesinde; "güneşin doğduğu yerden, battığı yere kadar her tarafı fethedebilirim" diyerek sınırsız gücüne dikkat çekiyordu. Ondan yaklaşık 166 yıl sonra, soylu torunlarından Türk Şad (İstemi Yabgu'nun oğlu) tıpkı onun gibi, yine Bizans elçilerine "güneşin doğduğu yerden, batı sınırlarına kadar her yer bize tabidir" diyordu. İki Türk beyinin birbirlerinden habersiz, böyle sözler sarf etmeleri, elbette ki tesadüfi bir olay değildir. Bu telakkilerin hepsi, Türk cihan hâkimiyeti ile bağlantılı şeylerdir. 6. asrın sonlarında Avar hakanı da Bizanslılara şöyle diyordu: "Bütün milletlerin başıyım, güneş benim üzerimde doğuyor ve yakında bana itaat etmeyen kimse kalmayacak". İşte buna binaen Prof.Dr. Osman Turan "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi" adlı bu muazzam eserinde; "devlet-i ebed müddet" şuurunun çok mükemmel bir şekilde hafızalara kazındığını, bu muazzam devletin de yer yüzünde bazı vazifeleri olduğunu ortaya koyar.

Bu anlayış ve görüş yani Tanrı'nın adı ve adaletini hâkim kılma Türklerden, Mogollara da yansımıştır. Bu durum İlhanlı hükümdarının, Şam meliki Nasır'a yazdığı mektupta çok açık bir şekilde beliriyor. Hülagu'ya atfedilen bu sözler şöyledir: "...malumdur ki biz Tanrı'nın ordusuyuz, Tanrı bizi öfkesinden yaratmıştır. O, bizi gazabını çekmiş bir kavmin

üzerine musallat etmiştir... Dualarınız boşunadır. Çünkü siz haram yiyor, bid'atlarda bulunuyorsunuz. İmandan ve Tanrı'dan uzaklaşıyorsunuz... Sapıklığın, düşkünlüğün, horluğun ve kötü işin tutsağınız... Doğudan batıya kadar olan mülklerin sahipleriyiz...".

Netice itibarıyla Türk denen bu savaşçı kavmin işi sadece kılıç sallayıp, harp yapmak değildi. Onun başlıca görevleri, Tanrı'nın verdiği devlet ve güç ile Tanrı adına dünya nizamını kurmaktır. Bu Türk devletinin başlangıcından, bu güne kadar devam etmiş bir dünya görüşüdür ki, Osman Turan da eserlerinde bu konunun üzerine basa basa durur.

Kök Türk Yazıtlarında Türk cihân hâkimiyeti anlayışının en güzel örneklerine rastlamamız mümkündür. Ancak şurası da vardır ki, Kök Türkler dünya düzeni için mücadeleye girişmeden önce, kendi içlerinde huzur ve istikrarı sağlamışlardı. Bu da "yaratılış destanı" ile ilahî bir şekle sokuluyordu: "Üze Kök Tengri asra yagız yer kılundukda ikin ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlın ta üze eçüm-apam Bumın Kagan, İstemi Kagan olurmış; olurıpan Türk boduning ilin törüsin tuta birmiş, iti birmiş". Bu durum günümüz devlet yapıları için de geçerlidir. Dünyada saygın bir yere sahip olmanın yolu, önce halkın kendi arasında birliği kurmasına bağlıdır. Böylelikle daha güçlü olunur ve karşıdakilere bu hissettirebilir.

Kendi içerisindeki düzen sağlandıktan sonra Bilge Kagan doğudan batıya, kuzeyden güneye kadar bütün kavimleri itaate alarak, bir otorite tesis ettiğini, şu şekilde dile getirmişti: "Türgiş kaganı benim milletimden, yani Türk'dü. Bilmediği, yanıldığı ve suç işlediği için Türgişlerin kaganı, bakanları, beyleri de öldü. On Ok halkı eziyet çekti. Atalarımızın kazanmış olduğu topraklar sahipsiz kalmayın diye, Az halkını düzenleyip, tanzim ettim. Bu sırada Kırgız Bars, beg idi. Kagan adını burada biz layık gördük. Küçük kız kardeşimi prenses olarak verdik. Kendisi yanıldı ve öldü. Halkı kul-köle oldu. Kögmen ülkesi sahipsiz kalmayın diye Az ve Kırgız halkını da düzene soktuk".

Bilindiği gibi Arap orduları, Maveraünnehir çevresinde giriştikleri hareket sırasında bu bölgedeki idarî yapıya ve intizama büyük ölçüde darbe vurmuşlardı. Bu yüzden meydana gelen yönetim boşluğuna nihayet vermek amacıyla, Türk ordularının 710 yılı sonlarında Sogd bölgesine bir sefer yaptıkları Kök Türk Yazıtlarında; "Sogd halkını düzene sokmak için Yinçü Ögüz geçilerek, Temir Kapı'ya kadar ordu sevkettik", diye anılmaktadır. Vatandaşı ister Türk

olsun, ister olmasın hükümdar, onun herşeyinden kendini mesul tutardı. Dolayısıyla eski Türk hakanı ülkesinin sınırları içerisinde hiçbir yerde huzursuzluğa göz yummazdı. Gerektiğinde devletin güler yüzünü, gerektiğinde de sert duruşunu göstererek sukûneti sağlardı.

Çok dindar bir hükümdar olarak tanınan Sultan Gazneli Mahmud'un malının ve mülkünün haddi-hesabının olmadığı malûmdur. O, ülkesinin sınırları içerisindeki herkesin can güvenliğini düşünürdü. Bir keresinde Hindistan'a giden bir kervanın yolda soyulması üzerine, bu olayda mallarını yitiren bir kadının; "kontrol edemeyeceğin yerleri niye alıyorsun" demesi yüzünden, bundan sonra topraklarından geçen bütün kervanların korunacağını duyurduğunu biliyoruz.

Yine buna bağlı olarak tarihi bir notu da daha aktarmak istiyoruz. Birgün çeşitli milletlere mensup bir tüccar kafilesi, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (1192-1211) huzuruna gelerek, Antalya'nın Frenk hâkimini şikayette bulunurlar. Çalışıp, kazandıkları, çocuklarının rızıkına Antalya limanında el konulduğunu, üstüne üstlük Frenk valinin küstahça; "şu anda adil sultan haşmet ve gurur içinde, Konya'da saltanat tahtı üzerinde oturmaktadır. Mazlumları korumak için adalet sofrasını yaymıştır. Onun yanına gidin, davanızı anlatın da asker toplayıp, sizin derdinizin dermanını bulsun. Mallarınızı yağmadan kurtarsın, size geri versin", diye alay eder. Sultan Gıyaseddin bunları duyunca, çok hiddetlenmiş; "mallarınızı geri alıp, onları eksiksiz olarak size vermeden yerime oturmayacağım. Bulunamayan eşyanızı da hazinemden karşılayacağım, saltanat bayrakları Antalya'ya hareket edince, onlarla işimiz olacak", demiş ve Antalya üzerine yürümüştür. Nihayet bu şehir zaptolunarak, bölgedeki haksızlık ve hukuksuzluklar sona erdi. Bu yüksek düşünceli Türk hükümdarı hem dünyadaki gerçek görevini yerine getirme, hem de sözünü tutmanın huzuru içinde, Konya'ya döndü.

Tarihte kendi tebasına ve bütün insanlığa karşı sorumluluk duyan, ulvî bir anlayışla hareket eden bir devlete ve örneklerine az rastlanır. İşte bu mesuliyet anlayışı, Türk'ün cihan hâkimiyeti mefkûresi ve insanlık sevgisinden doğmaktadır.

Bu cihân hâkimiyeti anlayışı bilindiği üzere, daha sonraki yüzyıllarda, özellikle İslamiyet ile birlikte cihâd fikri şekline dönüşmüş, temeli tarihin çok eski devirlerine kadar inen, bu Türk adaletini yayma ve uygulama ülküsü, dinî bir tezahür şeklinde daha da

kuvvetlenerek uygulanmaya çalışılmıştır ki, eserlerinde bu konuyu da titizlikle inceleyen Prof. Dr. Osman Turan şöyle bir tespitte bulunmaktadır: Esasında Türk cihan hakimiyeti adalete, insanlık duygusuna ve milletlerin arzusuna dayanmasa idi Türk kudretinin tarih boyunca yaşaması da mümkün olmazdı. Türk idaresinin Avrupalılardan farkı, yabancılara ikinci sınıf insan veya köle muamelesi yapılmasıydı.

Osman Turan, Türk devlet anlayışını özünü meydana getiren Tanrı-Kut ilişkisini yerinde tespit edebilen ender şahıslardan birisidir ki, bilindiği üzere eski Türk devletinde siyasi iktidar "kut" kelimesi ile karşılık bulmuştur. Yani Kut'un sahibi olan devletin de hâkimidir. Kök Türk Yazıtlarına baktığımızda, "kut" ve "kutluluk" Türk kaganlarına, dolayısıyla hükümdar ailesine ve kişilere Tanrı tarafından bağışlanmaktadır. Türk kültür tarihinin abidelerinden birisi olan Kutadgu Bilig'de kut'un mahiyeti: "Fazilet ve kismet kutdan doğar, beyliğe giden yol ondan geçer, herşey kut'un eli altındadır" diye, belirtiliyor. Kök Türk tarihinden hatırlayacağımız üzere, İl-teriş Kagan'ın ölümünden sonra belki de kısa bir müddet devletin başına geçen İl Bilge Katun'un iktidarı da "kut" ile şöyle açıklanmaktadır ki, Bilge Kagan: "Umay'a benzeyen annem katunun devleti (kutu) sayesinde, küçük erkek kardeşim Köl Tigin er adını aldı", diyor. Bundan yola çıkarak Osman Turan Hoca; Türk tarihinde devletin kutsiyeti ve hükümdarın babalık sıfatı bu düşüncenin mahsulüdür, dedikten sonra nihayet, nizam-ı alem davasının din, devlet, vatan ve millet gibi dört mukaddes unsura dayandığına, işaret eder.

Türk tarihini bir bütünlük içerisinde düşünen Prof. Dr. Osman Turan, Türklerdeki devlet anlayışı ve bağlılığının çok köklü bir manevi yapıdan geldiğini, yönetenlerle, yönetilenler arasında mükemmel bir anlayış olduğunu vurgular ki; bu sistemde herkes görevini layıkıyla yerine getirmekteydi. Bu düşünceye sadık kalındığı müddetçe Türk devletlerinin bünyesi sağlam olmuştur. Herkesin tek bir amacı vardı, o da kimseye muhtaç olmadan, bağımsız bir şekilde yaşamak idi. Kçük Kutlug Alp Yabgu'nun, Kür Şad'ın, Enver Paşa'nın, Şahin Bey'in şehâdetleri hep bu büyük milletin hürriyeti içindir. İşte bu yüzden tarih, kahramanların hayat hikâyesidir.

Bize göre, Osman Turan'ın son devir Türk tarihçilerinin en büyüklerinden birisi olmasının ana sebebi, onun Türk kültürünü çok iyi bilmesiyle beraber, eski Türk tarihine de vakıf bulunmasıdır.

MİLLÎ BAYRAMLARDA MİLLÎ AYIP

•
Dr. Sakin ÖNER

Millî bayramlar, toplum tarafından ortak sevinç ve gurur kaynağı olarak kabul edilen ve milletin kaderini derinden etkileyen tarihi olayların kutlandığı günlerdir. Bu günler, toplumun millî mutabakatını en önemli etkinliklerdir. Bu günler kutlanırken, millî hassasiyetlerin ön planda tutulması ve bu konuda gerekli titizlik ve özenin gösterilmesi gerekir.

23 Nisan 1920, Türk Cumhuriyet Tarihi'nin en önemli dönüm noktalarından biridir. Osmanlı devletinin çöküş sürecinin son aşamasında, işgal altındaki vatan topraklarında Millî Mücadele'nin millî iradenin denetim ve yönetiminde yürütüleceğinin bütün dünyaya ilan edildiği tarihtir 23 Nisan. Millî Mücadele'den sonra kurulacak devletin parlamenter sistem ve demokrasi rejimi ile yönetileceğinin örtülü olarak ortaya konulduğu bir tarihtir 23 Nisan. Egemenlik hakkının, kişi ve hanedanlardan, kayıtsız ve şartsız olarak millete devredildiği tarihtir 23 Nisan. Bu tarihin önemini vurgulayan önemli bir icraat da, büyük Atatürk'ün bu tarihi olayı, bir bayram olarak geleceğimizin sahibi olacak çocuklarımıza armağan etmesidir.

Milletimizin millî hassasiyetlerinin sistemli bir şekilde zayıflatıldığı bu süreçte millî bayramlar giderek önemini kaybediyor. Bayramın milleti büyüleyen manevi hazzı ve coşkusu gittikçe azalıyor. Törenler büyük alanlardan, okul duvarları arasına sıkıştırılıyor. Bu yıl kutlanan 23 Nisan törenlerinde büyük bir millî ayıbı üzüntüyle yaşadık. Hem de Türkiye'nin başkentinde Ankara'da, yaşadık bu üzüntüyü. Millî hassasiyetlerimiz dumura uğrattığı için millî bir tepki doğmayacağını umuyorum. Kılcal damarlarının çoğu tıkanmış ve bazıları operasyonla alınmış basın ve medyamızın da yayınlarında pek yer vermeyecekleri düşüncesindeyim. Bunun için düşüncelerimi ve üzüntülerimi millî hassasiyetleri hayatta kalanlarımızla paylaşmak istedim.

Ankara'da yapılan 23 Nisan stadyum kutlamalarında tören resmi geçidinde bandonun çaldığı parçalar, milli şuura sahip her insanı çıldırtacak nitelikteydi. Şeref Locasındaki protokolde Milli Eğitim Bakanı, Ankara Vali ve Belediye Başkanı ile Garnizon Komutanı yer alıyordu. Parçaları çalan bando ise Jandarma Bandosu. Seslendiren solistler ise bayan ve erkek rütbeli askeri personel. Söylenen parçalara bakın, sırasıyla Eurovision müzik yarışmasında bu yıl ülkemizi temsil edecek Can Bonomo'nun yarışma şarkısı "Love me back (Sen de beni sev)", Sıla'nın "Kafa nereye, ben oraya" ve Sertap Erener'in "Rengarenk" isimli şarkıları. Bu milletin millî marşları, türküleri, şarkıları yok mu? Millî bayram mı kutluyoruz, Gençlik Konseri mi yapıyoruz? Askeri bandonun millî repertuarı bu mu? Askeri bando Kent orkestrası mı? Bayramın öğrenci kılık-kıyafetlerinden kullanılan sloganlara, tribün pankartlarına kadar hassasiyet gösteren Eğitim (pardon Millî Eğitim) Bakanlığı, millî bayramda çalınacak parçaları hiç mi incelememi? Küçük bir yerleşme biriminde olsaydı, çoktan sorumlular hakkında soruşturma açılır, birkaç kişi de ceza alırdı?

Kime kızacaksın, biri de İngilizce olan bu pop parçalarını seçenlere mi, bunu seslendiren askeri bando ve askeri solistlere mi, yoksa bu tabloyu ayakta seyreden devletin üst bürokrasisine mi? Kusura bakmayım, bu bayramları millî marşlarla kutlayarak yetişmiş ve son yıllara kadar da böyle kutlandığına tanıklık etmiş bir neslin mensubu olarak bu tarz kutlamadan çok rahatsız olduğumu ve bunu büyük bir ayıp olarak kabul edip kınadığımı ifade etmek istiyorum. "Senin işin yok mu kardeşim; bak millet ne kadar hayatından memnun, mutlu" diyorsan, milletin oynamasına ve oynatmasına az kaldığını haber vermek istiyorum. Unutmayın ki, kasırğa ve bora, derin sessizliklerin ardından patlar.

TÜRK'Ü YAKMAK MI, TÜRKÜ YAKMAK MI? HANGİSİ

•
Ali Rıza ÖZDEMİR

Ne zaman türkülerle ilgili bir etkinlik yapılırsa, birçoğu haklı olarak, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şu ölümsüz mısralarıyla başlatılır:

“Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.”

Eyüboğlu, “Türküler Dolusu” adlı şiirinde, halk türkülerinin birçok özelliğine doğrudan temas eder. Bunlardan birisi de, vatan olgusuna tuttuğu ışıktır: “Memleket ahvalini onlardan sor/Kitaplarda değil, türkülerde ara Yemen’i” derken bu olguyu; kuru coğrafyayı değil, duyguların Yemen’ini, yani “vatan Yemen” i anlatmıştır.

Dün, Yemen vatandı. Bugün gurbet olmuştur.
Gurbet olan tek yer, Yemen mi?
Değil elbette!

“Selanik içinde selam okunur/Selamın sedası cana dokunur/Gelin olanlara kına yakılır” diyen türküdeki “Atatürk memleketi”, “vatan Selanik”, yazık ki bugün gurbet olanlar listesine eklenmiştir.

Bugün Ermenistan’ın başkenti olan Erivan da bu listede...

Unutmayalım ki, “Şol Revan’da gülüm kaldı/Balam kaldı, yavrum kaldı” diyen ve kırmızı gülleri demet demet açan türküdeki Revan, bugün ki Erivan’dır.

Demek ki, türküler bu bakımdan, Türk’ün millî belleğidir de...

Peki, bu bellek neye yarar?

Yarın “Diyarbakır güzel bağlar/Hanıme lorke” türküsü çaldığı zaman, çocuklarımıza “Türküdeki Diyarbakır, şimdi ki Amed’dir” dememeye yarar...

Türkü, Türk’ün her şeyidir.

Çünkü Türk, hayatının her anını müziğe dökmüş, türkü yapmıştır. Doğumdan ölüme kadar, Türk’ün her şeyi, her dönemi türkülerde vardır.

İşte bunun için türkü, “Türk’e ait olan” anlamına gelmektedir.

“Elma attım yuvarlandı/Gitti beşiğe dayandı” diyen türkü ile “Anayı atayı dün aldın yeter/Var git ölüm bir zaman da gene gel” diyen türkü, doğumdan ölüme kadar her şeyi anlatmaktadır.

Türk, binlerce yıldır; bebeğini, çocuğunu, anasını, atasını, babasını; savaşlarını, barışlarını; yaşadığı felaketleri, şölenlerini; sevdalarını, ayrılıklarını; açlığını, tokluğunu; varlığını, yokluğunu, ..., yani kısaca her şeyini türkülerde ifade etmiştir.

Türkülerle ağlamış, türkülerle gülmüştür.

Çünkü türkü; Türk’ün sesidir.

Türkü; Türk’ün duygusu, düşüncesi, acısı, şölenidir.

Türkü; Türk’ün yanan bağı, yanan yüreğidir.

İşte bunun için Türk, “türkü yakar.”

Belki de bu yüzden, aşkın elinden bağı yanınca insanımız, “Yandı bağrım, yandı aşkın elinden” diyerek duygularını türküye dökmüştür.

Öyleyse türkü, Türk’ün kendisidir.

Topluluklar, başlarına gelen iyi ve kötü olayları paylaşarak, ortak bir kültür etrafında toplanarak millet olurlar.

“Tasada ve kıvançta” diyerek tunçtan bir terkip halinde takdim ettiğimiz bütün bu duygular ve olaylar, kültürümüzün bir parçası olan türkülerde yaşar ve türkülerde hayat bulur.

“Tuna nehri akmam diyor/Etrafımı yıkmam diyor/Şanı büyük Osman Paşa/Plevne’den çıkmam diyor” mısralarının hayat bulduğu marşı duyup da, yüreğinde buruk bir kıvanç duymayan Türk var mıdır?

sahi?

Yahut “Aynalı Çarşı”nın mânâ bulup, değer kazandığı bir başka zemin var mıdır Çanakkale Türküsü’nden başka?

Peki, Mehter Takımının çaldığı “Hücum Marşı”nı dinlediğimizde damarımızdaki kan neden yerinde durmaz da, kaynar ha kaynar?

Özetle, türküler, Türk’ün millet halinde yaşayışının bir yansıması, duygu birliğinin güçlü bir ifadesidir.

Yakın tarihimizde, Muzaffer Sarısözen, M. Ferruh Arsunar, İbrahim Arslanoğlu, Ali Ekber Çiçek, Murat Çobanoğlu ve bunlar gibi onlarcası, bu türküleri

bir araya getirdi, topladı ve yok olmaktan kurtardılar.

Kimisi ise, yenilerini yazdı, zenginliğimizi arttırdı.

Bugün bu türkülerin, bizleri aynı duyguya, aynı ruh iklimine götürdüğünü anlıyorsak, milletimizin harcında türkülerin rolünü de anlıyoruz demektir.

Bunun için kıyıda köşede kalanlar da dâhil, yurt genelinde bütün türkülerimiz konunun uzmanlarınca toplanmalı, kayıt altına alınmalı ve değerli ses sanatçılarının marifetiyle milletin ruhuna geri verilmelidir.

Türk, duygu birliğini kaybedip ateşlerde yanmadan, türkü yakmaya devam etmelidir.

Türk’ü yakmak mı, türkü yakmak mı?

Hangisi?

SEVDAN UÇURUM!...

•

Günerkan AYDOĞMUŞ

Yüreğimde erişilmez sevdan var
Hırçın denizlerin durulmazlığı
Bir yanım Kaf Dağı, öbür yanım yar
Arzular yasağın kırılmazlığı.

Bakışın bağrıma ok gibi batar
En derin girdaplar beynimi yutar
Varlığım seninle eriyip yiter
Kavuşmak boşluğun varılmazlığı.

Yasak dolu dört yanımda sur gibi
Ateşin içimde yanar kor gibi
Bazende biçare bir nefer gibi,
Ne selam, ne hatır sorulmazlığı.

Gözüm ne parada, ne de puldadır
Bilmezler bu garip hangi haldedir
Sevdan uçurumda, en sarp yerededir
Gönüller bir kale girilmezliği.

Cemalin görende tutsak olmuşum
O günden bu güne zorda kalmışım
Ha yaşamış, ha da erken ölmüşüm
Şu beden bir ölü dirilmezliği.

ŞEB-İ YELDÂ'DAN

A. Yağmur TUNALI

Şarkıların, bir gerçeği söylemek üzere, hayatın çok üstünde ve hep aynı ısrarla kanat çırpıtığını yeni öğrendim. Seni düşünüyordum; şarkıların notalarını nasıl yakalayıp, beş duygunun kesin hudutlarına taşıyamıyorsam, sen de öyle bir mânâ kazanıyorsun.

Bu mânâyı sana ben verdim: Ben, hayâtım; sen, benim üstün tarafımsın ve her şey bana senden bir terennümün diliyle gelir. Ben, bu yüzden hâlis ruhların, sevmekte ve kâinatı sarsmakta karar kılmış şarkılarıyla hep çılgın gezerim. Ufkumda gölge halinde sualler belirir. Seven ve tanımak isteyen yakarışlar gibidirler. Bu bir anlık dönüşlerde hayretle görürüm ki, seni istemek, adı bilinmez bir içkinin ânî têsîriyle çılgına dönmektir.

Şaşarım! Senin bu hârikulâde kâinâtında, neden hep mest gezilir? Niçin, kendimden geçmeden seni bulamam? Bu bilinmez câzibenin adı nedir?

Dünyanın döndüğünü ve çarkın durduğu anda, -bu dönüşle beraber- âşinâmız olan her şeyin sonu olacağını söylüyorlar. İçimde kızılca kıyâmet kopuyor: Ya bu sevdâ... bu sevda bitecek mi? Eskimeyen, eksilmeyen bu duyuşu nasıl anlatırım?

Gönül, her dalda çiçek açmazmış. Ağaçları farklı olan bir tabîat, kuşları, bülbülleri ve gülleri de ayrı ayrı dünyalardan derlemiş gibi. Ben, o bülbülüm ki, senin dalında ötmek isterim. Sen, o gülsün ki, öpülesi toprağında gönlüm konuşur.

Seni bir insan ismiyle çağıran dudaklara kırgınım. İlâhî bir nağme gibi gönlüme dolan ismini, -oldum olası- her yerde açıkça söyleyemem. İnsanların bilmem kaçınıcı uykularında bulunduğu cânım gecelerde, iki damla gözyaşı halinde seni sayıklarım. Bir türlü ısrarla bakamadığım sevgili gözlerinde; çağıran .. ve çağırıldıkça deli eden bir târifsiz hazzın kucakında, saâdetten öte bir duyguyla sarsılırım! O an, gönlüm bir feryâd halinde geceyi kaplar!

Derim ki: “Sıyrılmış şu köhne hayatın içinden! Ve gel ey Sevgili! Şuracıkta, aya-yıldızlara karşı, hayata ve ölüme inat seni isteyen bir ruh çırpıyor!”

Bütün âlem, bu feryadı duymuş, fakat seni tanımamıştır. Bir bilselerdi, Güzelim, kanımın niçin böyle ateş aldığı... benim için senin kapına varmaları işten değildi. Ben böyle de , öyle de seninleyim ve benimim. Bilmiyorlar ki benim için seni anmak, hazzına doyum olmayan bir ibâdetdir.

Seni sevdim seveli, mâtem tanımadım ben. Dünyanın bayrakları benim için yarıya inse, ben, yine bir akkor halinde sükûtun koynuna düşüp, ismini sayıklarım!

KÖL TİGİN ÜNLEMESİ

- II -

•

Hakan İlhan KURT

Desen: Ramazan TÜRKMEN

*Köl Tigin'in gürbüzleşip boylanması,
Dile gelip söylenmesi, huylanmasıdır:*

Dedim teyelledim ayın göğsünü,
Tünü adımımla yüzleyene dek!
Kirişle çatılmış yayın göğsünü,
Güçlü kollarımla sözleyene dek!

Ant olsun kanıma, bozca topraktan,
Alaca çiçekten, yeşil yapraktan.
Yerince günleyen kalın mızraktan,
Yağının döşünü gezleyene dek!

Saçlarım ak saçak, tuğ kokuşları,
Başımda börkenek, koç tokuşları;
Dik uçurumları, sarp yokuşları,
Azı dişlerimle düzleyene dek!

Dedim her uğraşta erce terlerim,
Yerle bezenirim, gökle gürlерim.
Apaydın alnımda muştı yerlerim,
Ak kam ateşini közleyene dek!

Eşine de yüğrük atlar eşine,
İl tutan bodunun gökçe düşüne!
Ordu yürütürüm, ordu peşine
Serin yazlakları güzleyene dek!

Salınmış oklara külek nicedir?
Alazlı yazgıda, felek nicedir?
Bir başıma birce dilek nicedir,
Kağan huzurunu dizleyene dek?

***Kapgan Kağan'ın, Ayguçı Tonyukukla Kuzey Çin'e doğru atılması,
Ve Köl Tigin'in, ağabeyi Bilge Şad ile bu akına katılmasıdır:***

Kapgan Kağan haykırdı: 'Kalkın, Çin'e akın var!
Gün yamığı pazıya tuzluca ter yürüsün...
Atlanın, pusatlanın! Od içine akın var!

Alasayvan zamandan gözlere fer yürüsün;
Kağan buyruğudur hey, delişmen ser yürüsün!'

İl tutan, yurt yerleyen atalar mirasında;
Ün gerek ün üstüne yerle gök arasında.
Dağ aşır bozkır tepen nice er nârasında

Dedi: 'Kargı salanlar, yay gerenler yürüsün,
Kara Bodun uğruna baş verenler yürüsün!'

Vuruş er işi gelmez, bakmaya alık alık;
Aygucu soluklandı, kağan verince salık.
Dedi: 'Yağı yamandır, hem de çok kalabalık,

İyi kılıç tutanlar, üçer beşer yürüsün;
Yirmi yağı üstüne bayur beş er yürüsün!'

Kurt yele yiğit durmaz, yamaçlar sislenince;
Kından kılıç sıyırdı, Bilge Şad hislenince.
Dedi: 'Gök bodunumun kağanı seslenince,

Atlar dizgin doldursun, meşin kemer yürüsün;
Göğüs versin şahbazlar, binbir hüner yürüsün!'

Köl Tigin öne çıktı, sadağını derleyip,
Yayını kalkanını, tek elinde birleyip.
Dedi: 'Yerin göğsünü demirleyip, yerleyip,

Çin yurduna tulgalar, teber teber yürüsün;
Kara dinli yağıya kara haber yürüsün!

Kurtların soluğunu, ateş ve su dinledi.
Yüzü günlü kayalar, tabıllarla inledi.
Kapgan Kağan dikeldi, gür bir sesle ünledi:

'Buyruğumu işiten her bir nefer yürüsün;
Gөгümce gök yürüsün, yerimce yer yürüsün!'

***Gök Ordu'nun, On-Tutuk başlı, beş tümenlik Çin Ordusu'nu görmeleri,
Beş tümenlik Çin Ordusuyla Iduk Baş göğsünde savaşa girmeleridir:***

Öncüler öncüledi, doludizgin Ordos'u;
Yol üstünde öncülük, üç beş yağı gördüler.
Baktılar; ileride, beş tümen Çin Ordusu,

Salık vermek üzere gerice at sürdüler.
Tezce soluk soluğa Ayguçı'ya vardılar.

Dediler: ‘Ey Ayguç! Öncüsü, gerisi var;
Kın sarkıtan beş tümen, sapsarı çerisi var.
Başlarında başlıca gem tutan birisi var.

Öncüler ki bizleri, görür görmez durdular;
Kaçmak için atların sağrısına vurdular.’

‘Onu tanırım’ dedi, Ayguç söz bitirdi.
Duyduğu salıkları kağanına yetirdi:
‘On-Tutuk derler ona; ordusunu getirdi!

Yolumuzun üstüne kara kazan kurdular;
Kıl tutmayan döşleri, karşımıza serdiler!’

Kağan dedi: ‘Dikelsin, tuğlarım saçak saçak;
Bir elden ala-paça, giyilsin başman başak!’
Gök kılıçlı al toklu delişmen, yiğit, koçak

Alaçıktan yükselen sese kulak verdiler;
Ardından kanat açıp, bir hizaya girdiler.

Çinli nice eyler ki, solucan hödük başta;
Külek yele tutar mı, küllenmiş bedük başta?
Ordular karşılaştı, gövermiş Iduk Baş’ta

Zağlı kargı diktiler, kırılmaz yay gerdiler;
Kılıç kalkan sesiyle çayır çimen yardılar.

Kapgan Kağan ünledi: ‘Kargılayın, oklayın!
On-Tutuk başlısının yüreğini yoklayın!
Baş eğmeyen başlının başlısını haklayın!

Bilesiniz atamız nice zaman hürdüler;
Bunlar ki, yurdumuzu atlaslayıp dürdüler!’

Buyruk yağdıran kağan, bitirince sözünü
Bulut bulut ok ağdı, masmavi gökyüzünü.
Al kana boyayınca, meydanın en düzünü

Gök Ordu’nun erleri, kalanları sardılar.
Vuruşanı övdüler, kaçanları yerdiler.

Bilge Ayguç dedi: ‘Taş betikler, sır tutmaz;
İl emziren toprağı, kıraç tutmaz, kır tutmaz.
Zaman demir eritir, bir şölenlik yır tutmaz.

Taşa vurun, işleyin: - On-Tutuk’u yordular,
Iduk Baş’ın göğsünde, Çinlileri kırdılar.’

***Köl Tigin’in ilk defa kılıç kaldırması,
Çinlilere yaya olarak saldırması;
On-Tutuk’un pusatlı yurcunu tutsak etmesi,
Tutsak edip, tutsağı ile toyuğa gitmesidir:***

Ok vınlamasında ve kargı karaltısında,
Iduk Baş'ı yerlice, gür nâralar bürüdü.
Yeni yetme Køl Tigin, daha onaltısında,

Sadağını boşalttı, kargısını sürüdü;
Yağının üzerine, göğüs gerip yürüdü.

İlk kılıç kaldırmaya doludizgin ân gerek,
Meydânları yakacak yalım heyecân gerek;
Kıpkırmızı kan gerek, yerden göğe şân gerek!

Kalkan gerdi Køl Tigin, kılıcını dayadı;
Gök kılıcın böğrünü, alca kana boyadı.

Køl Tigin söze durdu, sağdırarak terini
Dedi: 'On-Tutuk çıkart, sançmadan o derini,
Çıkart göreyim kimdir, en delişmen çerini?'

On-Tutuk, ordusundan yurcunu er ayırdı;
Kargı tutan Køl Tigin, yine kılıç sıyardı!

Pençesine mil doğdu, kara çolpa selinden;
Køl Tigin fırsat bilip, yurcu sardı belinden,
Kavrayınca aniden kabza geven elinden,

On-Tutuk'un yurcunu, çepeçevre çevirdi;
Çetin bir savuruşla yere yıkıp, devirdi.

'Hey, yine de hey!' dedi, yağısı diz çökünce;
Køl Tigin, yağısının pusatını sökünce...
On-Tutuk'un yurcunu, tutsak edip bükünce

Baçmanını doğrulttu, apçınını derledi,
Sol eli kemerinde, On-Tutuk'a gürlledi:

'Sana derim On-Tutuk, toz çediğin bu mudur?
Yoksa dağca ordunda tek gediğin bu mudur?
Er çıkart dedim sana, er dediğin bu mudur?'

Gücü, bileklerime dayanmaya yetmedi;
Kement sardım boynuna, bir kez hamle etmedi!'

Yügenini topladı, On-Tutuk utancıyla;
Ayağı üzengide, derince bir sancıyla.
'Vurun, vuruşun!' dedi, alt olmanın hincıyla,

Nal düzleyen atını, gem ezdirip kaldırdı;
Buyruk üzre Çinliler, kalkanları yıldırdı.

Iduk Baş'ı gök erler, nâra nâra kaplayıp,
Deldiler göğüsleri, kargıları saplayıp.
Køl Tigin, tutsağının yakasını toplayıp,

Ağır aksak adımla toyuğa doğru gitti;
Kapkan Kağan önünde, tutsağı öte itti.

Dedi: 'Uluğ kağanım, ağinca akın burcu;
Pusatları kuşanmak, er kişinin er borcu!
Tutup da getirdiğim, yağı başının yurcu,

Buyruğunun ardından yağıya ders verildi;
Ya tutsağa ayrıldı, ya da yere serildi!'

'Cakşı tigin Køl Tigin! Kurak topraklara kay;
Ak kam âyinlerinden albıza gerilmiş yay!
Gök Tanrı mutlu kılsın! Geceye dolunca ay,

Yolca yoldaşın olsun!' diye kağan bayladı;
Ayguçı gördüğünü, bengü taşa payladı.

Desen: Ramazan TÜRKMEN

ADRESİMİ BİLMİYORMUŞ!..

Aydil EROL

Kitaplığımıza Musiki Edebiyatı ile BELÂGAT ve Edebî Sanatlar LÜGATİ (İstanbul 2010) 2 adlı, yılların birikiminin ürünü olan birbirinden değerli iki eser birden kazandıran R. Selçuk Uysal, İzmir’den e-posta ile soruyor: “İstanbul’a gelirim seni nerede bulabilirim. Ev adresini bilmiyorum...vd.”

“A cancağızım” , “Ezeri ağzı danışarsak ‘köhne’ dostum”, Türkmen gibi söylersek “arzulu, övgülü” dostum dert edindiğin şeye bak!.. O bilmediğini söyleyip sorduğun şey: “Boğa ile Yengeç” arasında dolanıyor, ATM ile AVM arasında bocalıyor, “bedbaht ile bahtiyar arasında” gidip geliyor. Talihim küşade, bahtım da uygun olsaydı “Aman sakı” diye başlardım. Neyleyim, gece doğmuş olan bahtı siyahım gün yüzü görmedi ki... Kısacası değişen pek bir şey yok: Cihar attım, şeş oynadım; yine felek yeni beni.

Kavakların yapraklarının dökülüp dökülmediğine bakmaksızın, Kordonboyu’nun yosması, diller çalan uğrusu(nun)... Al cepkenini giyip bağlara doğru yürüyüp yürümediğini sormaksızın, İzmir’in gülünün Karşıyaka’da elinde mülü ile seyran edip etmediğine aldirmaksızın, şairlerin öve öve bitiremedikleri, “Bir sengine yek-pâre Acem mülkünü” feda ettikleri, “cennet-i âlânın altında mı, üstünde mi olduğunu” sordukları, varsılların gökleri tırmalayan beton yığınları dikmekten geri kalmadıkları İstanbul’a gelecek olursan seni Ada sahillerinde bekliyorum.

Çamlar arasında süzülen mehtabın görünmesine kalmadan, Ömer Seyfettin’in “Pembe İncili Kaftan”da “orman”ı var dediği, günümüzde beton yığınlarından, tv (bunu ‘te ve’ olarak okusak olmaz mı?! Kimileri “tiii viii” deyip duruyorlar!!!) vericileri denilen boynuzlardan görülecek hâli kalmayan Çamlıca’ya çıksak ve baksak: Sazlar çalınıyor mu bahçelerinde, bülbül sesi var mı şarkıların nağmelerinde?.. Benden söz çıkmaz.. Güneşe ya sen doğ, ya ben doğayım dedirtecek bir âfet görürsen: Gel güzelim Çamlıca’ya bu gece/Bülbüllerin efgânını dinleyelim gizlice, de diyebilirsin; Mest-i nâzım kim büyüttü böyle bî-pervâ seni de diyebilirsin.

Bilirsin ama ben yine de söyleyeyim: “Hisarlar’da

Türk’ün kuvveti, Küçüksu’da ve Göksu’da neş’esi, Kâğıthane’de zevk ve şevki, Eyüb’de mâneviyatı, surlarda atılışı, hava gibi teneffüs edilir.”

Bunca güzellikleri görmemek için kişi oğlunun kör olması yetmez; onun içindir ki: Bir devri lânetiyle boğan şâirin Sis’i/Vicdan ve ruh elemelerinin en zehirlisi, denmiştir.

Osmanlının 3’üncü pâyitahtı, iki kıtanın buluştuğu, aramızın düzelmek bilmediği “Napolyon”un “Ona egemen olan dünyaya hükmeder” dediği, dünyanın incisi bu canım şehir, Sadi Yaver Ataman gibi bir kültür ve sanat adamına Türk İstanbul adında koca bir kitap, torunu (öğrencisinin öğrencisi), Türk halk müziğinin seçkin simalarından Dr. Süleyman Şenel’e de İstanbul Çevresi Alan Araştırması (İstanbul 2010) adlı kocaman 2 cilt yazdırmıştır. Bununla da kalmamış, kolay kolay her şeyi beğenmeyen Yahya Kemal Beyatlı’ya “Türk İstanbul” adında makaleler kaleme aldırılmış, pek çok şiirine, yazısına da esin kaynağı olmuştur. Nice nice sanatçılara, yazarlara, araştırmacılara da ilham kaynağı olmaktan geri kalmamıştır. Hakkında ansiklopediler yazılır olmuştur. Dünkü kara sevdalılarının sayısını ancak Allah bilir. Bu özelliklerinin, güzelliklerinin, zenginliklerinin kıymetini bilmek şöyle dursun, onu çirkinleştirmek için elimizden geleni ardımıza koymadık. Kaynak sularını kuruttuk. Atalarımız “Yaş kesen baş keser” demişler ama, biz ağaçlarını kestik; denizini kirlettik. Yeşili, Yeşildirek’in, Yeşilköy’ün, Yeşilpınar’ın, Yeşiltulumba’nın, Yeşilyurt’un adlarında kaldı. O canım konakları, köşklere, kasırları, sarayları, yahıları, çeşmeleri, camileri, sebilleri, selsebilleri, hamamları, türbeleri; oya oya işlenmiş, nakış nakış süslenmiş her biri birer harika ve tarih belgesi olan mezar taşlarını kırdık, yıktık, yaktık; yerle bir ederken içimiz sızlamadı, yüreğimiz yanmadı. Bunlar da yetmemiş olsa gerek Türk’ten hiçbir iz taşımayan şeddadî beton yığınları dikmeyi de marifet ve maharet sandık. Mezarlıkları dozerlerle talan ettik, çevrelerini yüksek duvarlarla çevirip hayattan kopardık; fotoğraf çekmeyi de yasakladık... “Sakin sokaklarına, ruha

şifa veren cami avlularına” bülbül sesli müezzinlerine hasret kaldık. Yalnız biz Türklerin değil, dünyanın da en büyük mimarı olan Ser-Mimârân-ı Hassa Sinan’ın nice eserlerine kıyarken hiçbir rahatsızlık duymadık. Bereket versin, Aydın Boysan’ın dediği gibi: “Fazla paramız olmadığı için İstanbul’u New York kadar çirkinleştiremedik.” Bütün bunlara rağmen yine de rahatlıkla söyleyebilirim: İstanbul’u sevmezse gönül aşkı ne anlar!..

“Bir semtinden diğerine geçilirken bir yıldızdan bir yıldıza geçmiş kadar başkalık duyulan” “Aziz İstanbul”u, yıllar önce, kendisini dünyanın ve tarihin merkezi sanan narsist Batıdan gelme, adı Prost mu, Prostat mı her neyse, bir oğlanın eline teslim ettik. “Bir şehrin gelişimi yabancı uzmanların eline bırakılmaz”, sözünü hiç mi hiç hatırlamadık. Bunlar da az gelmiş olmalı ki, “Gökle toprak arasında dalgalanan en güzel hat” olan Boğaz’ın boğazını demir pençelerle sıktık. 6.2.1935’te İstanbul’un imarı konusunda Valinin başkanlık ettiği bir toplantıda Yahya Kemal “Boğaziçi altından tünel geçer, (inşallah köprü geçmez, temenni etmem) İstanbul şehri bundan istifade eder” demişti. İki az gelmiş olacak ki, bugün üçüncüsünü dikmenin şehvetiyle yanıp tutuşuyoruz. Nuruosmaniye Camisi’ni “üslûpta millî şuursuzluğun bir numunesi” olarak niteleyen Üstad, bugünkü ucubeleri görse acaba ne yapardı?..

“Cancağızım” istersen: Gidelim Göksu’ya bir âlem-i âb eyleyelim/Ol kadehkâr güzeli yâr olarak peyleyelim. Eski bir göz yanığını gördünse, gönül yaraların depreştiyse şu şarkıya başlayabilirsin: Küçükü’da gördüm seni, gözlerinden bildim seni.

Eski yaraları kaşıyıp kahırılanmanın yararı yok. Gezimize Boğaziçi’nde devam edelim. Muhakkak bilirsin: Boğaziçi şen gönüller yatağı/Her bucağı âşıkların otağı/Yamaçları sanki cennetin bağı/Mehtâbı hoş, güneşi hoş, günü hoş/ Boğaziçi herkesi eder sarhoş/Pırıltılar oynasırken sular da/Öpüşürler martılar kuytularda/Tarabya’da, Bebek’te, Üsküdar’da.

Bakıyorum esrimiş gibisin. İstersen aynı makamdan, aynı besteciden, yavaş yavaş, Yavaşça’dan devam edelim: Kışın ayrı güzelsin, yazın ayrı güzelsin/İlkbahar ve sonbaharın, cennet gibi İstanbul/Boğaz ve Marmara’nla sen cihâna bedelsin/Erenköy’ün, Çamlıca’n cennet gibi İstanbul/Gurubun hâlelenir suların arkasından/Dertliler deva umar çeşmelerin tasından/ Saf saf olmuş tarihler girer Topkapısı’ndan/Vatan ufkunda parlar ziynet gibi İstanbul.

Şimdi de Aşkımın sahil-i deryâsını sardığı Yeniköy’e uzanalım. Emirgân çınar altında bir çay

içtikten sonra da bakalım: Hisarlı kız, esrarlı kız ne âlemde, neler yapıyor?..Hatıralar toplayalım Hisarlar’dan. Sen istersen şöyle seslen: Hâlâ beni düşünür ve hâlâ ağlar mısın?/ Âşiyân yollarında ses versem duyar mısın?

Burada da gördüğün peri kızlarından birine sorabilirsin:

Duruşun andırır asil soyluyu
Hisar, Kuruçeşme sahil boyluyu
Arnavutköylü mü, Ortaköylü mü
Kız sen İstanbul’un neresindensin?

Sakin ola ki bana: Arnavutköy’ün çileğini, Çengelköy’ün ayvasını, bademini, Dolmabahçe’nin uskumrusunu, Beykoz’un kozunu, kalkan balığını, paçasını; Bayrampaşa’nın enginarını, Eyüp Sultan’ın oyuncakçılığını, Kemer’in patlıcanını, Küçükü’nun, Alibeyköy’ün mısırını, Yedikule’nin marulunu sorma!.. Zira hepsinin de köküne kibrit suyu ektik ve hepsi de tarihin sinesine sığındı. İstanbul Efendisi denilen o nezaket ve kibarlık anıtlarını görmek de ne yazık ki kısmet olmadı.

Bir zamanlar “bir hâne-i vîrânımızın olduğu Beşiktaş”ta Derya Kaptanı Barbaros Hayreddin Paşa’ya ve leventlerine Fatihalar okuyup Süleymaniye’ye uzanalım; orada da Koca Mimar Sinan’ın, Cihan Sultanı Kanunî’nin ruhuna Fatihalar, Yâsinler yollayalım. Dikkat etmeni isterim: Kanunî de, Sinan da, Barbaros gibi son uykularını mütevazı bir türbede uyuyorlar. İnsan bu durumu gördükçe onların büyüklüklerine bir yol daha hayran oluyor.

“Mimarî değil, medeniyettir” denilen Süleymaniye’de “Tarihini aksettirebilsin diye çehren/Kaç fâthin altın kanı mermerle karışmış’tır;/Taşı yenmiş nice bin işçisi, mimarisiyle.../En güzel mâbedi olsun diye en son dînin/Budur öz şekli hayal ettiği mimârînin... Bu görkemli bina “Türklük ve Müslümanlığın iliklerine kadar işlememiş bir insanın yapabileceği eser midir?..” Zaman oldu, Sinan’ın da soyundan şüphe eden densizler, nâ-bekârlar çıktı...

Bu eşsiz âbide için, “Sinan, Erciyes’i Kayseri’den getirip Süleymaniye’ye dikmiş” derler. Şairlerin Sultanı Bayrak Şairimiz Ârif Nihat Asya Hocamız da şöyle konuşur:

Dağ parçası kubbeler... Ufaktan, iriden;
Gel, haşmeti gör yandan, ilerden, geriden;
Bir mucize devrinde Sinan, Erciyes’i,
İstanbul’a dikmiş, getirip Kayseri’den!

Sen buradan “Bir ulu rüyayı görenler şehri Üsküdar”a, İstanbul’un ruh esen semtlerinden Eyüp’e bakarken ben unutmadan söyleyiveririm: Üç-beş kitap karıştırıp allâme-i cihân kesilenler, desteksiz atan “tarih müverrihleri”, yâve-gûlar 29 Mayıs’ta, İstanbul’un fetih gününde yine ahkâm kesip harika bilgilerini sergilemekten geri kalmayacaklar: Ulubathı Hasan diye biri var mıymış, yok muymuş!.. Urban’ın döktüğü toplar... Fâtih’in annesi Türk müymüş, değil miymiş?.. Fâtih, Fetih Günü Ayasofya’nın kubbesinde kaç tur atmış?..Akşemseddin, Hünkâr’a ne demiş...vb.

Kimi politikacılar gibi saatlerce konuşup hiçbir şey söylemeyen bu akıl fukaraları önce şuna cevap vermelidirler: İnkârla yola çıkan nereye varır?.. 21 yaşında çağ kapayıp çağ açan Hünkârımın açlığa, susuzluğa, uykusuzluğa, yorgunluğa, sıcağa, soğuğa son derecede dayanıklı olduğunu, zevk ve safaya iltifat etmediğini, güzel sanatlara saygı beslediğini; bilginleri, sanatçıları koruyup kolladığını; şiirler yazdığını, ağzının sıklığını ifade edin. Çevresinde bulunan gününün büyük bilginlerinin tartışmalarını takip edecek derecede ilim ve irfan sahibi olduğunu söyleyin. Annesinin Türklüğünün Bursa Şer’i Mahkeme sicilleriyle, Osmanlı tarihinin önemli kaynaklarından Hoca Sadeddin Efendi’nin Tâcü’t-tevârih’iyle (gerçekten tarihlerin tacı) sabit olduğunu anlatın. Havan topu, zırlı kuleler, füzeler ve daha neler neler icat ettiğini belirtin. Mühendis ve döküm ustaları, döktürdüğü büyük çaptaki topların çatlayacağını, uzun mesafe ateşi yapamayacağını iddia ederler; sonra da utançlarından saklanacak delik ararlar. İngiliz kimyageri Abel, 1868’de incelediği topların yetkinliğini görünce şaşkınlıktan küçük dilini yutacak hâle gelir. Macar Urban masalınamartavalına son verin... Onun Türk topçuluğunun

babası olmadığını, işleri Mühendis Muslihiddin Ağa ile Sarıca Sekban Usta’nın yürüttüğünü açıklayın. Bu güzel şehirde “Ayasofya ve Süleymaniye hariç, bütün eserleri Ermeni veya Rum mimarların yaptığı” balonlarını söndürün...Tıpkı: Selman Can’ın arşivde yıllarca dirsek çürüterek, göz nuru dökerek, kafa patlatarak Balyanlar palavralarına son vermesi gibi!..

Akşemseddin’in İtalyan Fracastor’dan 100 (yüz) yıl önce “mikrop”tan söz ettiğini dile getirin. Fethin ertesini günü, 30 Mayıs’ta Sultan’ın, Hızır Beği İstanbul Belediye Başkanlığı’na atadığını, şehrin bayındırlık işlerinin fetih hazırlıkları gibi hızlı yürütüldüğünü anlatın.

*

Sen “Halkının hilka her semtini cennet eden” “farz-ı muhal olarak Türklüğün, yeryüzünde, güzellik namına başka bir eseri olmasaydı, yalnız bu şehir onun nasıl yaratıcı bir kudrette olduğunu isbât etmeğe kifayet ederdi” denilen bu şehirden ayrılrken eminim şöyle diyeceksindir: Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul.../Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer. Bana gelince: Gönüldendir şikâyet, kimseden feryâdımız yoktur. Sen hızını alamadıysan devam edebilirsin:

Talih bana dönse, nâzikâne;
Bir yıldızı verse mâlikâne;
Bîgâne kalır o iltifâta,
İstanbul’a dönmek isterim ben.

1. Bu yazının yazılmasında Yahya Kemal Beyatlı’nın *Aziz İstanbul (İstanbul,1969)* ve Kendi *Gök Kubbe-miz (İstanbul,1969)* ile Necdet Sevinç’in *OSMANLI’nın Yükselişi ve Çöküşü (Bilgeoğuz, İstanbul 2005)* adlı eserlerden yararlandık.

2.Doğu Kitabevi, iletisim* dogukitabevi.com)

BANA DÜŞTÜ

Nihat KÂÇOĞLU

Eller güldü âlemdede, ağlamak bana düştü;
Yaslı ırmaklar gibi çağlamak bana düştü.

Herkes erdi murâda yâri ile kol kola,
Bağrını hicrân ile dağlamak bana düştü.

Âlem güler eğlenir zevk ü sefâ içinde,
Eyvah ki yarasını bağlamak bana düştü.

Bahtiyârlar yüzerken saadet ırmağında,
Izdırap denizini boylamak bana düştü.

Elâlem güzellerle gününü gün ederken,
Zâlim felekle güreş eylemek bana düştü.

Şuarânın içinde bana Nihat dediler;
Felâket destanını söylemek bana düştü.

GÖNÜL COĞRAFYASI

•
Yusuf DURSUN

Her muradın verildiği bir anda,
Şeyh Şamil'in düşlerini dilesem.
Kartal gagasıyla süslü zamanda,
Kafkasların kılıcını bilesem.

Duysam gök atların soylu sesini,
Demir dağın delindiği yerlerden.
Alsam ecdadımın hür hevesini,
Ötüken içinde kitabelerden.

Bir manasçı olsam yol kenarında,
Anlatsam ezelf hikâyemizi.
Çekik gözleriyle göl kenarında,
Kırgız güzelleri beklese bizi.

Bir sabah, tan vakti varsam Gence'ye;
Azeri gözümle görsem dünyayı.
Sunsam Karabağ'ı Vahapzade'ye,
Şehriyar ustayla sarsam dünyayı.

Ruhumun tayını sürsem ileri,
Bozkırlar üstüne dökülse tasam.
Türkmen atlarının geçtiği yeri,
Ay yıldızlı izlerinden tanışam.

Kerkük'te gürleyen hoyrat avazım,
Gök kubbenin sedasını süslese.
Ozanlar omzunda yorulan sazım,
Tellerini kopuzuma yaslasa.

Kırım'da kırılan binlerce çocuk,
Yüreğimin ışığında yeşerse.
Başlayınca gökyüzüne yolculuk,
Rabbim her anaya bir çiçek verse.

Kızıl bayrak gözlerimi delerken,
Diksem Gökbayrak'ı göğsüm üstüne.
Kızıl Çin içinde bir sabah erken,
Kürşat'lar kırk yerden parlarsa yine.

Gül, dalında güzel; yiğit ilinde...
Yiğide il veren bir ferman olsam.
Gönül coğrafyamın tatlı dilinde,
Özümlle beslenen bir lisan olsam.

Dedem Korkut yelkenime yel olsa,
"Aziz İstanbul" a bıraksa beni.
İncilerim damla damla gül olsa,
Taksa duvağına seven seveni.

Her muradın verildiği bir anda,
Resul'ümün eteğine sarılısam.
Kokusundan tanıdığım vatanda,
Sancağının gölgesinde dirilsem...

TÜRK EDEBİYATINDA SİYASİ TAHLİLLER

•
Ahmet ŞAFAK

Orhan Pamuk, "Öteki Renkler" başlıklı seçme yazılarının yer aldığı kitabında, kendi deyimiyle "kafası karışık" ifadeler kullanarak edebiyat ile siyaset arasında gidip gelen tahliller yapmış.

Bir dünya edebiyatçısı kimliği ile (!) yaptığı bu analizleri edebiyat sahasına mı yoksa siyaset sahasına mı yazmak gerektiğini okuyucular karar verecektir. Bu satırların yazarına göre anglosakson zihniyetine uygun dokunuşlarla yer yer cumhuriyet eleştirisi yapan, toprak ve bölge ile insanın aidiyet duygusu arasındaki ilişkiyi kendince yorumlayan, bayrak kavramını şiddet ile yan yana getirme tuhafılığı sergileyen yazarın, milli olmak hassasiyeti yerine dünya vatandaşı olma gayreti bize tanıdık gelmektedir.

Kendisini dünya vatandaşı olarak ünleyen bir bakış, özgürlükçü ve evrensel bir anlayışı temsil ediyor diye siyasetten uzak değerlendirilebilir mi? Edebiyatçılar, yazarlar, şairler açıkça siyaset aktörü değil diye politika dışı mı kabul edilmeli? Örneğin adı geçen bu kitapta yazar "Bir ülkeye, bir denize, bir şehre gerçekten ait olmanın en iyi biçimi bu ülkenin, şehrin, denizin sınırlarından imgesinden, hatta varlığından tamamen habersiz olmaktır belki.." diyerek coğrafyadan kopuk birey izlenimi verirken aslında liberalizm ekseninde siyaset yapmıyor mu?

Elbette yapıyor ve hatta siyasi bakışı edebi duruşunu önceliyor diyebiliriz. Zira edebiyat fena

halde politika makinesidir. Aydın genel olarak fikrini edebi şekil içinde ortaya koyar. Edebiyat akımları aslında siyaset alanlarıdır. Hatta her edebiyat akımı bir tür partidir.

Türkiye'de genel okuyucu bu gerçeği görmese de, hatta bilmek istemese de yazar bir fikrin aidiyetiyle romanlarını, şiirlerini oluşturur. Aydınların edebiyat üzerinden kazandıkları itibarı siyaset eliyle kaybettikleri iddiası bu sebeple askıda kalır.

Türkiye'de aydınlar üzerinden analizler yapılması ve siyasi temelde aydın toplama Tanzimat sonrası süreci rastlar. Tanzimat'ın açtığı dışa bağımlı kapıdan batıyla temas eden devletlulardan önce aydınlar girer ve fikri taleplerini tiyatrolar, romanlar üzerinden ortaya koyarlar.

Aydın tanımının değer kazandığı zaman olarak Tanzimat'ı işaretlediğimizde ortak kimliğimizi belirleyen unsurlar üzerinde kırılmalar yaşandığını ve sosyal değişim dozunun siyasi bağlantılar sebebiyle zehir ölçeğine vardırılmasını anlarız. Bu tartışmaların aktörleri hiç şüphesiz edebiyatçılardır. Devlet ile halkın arasına giren bu sivil faktörler edebiyatla meşgul olduklarında sevimlilik maskesi takıyorlarsa da siyasetle iştiğal ettiklerinde hayatın gerçeğine dokunmuş oluyorlar.

İnsanın sosyal dışavurumunu naifleştiren edebiyat, siyasetin buz kırıcı niteliğine teslim olduğunda

yumuşak karakterini yitiriyor. Edebiyat ile siyaset birbirine karışmayacak kadar sert ve sınırları belli iki ayrı kompartıman olarak görüldüğünden siyasi anlamda değişiklik noktasında ilk taşı edebiyatçının attığı gözlerden kaçıyor. Çünkü bu iki bağımsız alan aslında eskilerin deyimiyle mütemmim-i cüz yani birbirinden ayrılmaz iki parça.

Edebiyat çoğunlukla içinde siyasetin amaçlarını da barındıran bir aydın zeminidir. Siyaset açısından bu kadar açık bir ifade kullanma imkânı bulamasak da edebiyat açısından siyaseti içine alan bir anaç karakterin altını çizebiliriz. Denilebilir ki, siyasetin başlangıç düğmesine çoğu zaman edebiyatçılar basar ama kalan süreyi siyasetin teknokratları, politikanın kulis mühendisleri yürütürler. Başlarken edebiyatın romantizmini bir maske gibi kullanan siyaset, hayatın gerçekleri karşısında kendine has murassa kılıcı kuşanır ve edebiyatı darağacına uğurlar.

Türkiye'nin siyasi tarihi bu anlatıma uygun örnekleri barındırır. Tanzimat'la birlikte başlayan edebiyat gayretleri Namık Kemal gibi numunelerin açık mücadelesinde görüldüğü üzere siyasi arayışlara dönüşür. Önceleri muhalif kampanyanın içinde yer alan ilk dönem edebiyatçıları zamanla muhafazakâr-devletçi bir aydınlanma tavrında karar kılar. Devlet kavramının aydın şuuraltında alaşağı edilmediği bir zaman yaşanmaktadır henüz. Namık Kemal'den Teyfik Fikret'e uzanan yolda hem avrupa'nın etkisi hem de aydınların verilmiş değerlerden, geleneksel kimlik kodlarından koptuğu içi boş başkaldırımın izleri vardır. Tanzimat'ın silkelediği, sarstığı ve gelenek odasından çıkardığı aydın artık şuuraltında bağlandığı ve "Devleti Âli Osmani" diyerek kutsallaştırdığı hünkar'ını gez-göz-arpacık bağlamında ele alacak ve emperyal amaçlar için tetik düşüren "yabancı" suikastçılara methiyeler düzecektir. Biz kavramının söküldüğü, un ufak olduğu, berhava edildiği bir travmadır bu.

17.Yüzyılda kötü gidişata risaleler yoluyla deva bulmaya çalışan aydın, hacet makamı olarak devleti görürken, Tanzimat'la birlikte tercüme odasını, meşrutiyetle birlikte konsoloslukları mihenk noktası kabul etmiş, "biz" algısını bozmuştur. Bu durum "maşeri vicdanın" aydın belleğinden silindiği sonucunu veren bir başkalaşımdır.

Bu başkalaşımın edebiyattaki karşılığı serveti Fünun edebiyatında, Fecri ati zihniyetinde Fransız taklitçiliğidir. Devletten umudunu kesen ve Fransız Devrimini şekillendiren aydınlara, pozitivizme gıpta

ile bağlanan Serveti Fünun zihniyeti biz kavramı noktasında kendisini gösteren yıkıcı vasfını yenildiği millî edebiyat karşısında bile başarıyla sürdürmeyi başarmıştır. Birinci dünya savaşıyla başlayan sahnedeki çekilme sürecinde bile etrafa tehditler savuran bu mantık bugün daha bir hür, daha bir muktedir olarak hayatını sürdürmektedir. Serveti Fünun mantığını, şekil itibarıyla gerçeklik aleminden fırlatıp atan hayat, siyasetin ağır baskısını kullanarak medeniyet kavramına cahiliyet döneminden daha büyük bir tapıntıyla bağlanan bu liberal tarikatı kamuoyu odasının merkezine yerleştirmiştir. Denilebilir ki, edebiyatta ve sosyal hayatımızda milli merkezin inşa edilmesi ve yaşatılması konusunda insan üstü bir hevesle çalışan Ali Canip, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Ahmet Mithat Efendi gibi aydınlar, Teyfik Fikret, Abdulah Cevdet, Cenap Şahabettin karşısında kamuoyu baskısı ve küresel koalisyon nezdinde yenik düşmüşlerdir. İngilizler ve ortakları Çanakkale'ye saldırdıklarında "ne yapıyorsunuz? Medeniyete karşı konulmaz" diyen zihniyetin zihinsel müttefikleri küresel planda millî merkeze galebe çalmışlardır. "Hak yok vazife vardır" düsturu "vatanım ruhi zemin milletim nevi beşer" sloganına yenilmiştir. Vatan kavramı şekilsiz bir toprak severliğe indirgenmiş, millet mevhumu medeniyet arzusuyla yanıp tutuşan bireyler kalabalığına dönüşmüştür. Vatan ve millet üzerinden yapılan bütün tartışmalar ancak paranoyak belirtiler başlığında incelenmektedir. İhanet yoktur, medeniyete intibak (entegrizm) vardır. Medeni olmak şartıyla fethedilmeye açık olan zihin dünyamız, askeri işgalin tankına, tüfeğine de açık hale gelmektedir. Aydınlarımızın batı karşısında ilk olarak yedikleri zoka budur.

Aydınların fantazyası gibi görünen edebiyat toplantıları aslında siyasi bir varlığa karşılık gelmektedir. Fecri atıyla başlayan bu siyasi partiye benzer edebi toplama geleneği günümüzde hala devam etmektedir. Yüz yıl önceki liberal toplama "vatanım bütün dünya milletim nevi beşer" sloganını göndere çekerek anglosaksonist bir fikri merkeze dönmüş durumdadır.

İşin hüznü yanı bu meydanda "Ne mutlu Türküm diyene" şuarının sahibi yoktur. Türk Edebiyatı, "vatanım Türkiye, milletim Türk milleti" diyen romanlardan, şiirlerden yoksundur.

Tevfik Fikret'in edebi partisi varlığını sürdürmekte, Ziya Gökalp'in edebi partisi ortalıkta gözükmemektedir.

BANA BAYRAMLAR GETİR

•
Hasan Sami BOLAK

Yalnız bıraktın giderken,
Ama çabuk gel,
Duvak duvak tel tel
Bana bayramlar getir!

Gün biter yıllar biter
Erimez sabır taşı ve erimez çileler
Mutluluklar boy versin
İstiyorsan, bu seher;
Hem kendin gel bana, hem de
Bana bayramlar getir!

Kahrını koy kenara gülsün yüzün
Hep gördüğüm olsun tebessümün
Bulut bulut yağ gönlüme, efil efil es
Uçarıktan, nefes nefes
Bana bayramlar getir!

Bilsin dağlarda böcekler
Bilsin denizde balık
Sevgiyi aşkı artık..
Leylaklar hemen açsın
Böyle bayramlarda,
Bana leylâklar getir
Bana bayramlar getir!

Hep sıcacık duygular
Hep saflığı kalplerin
El öperken çocuklar
Çehreler pembe çiçek,
Kör kuytularda bahar
Olsun, istiyorsan yâr
Dikine aksa sular
Bana bayramlar getir!

Uzat ellerini ak pak
Duygu duygu
Duyarak sevginin ne olduğunu..
Saçlarını dağıt, göğsüne gül tak,
Yüreğini yükle melek kanatlarına
Birlikte uçalım bu şafak;
Bana bayramlar getir!

Göz bebeklerin duvarda
Odalarda sesin olsun.
Gülün neşesi, gözlerin
Rüzgâr nefesin olsun!
Açan çiçeğim ol tüm saksılarda,
Bana bayramlar getir!

Ben her bayram sabahında
Kır çiçekleriyle, bir tutam
Elim kapının tokmağında
Gözlerim gölgeni arar..
Bu bayram da gelmezsen,
Bayramlar neye yarar?

Kimsenin duymadığı
Kimsenin bilmediği
Böyle bir bayramın arifesinde
Selâmınla, sam yelinin sesinde
Yüzünde tebessümler;
Hem mektubun gelsin
Hem gül gönder,
Hem de kendin gel;
Bana bayramlar getir!

GURBETE AÇILAN PENCEREMİZ HASAN KAYIHAN İLE SÖYLEŞİ

•
Murat AYBİRDİ*

Yol hikâyesine Bilecik'te başlayan, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının yaşayan önemli yazarlarından biri olan, kendine özgü bir sanat çizgisi benimseyen ve edebiyat dünyasında birçok ödül almasına rağmen vakur duruşundan taviz vermeyip perde gerisinde kalmayı yeğleyen Sayın Hasan Kayihan ile beraberiz.

Sayın Hocam, edebiyatçının ruh dünyasını takdir edersiniz ki çocukluk dönemi büyük oranda şekillendirir. Sizin ruh dünyanızı şekillendiren çocukluk döneminiz hakkında neler söylersiniz?

Hasan KAYIHAN

Osmanlı akrabalarımızın kuruluş dönemi uğraşları masalımızdı; okuması yazması olmayan ninelerimizden, dedelerimizden ta Horasan'dan başlayarak Söğüt ovasına geliş hikâyelerini, alçak Tekfurlu'yu, Bilecik Kal'esi'ni, Kozpınar'ı, Edebali'yi, Geyikli Baba'yı artık Hörü Kızı, Yusufçuk ya da Keloğlan'dan hoşlanmaz olduğumuz günlerde heyecanla dinler ve ezber ederken, bir yerde henüz dar köy yaşamının sosyalleşme dönemini tamamlamadan kendimi birdenbire 27 Mayıs İhtilâli'nin çalkantısı içinde buldum. O güne kadar tanıdığım tek dış çevre senede bir gün Söğüt'te Ertuğrul Gazi Şenliği'nde toplanan

Yörük mahşeri idi; ama o mahşer yerinde hiç yabancılık çekmiyordum, giyimi kuşamıyla herkes bizim gibiydi, bir de bizi seven yabancılar gelirdi oraya, bizi beğenenler, övenler... İhtilâl'de on yaşıdaydım; ne olup bittiğini anlamama imkân yoktu ama akşamları babam ve amcamın "ajans" saatini sabırsızlıkla beklediklerini, evde kedi mırıltısına dahi tahammül edemediklerini, soluklarını tutarak iri bataryalı radyo sandığına kulaklarını dayadıklarını görürdüm, sonraları amcamın sık sık içini çekerek "gidinin Başol'u, seni bir elime geçirsem," diye bağırışını, nenemin "yavaş, duyan olur," uyarılarını işittikçe ötelere bir yerlerde babamdan ve amcamdan daha önde birilerinin olduğunu ve onlardan jandarmalardan korkar gibi korkulduğunu hisseddim. Bazı geceler, babam ve arkadaşları evimizde toplanıp bana bir yerlerden elde ettikleri bazı gazeteleri okuturlardı. Koca koca adamlar çocuklar gibi hiçkırta hiçkırta ağlardı. Ardından sıkı sıkı da tembihlerlerdi: "Sakın gazete okuttuğumuzu kimseye, hele öğretmenlerine asla söyleme!"

İşte böyle zengin bir çocukluk. Dün ile günün arasında gidip gelen, tarihten mutluluk ve huzur, yaşanan günden acı ve utanç devşirilen bir çocukluk...

Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, yazı hayatınıza ne zaman başladınız? Sizi yazı yazmaya iten temel neden ne olmuştur?

Hasan KAYIHAN

Ben acı çekip de ses çıkaramamanın ne kadar tahammülü güç ve onur kırıcı bir şey olduğunu çocukluk günlerimden bilirim; hissedip söyleyememek, öfkelenip içine atmak, dolup boşalamamak, erkekler ağlamazı oynamak zorunda bırakılmak... Belli ki soyumun sabırlılığını gösteremedim; içimi dışarıya taşıma isteğimi engelleyemediğim için konuşup yazmaya başladım sanırım. Susanların benden çok daha

fazla şeyler bildiklerine aldırmaksızın yaptığım bir iş yazmak. Belki de dilimi tutamayışım ya da patavatsızlığım, ne olur ne olmaz kaygısı güdenlerin, yarın hesabı yapanların susma eylemine bir tepkidir; o yüzdendir içimden geçeni hemen söyleyiverişim ya da yazıya döküverişim.

Üstelik çok erken yaşlarda başlayan bir boşalma. 15 yaşında ilk yazım yayınlandığında aldığım övgülerin de etkisiyle şiir, hikâye, anlatı deneyip oraya buraya yollamanın verdiği tad. Elbette hemen elimin altındaki müthiş zengin bir kütüphanenin açtığı büyük kapı... Bütün bunlar üst üste gelirse, sanırım her insanda yazma arzusu doğardı.

Murat AYBİRDİ

Hocam, bize öğrenim ve meslek hayatınızdan kısaca bahseder misiniz?

Hasan KAYIHAN

5 sınıflı, tek öğretmenli bir köy okulunda öğrendim okumayı yazmayı. 3. sınıfta tam bir şarlatan olan bir eğitmenin elindeydim; dayak yemeden geçen günüm yoktu doğrusu. 5. sınıfta yeni bir öğretmenimiz gelince hiçbir şey bilmediğim farkına vardım. Ne matematik ne sosyal. Öğrenmenin tadını tattıran bu öğretmenimizle açıldı okul yıllarım. Devlet parasız yatılı imtihanlarına hazırladı bizi. Girdiğim okul, eski bir köy enstitüsü. Yunus Emre İlk Öğretmen Okulu. Müthiş bir yer. Bu okul tipini ne diye kaldırıp attıklarımı hâlâ anlayamam; kömünist yetiştiren yer-

lerdi gerekçesini de... Adam olaydınız da vatansızlık rüzgârları estireydiniz bir çocuğun derinlerindeki bütün yetenekleri tarayıp gün yüzüne çıkararak o eğitim sistemini kurutup atacağınız.

1968'de ilkokul öğretmeni oldum. 2 ay çalıştım. Eğitim Enstitüsü sınav sonuçları gelince ayrılıp okula döndüm. 1971 yılında Türkçe öğretmeni olarak atandığım okulun aynı zamanda müdür vekiliydim.

2 yıl sonra Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi giriş sınavlarını vererek eğitim uzmanı oldum. Talim ve Terbiye Dairesi'nde çalışırken Dil Okulu'nu da bitirdim. Doktora yapma hevesiyle yurtdışına gittim, ancak bizim ailemizin üzerine de çullanan 12 Eylül darbesinin getirdiği sıkıntı ve zorluklar nedeniyle çalışmak zorunda kaldım ve o iş de yattı.

Murat AYBİRDİ

Eserlerinizi daha çok hangi görevdeyken yazdınız?

Hasan KAYIHAN

Göreve bağlı bir tasnif yapmam zor. Profesyonel anlamda bir yazı hayatım hiç olmadı. Yazdıklarıyla geçinebilen biri değilim; o yüzden elim erdikçe, yazma arzusu duydukça yazıyorum demem daha doğru olur.

Murat AYBİRDİ

Hocam, eserlerinizin içeriğinden yüksek bir sosyal sorumluluk mesajı iletmek istediğiniz çıkarılabilir mi? Bu bağlamda yetiştirdiğiniz kuşağın sosyal hayatını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hasan KAYIHAN

İlk sorunuza cevap verirken de değindim diğergamlılığımın oluşumuna. İlköğretmen okullarından yetişenler iyi bilirler ki, bizlere mum gibi etrafımıza ışık vere vere erime şuuru verilmişti. Bizim türkümüz, Öğretmen Marşı idi; insana onun kadar idealist olmayı haykıran bir başka marş tanımıyorum: "Şanlı Yurdum her bucağın şanla dolsun, Yurdum seni yüceltmeğe antlar olsun!" Bu bende hiçbir zaman unutmadığım bir yemin, asla vazgeçemediğim, vazgeçemeyeceğim meslekî bir Misak-ı Millî olarak kaldı. Bilecik, Kurtuluş Savaşı yıllarında bütünüyle harap edilen birkaç şehrimizden biridir. Yüzbinlerce göçmen, evlad-ı fâtihan Balkanlardaki yurtlarından kaçıp gelebildiğinde yerleştikleri yerdir aynı zamanda Bilecik. Salt Türk oldukları için, Müslüman oldukları için her türlü zulmün reva görüldüğü bu insanların acılı hayat hikâyeleri bende sınıf bilinci söylentilerinin bir safсата olduğu, tarihin bir milletler mücadelesi olarak tekerrür edegeldiği düşüncesini güçlendirmişti. 70'lere doğru Türkiye üzerinde hız kazanan emperyalist çıkar çatışmalarında milli bir duruş sergilemek aklın emri idi. Ben bunu yaptım, gönül dağarcığım zaten başka türlü davranmama izin vermezdi. Bakmayın siz şimdi birilerinin sağ-sol birbirine düşürüldü tekerlemelerine; düpedüz Sovyetlerin bir adım önde olduğu iki emperyalist kuşatma

altındaydık biz. Eğer Amerikan emperyalizmi bir adım önde olsaydı, ben ve benim gibi düşünenlere o günlerde atılan iğrenç faşist suçlamalarının yerine bugünlerde batının pelesengi fundamentalist yakıştırmaları oturacaktı. Ben ve benim gibi düşünenler aslında iki ateş arasında kalmıştık; Türk düşüncemizi vuruyorlardı, milletimizin geleceğini vuruyorlardı, kendileri sınırlarını kaldırıp birleşirken, Roma İmparatorluğu topraklarında yeni bir Roma oluştururken bizim uzaklardaki Türk soydaşlarımız için dertlenmemize bile tahammül edemiyor, bizleri kendi insanlarımızın gözünde maceracı, hayalperest bir grup olarak tanıtıyorlardı; işin acı tarafı onlar kendi insanlarımızı böylesine etki altına alabilecek her türlü desteğe, her türlü ekonomik ve bilişim gücüne sahiplerken bizler saman kâğıdına teksir basıp dağıtmaktan dahi yoksunduk. Benim kuşağım çok cepheli bir savaşın içinde kaldı; bizi kelimelerle vurdular. Dilimize çevrilip getirilen ve ülkede basılan ciltler dolusu kitap, kısa dalga radyolar, cicili bicili gazetelere karşı yapabildiğimiz tek şey insanlarımızı anlatmaktı; durup dinlenmeden anlatmak... Hem de Türkçeyi içinden çıkılmaz hale getirip bütün soylu ve manevi duygularımızı ifade eden kelime ve kavramları teker teker vurup sözlüklerin dışına attıkları bir devirde dik durarak anlatmak... Yani karıncanın dağın ardına yolculuğunu tekrarlamak; oraya ulaşmaya ne ömrümüzün ne gücümüzün yetmeyeceğini bilerek yola devam etmek...

Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, Sayın Mitat Durmuş'un Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu üzerine yaptığı bir çalışmada bu destan şairimizin de Köy Enstitüleri konusundaki görüşlerinin sizin görüşlerinizle paralellik gösterdiğini fark ettim. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu da bu okullardan millî ve manevi değerlerine bağlı nice insanın mezun olduğunu belirtir. Bu konudaki görüşünüzü biraz daha açar mısınız?

Hasan KAYIHAN

Murat Bey, Aziz Kardeşim,

Çok sevdiğim rahmetli Destan Şairi'mizin bu konu-daki düşüncelerini ilk kez sizden duydum. Çok sevindim. Bu bilgi notunuz için size çok teşekkür ederim.

Ben 1962 yılında Yunus Emre İlköğretmen Okulu'na (eski Çifteler Köy Enstitüsü) başladım. Okulumuza ait oldukça geniş bir arazi vardı. Daha ilk sınıftan itibaren haftada 4 saat Tarım, 2 saat Müzik,

2 Saat Ağaç İşleri (Marangozluk), 2 saat Demir İşleri (Demircilik), 2 saat Resim ve Güzel Yazı dersimiz vardı. Yabancı dil dışında klasik ortaokullarda okutulan bütün dersleri de alıyorduk. Yatılı olduğumuz için bütün zamanımız okulda geçiyor ve ders saatleri dışında isteyen katılabileceği Yazım, Dramatizasyon, Folklor, Yabancı Dil gibi kurslar da verilmekteydi. Sabah demir eğleyen ellerimiz öğleden sonra mandolin, keman ya da piyanoda Mozart'tan parçalar çalarken bağlamalarımızdan koçaklamalar dökülürdü. Kilometrelerce uzanan çorak toprağa çam fidanları dikmek için çamurlara bulanmış bedenlerimiz yerli-yabancı pek çok sahne eserini yetkin hocalarımızın elinde ustaca canlandırır, ilk akşam mütalaasında (etüd saati) ödevlerimizi bitirir, ikincisinde eşsiz zenginlikteki kütüphanemizden aldığımız kitaplara gömülürdük.

Bu müfredat programı adımız İlköğretim Okulu olmakla beraber aslında köy enstitüsü döneminin bir kopyası idi; bu kopya bile ıssız, ışsız ve yolsuz köylerden çıkıp gelmiş biz köy çocuklarının önünde ülkemizi ve dünyayı açmaya yetiyordu. Eğer bu okullar olmasaydı ne ben ne diğerleri tek sınıflı tek öğretmenli ilkokul eğitimimizin ardından asla okul yüzü göremeyecektik. Yakın çevremizde ne bir ortaokul vardı ne de ailelerimizin bizi daha uzaklardaki okullarda okutabilme imkânı. Üstelik klasik bir ortaokulun ve lisenin bize böylesi çok yönlü bir eğitim verme şansı da yoktu; hani denir ya, her insan doğuştan belli bazı yeteneklere sahiptir; eğitimin görevi ona baskın yeteneğini keşfedebilme ve geliştirme şansı ve fırsatı vermektir. O okullar bunu başarıyla yerine getiriyorlardı.

ABD'den 1962-1970 yılları arasında Türkiye'ye binlerce „Barış Gönüllüsü“ geldi. Bunlardan biri de benim köyümde görevliydi. İneği fazla miktarda yeşil yonca yiyip sancılanan köylü de ona koşuyordu, ateşlenen çocuğuna penisilin yaptırmak isteyen de... Tarlasında arzezyen açmak isteyen de ona yöntem soruyordu, oğul çıkmış arı sürüsünü bir kovana almak isteyen de... Alın işte size Amerikalı bir Köy Enstitüsü mezunu!

Okur-yazar oranının %5'lerde, Türkiye nüfusunun %80'inin köylerde yaşadığı bir dönemde, askerliğini çavuş olarak yapanların öğretmen olarak tayin edildiği bir devirde asla okul şansı bulamayacak köy çocuklarını çok yönlü yetiştirip köy öğretmenleri olarak köylere göndermekten başka çare mi vardı?

İstanbul'dan kaç eğitilmiş insan kalkıp ıssız köy yollarına dökülmüştü ki? Kaç tane Çalılık'u vardı bu milletin? Hâsılı Köy Enstitüleri müthiş bir projeydi.

Ama olmadı; sulandırılıp ilkin ilköğretmen okulu haline dönüştürüldü, ardından da öğretmen lisesi.

Murat AYBİRDİ

Köy Enstitülerinin kapatılma gerekçesi neydi size göre? Bu noktada ne yapılabilirdi?

Hasan KAYIHAN

Gerekçeleri, bazı enstitülerin sol düşüncenin çamurluğu haline getirildiği idi ki, doğrudur; ancak kapatma yerine düzeltme denenemez miydi? Adam olaydınız da çocuklarınızın millî ve manevî değerlere sahip aydınlar olarak yetiştirilmelerini sağlasaydınız ya! Ama kolaycılık, dik kafalılık, inat! İllâ kelle kesip Yeniçeri ocağını kapatma ucuzluğu tekrarlanacak iş... Alın size işte oralardan yetişen yarı köy enstitülü olan ben Hasan Kayıhan'ın bugün dahi göğsü kabarmarak söylediği marş: "Alnımızda bilgilerden bir çelenk, Nura doğru can atan Türk genciyiz, Yeryüzünde yoktur olmaz Türk'e denk, Korku bilmez soyumuz!" Kim benim millî duygularımın başkalarından daha az olduğunu iddia edebilir ki?

Şuna inanıyorum ki, fitratı topyekûn saf olan bu vatanın çocukları planlı ve uzun soluklu bir eğitim politikası ile bu milletin dillendiremediği ülküleri doğrultusunda yetiştirilseydiler bugün bambaşka bir Türkiye'de yaşıyor olurduk. Dün Anadolu'nun kepir toprağını zar zor eşmeğe çalışan saban yerine kendi elleriyle pulluk yapan, kütüklerden yontulmuş ağır kağıt tekerlekleri yerine kendi elleriyle espitli tekerlekler yapan ve halkına örnek olan öğretmenlerimizi yetiştiren o eğitim hamlesi kapatılmak yerine çağa koşularak sürdürülüyor olsaydı, bugün oralarda bilgisayar programları yazılıyor olacaktı, örneklerinden çok daha önce ve çok daha gelişmiş cep telefonları, w-lan'lar, bluetooth'lar keşfediliyor olacaktı ve elbette isimleri ne „mavi diş“ ne de „doubleyu hattı“ olacaktı; o çocuklar bu keşiflerine uzağ ya da alan ağı gibi öz be öz Türkçe isimler vereceklerdi.

Murat AYBİRDİ

İdeolojik kamplaşmanın yoğunlaştığı bir dönemde eserler vermişsiniz, bu eserlerinizden dolayı herhangi bir adli durumla karşılaştınız mı?

Hasan KAYIHAN

Hayır, adli bir soruşturma ile karşılaşmadım. Devlet zaman zaman işgüzarların yönetiminde kaldı ama o işgüzarlar yazdıklarını ya okumadılar ya da kıvılcım efekti yaratacağını düşünüp küllensin gitsin diye

düşündüler ki üzerime gelmediler. Ama mimlendiğim belli. Bir zamanlar bir Güvenlik Soruşturması denen şey vardı. Eski bakanlardan biri, yurtdışında Türk dili ve Türk kültürü konusundaki çabalarımı görüp etkilenmiş ve bu çalışmalarını bakanlığının da desteğiyle daha geniş bir alanda sürdürebilmeme imkân sağlamak için memuriyete dönmemi istemişti. Ancak hazırladığı atama kararnamesi o güvenlik soruşturmasına takılmış ve adamcağz bir daha benimle karşılaşmaya dahi cesaret edememişti. Oysa ortada ne soruşturma vardı ne de iddia. Olsa olsa "Bu adam Türk milletine kara sevda birisi" denmiş olabilirdi. Eyvallah: bizim kültürümüzde Mecnun'a, Köroğlu'na, Dumrul'a "deli" denmez mi? Zaten mağduriyetini şan şöhret heveslerine bayrak yapacak bir yapım yok.

Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, farklı zamanlarda farklı ödüllere layık görülmüşsünüz. Dündar Taşer ödülüne layık görülen romanınız dolayısıyla sizi ideolojik bir değerlendirmeye tabi tuttuklarına inanıyor musunuz?

Hasan KAYIHAN

Dündar Taşer Ödülü'nden önce Peyami Safa Ödülü almıştım. O dönemde de yazarlar ve sanatçılar ev ev ayrılmışlardı; bir yayınevi sizin ne yazdığınızdan çok kim olduğunuzla ilgili idi. Bu, bugün de böyle. Gerçi ben hem Peyami Safa hem de Dündar Taşer ödüllerini alan romanlarımda apaçık ve bütün avazımla millî bir tavır ortaya koyuyordum, ama her ikisinde de her vatanseverin, yurdunun bağımsız geleceğini, milletin hür yarınlarını düşünen herkesin benim gibi düşündüğünü düşünecek kadar siyasetin acemisiydim. Ben kültürümüzün temeli olan Türk milliyetçiliğinin Atatürkçü'yüm diyenler kadar hümanistim diyenlerin de genel kabulü olduğunu sanıyordum birkaç cazgir dışında. Meğer öyle değilmiş! Bütün temel değerlere karşı çıkmayan yazarın yazar olarak tanınmasına su başına çöreklenmiş fikir pazarcıları tarafından izin verilmeyeceğini çok sonraları öğrendim. *Beyler Aman*'ı okudunuz. Beni nereye koyabilirsiniz o romana bakarak. Ya *Dönüş*'te ne yaptım ben gerçekleri tesbit etmenin dışında? Neresinde ideoloji var bunların? Hiç umursamıyorum bu tavırları. Beni görmezden gelmelerine de aldırmiyorum, çünkü ben 100 sene sonra gene okunuyor olacağım.

Murat AYBİRDİ

Edebiyat tarihlerimizde hayatınız ve sanatınız üze-

rine geniş çaplı bilgilerin bulunmayışı (Ahmet Kabaklı hariç) bir ideolojik yaklaşımın sonucu olabilir mi?

Hasan KAYIHAN

Edebiyat dünyasının tapusunu tutanlar, sadece kendi oğlanlarıyla meşguller; onlar, okumuş göründükleri ama kat'iyen okumadıkları, sadece birilerinden aldıkları özetlere ve "bizden" kartvizitine bakarak öve öve bitiremedikleri yazarlar arasında bulunamayacağım için beni tanımazlar. Bunun yanında beni okuyanlar, beni birilerinin ezber ettirdikleri sağcı solcu, batıcı doğucu, maskulist feminist kalıbına sığdıramadıkları için nereye ait olduğum konusunda kafa karışıklığı yaşıyorlar, kimşenin "bizden" diyebilmesi mümkün değil. Öyleyse? Çiz gitsin! Canları cehenneme...

Murat AYBİRDİ

Romanlarınızın dışında başka edebi türlerde (şiir, hikâye, tiyatro...) eserler verdiniz mi ve bunları yayımladınız mı?

Hasan KAYIHAN

Zaman zaman değişik türleri denediğim oluyor ve bazı dergilerde yayınlıyorum, ancak roman dışında hiçbirinde yoğunlaşmadım henüz.

Murat AYBİRDİ

Sürelî yayınlarda kalan eserleriniz oldu mu?

Hasan KAYIHAN

Mutlaka vardır. Çeşitli dergi ve gazetelerde pek çok deneme yazdım bu güne kadar ama bir araya toplamayı beceremedim henüz.

Murat AYBİRDİ

Kişisel web sayfanızda da yazılarınız yer almaktadır. Web sayfanıza almadığınız ancak çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazılarınız var mı?

Hasan KAYIHAN

Web sayfam ya da kendi deyişimle Obam 5 yıldır aslında arşiv olarak kullandığım ve bazı yazılarımı ziyaretçilere açtığım bir depo. Ben hâlâ yörük yörük yaşayan biriyim. Bizim Yörükler, "iki göç, bir yangın" derler; o yüzden Obamda başkalarına açılmayan köprülerde henüz tamamlanmamış romanlarımı, notlarımı ve edebiyat günlüklerimi saklıyorum. Eskiden şurada burada yayınlanan yazılarımın izini sürme şansım yok, günün birinde

Allah nasip eder de yurda dönersem ve zaman bulabilirsem belki bazılarını toplayabilirim.

Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, sizce bir edebiyatçının, romancının görevi ne olmalıdır?

Hasan KAYIHAN

Ana dilinin gelişmesine katkı sağlamak birinci görevi olmalı. Öyle ki edebiyat yoluyla Schiller ve Goethe Alman dilini, Aleksander Puşkin Rus dilini, Adam Mickieviç Leh dilini nasıl sağlam döşemiş ve şunca asır sonra bile kendilerini bugünkü nesilleri tarafından hâlâ okunup anlaşılabilir kılmışlarsa, bizim de kaygımız ve çabamız bu olmalıdır.

Yazarlar olarak kendi milletimizin gelecek asırlardaki dünya görüşünü belirlemekte olduğumuzu aklımızdan çıkarmamalıyız; mayamıza başka katkı maddeleri serpiştirmek bizim işimiz değil, bunu Şekspir yaptı, Byron yaptı; onların içimizdeki takipçileri de bol bol yapıyor zaten. Zamanımıza tanık dururken dik durmak zorundayız; dik durmak elbette kolay değildir ama onurlu bir iştir, eserlerinizi bugünün eğrileri görmezlikten gelse bile onlar yüzyıllar boyu dimdik duracaklardır.

Murat AYBİRDİ

Bir edebi eser aynı zamanda yazarının aynasıdır, diyebilir miyiz?

Hasan KAYIHAN

Mutlaka. Yazar yazdıklarının bir yerinde hayatının herhangi bir evresiyle mutlaka vardır. Kendi çağının ötesinde bir konuyu ele alıyor olsa dahi bazı tiplmelerine yaklaşım biçiminde kendisini görebiliriz.

Murat AYBİRDİ

Bir romanın başlığı, o romanın vermek istediği iletinin özünü teşkil eder mi?

Hasan KAYIHAN

Gerçi bazı yazarların orijinal başlık koyma kaygısıyla konusuyla hiçbir ilintisi olmayan sözleri tercih etikleri oluyor ama ben başlıkta yazdıklarımın özetini yansıtmayı düşünürüm.

Murat AYBİRDİ

Üslup kaygısı yazarın anlatımını nasıl etkiler?

Hasan KAYIHAN

Üslup şahsidir, her yazarın yatkın olduğu, kendini

daha rahat ifade edebildiği tarzda çalışmasıdır esas olan. Elbette farklı tarzları deneyebilir, ancak daha işin başında tutturduğu yolun oturup oturmadığını fark eder. Zorlamak onu huzursuz ve başarısız kılar.

Murat AYBİRDİ

Günümüz edebiyatını ve edebiyatçıları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hasan KAYIHAN

Günümüzde Nobel Edebiyat Ödülü'nü edebiyatımıza kazandıran romancılarımızın yanı sıra kendileri de mühendislerle birlikte çalışan ve ileride bu işi tekrarlayabilecek olan başka edebiyatçılarımız da var. Okuyanın azlığından yakındığımız Türkiye'de daha ilk 3 ayda yüz binlerce basıldığı işittiğimiz romanların 10 yıl sonra hatırlanıp hatırlanmayacağı konusu da önemli. Bizde öteden beri bir romanın edebiliği konusunda ne kadar basıldığı ölçü olarak alınır; böylece edebiyat tarihçilerimiz, pazarlamacılık güçleri sıfır olan nice yazarın çok daha edebî eserinden haberdar olamadan göçüp giderler. Ancak san'atı da alıp satan Pazar ekonomisine kulak verirse dünya çapında pek çok yazarımız var!

Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, son olarak genç yazarlara ne söylemek istersiniz?

Hasan KAYIHAN

Benim yaptığım gibi yapsınlar; hiçbir pazar kaygısı, isim yapma endişesi taşımasınlar. Bizi anlatsınlar, bizim toprağımızın hikâyesini anlatsınlar. Kaynakları ana babaları, nineleri dedeleri olsun. Türkçeye özen gösterebilirler. Masallarımızın dilini, Dede Korkut'un dilini yeğlesinler. Orijinal olma, aykırı olma adına bu milletin değerlerine, tarihine, dünya ve ahiretine hakarete tenezzül etmesinler. En ulu çınar, kendi toprağında yükselir.

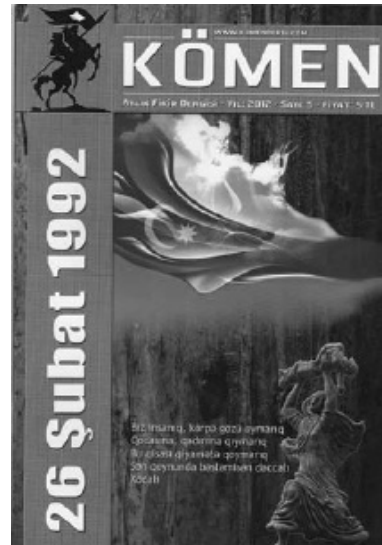
Murat AYBİRDİ

Sayın Hocam, beni kırmayıp bana değerli zamanınızı ayırdığınız ve sorularımı içtenlikle yanıtladığınız için size çok teşekkür ediyorum.

Hasan KAYIHAN

Ben de bana bu imkânı verdiğiniz için size teşekkür ederim.

“DERGİLER, HÜR TEFEKKÜRÜN KALELERİDİR... Cemil MERİÇ”

Desen: Turgay KAÇAR - Dedem Korkut

HAKKIMIZ BAKİ

•
Mehmet Ali KALKAN

Türkülerimi boy boy,
Söylemek hakkımız var.
Hakanımla ulu toy,
Eylemek hakkımız var.

Arı sulardan içip,
Yedi iklimden geçip,
Mızrakla uyku açıp,
Kar sökmek hakkımız var.

Gece kara, gün beyaz,
Düşlerim ayaz ayaz,
Diriler ölüden az,
Ah etmek hakkımız var.

Hor bakarsan dedene,
Vatan “ah” eder gene,
Ayağı baş edene,
“Dur” demek hakkımız var...

Göğsümü gere gere,
Şükür dedim kadere,
Ayak bastığım yere,
Tuğ dikmek hakkımız var.

Susmak dilin edebi,
Kaygısız kaya dibi,
Göğün nefesi gibi
Dem çekmek hakkımız var.

Göğün kuşu bitmesin,
Yolun taşı bitmesin,
Türk’ün aşu bitmesin,
Dilemek hakkımız var.

Dün, yarının çerağı,
Yol, yolcunun durağı,
Bir sevdalı yüreği
Bin yakmak hakkımız var.

Ha Nil, Fırat ha Tunca,
Ak alnımız acunca,
Yayın iki ucunca,
Tuz-ekmek hakkımız var.

Sevdamız diyar diyar,
Vatan, bayrak Türk’e yar,
Ufuklara ufuklar
Eklemek hakkımız var.

Sanmayın ki ağıtça,
Dediklerim öğütçe,
Bu dünyayı yiğitçe
Beklemek hakkımız var...

ÇOCUK BAHÇESİNDEYKEN...

•
Vahit TÜRK

Anası bar adamdar eş kaşan kartaymaydı.*

Hani demiştim ya; belki gönlümüze gam çöktüğü bir günde ne zaman ve nasıl büyüdüğümü de yazarım diye... Bunu yazabilmem için öncelikle büyümenin ne olduğuna karar vermem gerekir elbette. Çünkü hemen her konuda olduğu gibi bu konuda da tarif, kişinin durduğu yere ya da baktığı pencereye göre değişecektir. Sahi nedir büyümek? Sürekli duyduğumuz ve kendimizin de kullandığı, çocukluğumuzun tek amacı, çocuklarımızın biricik arzusu olan büyümek ne demek? Bir insanın büyümesi nasıl bir şeydir? İnsan boyu uzayınca mı, yoksa kilosu artınca mı büyür? Yoksa etki alanı genişleyince mi büyür? Büyümenin kıstası, köyde, kasabada, şehirde velhasıl her yerde aynı mıdır? Üç yaşında iken kuzu otlatan çocuk küçük müdür, on beş yaşında annesi tarafından banyosu yaptırılan ve giydirilen delikanlı büyük müdür? Yoksa bu kelime soyut bir kavrama mı delalet eder? Acaba bu problemi çözmeyi hangi bilim dalının hangi ünlü alimi kendine iş edindi? Varsa böyle bir alim, yukarıdaki soruları sorabildi mi, sorabildiyse cevaplarına ulaşabildi mi? Yoksa ergenlik falan filan deyip işin içinden sıyrılmayı mı yeğledi? Doğrusu ben içinden çıkamadım... Neyse... En iyisi burada boğulmadan işi ülkem büyük pedagoji alimlerine bırakmalı, onların işi, onlar çözsünler...

Büyümenin ne olduğunu tam anlayamadım, ancak bunu iş kotarmak olarak alacak olursak, bizim doğduğumuz yerlerde çocukların çok çabuk büyüdüklerini söyleyebilirim. Bu yüzden

olsa gerek bizde bebek ya da çocuk sözleri çok bilinmez ve kullanılmaz, bunların yerine herkes uşak sözünü kullanır. Bu uşak sözünün hizmetçi anlamına geldiğini sanmayasınız, çocuk, daha doğrusu insan küçüğü anlamına gelir ve ufak sözülle kök kardeşidir. Hâlâ aynı mıdır, ya da başka yerlerin çocukları da çabuk mu büyüyorlardı doğrusu bilmiyorum, ama bildiğim bir şey var ki arpalar biçilirken doğan erkek çocukları, doğumlarından sonraki en geç üçüncü arpa biçiminde, arpa tarlalarına azık götürmek, arpa biçenlere birkaç kilometre uzaktaki pınarlardan su taşımak görevini üstlenirlerdi. Bahçe, bostan sulama işleri ile hayvan bakımı zaten büyüklerin zaman ayıramayacağı kadar küçüktü ve uşakların işleriydi. Kız çocukları biraz daha çabuk büyüdükleri için tarla ve bahçe işlerinin yanında kendilerinden bir arpa biçimi küçük olan kardeşlerine de bakmak zorundaydılar. Yine felsefe, sosyoloji, halk bilimi (pedagoji bile müdahil olabilir) karışımı bir metin oluşmaya başladı. En iyisi serâzât (!!!) çocukluk yıllarına dönüp özgeçmişini yazmaya devam etmeli, yoksa insanlar derse başladığını düşünecekler. Gerçi uzun yıllar hocalık yapınca ister istemez kalem o yöne gidiyor. Ha bir de yukarıdaki başlığa bakıp da çocukların her sabah özel araba ya da servislerle bırakıldığı kreşler düşünülmesin. Olsa ne komik olurdu değil mi? Düşünsenize, 50'li yılların sonlarında ilkokulunuzun binasını siz yapın da ben öğretmen gönderiyim diyen devlet (gerçi bu bile becerilememiş

*Annesi olan adamlar hiçbir zaman yaşlanmaz
(Bir Kazak türküsünden).

ya, iki köy ortaklaşa yaptığı binayı tam bitirecekleri sırada kavga edip geri yıkmışlar) bizim köyü hatırlayıp çocuklar eğitilip de hayata hazırlansın diye kreş yapmış. Bir kızamıktan her evde en az iki çocuk ölüsünün çıktığı bir zaman için gerçekten komik olurdu... Başlığa çocuk bahçesi yazmamın sebebi bahçelerde ve tarlalarda büyüdüğümüzüzdendir, yani bizimki tam anlamıyla çocuk bahçesi, çocuk tarlası dense de olurdu ya...

Hatırlayamadığım bebeklik zamanlarıma dair önemli bir olay; hemen bütün köy çocuklarının Sultan Ana dediği, biz çocuklarının yalnızca ana deme imtiyazına sahip olduğumuz ve hayatının tek gününü kendisi için yaşamamış olan o mübarek kadının her anlatışında ağlamaklı olduğu, bazen da gözyaşlarını tutamadığı bir durumdur ki, yürekler acısıdır. Merhum, doğmamdan beş-altı ay sonra hastalanır ve eli ayağı tutmaz hale gelir. Durumun asıl müsebbibi de doğumu müteakip olduğu için büyük ölçüde bu zavallıdır. Elbette hiç kimsenin aklına, hele anacığımın aklına bu hiç gelmez, ama benim gizli bir yaramdır, her aklıma gelişinde kanar durur. Hani demiştik ya, doktorun hayali bile Kaf Dağı'nın ardında... Peki çare...

Çare, Mustafa Çavuş'ta. Bu Mustafa Çavuş'un şecaati ayrı bir bahis. Ömrünün 8-10 yılını cephe-lerde geçirmiş olan Gazi Mustafa Çavuş, babamın öz, bütün sülalenin de hürmeten dayısı. İstiklal harbi bitip de terhis edildikten sonra çocuklarının rızkını temin etmek için Samsun limanında hamallık yaparken rüyasındaki zorlamalarla mecbur kalıp bir Halvetî şeyhi olan Osman Baba'ya intisap eden Mustafa Çavuş, zamanla kendi mahalline halife tayin edilir ve köyün dedikodusundan uzaklaşacağı diye evini götürür yol çatı olan bir dağın başına yapar. Yolculuğun yaya ya da atla yapıldığı devirler olduğundan bu ev zaman içinde bir uğrak yeri haline gelir, bilhassa karlı kış günlerinde yol azdıran pek çok yolcunun kurtuluşuna sebep olur. Mefluç durumdaki Sultan Ana, bir kış günü at ile 30-40 kilometre uzaklıktaki Dayı'nın evine götürülür ve Elif Ebe'ye emanet edilir. Tabi bu fakir de beraber. Türkistan dönüşümde rüyama girip Ahmet Yesevî'yi kastederek bizim Ahmet'i gördün mü diye soran bu gazi Halvetî dervişini hayatımın bütün zorluklarında yanımda hissettim ve her zaman bana yardımcı olduğunu düşündüm. Belki de mücadele yıllarında

her türlü belanın içinden sağ salım çıkmamı sağlayan şey onun, genç yaşta ölen kardeşinin adını taşıyan bu zavallıya ettiği dualardı... Kim bilir... O çevredeki hemen herkes, Mustafa Çavuş'un bir takım sırlara vakıf olduğuna az çok inanırlardı ama bu inanç bizim ailede çok daha köklüydü. Hatta birilerinin, köyden bir kızı kaçırmaya teşebbüs etmeleri sırasında babamın evdeki tek silah olan çiftelyi kapıp çıktığında, babaannemin kapıya çıkıp yıllar önce ölen kardeşine "-Kardeşim yetiş Selahattin'im ateşe gidiyor." diye haykırışını ve babamın döndükten sonra "-Ana, dayımı gördüm." dediğini üç, en çok dört arpa biçimi hafızama öyle naksetmişim ki bugün bile canlı olarak hatırlarım. Mustafa Çavuş ile Elif Ebe'nin ocağında birkaç ay kalıp tam iyileşmese de biraz kendini toparlayan Sultan Ana, tekrar evine götürülür ve tabi yine at ile ve ben de hâlâ tutmayan kollarına sarılmış olarak... Merhumun yolculuk sırasında çektiği sıkıntıları anlatacak ne yürek, ne de söz var bu fakirde. Ancak Sultan Ana, o illetten kurtulur ve evinin yükünü çekmeye devam eder. Görecek günü, yiyecek ekmeği, çekecek çilesi olan bu fakir de varlığını sürdürür...

Anlaşılan bu özgeçmiş kolay bitmeyecek ve okuyanlar da sanacaklar ki bizim bütün hayatımız böyle kahırlı ve zor geçti. Hayır... Çok güzel günlerimiz de oldu, hele anaokulu yıllarında. Saya gezmelerimiz, yaylaya göçüp çadırlarda yaşamamız, her yıl bir dağ tepesindeki kutsal olduğuna inanılan bir mezarı ziyaretlerimiz sırasındaki keyfimiz ve arkasında Böğürtlen'de buz gibi suyun başında oğlak, kuzu kesip bulgur pilavı pişirerek kendimize çektiğimiz ziyafetler, bahçede yaptığımız aleyçiğin içinde ya da harmanda yaz geceleri pırıl pırıl gökyüzünün altında yıldız kaymalarını seyrederek uykuya dalmalarımız, hele sıcak yaz günleri bulduğumuz her fırsatta kendimizi Tohma Çayı'nın temiz ve serin sularına atıp güzelce çimdikten sonra kumlukta (plaj da diyebiliriz) uzanıp saatlerce vakit geçirmelerimiz... Bu plaj biraz tuhaf kaçtı galiba, ama ne yapalım ki doğru. Eğer plajın yalnızca deniz kıyısında olacağına ve orada kadın erkek birlikte bulunulacağına dair bir kural yoksa bizim de çok güzel plajlarımız vardı ve biz orada bronzlaşırız hatta bazen ölçüyü kaçırap karardığımız bile olurdu. Gerçi turistlerimiz ve de güneş yağımız yoktu ama kumumuz çok temiz ve çok güzeldi... Neler neler...

KAFDAĞI SEVDALARI

•
Sevim YAKICI

Sürgündeki Sevdalara;

Boşuna heveslenme etmem sana intizâr,
Ben seni kaderime nakışlar gibi sevdim.
Bu ahsen-ül kıssa da değse de aşka nazar,
Nehirlerde tersine akışlar gibi sevdim.

Asırlara dokundu sana değmeyen yüzüm,
Yıllar, yollar eskidi tükenmedi gündüzüm,
Kapından kovsan bile yüksünemem can özüm,
Seni şâhikalarda çakışlar gibi sevdim.

Canıma sızın düştü kimseye ses etmedim,
Bahtım sevdaya küstü yine de pes etmedim,
Umudum tükense de ele heves etmedim,
Çıkılması farz olan yokuşlar gibi sevdim.

Sen benim her şeyimken ben sana el gibiydim,
Yalnızca sevdiğine dillenen gül gibiydim,
Yandığının farkında olmayan çöl gibiydim,
Hasretinle harlanan yakışlar gibi sevdim.

Varlığınla avundum ömrüme sefâ diye,
Korlanmış yüreğime tuz bastım şifâ diye,
Kaderine adımı yazdırdım vefâ diye,
Ömre muhayyel olan bakışlar gibi sevdim.

Kargülü ALMILA'yım bir sevdâlı hâl idim
Hicretlere adanmış aşklarda muhâl idim
Zümrüd-ü Anka gibi tek sana meyyâl idim,
Seni Kaf Dağlarına çıkışlar gibi sevdim.
-Ben seni Kaf Dağına çıkışlar gibi sevdim!

HAYATA TÜRK'ÇE BAKANLARIN KESKİN KALEMİ: NECDET SEVİNÇ...

M. Nihat MALKOÇ

“Âlimin ölümü âlemin ölümü gibidir” demişti Resulullah Efendimiz. Gerçekten de öyle değil midir? Hayatın anlamını bize fısıldayan, hak ve hakikat uğrunda dirsek çürüten âlimler değil midir? Onların olmadığı, yol göstermediği bir dünya ne kadar karanlık olurdu.

Hayat sınırlı bir yolculuktan ibaret... Yol uzun olsa da, bazıları yolun yarısında mecburen yarıştan çekiliyor. Yolumuzu aydınlatanlar, ömür sermayelerini tüketip birer birer ebedî istirahatgahlarına rücu ediyorlar. Onların gidişiyle birlikte hayatımızda büyük boşluklar oluşsa da doğrusu mukadderata teslim olmaktan başka yapılacak bir şey de yoktur.

Hayat yolunda bütün kervanlar menzile gider. O menzile ancak son nefesi verince varılır. Kimler geldi kimler geçti bu dünya meydanından. Kimler dâhil olmadı ki o kervana, kimler varmadı ki o menzile... Saymaya sayfalar yetmez... Mehmet Emin Alpkan, İrfan Atagün, Emin Bilgiç, Ahmet Kabaklı, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Erol Güngör, İlhan Darendelioğlu, Tahir Kutsi Makal, Emel Esin gibi milliyetçi kalemler hoş bir seda bırakarak göçüp gittiler. Hepsisi de arkalarında eser bıraktılar; eserleri onları bugünlere taşıdı.

Hayat düşünceden ve o düşünce yolunda mücadeleden ibarettir. Kişiler düşünceleriyle tutunuyorlar hayatın ipine. Gıdalar bedenimizi beslerken, düşünceler de ruhumuzu besliyor. Dava adamları öldüklerinde düşünceleriyle anılıyorlar. Savundukları tezler yaşıyorsa o insanlar da yaşıyor; tez ölmüşse tezi savunanın da esamisi okunmuyor.

Hayatımıza anlam katan, bizi güçlü, iri ve diri kılan düşünce ve aksiyon adamlarıdır. Bu güçlü kişiler yaşadıkça, savundukları düşünceleri geniş kitlelere aktarıyorlar. Fakat her canlı gibi onlar da vakit dolunca çekiliyorlar ömür sahnesinden... Hayatımıza anlam katan güzel insanlar eserleriyle yarınlara intikal ediyorlar. Onlardan birisi de Necdet Sevinç'tir. Türk milliyetçiliğinin aksakallarından, Türklük ülkesi uğrunda koca bir ömür tüketen gazeteci, yazar ve düşünür Necdet Sevinç'i kaybetmenin derin acısını iliklerimize kadar hissediyoruz. Söylemesi zor; ama Türk milliyetçiliğinin gür sesi, güçlü nefesi artık aramızda yok. O; dünya imtihanını, dünya çilesini tamamlayarak Tanrı Dağlarını aşmış uçmağa vardı.

Güneydoğu'nun incisi sayılan Gaziantep'te 1944'te doğmuştu Necdet Sevinç... Fıstığın memle-

ketinde doğsa da hayatı fıstık gibi geçmemiştir. Okul hayatı memleketinde başlamış; fakat ne yazık ki yarım kalmıştı. Zira lise yıllarında ateist bir öğretmenin yüzünden okuldan atılmıştı. Bunun hazin öyküsünü şair yazar Yavuz Bülent Bakilerden dinleyelim:

“...Necdet Sevinç’in de 1960 yılında lisedeki kaydını sildiler. Sebep, eğitim sistemimizin ve bazı aydınlarımızın yüz karasıdır: Felsefe öğretmenleri ateist bir adamdı. Dinsizliğini, Allahsızlığını sınıfındaki öğrencilerine de bulaştırmak istiyordu. Necdet Sevinç, öğretmenin bu tavrına şiddetle itiraz etti: “Allah vardır! Burada böyle konuşamazsınız!” dedi. Konu disiplin kuruluna intikal edince, Necdet Sevinç’i okuldan uzaklaştırdılar.

Çok okuyan, araştıran, inceleyen çok zeki bir öğrenciydi. Ama ailesi, onu, başka bir şehirde okutmak imkânına sahip değildi. Beş-on yıl içinde kendisini çok iyi geliştirdi. Birkaç üniversite mezununu değil, beş-on üniversite mezununu cebinden çıkaracak bir seviyeye ulaştı. Sonra da güzel kalemine, bir sütun bulmak için, kalkıp İstanbul’a geldi. Onun İstanbul’da olduğu yıllarda, ben Ankara’daydım. Aramızda on yıl gibi koskoca bir yaş farkı vardı. Ama yazılarını okuduğum, kitaplarını elime aldığım zaman gördüm ki Necdet Sevinç, yaşça benden küçük olmasına rağmen, başça benden büyüktür. Kalemıyla, fikriyatıyla, cesaretiyle ve Türk milliyetçiliğine yaptığı hizmetlerle, beni çok gerilerde bırakmıştır. Ona imrenmeye başladım. Ve ondan hep: “Antep Ağası” diye bahsettim. Önce gıyabında “Antep Ağası” dedim; sonra yüzüne karşı...”(Türkiye Gazetesi-30 Temmuz 2011)

Usta yazar Necdet Sevinç, gazeteciliğe 1962 yılında Gaziantep’te yayınlanan Haber gazetesinde başladı. Daha sonra İstanbul’a gelerek Haber ve Durum gazetelerinde çalıştı. 1966 senesinden itibaren İstanbul’da, “Babıâli’de Sabah, Bizim Anadolu, Hergün, Ortadoğu, Büyük Kurultay, Yeniçağ” gazetelerinde muhabir, yazar, genel yayın müdürü olarak görev yaptı. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbelerini şiddetle kınayan özgürlükçü yazılar kaleme aldı. Yazılarından dolayı iki defa silâhli saldırıya uğrasa da yazmaktan ve hakikatleri o gür sesiyle haykırmaktan hiçbir zaman vazgeçmedi. “Yazarını Kurşunlatan Yazılar” adlı eseri de o dönemi yansıtan yazılardan oluşmuştur. Hakkında yüzlerce dava açılrsa da o hak bildiği yoldan, Türk milliyetçiliği fikir sisteminden asla vazgeçmedi. Asliye Ceza, Ağır Ceza, Devlet Güvenlik ve Sıkıyönetim Mahkemelerince yargılanan Necdet Sevinç’in, Bayrampaşa, Paşakapısı, Silivri, Kastamonu/Daday, Erzincan/Ter-

can cezaevlerinde çekmediği kalmadı. Kendini ifade etse de kendisine hep önyargıyla bakıldı, kalıplara sokuldu. Mahkeme kararları neticesinde yüzlerce yıl hüküm giymesi öngörülse de beş yıl hapisteye yattı.

Necdet Sevinç, her ortamda ısrarla okuyan, düşünen ve yazan bir insandı. Değişik gazetelerde binlerce köşe yazısı yazarak olayları “Tükçe” yorumladı ve Türk milliyetçiliğini gençlere anlattı, benimsetti ve sevdirdi. Birçok milliyetçi kalemin yetişmesine öncülük etti. Milliyetçi gençlere hep yol gösterdi. Gençliği komünizm belasından kurtarmak için gecesini gündüzüne katarak mücadele etti. Onlara komünizmin görünen ve görünmeyen tehlikelerini anlattı. Bizi biz yapan değerlerin Türk-İslam ülkesinde bir araya geldiğini hatırlattı.

Ömrünü Türk milliyetçiliğine adanmış tavizsiz bir dava adamıydı Necdet Sevinç... Zorlukları görünce kaçan değil, zorlukların üzerine giden bir karakteri vardı. Türk milliyetçiliğinin doğruları, onun da doğrularıydı. Türklüğünü bütün hücrelerine sindirmişti. O; çoğu kere aç, bîlaç ve susuz kalsa da davasını dünya menfaatleriyle değiştirmeyi, davasını satmayı hiç düşünmedi. Zira o, bir ülkü deviydi Turan sevdalısıydı. Türklüğe aşk derecesinde bağlıydı. Düşünce olarak hep siyasetin içinde olsa da bizzat politikaya bulaşan bir kişi değildi.

Necdet Sevinç, yazarlığı bir maişet(geçim) aracı olarak görmedi. Gazeteciliği, geniş kitleleri aydınlatmak için bir vasıta olarak kabul etti. Sanıldığı gibi çok büyük paralar kazanmadı kalemıyla... Çoğu kere boğaz tokluğuna çalıştı. İşsiz kaldığı günler de çok oldu Necdet Sevinç’in; dolayısıyla evine ekmeğe götüremediği günler de... O zamanda sabır ve kanaatkârlık ipine sarıldı. Fakat bir nokta kadar menfaat için virgül misali kimseye boyun eğmedi. Daima dik, diri ve iri durdu. Yazdıkça sürgün ve kurşun yese de hiçbir zaman gittiği yoldan dönmeyi düşünmedi; doğru bildiği yolda sonuna kadar azim ve kararlılıkla yürüdü.

Merhum Necdet Sevinç’in güçlü bir fikri altyapısı vardı. Her şeyden evvel Türkçülüğü içselleştirmişti. Bu davaya inanmış, kendini ona adanmıştı. Onun kalemi kılıç gibi keskindi. Fakat bu kılıç hiçbir zaman yerli düşünceye ve onu savunanlara saplanmamıştır. Keskin kılıç hükmündeki kalemini yabancı ideolojileri (Marksizm, komünizm ve uzantıları...) ülkemize sokmaya çalışan hainlere saplamıştır. O, bu yönüyle de kalemyle cihat etmiş bir kişiydi. Bu ülkeye komünizm gel(e)mediyse bunda Necdet Sevinç’in de önemli bir rolü vardır.

Necdet Sevinç, inandığı değer hükümleri yüzünden

zor günler geçirmişti. Türklük davası uğrunda gençlik yıllarını cezaevinde geçirmiş, yazılarından dolayı yargılanmış, yazılarından dolayı kurşunlanmış usta bir gazeteci, kararlı ve idealist bir yazardı. Çocukluğundan beri gazetecilik mesleğine gönül vermiş, bu işe yüreğini koymuştu. Fakat ölümünden sonra medya, özellikle “Türkiye Gazeteciler Cemiyeti” onun ölümünü görmezden gelmiştir. Bir başsağlığı bile dilememişlerdir. Önüne gelene ödül veren medya kuruluşları, ona bir ödülü bile fazla görmüşler. Buna sadece sol medyayı değil, sağ medyayı da dâhil edebiliriz. Zira bu konuda sağ medya da sınıfta kalmıştır; vefa yine vicdanlara hapsolmuştur.

Hayatını düşüncesine adayan merhum Necdet Sevinç, usta bir kalemdi. O, yerli düşüncenin en gür seslerinden biriydi. Merhum Sevinç, kalemine mürekkep yerine zehir koyan, tasını ecnebilerin pınarlarından dolduran çakma aydınlardan hiçbir zaman olmamıştır. O; Anadolu’nun, mazlumların, bu vatanın gerçek sahiplerinin tercümanıydı. Onların kısık seslerini yüksek perdeden haykırıyordu. O, esrarkeşlerin değil; çilekeşlerin, sesi olmuştur. Emanet ve moda fikirlerle yola çıkmamıştır; daima bizi bize anlatmıştır. Ondandır öğreneceğimiz çok şey vardır. Onun kitaplara girmiş yazıları her zaman okunacak değerdedir. Bu yazıları anlayarak okuyanlar vatanlarını daha çok sevecek, onu canlarından aziz bilecektir. Usta kalem merhum Necdet Sevinç, hayatı boyunca kütüphanelerimizi süsleyecek yeni eserler verme gayreti içerisinde olmuştur. O, eserlerinde doğru bildiklerini büyük bir cesaretle okuyula paylaşmıştır. Necdet Sevinç’in yayınlanmış 18 kitabını şöyle sıralayabiliriz: “Ajan Okulları, Ülkücüye Notlar, Yazarını Kurşunlatan Yazılar, Ordular-Masonlar-Komünistler, Sanık Yazılar, Tutanak, Ferman, Duruşmalar, İstiklâl Harbinde Etnik İhanet, Tehcir-Ermeni İddiaları ve Gerçekler, Pontus’la Hesaplaşma, Acının Tadı, Osmanlı’nın Yükselişi ve Çöküşü, Osmanlı’dan Günümüze Misyoner Faaliyetleri, İstiklâlin Bedeli, Osmanlılarda Sosyo-Ekonomik Baskı, Gaziantep’te Türk Boyları, Türklerde Kadın ve Aile...” Asil Türk gençliğini zehirli ecnebi akımlardan koruyan, bu hususta onları uyaran bu kıymetli kitaplar onun usta kaleminden çıkmıştı. Bu kitaplar her Türk aydınının kütüphanesinde mutlaka bulunmalıdır. Ruhunu bu kitaplarla besleyen bir gençliğin vatanını satması mümkün değildir.

Sözün hulasası; Necdet Sevinç artık bedenlen yok aramızda... Türk milliyetçiliği bir ulu çınarını, bir Türklük sevdalısını, bir yiğidini daha kaybetti. Tanrı

Dağı, büyük yol başçısını yitirdi. Usta yazar Necdet Sevinç yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak her fani gibi Hakk’ın rahmetine kavuştu. Fakat arkasında tertemiz bir kişilik ve onlarca eser bıraktı. O, Türk milliyetçiliği tarihindeki mümtaz yerini çoktan almıştır. Milliyetçi Türk gençliği yanlış yollara sapmadan, onun bizi bize anlatan aydınlık düşüncelerinin ışığında yürüyecek, bu düşünceler gençliğin yolunu bir ışık misali aydınlatacaktır. Büyük Türkçü şair Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, “Nihal Atsız” bu dünyadan göçtüğü zaman, ona hitaben bir ağıt yazmıştı. Bence bu şiir aynı zamanda merhum Necdet Sevinç’i de anlatıyor. Çünkü o da aynı dünyanın insanıydı. Necdet Sevinç’in ölümünü de betimliyor bu anlamlı ve güzel şiir...

“Burada baş sağlığı, orada gözler aydın;

İki ayrı dünyada iki ayrı tören var.

Tanrı katından gelen bir yüce buyruk üzere,
Aramızdan ansızın çadırını deren var.

Orada ecdat ruhu şadümanlık içinde

Burada tamu içre gönüllerde boran var.

Eksilmiş bir yanımız; çarpılmış gibiyiz hep
Tanrı korusun, sanki Bozkurtluğa kıran var.

Yukardan gök mü bastı; altta yer mi çöktü ne?

Kimsede ağız, dil yok; gözleriyle soran var.

Buradan uğurlarken onu binlerce Bozkurt

Orada karşılayan binlerce Alp-Eren var.

O gün Tanrıdağı’nda tan ağardığı çağda,

Dediler Oğuz Han’ın otağına giren var.

Ve Tanrı-Kut Mete’nin huzurunda

Atsız’ı(Necdet’i)

Kür Şad’la Kül Tigin’le diz vururken gören var.

Töredir; konan göçer, doğan gün batar elbet

Tanrı zeval vermesin devlet, din ve Kur’an var.”

Usta gazeteci-yazar Arslan Bulut’un deyimiyle Necdet Sevinç de Ziya Gökalp gibi, Mehmet Akif gibi, Atatürk gibi, Nihâl Atsız gibi, Erol Güngör gibi milletini sırtında taşıyan adamdı. Hayatında milletini sırtında taşıyan adamları öldüklerinde millet de sırtında taşır. Tanrı Dağlarını aşip sonsuzluğa koşan, hayata Türkçe bakıp Türk’e göre yazan mert adam Necdet Sevinç bizim derlerimizi yazdı ömrü boyunca... Bu gibi isimler öyle kolay yetişmiyor.

Küçük dev adam Necdet Sevinç, 22 Temmuz 2011 tarihinde Hakk’a yürüdü. Ömrünü Türklük davasına adayan, ülküsünden, ilkelerinden ve inandıklarından asla taviz vermeyen, milliyetçi cephenin mümtaz isimlerinden, gazeteci, yazar ve dava adamı merhum Necdet Sevinç’e Allah’tan rahmet, onun çok sevdiği aziz Türk milletine başsağlığı diliyorum.

MAVİ ELBİSELİ KADIN

•
Asena Gülsüm GÜNEŞ

Şu akşam vakitleri gelmeseydi.. Rüzgarın uğultusu harman yerine çevirdi kalbimin her bir köşesini..

Şu akşam vakitleri gelmeseydi ve ben..
Ve ben ölmeseydim!

Gün güneşle merhaba dediğinde parmak uçlarıma, el sallasam kamuya açık taş balkonumdan mavi elbiseli kadına. Mavi elbiseli kadın, sadece mavi elbisesi sebebiyle onu sevdiğimi anlamasa, gülümsese bana..

O küçücük avuç içini nazarıma uzatsa! Bana hiç, bir cebe sığacak kadar küçük olmadığımı hatırlatsa ayakları ve dudakları için “bir gonca kadar” diye söylense güneşin ayasına yürüyen delikanlı!

Mavi elbiseli kadın, hatırlamasa..

Rüzgar bir kere daha soğuk çehresiyle uzansa saçlarıma..
Saçlarım..
Ben saçlarıma her gün, her saniye; terketmeyecek sandım; binbir âşık bağladım..

Binbir gecenin parmak hesabıyla sayılmış binbir masalı dilimin ucuna değmek için savaşıyor olsa aynı öğle vakti..

Bir çocuk; galip gelen masal için; bana bir öpücük verse..
Verse ve ben ölümüne yürür saatlerde mesai yapsam!
Mesai yapsam, iki kız çocuğuna bir öpücük karşılığı; galip bir masal anlatsam!

Şimdi ey insan..
Akşam mı oldu?
Hani kırmızılar mı yaladı geçti mavi elbiseli kadının rengarenk paltosunu

Delikanlı güneşin ayasında uyuya mı kaldı..
Terk mi etti batan güneşe inat, gündüz kuytusunu!

Ey insan; akşam mı oldu
Akşam mı oldu, akşam geceye yakın yerde uykuya mı tutuldu!

Siyahın bu hüznü yakın havası nedendir?
Ölüm ensemden yas mı tutuyor?

Ey ateş bakışlı yağmur nidası
Tutulup kalmışım nurun içinde
Şu beden mülkümün kırgın edası
Ondan mı gizlenir sur'un içinde

Doğumdan ölüme yapılırken cenk
Vuslatın yolları hasrete mihenk
Hangi ses, hangi söz, ki hangi ahenk
Anlatır sevdayı harın içinde

Bir varmış-bir yokmuş ve çokmuş derken
Gelmeye geç kaldım, gitmeye erken
Gönül galip gelip akla gülerken
Konuşur sükûtle yârin içinde

Yorulur yollara düşünce hikmet
Sılaya el sallar soluksuz gurbet
Sokulur da cana nicedir gaflet
Kavgayla barışır kârın içinde

Deryada damlayken dünyalık payım
Geceye taç olur yıldızım, ay'ım
Sözüyle tarumar cümle sarayım
Sineye çekilir dârın içinde

Her acı tastamam, her sevinç noksan
Derde derman olmaz, gelse de Lokman
Güneşle giderken günü ağlatan
Nehir nöbet tutar korun içinde

Beyaza karayı giydiren vakit
Talihin indinde edebe akit
Kimliksiz sorular cevaba kilit
Vurarak büyürler ar'ın içinde

Simgeden imgeye yürür de güfte
Tebessüm ağlatır çözümsüz beste
Tefekkür kırılğan, düşler aheste
Bitişi başlatır zorun içinde

Yalnızlık kapımı çaldığı zaman
Sözümü özümden aldığı zaman
Ruhumla baş başa kaldığı zaman
Yok tutar elimden varın içinde

Dâr(mekân-konak manasını ihtiva eder)

KÖRDÜĞÜM

•

Nuray ALPER

BİR FOTOĞRAF.. BİR HATIRA

Kırşehir Cezaevi'nde, kumanya hazırlığı.. Yıl 1977.. Bu mekan, şehir merkezinde kaldığı için cezaevi olarak şehir dışına taşınmış..

Ahmet Tefik Ozan ve Arkadaşları, kumanya nöbetinde çalışıyorlar..

Bu mekan, Kırşehir Cezaevi'nin müşadiye kısmı.. Dışarda küçük bir bahçe var.. ve bahçede ayrı bir bina olarak kadın mahkumların kaldığı bina var..

Bazen kadın mahkumların çocukları bahçeye çıkıyor..

O günlerden kalan.. ama gönüllerde sızısı geçmemiş, bir hatıra..

MAYIS ÇİÇEKLERİ

•
Ahmet Tevfik OZAN

‘‘Güneşli bir Mayıs günü, Eyüp Dayı ile Müşadiye’nin duvarı dibine oturduk.. Kadın gardiyanın yanında üç-beş yaşında iki kız, sessizce yanımızdan geçip duvar diplerinde boy atmış çiçekleri, çiçeklerin içinde kaybolarak toplamaya başladı. Ben kadın gardiyanın çocukları zannettim... Anlattılar ki: orada doğmuş. orada büyümüşler!...’’

Sana Allah günah yazmaz, Küçük Kız!...
Güvercinler bulutları incitmez!
Kahbe hançer, kahbeliğin yapsa da
Bilir toprak, haksız yere kan içmez!...

Bir karış gökyüzü, bir avuç Güneş..
Burda, sevinçlerin hepsi kırıktır!
Varsın çaylar soğuk soğuk satılsın
Isıtır yürekler, hepsi yanıktır!...

Sen çiçeği koparmışsın Küçük Kız!
Seni kimler koparmışlar, duydun mu?
Baban Kur’an okuyorken köşede
Ana kucağında hiç uyudun mu?

Bakma sen kor olup tutuştuğuna
Demir, anasından soğuk doğmuştur!
Suçu yok Güneş’in, karanlıkların
Güneşi duvarlar burdan kovmuştur!...

IRAK TÜRKLERİNİN SİYASİ TARİHİNDEN BİR YAPRAK TÜRKMENLERİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

•
Nefi DEMİRCİ

“Suriye’de aynı oyunlar, Türkiye’nin desteğinde aynı uygulamalar devam etmekte... Muhalefet içinde, “Suriye’nin dostları” toplantıları içinde Türkmenler yok; onlara yer verilmemiş; nasıl ki yıllar önce Irak Türkleri Saddam’ın insafına bırakıldıysa, Suriye Türkleri de Türkiye’nin SIFIR SORUN politikası gereği Suriye’de oluşacak yönetimin insafına bırakılmış.”

Türkmenlerin geçmişini incelediğimizde: Osmanlı’nın, -Türkmenlerin çoğunlukta yaşadığı Mezopotamya (bugünkü Irak)’daki toprakları- hiçbir ayırım yapmadan, dinlere her türlü özgürlüğü vererek üç idari bölge şeklinde (Basra, Bağdat ve Musul vilayetleri olarak) idare ettiğini görürüz.

Türkmenlerin, yaşadıkları topraklar üzerindeki

siyasi geçmişlerini kısaca gözden geçirmek hem yararlı hem de aydınlatıcı olacaktır. Geçmişini bilmeden, o dönemin şartlarını tarafsız olarak irdelemeden bugünü kavramak, anlamak güçleşir. Belki de tam olarak anlatmak mümkün olamaz.

Türkler; (Türkmenler) Telafer’den Mendeli’ye ka-

dar uzanan topraklarda Sümerler ve Akatlardan beri yaşıyorlar. 400 bin Nüfuslu Telafer, Musul, Erbil, Kerkük'ün çevresinde bulunan onlarca köyler kasabalar, Mendeli'ye kadar uzanan verimli sulu bağlar bahçeler, 2,5-3 milyon Türk'ün yaşadığı, medeniyetler ve devletler kurdukları topraklardır.

Bu topraklar üzerindeki Türk kimliğine, Türk kültürüne ait binlerce tarihi ve kültürel eserler: Edebiyatı, müziği, mezar taşları, hanı, hamamı dâhil dağdan gelenler tarafından inkâr edilmekte, saptırılmakta, yalan tarih uydurulmakta, hukuk çiğnenmektedir. Uygulayanlara, 14 Temmuz 1959'da Türklere yaptıkları katliamın hatırlatılması gerekirken -siyasi kardeşlik bozulmasın diye- hatırlatılmak istenmemektedir.

1908 yılında İstanbul'da, Kürt Teavün Cemiyeti, İngilizlerin yardım ve desteğiyle kurulur. Sadrazam Mahmut Şevket Paşa, 1913 yılında, o zaman küçük bir emirlik olan ve daha henüz Petrol yatakları işletilmemiş iken Kuveyt'i karşılıksız olarak İngilizlere verir. (Bunun nedeni bugüne kadar araştırılmamış ve üzerinde durulmamıştır.) Bundan sonra Basra Körfezi'nde ve Umman Denizi'nde bulunan İngiliz donanması, verilen limana yerleşecek ve yakın olan 1.ci Dünya Harbi'nde Irak'ın işgal girişimini oradan başlatacaktır.(1)

Hatırlanacaktır ki ABD, 1. Körfez savaşını da Kuveyt'ten başlatmıştı. Tarihten ders almayanlara, tarih acı dersler verir; bugün Irak'ın işgali ile tekrarlanan budur. İngilizlerin Kuveyt'e yerleşip, hazırlıklarını yaptıktan bir yıl sonra 1. Dünya Savaşı başlar; tarih 1. Ağustos 1914'dür. 5 Kasım 1914 yılında Osmanlı İmparatorluğu savaşa girer. Hiçbir mukavemetle karşılaşmayan İngiliz kuvvetleri 22 Kasım'da Basra'ya bağlı FAV Kasabası'nın KURNA limanını işgal eder ve oradan Irak'ın içlerine ilerler. İşgal başlamıştır.

Kuveyt, Irak işgalinin ilk adımının atıldığı yerdir. Yıllar sonra Saddam; 1990'da 1. Körfez savaşında önce, Kuveyt'e niçin, hangi amaçla girdi? Kim istedi? Para için mi girdi? Hem kendini bitirdi hem de ülkesini böldürdü; perişan ettirdi. Bu konu bugüne kadar tam olarak açıklığa kavuşmadı. Konuşmadan da darağacına götürüldü! (Günümüzde Suriye ile savaş havası çalanlar bu misalden ders alırlar mı acaba?)

1915 yılında BASRA'DAN Irak'ın içlerine ilerleyen İngiliz kuvvetleri, 12-14 Nisan 1915'de Basra'dan 15 km. uzaklıkta bulunan "ŞUAYYIBE(Şuaybe) VE BERCESİYE" mevkilerinde İngilizlere karşı

savaşan Süleyman Askeri Bey komutasındaki Türk askerinin yanında, UCEYMI SADUN PAŞA vardır. Aşireti Türk askerinin yanında kahramanca savaşırken diğer Arap aşiretleri ya desteklememiş veya İngilizlerin yanında yer almışlardır. U. SADUN Paşa daha sonraları Türkiye'ye gelip Atatürk tarafından himaye edilmiştir.

Süleyman Askeri, hıyaneti ve yenilgiyi kabullenmediği için intihar edecektir. (1)

Komutan Nurettin Paşa'nın yerine gelen Halil Paşa, 29 Nisan 1916'da Bağdat'a doğru ilerleyen İngiliz askerlerini KUT-ÜL AMARE'DE karşılar; şiddetli çatışmalardan sonra İngiliz komutan General Tavzınd (Tawshend), 13 general, 481 subay, 7 bin Hintli ve 13.000 İngiliz askeri, mühimmatları ile teslim olurlar. General Tavzınd İstanbul'da Ada'da misafir edilecek ve Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasında aracı olacaktır. Bu antlaşmanın imzalatılması ile de esaretinin intikamını almış olacaktır.

KUT-ÜL AMARA savaşından sonra takviye alan İngiliz askerleri 10 Şubat 1917'de "KUT- ÜL AMARE" de Türk askeri ile tekrar karşılaşır; şiddetli çatışmalardan sonra İngilizler savaşı kazanır; Türk askerleri çekilir ve İngilizler 11 Mart 1917'de Bağdadı işgal ederler.

Kerkük, 14 Mayıs 1918'de İngilizler tarafından işgal edilir; halkın tepkisi karşısında ancak "18 gün Kerkük'te kalabilirler." (2). Osmanlı Ordusu 9 Kasım 1918'de tekrar Kerkük'e halkın büyük coşku ve sevinci ile karşılanarak girer. Fakat her ne hikmetse 23 Ekim 1918'de Hemrin (tepecikler) dağında bulunan Ali İhsan Paşa'ya bağlı birlikler, Musul'a geri çekilir. 25 Ekim'de İngilizler ikinci defa Kerkük'ü işgal eder. Mütarekeden önce işgal edilen Kerkük'ün kaderi, böylece belirlenmiş olur.(1).

30 Ekim 1918'de Mondros ateşkes (mütareke) imzalanır. İngiliz birlikleri Musul'a yakın bir mesafede beklemektedir. Bu arada Ali İhsan Paşa'nın ister sadrazamdan aldığı emir gereği ister komutan olarak kendi inisiyatifi kullanmaması ile hiç bir mukavemet göstermeden Musul'dan çekilmesi, Musul vilayetinin kaybının başlangıcı olur. Tarih 15 Kasım 1918'dir; bu tarih Musul'un kaybedilişinin siyasi ve askeri yönden ilk adımınıdır. (Nutuk cilt: 3).

1919 yılında, (İstanbul'da Kürt Teavün Cemiyeti kurulmadan önce) Osmanlı'nın ilan ettiği Cihad'a karşı 26 Ocak 1915 tarihinde İbni-Suud ve 3 Kasım 1916 tarihinde Katar Şeyhi ve Faysal ile İngilizler, harp sonunda hükümet kurma anlaşmaları imzalarlar.

Mondros ateşkes antlaşması, Türk'ü ve Türk hükümlerini ortadan silme, Türk topraklarını bölme paylaşma antlaşmasıdır. Ama ne yazık ki Osmanlı adına Osmanlı ricali bu antlaşmayı imza etmişlerdir.(1)

Mütarekeden ve Musul'dan sonra -antlaşmanın 7. maddesi bahane edilerek- 16 Mart 1920 tarihinde, Ermeni ve Rumların çiçekli tezahüratları ile işgal kuvvetleri İstanbul'a girerler. Meclisi Mebusan kapatılır; Malta sürgünü başlar.

10 Nisan 1920 tarihinde İtalya'nın San Remo şehrinde yapılan Konferans'ta 1.dünya savaşının galip devletleri -başta İngiltere olmak üzere- toplanır. Osmanlı'nın parçalanması, Ermeni ve Kürt devletlerinin kurulması, 10 Ağustos 1920'de toplanacak Sevr antlaşmasının alt yapısının ve maddelerinin tespiti kararlaştırılır. Damat Ferit Paşa, alınan kararların uygun olduğunu, itirazlarının olmadığını beyan edecektir!

Ve 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Sevr sulh antlaşması, yüce Atatürk ve Türk milleti tarafında kabul edilmeyerek reddedilir.

9 Eylül 1922'de, düşman orduları İzmir'de denize dökülür; İzmir kurtarılmıştır. Yunan ve İngilizler antlaşma peşindedirler.

6 Ekim'de Refet Bele Paşa komutasındaki Türk askeri, İstanbul'a girer ve düşman askerleri her hangi bir mukavemet göstermeden geldikleri gibi giderler.

11-13 Ekim 1922'de, İsmet Paşa başkanlığında düşmanın yenilgisinin ilanı mahiyetinde olan MUDANYA Ateşkes antlaşması imzalanır. Yunan yenilmiş, İngiliz bu yenilgiyi sindirememiş ve bıraktığı yerden yine başlamıştır; sinsi oyunlarına ve işbirlikçilerinin kışkırtmalarına...

Kasım 1922'de Saltanat kaldırılır ve 17 Kasım'da Vahdettin İstanbul'dan ayrılır ve 18 Kasım'da da ABDULMECİT HALİFE olarak seçilir veya tayin edilir

Millî Kurtuluş'un başarıları karşısında bitmeyen İngiliz'in para karşılığı oyunları ve kışkırtmaları sonucu 14 Şubat 1921 tarihinde Haydar Bey ve Ali Şan'ın, Kürt devleti kurma, kurdurma sözlerine sözde kanarak, özde içlerinde yatan ve bugüne kadar devam etmekte olan Türk düşmanlığından kaynaklanan KOÇGİRİ isyanı başlar.

20 Kasım 1922'de Lozan'da 1.Konferans toplanır. Türk heyetinin Başkanı İsmet Paşa ile İngiliz heyeti başkanı L. Curzon arasında MUSUL ağırlıklı geçen şiddetli tartışmalar sonuç vermez. İsmet Paşa'nın Musul'un Anadolu'nun bir parçası olduğu ge-

rekçelerine dayanan istekleri de kabul edilmez. Böylece 4 Şubat 1923 tarihinde konferansa ara verilir. İsmet Paşa Ankara'ya döner. 16 Şubat'ta İstanbul'da yaptığı basın toplantısında "nihayet toprak meselesini bağladık;" beyanını anlamlı ve düşündürücüdür.(3)

Meclis'teki şiddetli tartışmalardan sonra İsmet Paşa, tam yetkili olarak üç ay sonra tekrar Lozan'a döner. Müzakerelerden sonra Musul konusu 10-11 ay içinde çözülmek üzere Lozan barış antlaşması dışında bırakılır ve antlaşma 24 Temmuz 1923 yılında imzalanır. Lozan Türk'ün zafer belgesidir. Savaşa katılan devletler bunu kabullenmiş; tek kabul etmeyen ve sınırlarımızı tanımayan sözde dostumuz, müttefikimiz ABD olmuştur. Lozan'ı tanımayan ABD, Sevr'i senatosundan geçirerek devlet politikası haline getirmiş, sadece tanınamakla kalmamış yerine göre WILSON ve daha sonra SEVR'DE öngörülen toprak bütünlüğümüzün parçalama planını uygulamak için her gün yeni planlar yapmış ve yapmaya devam etmektedir.

Devletimiz, 29 Ekim 1923'de Türk'ün damarlarında bulunan asil kanla, şanlı BAYRAĞIMIZIN altında EBED MÜDDET'e kadar kuruldu.

Ve 3 Martta Halifelik kaldırılır, bir gün sonra da ABDULMECİT ve hanedanlar sınır dışı edilir.

19 Mayıs - 2 Haziran 1924'de Haliç Konferansı toplantısında İngilizlerle Musul konusunda bir antlaşmaya varılamaz; İngilizler ısrarla Musul'u vermemekte direnirler ve üstelik Türkiye'den bazı toprak parçaları isterler. Konferans dağılır ve konu İngilizler tarafından BM'lere götürülür; isyanlar kışkırtmalar devam ederken Musul'a gidecek tahkikat komisyonu kurulur. (1. 4)

Türkiye bu tarihlerde sınırdaki askeri harekât hazırlığı yapmış, İngilizler bu hazırlıktan cidden tedirgindir. İngiliz kamuoyu savaşa karşıdır.

7 Ağustos 1924'de Kürtlerin de içinde buldukları Nesturi isyanı başlar, işin ilginç yanı (ne tesadüftür ki) aynı tarihlerde Kerkük'de de ilk Türk katliamının vuku bulmasıdır. Ve arkasından 5 Şubat 1925'de Musul'un kaybına sebep olan Şeyh Sait isyanı başlar, 8 Şubat 1925'te PİRAN işgal edilir, subay ve askerler şehit edilir, 14 Şubat'da DARAHANİ İL merkezi işgal edilerek Vali ve Kaymakam esir edilir. Amaç; Kürt devleti kurmak, sınırdaki hazırlık yapan Türk askerinin Musul'a girmesine mani olmak ve isyanlarla uğraştırmaktır. İngilizlerle iş birliği yapanlar Petrol zengini olan Musul'u Türkiye yerine İngilizlere verdirmek istemektedir. Nihayetinde bu amaçlarına ulaşmışlardır. Şeyh Sait isyanı, Musul'un kaybının

en önemli nedenidir. Anavatan o günden sonra Türkmenlerden istemeyerek uzak kaldı. Onlar, Anavatan'ın unutkanlığına uğradılar ve Irak'ta kurulan krallığın hışmından kurtulamadılar. İngilizlerin politikası doğrultusunda bu hışım ve üvey evlat muamelesi bugüne kadar yalnızlıkları içersinde devam etmektedir.

1926'da, Irak Krallığı -İngiliz Mandası altında olduğundan- İngiltere ve Türkiye Cumhuriyeti arasında Sınır ve Güvenlik antlaşması imzalanır (Ankara antlaşması). Brüksel de hazırlanan bu antlaşmada dağlardan, nehirlere geçen Irak Türkiye sınırları kabul edilir. Türkiye'nin zor durumundan yararlanan İngiltere bu antlaşmayı dayatırken, Türkiye bu antlaşmaya, Irak'ta kalan, kalmak ve bırakılmak zorunda kaldığı Türk varlığının (Türkmenler) güvenceleri hakkında herhangi bir şerh koymamıştır. Türk varlığı âdete kaderine terk edilmiştir.

Musul konusu çözülür; çözülür çözülmesine; ancak, isyancıların sayesinde toprak ve Petrol, İngiliz'e bırakıldıktan sonra. Bugün İngiliz'in, yerini ABD'ye bıraktığı gibi.

24 Şubat 1955'de Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve İngiltere arasında Bağdat Paktı kurulur. Bu pakttan sonra Türkiye, dolaylı da olsa Irak Türklerinin varlığını hissetmeye başlamış olur. Şunu da burada hatırlatmakta fayda var; 1948'lerden sonra Türkiye'ye tahsil için gelen öğrenciler, Anavatan'da onları birçok kimsenin tanımadığının üzüntüsü içerisinde kendilerini tanıtmada etkinliğinde bulunmuşlardır. O dönemleri yakından bilirim, yaşadım. Ve 1958 yılında İstanbul'da bulunan öğrenciler tarafından ilk olarak Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği kurulur. 1959'da, bugün gözü Kerkük'teki Türklerin toprağında ve kimliğinde olanlar tarafından yapılan soykırım; derneğin kurucu başkanı olan Merhum Enver Yakupoğlu ve derneğin asıl kurucuları mahiyetindeki meçhul öğrenciler tarafından duyurulmaya çalışılmış; ama ne yazık ki buna izin verilmemiştir. (2)

1958; Abdülkerim Kasım'ın kanlı askeri darbesi, Kral ve Nuri Sait gibi birçok ileri gelenlerin ölümü, Molla Mustafa'nın af edilerek Irak'a dönmesi ile sonuçlanır. 14 Temmuz 1959'da, Kürtler ve az sayıda da olsa komünist Araplar tarafından dünyada eşine az rastlanan bir katliam olan Kerkük soykırımı yapılır; Molla Mustafa Barzani'nin iplerle, silahlarla donatıp hazırlayıp tezgâhladığı, Türk kanının döküldüğü ŞUM 14 Temmuz... Türkiye bihaber; dünya suskun....

Kerküklüler yani ÖZ TOPRAKLARINDA yaşayanlar; bu kanlı günü hiç bir zaman unutmadılar, unutmayacaklar.

1970'li yıllara gelindiğinde, özellikle Baas Partisi'nin iktidara el koymasından sonra Kürtler palazlanmış, Türklerin ne mallarının ne de canlarının güvencesi kalmıştı. Anavatan, Kerkük Türklerini görmemekteydi. Nitekim 1976 yılında, Kerkük'ün adı "El- Temim" olarak değiştirildiği gün Türkiye'nin Dış İşleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil Kerkük'te idi; bu haberi o zaman da yazdık, dert yandık; ama kimse sonucunun bugünkü duruma gelebileceğinin üzerinde durmadı. Durmadı ve elim sonuçların ortaya çıkmasının önü alınmadı.

1980'de İKİ MECZUP; ne için, neden, kimin uğruna veya çıkarına olduğu belli olmayan iki Müslüman ve komşu devletin savaşını başlattılar. Bu savaşın ön saflarında her iki ülkede yaşayan Türkler vardı. Türkler; karşı karşıya getirildiler.

1990'da, Saddam Kuveyt'i işgal edecek ve ondan sonra BOP'sinin fiili uygulamasına geçilecek Irak işgal edilecekti. Geçildi de... Irak'ın işgali bu projenin başlangıcı olduğu gibi, arkasından da Arap Baharı, Libya'nın demokrasisi (!), insan hakları (!) içindeki perişan hali, Suriye'de daha önce Irak'ta oynan oyunların aynısı oynandı. Türkiye'nin -kendi iç meselesi yokmuş gibi- "komşuları ile sıfır problem politikası"nın ON'DA ON problem haline dönüştüren tutumu!

1. Körfez savaşında, yapay olarak GÖÇ yaratıldı; yaratılan Irak Muhalefeti desteklendi; Kürtler silahlandırıldı; arkasından Güvenli Bölge, İncirlik'ten kalkan uçaklarla korundu. ABD; kendi sevk ve idaresinde çekiç güc kuvvetleriyle Wilson prensiplerinde istediği, Sevr'de Senatosu'ndan geçirdiği Kürdistan'ın temellerini, atmış oldu. *Suriye'de aynı oyunlar, Türkiye'nin desteğinde aynı uygulamalar devam etmekte... Muhalefet içinde, "Suriye'nin dostları" toplantıları içinde Türkmenler yok; onlara yer verilmemiş, nasıl ki yıllar önce Irak Türkleri Saddam'ın insafına bırakıldıysa, Suriye Türkleri de Türkiye'min SIFIR SORUN politikası gereği Suriye de oluşacak yönetimin insafına bırakılmış.*

1990 – 2003 yılları arasında bu süreçte Kürtler alt yapılarını, Türkiye'nin de himmeti ile tamamlamayı başardılar.

Türkmenlere gelince, 1990 yıllarda kurulan Millî Türkmen Partisi Kerkük Türkleri (Türkmenler) tarafından memnuniyetle, umutla,

sevinçle karşılandı. Kurucuları kutlandı, hemen, hemen bütün Türkmenlerin desteğini aldı. İlk kurultay Ankara’da 16-17 Nisan 1993’de yapıldı; Türkmenlerin ilk kurultayı idi.

25 Nisan 1995’de diğer siyasi kuruluşların da tek çatı altında hizmet etmeleri amacı ile Devletimizin öncülüğü ve isteği doğrultusunda merkezi Erbil’de İTC (Irak Türkmen Cephesi) kuruldu. (7).

Irak muhalefeti içinde yer alan CEPHE, istenilen siyasi kazanımları elde edemediği gibi (İNC) Kürtlerin hâkimiyeti altında bulunan toplantılarına tam anlamıyla katılamadılar veya katılmalarına izin verilmedi. Birçok toplantıdan âdete dışlandılar. Hâlbuki o dönemlerde Türkiye, bölgede ve birçok gelişmelerde söz sahibi idi!

2003 yılında İKİNCİ Körfez savaşı, çok tartışılan ve bizim şahsi kanaatimiz, milli menfaatimiz, Türkmenlerin varlığı ve Türkiye’nin Irak’ta siyasi alandaki mevcudiyeti, PKK şer odağının Barzani himayesinde ve kontrolünde olan Kandil’de yerleşmemesi, PKK’nın ikmal yeri olan Mahmur kampının yaratılmaması alt alta konulduğunda BİR MART TEZKERESİNİN RET edilmemesi gerekirdi; ama reddedildi. Zaten ABD ve Kürtler, Türk askerinin Irak’ın Kuzeyi’nde olmasını istemiyorlardı.

Türk askerini dört gözle bekleyen Türkmenler; bir kere daha yalnızlığa itilmiş oldular.

Irak’ın işgali ile 9 Nisan’da Bağdat, 10 Nisan’da Kerkük; Kürtler tarafından işgal edildi. ABD yerine bu görevin Kürtlere verilmesi manidardır! Türkiye’nin kırmızı çizgileri silindi; ama üzerinde durulmadı! Neden ABD yerine Kürtler!

Hazırlıklı olan Kürtler, Kerkük’ün bütün resmi dairelerine el koydular; Tapu, Nüfus dairelerini yaktılar, yağmaladılar.

İTC’nin Merkezi, 2003’de Erbil’den Kerkük’e taşındı ve Türkmeneli’nde 13 Eylül 2003 tarihinde ilk Türkmen Kurultayı büyük bir katılım ve inanılmaz coşku ve sevinç içerisinde toplandı; halk-umut ettikleri beklentilerinin gerçekleşeceği inancı ile- kurultaya büyük bir destek verdi.

2003 – 2012 süresi içerisinde bir kurultay daha yapıldı; ilk genel seçimlerde Türkmenler ciddi bir başarı sağlayamadılar. Yerel Yönetim seçimlerinde de Kürtler çoğunluk sağlarken Türkmenler azınlıkta kaldı. Türkmen toplumu, son genel seçimlerde kendi kimlikleri yerine başka partilerden aday olarak, bir anlamda, kendi kimliğinin zafiyetini kabullenmiş oldu.

Yine bu süreç içerisinde olumlu gelişmelere de

şahit olmaktayız. Halkın özlemlerine hitabeden bu yüzden de desteklediği oluşumları sevinçle görmekteyiz: Türkmen Kadınlar Kolu, Gençler Birliği, Spor Kulüpleri, Aşiretler Toplumu, Öğrenciler Birliği ve Erbil’de yeniden açılan İTC Merkezi, Telafer’de aynı çizgide gelişen kuruluşlar gibi... Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen, SİYASİ BİR HAK ELDE EDİLEMEDİĞİ, gasp edilen yerlerinin iade edilmemesi ve Kerkük’e daha sonra yerleşenlerin ortaklıkları hatta hak sahibi olduklarının bazı Türkmen siyasetçiler tarafından dile getirilmesi, güvenliklerinin olmayışı, Türk varlığının yarını için kuşku yaratmaktadır.

TÜRKMENLER YÜCE ATATÜRK’ÜN PEYGAMBER OCAĞINDA YETİŞEN MEHMETLERİNİ BEKLEMEDİR...

“Allah nasip eder, ömrüm vefa ederse Musul, Kerkük ve Adaları alacağım. Selanik de dahil Batı Trakya’yı Türkiye hudutları içine katacağım;” diyen Ulu ÖNDER Atatürk 16 Mart 1923 tarihinde Adana Esnaflarına; *“Memleketimiz sizindir, Türklerindir; bu memleket tarihte Türk’tü. O halde Türk’tür ve ebediyen Türk olarak yaşayacaktır”*.(5) Kerküklüler Atalarından aldıkları ilham ve öğütlerle; **“KERKÜK TÜRK’TÜR TÜRK KALACAK”** tır inançlarını yitirmemişlerdir.

Yüce Atam, Kerkük’ü, Türkmenleri ve Türk Dünyasını hiç unutmadı; ama ömrü vefa etmedi. Türkmenler Atamdan sonra Anavatan’da tanınmaz oldular. Bugüne gelindiğinde, bazı yazarların: Ne istiyor bu Türkmenler? Çocuklarını okutuyoruz, hastalarını tedavi ettiriyoruz. Hiç olmasa onlar da Türkiye’nin beynelmilel BOP gereği üstlenilen ve Kürtlerle ilgili yürütülen Irak politikasını benimsemesinler. Ortaya konulan kültürel haklarla yetinip büyük devletlerin Kürt politikası ve Kürdistan kurulma girişimlerine katkıları olsun; olsun ki iyi komşuluğun SIFIR SORUN politikasını başaralım. Varsın Kerkük’de her gün ölümler, patlamalar, adam kaçırmalar, arazi, mal mülk gaspları olsun. Kerkük’te Türklere ait TİSİN’de bulunan evleri yıktıran adil ve ABD’de terbiye görmüş iyi yetişmiş Vali var. Kürt Belediye Başkan var. Polis Müdürü var; var oğlu var ve bir de suya sabuna dokunmayan sözde millî eğitimci Türkmen var.... Evet bunlar var; ama gel gelelim Türkmenlerin hâli ahvali nice; ona çok fazla dokunmayalım; gündeme mümkün olduğu kadar getirilmesin.

Bütün bu ahval ve şerait karşısında:

Türkmenler Türklük varlıklarını, KİMLİKLERİNİ hiç kimseye el açmadan korumak mecburiyetindedirler. Tehlikenin Irak'ın Güney'inden veya Kuzey'den geldiğini sağır sultanlar gibi idrak etmemek ne zamana kadar devam edecek? Bir toplum için büyük tehlike: Yöneticilerinin çelişkili davranması, amaçsızlığı, kendini bilmemesi, toplumunun sevgisini ve güvenini kazanmaması, kuvvetlinin söz sahibi olduğu Irak gibi bir ortamda dini ön plana çıkararak, din kardeşliğine sarılmasıdır. Bu tutum ve davranış, kendini ve inananlarını aldatmaktan, oyalamaktan başka bir şey değildir. 2003 yılından bu yana Türkmenlere, hiç bir siyasi hak verilmediği gibi, Türkmen bölgelerinde de güvenlik sağlanamamıştır.

İş yok, aş yok, ölüm her an, her yerde kol geziyor; ama merkezi hükümet ortada yok; halkın şikâyetlerini duymaz; Irak'ın Kuzey yönetimi bu olup bitenler karşısında yüzünü çevirip gülmekte, Türkiye de Türk varlığını, ticaret zihniyetine bağlamış durumda. Türk varlığı bu ortam içerisinde çıkış yolu bulmak için çırpınmakta, sol avucunu Anavatan'a, sağ avucunu yüce Rabbine açıp dua ederek medet beklemektedir; ama tren kaçmak üzeredir!

Ne yapmalı:

1. Türkmen siyasi partileri ve ileri gelenleri, bir an önce ortak bir ulusal merkez oluşturup, toplanmalı; burada millî kimliğin ve toprağın nasıl, hangi şartlarda korunacağı yine ortak bir ülkü çevresinde belirtilmelidir. Bu girişime İTC öncülük etmelidir. Edemediği takdirde, idrak içinde olan halk bunu yapar, yapmalıdır da... (6)

2. Irak Anayasası'nda adlarının yazılması için gerekirse toplu olarak direnişe, gösteriye geçilmeli. Ve EV, EV dolaşarak imza kampanyaları başlatılmalıdır.

3. Toprağın korunması, gasp edilenlerin geri alınması, dilin korunması, geliştirilmesi, Irak Federe yapısının Türkmenleri de kapsayacak şekilde yeniden yazılması için çalışılmalıdır. (6)

4. Kraldan fazla kralcı olmaktan vaz geçilmeli, "Irak'ın toprak bütünlüğü" ısrarını, oluşmuş şartlara göre yeniden gözden geçirmelidir.

5. Güvenlikte, Kuzey bölgesinin bir sıkıntısı yoktur. Güney'in kendi evini koruyacak teşkilatı yok; Türkmenler bu durumda kendilerini koruyacak, gelecek tehlikeleri önleyecek tedbir ve önlemler almalıdır. Zira ülkeler ve toplumlar- Irak'ta olduğu gibi- lafla,

başkalarından medet bekleyerek korunamaz ve haklarını elde edemez. Gücün yoksa hakkın da yoktur.

6. Nüfus sayımı, BM'ler ve Türkiye'nin gözetiminde yapılması üzerinde durulmalıdır.

7. Türkiye'nin, Irak politikasının yeniden gözden geçirilmesi istenmelidir.

8. Erbil Türklerinin -ki sayıları 200 binden az değildir- istekleri: Türkmen Camilerinde Kürtçe okunan hutbe yerine Türkçe hutbe okunması, Kürtçe olarak değiştirilmiş sokak, mahalle ve tarihi isimlerin tekrar eski haline getirilmesi. Bunlar istemekle olmaz; ya resmi mercilere toplu halde başvurulacak; olmadı verilmedi ise o zaman ya halkın isteğini yansıtan eylemler, imza toplamalar v.s. yapılacak. Her şeyden önce, madem ki Irak'ın Kuzey bölgesi İKİ unsurdan oluşmakta, istenilenlerin başında Bölgenin Anayasasında Erbil Türkmenlerinin adlarının da tescil edilmesidir. İsrarla istenilen bu olmalıdır.

9. Türkmeneli TV'deki programlarda Türk varlığının, arzularının ön planda tutulması istenmelidir. Türkmen siyasi partilerin bu konuda ciddi girişimleri olmalıdır.

10. Siyasi parti veya kuruluş başkanlarının, aynı anda birden fazla kuruluştaki başkan olması, istenilen yararı sağlamadığı çok önemli, tartışılan bir konudur. Gündeme getirilmeden bu konu yükümlü olanlar tarafından çözülmesi millî hizmet açısından yararlı olacaktır. (Umarım bu düşüncemiz art niyet olarak yorumlanmaz.)

1. *Musul'un Siyasi Tarihi*, İQ, yayın evi, 2011, 2. Baskı, Neft Demirci

2. *Dünden Bugüne Kerkük*, Renk Ofset, 1990, Neft Demirci

3. *Musul'un Siyasi Tarihi*..S: 193.

4. *Sönmeyen Ateş, Dinmeyen Hasret KERKÜK*, Ural Yayıncılık ve Pazarlama. 2. Baskı. 2011.

5. *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, Kaynak yayınları.

6. *Sayın Dr. Cüneyt Mengü'nün, Birçok Site'de yayınlanmış son makalesi. Bu önemli makaleyi, yalnız Türkmenler ve Türkmenlerin siyasi kuruluşları değil başta İTC ve Türk yetkililerin de okumasını ve üzerinde düşünmelerini temenni eder ve beklerim.*

7. *Birçok sitede ve Türkmeneli İnsan HAKLARI sitesinde yayınlanan makale.*

HİKÂYET

•
Niyazi Yıldırım
GENÇOSMANOĞLU

Desen: Ramazan TÜRKMEN

Irak derler...
Kerkük'e Irak derler...
Gözden yakın görünür,
Gönülden ırak derler
Bilirsiz irehmetsiz
Torpağa çorak derler...

Sitem bu, şikayet bu,
Bir acı hikâyet bu..
Men derim, bir yudum su
Onlar, od verecek derler.

Sözü horyat söylerem.
Yani, feryad söylerem..
Dilim Şirin'dir benim
Ferhat.. Ferhat!.. söylerem.
Bu nice merak? derler.

Bu, merak değil derttir,
Dert ki, demirden serttir...
Öz vatanda gurbettir.
Bu derde firak derler!

İnkâr eyle özünü,
Bana döndür yüzünü.
Şol Türkmenem sözünü
Dilinden bırak derler!

Derim ki, dedem, nenem
Eba enced Türkmenem.
Kimime büğdüz, Bayat..
Kimime Barak derler!

Bu sine kanar; dağdır,
Od salar yanar dağdır...
Her sinede bin yara,
Her yara onar dağdır..
Sîneme baş koyanlar
Tamu'dan durak derler.

Bir bir seçerler meni,
Ezer geçerler meni...
Komazlar murad alam
Körpe biçerler meni...

Şol hanesi haraplar
Din kardeşim Araplar
Kendini kasap sanıp
Türkmen'e "Burak" derler!

Serviler yâr ağacı,
Tüğbalar bâr ağacı...
Kimime dâr ağacı
Kimime kürek derler!

<p>Bir ah çektim derinden Nar çatladı arından.. Bir koyunum süründen. Oynamaz mı yerinden Bu nice yürek? derler! Evvel zaman içinde, Yer-gör iman içinde Bir gözüm Sedd-i Çin'de Bir gözüm Bizans'tadır...</p> <p>Bir ayağım Hint içre, Bir ayağım Fas'tadır...</p> <p>Nemrutlar kapu kulum, Firavunlar sustadır...</p> <p>Dostlar hadsiz şâduman, Düşman, hadsiz yastadır.</p> <p>Dedem devlet kurmada En birinci ustadır...</p> <p>Bilemem nasıl oldu Bir maraz hâsıl oldu. Dedem usta başıyken Özüme çırak derler!</p> <p>Yazaram men kalemim, Kalem benim alemim... Yaklaş mene Türkiye'm "Sen gel" desen, gelemim... Gelmeye niyetlensem Buna ne gerek derler!</p>	<p>Engin çöller içinde Yücelen bir hisaram Gâh umutlarla dolar, Gâh bahtıma küserem. Talih yâr olmaz mene Bağrıma taş basaram Ey Tanrım! Burçlarıma Ne gün bayrak asaram? Geçer beden yarası, Men gönülden hasaram. *** Öz tenimde gizlice Kanatlanıp her gece Altaylar'dan gürleyip Toroşlar'dan eserem... Bin yıl ördüğüm koza Oldu canıma ceza... Nedendir bunca eza? Ne yol ne baş keserem! Tarihtir âdil hakem Sen kadar men de Türk'em.. Sen tek hür Türkiyemsin Mense esir Kerkük'em... Sen gözyaşı dökende Men kızıl kan kusaram. Men çölde eyleşirem Gök ilen söyleşirem.. Sanmayasan susaram!</p>
---	---

IRAK TÜRKMEN EDEBİYATINDAN NESİR ÖRNEKLERİ -1-

Hatem TÜRK*

Şiirin tüm Türk toplulukları içinde diğer türlere göre özel bir yeri vardır. Göçebe yaşam tarzının önemli bir sonucu olarak ezberle nesilden nesile aktarılabilen bu tür, okul, kütüphane, camii gibi yerleşik yaşamın önemli kurumlarının oluşumuna dek toplumun anlatı ihtiyacını büyük oranda karşılamıştır. Buna karşı Türkler, değişik nedenlerden dolayı geçmişte nesri, şiirde olduğu kadar yoğun kullanmamışlardır. Bu gün dünyanın en zengin şiir geleneklerinden birine sahip olan Türkler, nesir söz konusu olunca şiire göre biraz geri kalmıştır denilebilir. Bunun nedenleri üzerinde düşünmek kültür tarihimiz açısından önemli verileri ortaya koyacaktır. Halkın en doğal ihtiyaçlarından olan duygu, bilgi, görgü ve zevk aktarımının şiirle ya da düz yazıyla yapılması arasında farklar vardır. Bu yazıda düz yazının kültür açısından önemine işaret edilerek Irak Türklerinin bazı nesir örnekleri değişik açılardan incelenmeye çalışılacaktır.

Bulunduğu coğrafya itibarıyla sanat ve edebiyatla sürekli içli dışlı olan Irak Türkleri, Anadolu Türklüğü, Araplar ve İranlıların yoğun etkisini her zaman üzerlerinde hissetmişlerdir. Bu yansımaların yanında bölgenin etnik yapısının da karışık olması, kültürel hareketliliği daha canlı kılmıştır. Bunların da etkisiyle özellikle şiir alanında tüm Türk toplulukları arasında Irak Türklerinin özel bir yeri olagelmıştır. Bu durumla ilgili Irak Türklerinin en önemli aydınlarından birisi olan *İzzettin Kerkük*, şunları söyler:

“Kerkük’te bu gün ne maniler, ne hoyratları yazan nice halk şairleri var. Fuzûli gibi gazeller yazan nice münevver edip sayabiliriz. Manzum sözlerle atışıp tartışmalar, saatler, günler süren müstesna kabiliyetlere Kerkük’te bu gün rastlanmaktadır. Kerkük’ün toprağında kaynayan petrol kadar ruhunda da hızlı ve ateşli bir şiir akışı vardır... Her Türkmen aydınının evinde içi şiirle dolu birkaç defter mevcuttur. Bunlar yayınlanacak anı sabırsızlıkla beklemektedir.” (1)

Irak Türkmen edebiyatının genel sorunları ile ilgili doyurucu bilgi ve tespitlerde bulunduğu kitabında *Mehmet Ömer Kazancı* da şunları söylemektedir:

“Bu güne değin basılan kitaplarımızın yüzde altmış oranını şiir kitapları oluşturur:

Derler; insanlar doğarlarken kaderlerini avuçlarında getirirler. Bana öyle geliyor ki, Türkmen toplumu bir avucunda şiiri, bir avucunda kaderini getirmiş gelmiştir. Tarih boyunca avucunda düşmemiştir şiir Türkmen toplumunun” (2)

Irak Türkmen edebiyatının şiir tarafıyla ilgili son zamanlarda çıkan yeni bir kitap (3) Irak Türklerinin şiir zenginliğini ortaya koymaktadır. Hem Divan şiiri hem Halk Şiiri hem de serbest şiir tarzlarıyla zengin bir şiir geçmişine sahip olan Irak Türkleri içinde nesir eserleri, şiir kadar fazla değildir, denilebilir. Ya da öyle görünmektedir. Oysa gerek kültürün gelecek nesillere aktarılmasında gerekse coğrafyanın kimliklendirilmesinde nesir eserleri, şiir türünün tamamlayıcı unsurudur.

Irak Türkleri, buldukları coğrafyada uzun süredir yaşamaktadırlar. Bu uzun yaşayışın hikâyesi elbette edebi eserlere sirayet etmiş olmalıdır. Irak Türklerinin kendi topraklarındaki serüvenlerini ortaya koymak için bu eserlerin gündemde tutulması gerekir.

Mimari eserler, mezarlıklar, geçmişte bir bölgede hangi medeniyetin yaşadığını ispat eder. Edebi ürünlerin de buna benzer bir işlevi vardır. Nesir eserleri, coğrafyanın kime ait olduğuna delalet eden güçlü bir kanıttır. Zira nesir, yerleşik hayatın göstergeleri arasında önemli bir yere sahiptir. Bir bölgede nesir sahasında verilmiş eserlerin olması orada okulun, matbaanın, kütüphanenin, kısaca yerleşik bir medeniyetin olduğunu gösterir. Irak Türklerinin bölgenin en önemli unsurlarından biri olduğu ispat edilecekse onların nesir sahasında vermiş oldukları eserleri de ortaya konulmalı ve bu hareket teşvik edilmelidir.

Özellikle yirminci asırdan sonra dünyada kendilerine yer bulmak isteyen küçük azınlıklar, büyük

devletlerin yardımlarıyla devletleşme sürecine girmişler ve bu durumda en çok nesir eserlerini gündeme getirmişlerdir. Dünya tarihinde devletleşmeyi başaramamış bu gibi küçük unsurlar, son zamanlarda medeniyet teşekkülünü iyi bilen Avrupalıların yardımıyla hızlı bir şekilde mitolojik ve modern çağın kaynaklarını kullanarak nesir eserleri ortaya koymaktadırlar. Bunun yanında dünya klasiklerinin sonradan olma küçük grupların dillerine hızlı bir şekilde çevrildiği de görülmektedir.

Bunun en önemli nedeni, yeni oluşturulan dilin varlığını ispat etmek bundan hareketle de yeni kurgulanan milleti dünya sahnesine sunmaktır. Zira millet kavramının ilk ve vazgeçilmez kuralı “*dil*”dir. Dilin en önemli kanıtı ise o kültürde oluşturulmuş olan eserler bütünüdür. Avrupalıların kendilerine bir üs devlet kazanma güdüsünden hareketle teşvik ettiği ve suni milliyetçilik akımlarıyla güçlendirdiği bu küçük gruplar, büyük ümitlere kapılmakta ve milletleşme sürecinde her türlü terör, teröre yataklık, büyük devletlere piyonluk etme gibi gayri meşru faaliyetleri meşru görmektedir. Dikkat edilirse bunun gibi şimdiye kadar devlet olamamış küçük grupların sürekli mitolojiye sarıldıkları ve bu mitolojik eserlerle modern çağın düşünüşüne uyumlu eserler kurgulamaya çalıştıkları görülür.

En azından başlangıçta maşa devlet olmayı hazmetmiş küçük gruplar ve bölgedeki sistemli faaliyetlerini sürdürmekte olan büyük devletler için olumlu görünen bu davranışlar, doğal olarak kullanılmakta olan küçük grupların bağlı olduğu devletler için ise büyük ve önlem alınması gereken tehditlerdir. Büyük bir medeniyet birikimine sahip olan Türklerin bulunduğu coğrafyalarda bu gibi sorunların olduğu gerçektir. Bu durumu en iyi gösteren yerlerden birisi de Irak Türklerinin bulunduğu bölgedir.

Irak Türklerinin coğrafyasında yeni bir devletin kurulması düşünülmekteseyse bunun baş aktörü, devletleşme adına her açıdan kendini ispat etmiş bulunan Türk milleti olmalıdır. Dünya medeniyetler varlığına mimarisi, edebiyatı, müziği, dil ürünleri ve yok edilmesi imkânsız olan mezarlıklarıyla katkıda bulunan Irak Türkleri, bu bölgedeki en büyük hak sahibidir. Bu noktadan hareketle onların vermiş oldukları kültürel ve edebi eserleri gündemde tutmak gerekmektedir. Aynı zamanda Irak Türklerinin edebiyatının genel sorunlarıyla ilgili yorum yapmak ve bu konuyu tartışmak bir bütün olan Türk kültürüne hizmet olacaktır.

Irak Türk edebiyatının en önemli sorunlarından

birisi nesir eserlerinin yeterince gündemde olmamasıdır. Bunun elbette çeşitli nedenleri vardır. Burada yüzyıllardır köklü bir şekilde kültürel birikim sağlamış Türklerin nesir eserlerinin olmadığını ileri sürmek doğru olmasa gerektir. Nesir eserleri için okul, matbaa, kütüphane gibi yerleşik hayata ait kurumların olması gerekir. Bu açıdan şiir, nesre göre daha şanslıdır zira şiirin yaşaması için adı geçen kurumlara ihtiyaç yoktur. Şiir, kulaktan kulağa geçerek yaygınlaşır ve gelecek nesillere aktarılır. Nesir eserlerinin gelecek nesillere aktarılması için kütüphanelerin önemi büyüktür. Amerika’nın ikinci kez Irak’ı işgal edişinin aynı günü, tüm dünya televizyonlarında kütüphanelere hücum edilerek buraların talan edildiğine herkes şahit olmuştur. Bu görüntülerin nedenleriyle doğurduğu sonuçlar düşünülmelidir.

Bu gün Irak Türklerinin nesir sahasında şiirde olduğu kadar zengin görünmemesinin çeşitli nedenlerinden birini Irak Türklerinin Türkiye’de yaşamakta olan aydını *Kemal Beyathı*, şu şekilde izah eder;

“*Değişik rejimlerin baskısı nedeniyle Irak Türkmen yazarlarına ürünlerini yayınlama fırsatı verilmemiştir. Bu yüzden Türkmen edebiyatında tiyatro oyunları geri kalmıştır. Yazarların yazdıkları oyunlar, böylece gün yüzüne çıkmamıştır.*” (4)

Bunun sonucunda da bu bölgedeki sanatçılar eserlerini ya yayınlamamış ya da yayınlamak için rejime şirin görünme yolunu tercih etmişlerdir. Buna verilecek örneklerden biri *Abdülhüseyin Umran Benderoğlu*’nun *Göktepe* (5) adlı romanıdır. Roman, ilk olarak Irak Tanıtma Bakanlığı’nda 1975 yılında yayımlanmıştır. Eserin, Irak Türkmenlerine hiç de iyi davranmayan Saddam Hüseyin ve Baas Partisi zamanında yayımlanmış olması bu açıdan şüphe uyandırmaktadır. Bunun yanında 17 Temmuz 1968 devriminden sonra Irak’ta özellikle devlet eliyle Türkçe kitapların yayımlandığına da şahit olunur. Irak’ta Kültür Bakanlığı eliyle kitap yayınlatabilen sanatçıların başında *Abdüllatif Benderoğlu* gelmektedir. (6)

Uzun aramalarımıza rağmen Irak Türkmen edebiyatında, *Göktepe* romanının yazarı olan *Abdülhüseyin Umran Benderoğlu* isimli bir yazara ulaşamadık. Yine araştırmalarımızın sonunda adı geçen yazarın *Abdüllatif Benderoğlu* olarak bilinen ve *Irak Türkmen Dili*, (Bağdat, 1989), *Savaş Şiirleri* (Salah Nevres ile birlikte, Bağdat, 1986), *Güvercinlerin Ezgisi* (Yenigün Yay. Ankara.), *Atasözlerimiz* (Bağdat, 1988), *Gargor Baba* (Bağdat, 1973), *Irak*

Türkmen Edebiyatına Bir Bakış (Bağdat, 1989), Gecenin Kanayan Yarası (Kerkük, 2003) gibi pek çok kitabın yazarı olan ve 3 Şubat 2008 Pazar günü vefat eden sanatçı olduğu tahminine vardık.

Türk kültür ve edebiyatının bir bölümünü teşkil eden Irak Türkmen edebiyatı üzerinde ne kadar düşünülürse dünya kültür varlığına da o kadar hizmet edilmiş olur. Zira Irak Türkmenleri siyasî çekişmelerin arasında zaman zaman kendilerini yalnız hissetmişler ve özellikle soydaşları olan Anadolu Türklüğünden yardım beklemişlerdir. Onların doyumsuz edebi ve kültürel birikimlerini dünya kamuoyu ile paylaşmak onları biraz da korkmaya başladıkları nisyanı terk edilmekten kurtaracaktır.

Irak Türkleri edebiyatı ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar da önemli bir düzeydedir. Gerek Saddam’ın Baas rejiminin doğurduğu sıkıntılardan gerekse şahsi nedenlerden dolayı Türkiye’de yaşamakta olan ve edebi çalışmalarını burada devam ettiren sanatçı ve aydınlar vardır. Ayrıca Irak Türkü olmadığı halde Irak Türkmen edebiyatını Türk edebiyatının bir şubesi olarak gören ve bu noktada dil ve edebiyat alanında değerli çalışmaları olan Türk aydınları da vardır. Bunun yanında Irak Türkmen dili ve edebiyatı ile ilgili, Türkiye Cumhuriyeti Devleti eliyle hazırlattırılan çalışmalarla Türkiye’deki değişik üniversitelerin yaptırmış olduğu yüksek lisans ve doktora tezleri konunun gelişimi açısından önemli adımlardır.

Bu çalışmalardan biri *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*’dir.(7) Ayrıca *Ali İhsan Kolcu*’nun konuyla ilgili çalışması, sahanın önemli kaynaklarından.(8) Irak Türkleri edebiyatı ile ilgili *Halil İbrahim Usta*, bibliyografik bir makale yazmıştır.(9) Bu yazıda da Irak Türkleri edebiyatının nesir ve nazım sahaları ile ilgili istifade edici bilgiler vardır. Bu ve buna benzer çalışmalar, ayrıca Irak Türkleri edebiyatının dünya ile iletişimini sağlamaktadır.

Bu yazıda ayrıca Irak Türklerinin yaşama mücadelesine ışık tutan bazı edebi eserler tanıtılacak ve bunların sosyal ve siyasî hayatla ilişkileri değerlendirilmeye çalışılacaktır. Onların edebiyatının Anadolu Türklüğüne yakınlığı açık olarak görülmekle birlikte bölgenin özgün yapısı da edebi eserlerde belli olmaktadır. Yine halkın rejimler karşısındaki tutumu insan merkezli olarak nesir metinlerinde ortaya çıkmaktadır. Edebiyatın en doğal özelliklerinden biri olan yazarların dünya görüşünden dolayı farklılıkların olması, Irak Türk-

men edebiyatı için de söz konusudur.

Bu çalışmada sanatçılar, siyasî tercihlerine göre ayrıma tabi tutulmadan edebiyata ve Türk diline sunduğu katkı bağlamında değerlendirilecektir. Amaç, Irak Türklerine biraz da edebiyat alanından dikkat çekmek ve Türk kültür ve edebiyatına bu alanda bir katkı sağlamaktır.

(Önümüzdeki sayıda Kemal Beyatlı’nın Şafağa Doğru adlı üç perde ve yirmi dört tablodan oluşan tiyatro eseri üzerinde durulacaktır.)

(1) İzzettin Kerkük, “Türkmen Aydınları Şiirden Çok Yazı Yazmalı”, *Kardaşlık, Sayı: 13, Ocak – Mart 2002, s. 43.*

(2) Mehmet Ömer Kazancı, *Kıvılcım, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yay. İstanbul, 2008, s. 13.*

(3) Atâ Terzibaşı, *Erbil Şairleri, (Hazırlayanlar: Doç Dr. Ali İhsan Öbek – Arş. Gör. Duygu Dalbudak), Kerkük Vakfı, İst. 2007.*

(4) Kemal Beyatlı, *Şafağa Doğru, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği, İstanbul, 2006, s. 7.*

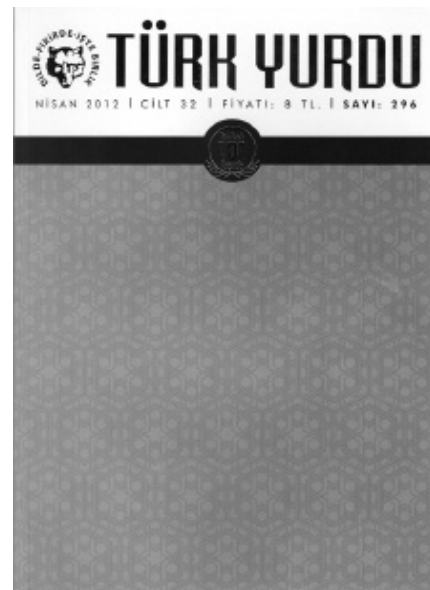
(5) Abdülhüseyin Umran Benderoğlu, *Göktepe (Hazırlayan: Hatem Türk), Salkımsöğüt Yay. Erzurum, 2007.*

(6) Yazarın 1976’da yayınlanan dilbilgisi kitabı ile ilgili bakınız: *Mustafa Canpolat, Irak Türkmen Dili [Abdüllatif Benderoğlu], (Kitaplar - Tenkit) Aralık 1977, C: XXXVI, S: 315, s. 654 - 655.*

(7) C. 6. T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

(8) Ali İhsan Kolcu, *Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı, Salkımsöğüt Yayınları (3. Baskı), Erzurum, 2010.*

(9) Halil İbrahim Usta, “Irak’taki Türklerin Türkçe Yayınları Üzerine” *Türk Dili, 615, 298-311, 2003.*

MEN AŞGUNDAN ÖLÜREM

•
İlter YEŞİLAY

Hesratından, heyalın ılduzlar kimin irak,
Men bele bir hesrata, boyun eyebilmürem,
Ya elime elin ver, ya da gurbeti bırak,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Bu gecede necedir, camlarda galdı gözüm,
Bu gecede necedir, yandı ciğerim özüm,
Yazmaz oldı gelemim, heç gülmez oldı yüzüm,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Diyerler ki; “gelbinde bir nacakmış” ayrılık,
Sevdanın bir yerinde, olacakmış ayrılık,
Alav soylu güllerde solacakmış ayrılık,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Türkmenin toprağında bülbüller dile geldi,
Şahlandı doru taylar, galktı dört nala geldi,
Senden heber gelmedi, elim döşüme geldi,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Ataşında ganarken, aşgun gızıl alavı,
Her dertten alâ imiş bu alayın elemi,
Bu mehebbet çağırma gelemezsin ele mi?
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Men yalguz, men avare, men her derde amade,
Menim şu özge canım, gurban olsun Türkmen'e,
Sepsev meni yerlere, hec gelmesem imdada,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Ne yaman sevda imiş, attı meni çöllere,
Türkmen'in toprağında yer düşer mi ellere?
Bir ummanda bir katre, yeter mi bu hallere?
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

Men, Türkmen'in dilinden sepilen bir demzede,
Vicdanımda bir oldım, gayrı olmam azâde,
Bir Nesimi, Fuzuli, Bahtiyar Vahapzâde,
Men aşgundan ölürem, sene diyebilmürem.

AHİ EVREN VE SOMUNCU BABA

H. Ömer ÖZDEN*

2011 yılının Eylül ayında Kayseri’de “Uluslararası Kalite Merkezli Bir Yaşam ve Ahi Evren” ve hemen ardından da Aksaray’da yine uluslararası olarak düzenlenen “Somuncu Baba” sempozyumlarına katılmıştım. Her iki sempozyum da uluslararası olduğu için yabancı bilim adamları da katılmıştı. Bu yabancı bilim adamlarından bir kısmı aslında yabancı sayılmazlardı. Çünkü onlar dost ve kardeş ülke Azerbaycan’dan gelmişlerdi ve onlar da kendilerini ülkemizde yabancı hissetmiyorlardı. Bir hafta boyunca Azerbaycan’dan gelen konuklarımızla aramızda samimi bir dostluk oluştu.

Her iki sempozyumda da bütün katılımcılar tarafından istifade ettiğimiz çok seviyeli bildiriler sunuldu. Ben de Kayseri’de “Ahilikte İş Ahlakı” ve Aksaray’da da “Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun Romanlarında Somuncu Baba” konulu bildirileri sundum.

Hiç kuşku yok ki sempozyumlar, oldukça yoğun geçer ve katılımcılar, iki ya da üç gün boyunca sürekli yeni bilgilerle tanışırlar. Doğal olarak bu da katılımcı bilim adamlarını ziyadesiyle yorar. İşte bu yorgunluğu bir nebze olsun azaltabilmek için de programların son gününde küçük çaplı bir gezi düzenlenir. Bu tür geziler artık geleneksel bir hal almıştır. Kayseri’de ve Aksaray’da da bu gelenek devam ettirildi.

Kayseri’de, önce Ahi Evren zaviyesini ziyaret ettik. Oldukça iyi korunmuş olan bu zaviyede, Ahilikle ilgili pek çok bilgi ve belgenin bulunduğunu gördük. Bilindiği gibi Ahilik bir esnaf teşkilatıdır. Bu esnaf teşkilatı, bugünkü tabirle kendi çağının “sivil toplum kuruluşu”dur. Zaviyeler ise bu teşkilata üye olan yamağından çırağına, kalfasından ustasına kadar her üyenin eğitim gördüğü veya eğitim aldığı bir bilgi ve eğitim yuvasıdır. Bu zaviyeler, özellikle yamaklar ve çıraklar için bir okul niteliğindedir. Gündüzleri iş yerlerinde işle ilgili bilgileri bizzat uygulamalı olarak öğrenen yamak ve çıraklar, akşamları da bu zaviyelerde ahlaki eğitime tabi tutulurlarmış. Böylece hem iyi bir insan hem de iyi bir esnaf olmayı öğrenirlermiş.

Kayseri, Ahiliğin ortaya çıkış merkezidir. Ahi

Evren (1171-1261), Ahmet Yesevi dergahının alp-erenlerinden olup, Anadolu’ya geldiğinde ilkin Kayseri’ye yerleşmiş ve burada hem bir zaviye kurmuş, hem de bütün iş kollarının bir arada bulunduğu bir sanayi sitesi oluşturmuştur. Bu site-yi kurmasının amacı, “birlikten kuvvet doğar” ilkesinin doğruluğunu kanıtlamaktır. Ahi Evren’in kurduğu Ahi teşkilatının asıl amacı, Anadolu’ya yeni yerleşen Türk milletinin burada kalıcı olmasını sağlamak ve bunun için de bir birlik ve beraberlik ortamı oluşturmaktır. Nitekim öyle de olmuştur. Anadolu birliğini kurma yolundaki ilk engel, Anadolu Selçukluları zamanındaki Moğol saldırısı ve işgalidir. Moğollar, Anadolu’yu işgal ederlerken Kayseri’yi de darmadağın etmişlerdir. Ancak Kayseri’de istediklerini öyle kolayca gerçekleştirememişlerdir. Çünkü bu sıralarda Kayseri’de kurulmuş bulunan Ahi Birlikleri, şehrin savunmasız kalmasını önlemek için fiili savunma durumuna geçmişlerdir. Esnaf birliğine mensup Ahiler, teşkilatçılığı iyi bildikleri için, Moğollara karşı ciddi bir direniş sergilemişler ve kolay teslim olmamışlardır. Uzun zaman direnen Ahiler, tam da bunu başarmak üzerelerken, bir Ermeni’nin hainliği ile Moğollar, şehrin gizli yollarını öğrenerek şehri ele geçirmiş ve bütün Ahileri öldürmüş kadınlarını esir almış ve sitelerini de yerle bir etmişlerdir. Esir alınanlar arasında Ahi Evren’in eşi de bulunmaktadır. Benzer savunmalar, Ahilerin etkin oldukları her yerde olmuştur. Çünkü Ahiler, bağlı oldukları zaviyelerde sadece bireysel ahlak ve iş ahlakı üzerine dersler değil, aynı zamanda askerlik ve savaş eğitimi de almışlardır.

İşte tüm bunların öğretildiği bu yeri görmek hakikaten önemliydi ve sempozyuma katılan bilim adamları olarak bizler, tarihin derinliklerinden günümüze kalan bu önemli yapının dimdik ayakta kaldığını görmekten fevkalade mutlu olduk. Anadolu’nun bir Türk diyarı olmasında önemli yapı taşlarından biri olan Ahi Evren’in manevi huzurunda olmaktan duyduğum memnuniyeti kelimelerle anlatmam zor görünüyor. Bu bakımdan Ahi Evren’i rahmet, minnet ve saygıyla anıyorum.

Aynı gün ikindi vakti ikinci bilimsel sempozyuma katılmak üzere otobüsle Aksaray'a hareket ettik. Aksaray'ın, yeni kurulmuş bir şehir olmasına rağmen gelişmişlik açısından iyi bir mesafe aldığını söyleyebilirim. Ertesi gün başlayan sempozyumda da yine çok sayıda bilimsel bildiri sunuldu.

Türk kültür tarihine bakıldığında Aksaray'ın önemi, birçok Selçuklu eseri barındırmasının yanı sıra, Osmanlı döneminde yine Anadolu'nun birlik ve beraberliği için gayret göstermiş ulu bir şahsiyeti bağrında bulunduruyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu ulu şahsiyet, Hamidüddin Veli'dir (1331-1412). Fakat o, bu asıl adıyla tanınmaktan çok, Bursa'da iken yaptığı lezzetli ekmeklerden dolayı Somuncu Baba olarak tanınmaktadır.

Somuncu Baba, iyi bir eğitim almıştır. Bununla birlikte kendini fazla tanıtmayan, bu bilgisini açığa vurmayan, kendisini halka adanmış çok mütevazı bir bilim adamıdır. Özellikle dini ve tasavvufi bilimlerde çok üst düzey bir bilgiye sahip olan Hamid-i Veli, Osmanlıların Anadolu'da bir Türk birliği sağlama gayretlerinde, sessiz sedasız yaptığı çalışmalarıyla tanınmaktadır. Uludağ'ın eteklerindeki tepelerden birinin arkasında yaptığı küçük fırınında ürettiği ekmekleri sarı öküzünün sırtına yükleyip Bursa'ya götürerek "ekmek! müminlere ekmek!" diyerek satan, ama ekmekleri para kazanmak için değil, gönül kazanmak için satan Somuncu Baba'nın yaptığı ekmeklerin lezzeti insanların sadece damaklarında kalmayıp gönüllerine de sirayet edermiş. Onun yaptığı ekmeklerden yiyenlerin gönülleri de tertemiz ve yumuşacık olurmuş. Sattığı ekmeklerin sermayesiyle bir sonraki günün ununu, tuzunu alan Somuncu Baba, artan kazanç kısmını da Bursa'daki ihtiyaç sahiplerine dağıtmış.

I. Murat'ın çok değer verdiği Somuncu Baba'nın Yıldırım Beyazıt ile karşılaşmaları ise Bursa Ulu Camii'nin açılışında gerçekleşmiştir. Caminin inşaatı süresince çalışanların ekmeklerini pişirip kendi imkanlarıyla onların ekmek ihtiyaçlarını karşılamıştır. Buhara'dan Bursa'ya gelen ve Yıldırım Beyazıt'ın kızıyla evlenen Emir Sultan, Bursa Ulu Camii'nin açılışını yapması için Yıldırım Beyazıt'ın kendisine yaptığı teklifi, "aramızda çok büyük bir âlim varken bu açılışı benim yapmam doğru olmaz" diye geri çevirip Somuncu Baba'yı işaret etmesiyle Somuncu Baba'nın gizlediği ilmi kişiliği ortaya çıkmıştır. Utana sıkıla caminin açılışını yapan Somuncu Baba, sonrasında yine Emir Sultan'ın

istirhamı üzerine yeni camide bir vaaz vermiştir. Çok üst düzeyde verdiği vaazda Somuncu Baba, Fatiha Suresi'nin yedi farklı anlamını açıklamış, fakat yaptığı bu tefsiri orada bulunanların çoğu anlayamamıştır. Molla Fenari, vaazdan sonra Somuncu Baba'nın yanına gidip kendisini tebrik etmiş ve Fatiha'nın bazı ayetlerindeki asıl anlamları çıkaramadığını ve bu vaazı dinleyerek ayetlerde ne denilmek istendiğini anladığını belirtmiş, fakat kendisinin bile üçüncü anlamlandırmadan sonrakileri anlayamadığını Somuncu Baba'ya ifade etmiştir. Vaaz sonrası çıkışta her ne kadar Somuncu Baba ana giriş kapısında durmuşsa da Ulu Cami'nin her üç çıkış kapısından çıkanlar, Somuncu Baba'nın elini öpüp hayır dualarını aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu iddia, Somuncu Baba'nın aynı zamanda menkıbevi bir kişiliği olduğunu da göstermektedir. Ancak milletleri ayakta tutan önemli hususlardan biri de menkıbeler ve destanlardır.

Somuncu Baba, her ne kadar engin bilgisini herkesten gizlemişse de o güne kadar herkesin seviyesine göre öğütler vermiş, birlik ve beraberliğin önemini halka ve devlet kademelerinde bulunanlara, anlayabilecekleri üsluplarda anlatmıştır.

Artık halk tarafından dini bilimlerdeki derin bilgisinin öğrenilip sırrının açığa çıkması dolayısıyla bir gün sessiz sedasız bir şekilde Bursa'dan ayrılıp birçok yere uğradıktan sonra gelip Aksaray'a yerleşmiş ve burada yine küçük bir fırın inşa etmiş, hemen yanı başına da bir tekke yapmıştır. Bu tekkede hem halkı irşad etmiş hem de lezzetli ekmeklerini pişirip yine halka dağıtmıştır. Tıpkı Bursa'daki gibi ekmeklerin sermayesini çıkardıktan sonraki kazancını da ihtiyaç sahiplerine vermeye devam etmiştir.

Bursa'daki gibi Aksaray'da da Somuncu Baba olarak tanınmaya devam etmiş ve Aksaraylıların gönlünde taht kurmuştur. Aksaray'da yerleşip ömrünün sonuna kadar burada kaldığı için Hamid-i Aksarayî olarak da tanınmıştır. Hacı Bayram-ı Veli'nin ve daha birçok sufünün hocası da olan Somuncu Baba, Aksaray'da evlenmiş, çocukları da olmuş ve soyu günümüze kadar ulaşmıştır.

Sempozyumda bilimsel bildirilerin tamamlanmasıyla bir şehir gezisi yaptık ve Ulu Cami başta olmak üzere şehirdeki tarihi eserleri gezdikten sonra önce Somuncu Baba'nın oğlu Hakiki Baba'nın türbesini ziyaret ettik, sonra da sempozyumun adına gerçekleştirildiği Somuncu Baba türbesinin bulunduğu yere gittik. Türbenin bulunduğu mevkide, bir taraftan yıkılmaya yüz tutmuş türbenin

restorasyon çalışmaları ile, bir taraftan da Somuncu Baba'nın adına yakışır bir külliye inşaatıyla karşılaştık. Somuncu Baba'nın kabrinin de tekkesinin de fevkalade mütevazı bir yapıya sahip olduğunu gördük. Somuncu Baba'nın düşündüğü gibi yaşayan, yaşadığı gibi ölen bir büyük zat olduğunu bir kere daha anlamış olduk. Restorasyon çalışmalarıyla, tekkenin yıkılmaktan kurtulacağı ve Somuncu Baba'nın büyüklüğüne layık bir şekilde yapılan külliyenin en kısa zamanda bitirilerek inanç turizmine açılacağını yetkililerden öğrendik. Umuyorum bu sıralarda bitirilmiş durumdadır.

Anadolu, sadece savaşla değil, bilgiyle, sevgiyle, sanatla, emekle Türk-İslam memleketi yapılmıştır. Bu uzun uğraşlar sonunda Anadolu, ebediyen Türk vatanı haline getirilmiştir. Güzel ülkemizin her köşesinde bulunan ulu kişilerin türbeleri, kabirleri, makamlarından her biri, Anadolu'nun ebedi Türk vatanı olduğunun en sağlam vesikaları ve sökülemez mühürleridir. Ecdadımız bu vatana öyle mühürler vurmuşlardır ki bu mühürler, dünya durdukça yaşayacaktır. Bize düşen, bu mühürlere sahip çıkmak, mezarların, türbelerin zarar görmelerini engellemek ve onlara sahip çıkmaktır.

AY GİBİ

•

İlhan KURT

Karanlık koylarımda ay misali parlayan,
Gün ııldar gözünde ben kor gibi yanarım.
Yüreği alev alev gözleri can harlayan,
Çağır dudaklarına ben aşk olur konarım.

Savur beni seherde bâd-ı sabâya sinem.
Yaprak yaprak aşk olur, yine sana dönerim.
Dâr-ı bekâ yurdumdur, âteş-i aşk bu sinem.
Yandım tutuştum sende, yine sende sönerim.

Nefesimle beslerim, huri avaz sesini.
Ömrüm olsan hohlayıp kar gibi eritirim.
Üfle gamzeme ıtır, aşk kokan nefesini.
Gözlerinde bir âna ömrümü çürütürüm.

Türkçe yazar Türkçe okur
Türkçe danışırım
Türkçeden caymam
Türkçeme kurban olurum

Kurt olurum Türkçeyle
Kut bulurum
Kuzu olurum kuş olurum
Türkçeyle şakırım bülbül olurum
Türkçe yazar Türkçe düşünür
Türkçe konuşurum

At sırtında koşarım yalınkılıç
Çağlar açarım Türkçeyle
Dağ olurum tepe olurum ova olurum
Birlik olurum dirlik olurum
Birleşir bir koca budun olurum
Yuva olurum yurt olurum
Türkçeyle vatan olurum

Irmak olurum Türkçeyle
Akarım taşarım coşarım
Çağlayan olurum ara sıra
Enginlerde durulurum
Göl olurum deniz olurum dalgalanırım

Duygu olurum güzelliklere
Geçmiş olurum gelecek olurum
Kimileyin bengitaş olurum anıt anıt
Kucak açarım kuşaklara Orhunlarda gezinirim
Kimileyin halı olurum kilim olurum
Yürek yürek desen desen dokunurum
Türkçeyle alırım Türkçeyle satarım
Gezer tozarım bağırır çağırırım Türkçeyle
Türkçeyle kızarım Türkçeyle sevinirim
Arınırım durunurum
Yaşam bulurum Türkçeyle
Bilge olurum eren olurum adam olurum

TÜRKÇEM

•
Oğuz PAKÖZ

Sazın teli ozanın dili olurum Türkçeyle
Çalar çığırırım
Barış olurum Türkçeyle
Özgürlük olurum
Kargış olurum alkış olurum
Yakarış olurum Türkçeyle
Yunus Yunus okunurum

Aş olurum iş olurum
Sevgiliye eş olurum
Sevgiye yoldaş olurum Türkçeyle
Nefi olurum Hatai olurum Fuzuli olurum
Karacoğlan Dadaloğlu Köroğlu
Pir Sultan Abdal olurum
Dede Korkut olurum Mahsuni Şerif olurum
Gönüllere kurulurum

Türkçe yazar Türkçe okur
Türkçe danışırım
Türkçeden caymam
Türkçeme kurban olurum

SON TURNALAR

Necdet EKİCİ

“Temellerin Duruşması”nın yazarına...

Müfrezeler, babamı götürdüklerinden beri anam, aklımı Reis-i Cumhur’la bozdu. İlle “Reis-i Cumhur’a istida yazdıralım.” diyordu. Kim verdi bu aklı, kafasına kim soktu bu fikri, bilmiyordum. Yıllarca durmadan, usanmadan hep aynı şeyi söyledi: “Reis-i Cumhur hazretlerine istida yazdıralım.” Halbuki babam ölmüştü ve bunu en iyi anam biliyordu. Herkes biliyordu.

Önceleri fazla önemsemedik. “Üzüntüden gerçeği kabullenmek istemiyor.” dedik. Fakat paslı bir çivi gibi beynine çakılan bu düşünce, öyle bir fikri sabit oluşturdu ki korkmaya başladık. Anama bir şeyler oluyordu. Belki çoktan olmuştu da biz farkında değildik.

Artık iki sözünden biri ‘istida’, diğeri ‘Reis-i Cumhur’du. Kendi kendine saatlerce anlatıyordu. Bazen O’nu övüyor, babamı bırakacağını söylüyor; bazen de beddualar edip yerin dibine batırıyordu. Çünkü babam götürüldüğünde, İsmet Paşa Cumhurbaşkanıydı. Belki anamı dinlemekten usanırdınız; ama o, konuşmaktan yorulmuyordu. Anlattığı şeyler ise öyle mantıklı laflar değildi; birbirinden kopuk, saçma sapan sözlerdi. Fakat hepsinin sonunu aynı şeye bağlıyordu: “Reis-i Cumhur Hazretlerine!...”

Anama bir şeyler olduğu kesindi.

Köyümüzde ‘güngörmüş’ kadınlar, tecrübeli ‘kocalar’ vardı. Onlara göre anam, ‘mezcup’ olmuştu. “Başına gelen sıklıkla taşıyamamıştı.” Çocukların dilinde ise o ‘deli’ydi. Öyle diyorlardı: “Anan deli olmuş!” Ama benim kafamda ise hiç biri değildi: “O, sadece aşırı üzüntüden ne söylediğini bilmiyordu.(...)”

Aslında herkes bir şey söylüyordu. Kimileri anama acıyor, “Kocasını gittikten sonra zavallı kadın, genç yaşta aklını oynattı!” diyor; kimileri de sadece “Allah yardım eylesin!” deyip yüzünü çeviriyordu. “Cinni kadın” ne demek, “Deli Sultan” ne demek? O, benim anamdı! Kaçırıyordum çocuklardan, arkadaşlarımdan, herkesten. Fakat kabullenemesem de sanki kava düşen çingı, ağaca düşen yıldırım, don vuran yeşil ekin benim içimdeydi!...

İyileşmesi için geceleri hep dua ediyordum Allah’a. Fakat iyileşmiyor, düzelmeyordu anam. Ağlıyordum

o zaman yatağında. Babam geliyordu gözlerimin önüne. Biliyordum ki gelmeyecek. Görmesem de hayalimde konuşuyordum onunla. İtirazsız dinliyordu beni:

“...Anama neler olduğunu bir görsen babacığım! (...) Biliyorum, istemezdim böyle olmasını. Ama senin suçun değil ki bu! Üzülme babacığım, bakacağım anama! Evin erkeği ben değil miyim?...”

Babacığım biliyor musun, anam son günlerde rastgele gezmeye başladı. Evden habersizce ayrılıyor; mırıl mırıl, kendi kendine konuşarak eve ev, sokak sokak dolaşıyor. Bazen kahvelere kadar gidip kapısından başını uzatıyor, bir şeyler söylüyor ve kayboluyor. Biliyorum kimi aradığını. Önüne gelene seni soruyor şüphesiz. Fakat cevabını yine kendi veriyor: “Yok yok, gelecek gelecek kocam!” diyor. Bana bazen kızıyor. Eline ne geçirirse kafama fırlatıyor. Korkuyorum o zaman. Ağlıyorum. Dayanamıyorum bu defa, benimle birlikte kendi de ağlıyor; ağlaşıyoruz. Gönlümü almak için neler yapmıyor ki!... Hep senden bahsediyor babacığım: “İnanma, diyor. Reis-i Cumhur babanı götürmedi. Akşama gelecek o. Kim kandırdı seni baban öldü diye? (Şahadet parmağı havada)

– Şşş... Bak şimdi ezan okuyacak!” o zaman yapmacık gülümsüyorum. Mutlu oluyor. İçimden bir şeyler sökülüyor.

Anam mı beni kandırıyor, yoksa ben mi anamı, bilemiyordum. O mu çocuk olmuştu, yoksa ben mi büyümüşüm, şaşırıyordum. O mu bana acıyor, yoksa ben mi ona, karıştırıyordum. Bildiğim tek şey, babamın nereye götürüldüğü ve anama neler olduğu idi.

Birgün, ikindi üzeri eve döndüğümde ablamı telaşlı buldum.

- Aramadığım yer kalmadı, anam yok! dedi.

İzimin üzerine geri döndüm. Sokaklardan tutun da mezarlığa, kavaklığa, hatta bağ aralarına kadar bakmadığım yer kalmadı. Yoktu. Başına bir iş getirmesinden korkuyorduk. Nihayet haberini aldım: “Kahvede...”

Kapıdayım. Eline “açık” bir çay tutuşturulmuş; ocağa yakın bir iskemle üzerinde yine kendi kendine anlatıyordu. Etrafına bakmadığı gibi, başkalarının

kendini dinleyip dinlemediği de umurunda değildi.

Birisi öteden:

- Kocasını müfrezeler götürdükten sonra bu hale düştü zavallı kadın! dedi.

Bir başkası:

- Kocası akıllı, alim bir adamdı. Hocaydı... Köyümüzün ruhu, canıydı. Onlar gitti, köyümüz öldü!

Az öteden hoyrat bir ses:

-Sultan Bacı, Reis-i Cumhur'a istida yazdırdın mı? (!)

Ortalığa konuşanlar oldu:

-Allah kimseyi düşürmesin. Dün neydi, bugün ne oldu?

-Şu işe bak yahu, daha gencecik bir gonca! Ne kadar da güzel!...

Her şey bir ibret-i alem!...

-Oğlu geldi oğlu! dediler hep bir ağızdan.

Yaklaştım. Beni farkedince yüzünü buruşturdu. Öbür tarafa döndü. Zayıf bileğinden sıkıca tuttum.

-Ana, dedim. Burada ne arıyorsun?!

Yüzüme bakmadan, gözleri kısık, öbür tarafa konuştu:

-Babanı, babanı bekliyorum!

- Ana, babam yok burada!

Bileğini elimden hırsla çekti. Bırakmadım. Direndi.

- Gelecek gelecek!

- Ana hadi evimize gidelim no'lursun!...

-!?

'Yok' anlamında nazlanan küskün çocuklar gibi omuzlarını silkti. Kalkmıyordu.

"Alıştırmayın buralara!" dedi kalın- azarlayan bir ses. Aldırmıyordu. Yalvardım kalkması için. İkaz eden sesler duyuldu. Onlara gözlerini akıtarak alttan alttan baktı. Neyse ki ocakçı Bektaş Usta'nın yardımıyla çıkabildik.

Yolda durmadan parmaklarını şıklatıyordu. Biliyordum ki çok sinirli. Bana sayıp sayıştırdı, demediği laf bırakmadı. O önde, ben arkada ilerledik.

Birden mahallenin bütün çocuklarını karşımızda bulduk. Onlara öfkeleniyor, yerden taş alıp fırlatıyordu. Çocuklar hep bir ağızdan anama tempo tutmaya başladılar:

- De-li Sul-tan! De-li Sul-tan!

Yüreğimde bir milyon ölüm! Beynimde gezinen bir akrep... Titriyordum. Çok geçmeden karşı evden tanıdık, azarlayan bir ses duyuldu:

-Dağılın lan hadi evlerinize, dağılın!

Sesler uzaklaştı. Anamın soğukta kalmışçasına dişleri çatırdıyordu. Ardına bakmadan yürüyor,

yetişemiyordum.

İşte o günün sabahı ikinci bir felaket kapımızı çaldı. Anamın sol bacağı ve sol kolu tamamen tutmaz oldu. Söylediklerine göre 'nüzul' gelmiş. Anam felç olmuştu. Sanki bir yıldırım düşmüştü de vücudunun yarısını alıp götürmüştü. Doktor Kafdağı kadar uzak. Şaşkındım. Asıl yıldırım, asıl çığ benim içimde.

Yataklarımız artık anamın yatağı ile yan yanaydı. Yorganın içine bir 'tesbihböceği' gibi büzülüyordum. Ablam, anamın ayak ucunda, eli yüzünde oturduğu yerden sabahı bekliyordu. Az sonra nöbet sırası bana gelecek. Şuurum iğne iğne kanıyordu:

"... Anam anam! Geceleri bana ninniler söyleyen, sabahları öpücüklerle uyandıran anam. Beraberce ilahiler söyleyip, dizinin üstünde dualar öğreten anam. Ayağıma bir taş değse, benden önce canı yanan; geceleri benim için uykularını bölen anam, n'oldu sana?! Yine Keloğlan'ı alıp Peripadişahı'nın kızını görmeye Kafdağı'na gidecek miyiz? Ocak başında Hz.Ali Cenkleri'ni anlatacak mı babam? Yine tahtadan 'Zülfikar' yapacak mı bana. Olacak mı sahi bunlar? Neler de söylüyorum ben.

Besmele çekiyorum.

"Anam hasta, fakat iyi olacak. Ablam bizim her şeyimiz. Evimiz ayrı ama dayımlarla beraberiz. Onlar da bizim her şeyimiz. Anamı hiç üzmiyoruz. Söz veriyorum: İyi olacak babacığım! Ah baba, keşke gitmeseydin; götürmeselerdi seni! Neyidi suçun senin. Dayanamıyorum... Desinler, 'Deli Sultan'ın oğlu' desinler bana, ne çıkar: Götüreceğim birgün doktora anamı. Kara çıkaracağım herkesin yüzünü. Bakacağım anama. Sen rahat uyu babacığım. Üzülme, üzülme ne olur!"

Akan zaman içinde anam düzelmedi. Felçli olan kol ve bacağının yanı sıra sol gözde görevini tamamen yitirdi.

İhtiyarladı anam. Kestane rengi saçları bembeyaz; yüzleri buruş buruş oldu. Düşünen, sadece düşünen, sarı etleri kollarından lime lime sarkan bir top canlı kemik yığını...

Fakat olağanüstü bir şey, anam artık eskisi gibi saçma sapan şeyler söylemiyordu. Az ve öz konuşuyordu. Hatta son günlerde akli başında sözler dahi etmeye başlamıştı. Bizi hayretten hayrete sevk ediyordu. Hele geçen akşamki "Biz imtihan ediliyoruz." sözü yok mu?... Ve arkasından okuduğu, insanlara 'sabır' tavsiye eden o muhteşem ayet mealî!... Hepimizi saatlerce düşündürmüştü. Artık herkesin bildiği 'Deli Sultan' gitmiş, yerine öğüt veren bir 'bilge' kişi gelmişti. Sanki Allah, bazı organlarınıyh

alırken, yıllar sonra “akıl” denen gücü başıyordu. Bu ne büyük nimet, ne güzel sevinçti! Reis-i Cumhuriyet, İsmet Paşa, “istidaname”, her şey geride kalmıştı.

Bugün öğle üzeri kahveden döndüğümde, anamın evin sokağa bakan penceresinin önündeki sedire oturmuş buldum. Ablam arkasına yastık dayamıştı. Hava güneşli ama üşümesin diye yine de sırtına hırka vermişti. Yanına vardım. Fark etmedi beni. Solgun gözüküyordu. Gözleri her zamanki gibi sokakta. Yanına çömelip, tespih çektiği sağlıklı olan elini elime aldım. Kuru, cansız, soğuk bir el...

- Anacığım nasılsın?

Dudakları gerilip, burnu şekillendi. Hayır, bu bir gülümseme değildi. Kendine özgü halsiz, boğuk sesiyle yüzüme bakmadan konuştu:

- Reis-i Cumhuriyet’a istida yazdırdın mı?...

“Eyvah!” dedim içimden. Bu sözün hayra alamet olmadığını en iyi ben biliyordum. Yine anama bir şeyler olduğu kesindi. Korktum. Yüzüne dikkatle baktım. Kararlı, soğuk ve hareketsizdi. Zaten her şey Reis-i Cumhuriyet’la başlamıştı. Bu kelimenin tekrar anamın diline yapışması, onun eski hastalığının yeniden nüksetmesi demekti. “Anacığım, hani düzelmiştin, iyi olmuşsun hani?! Yıllar var ki geride bırakmıştık ‘Reis-i Cumhuriyet’u, istidaname’yi!... Demek dünden beri suskunluğun boşuna değildi, dalgınlığın sebepsiz değildi!”

Darmadağınaktım. Elini bırakmadan,

- Ana, dedim. Reis-i Cumhuriyet yok artık! Aradan seneler geçti. Babam da gelmeyecek. Biliyorsun o öldü!

Elini, elimden hırsla çekti. Bırakmadım. Bu bir çeşit protesto idi. Öfkeli, fakat mecalsiz-hastalıklı bir sesle konuştu:

- Sus! Hayırsız evlatsın sen! Reis-i Cumhuriyet hazretlerine bir istida bile yazdırmadın. İyi adamdır o, paşadır! Şimdiye çoktan bırakırdı babanı.

-?!

Belki de haklı olan anamdı. Bendim anlayışsız olan. Hayatının hazan mevsimini yaşayan, zaman-mekan kavramını yitiren hasta bir insanı katı bir gerçekle üzmenin, umutlarını yıkmanın ne alemi vardı. Varsın öyle bilsindi: İsmet Paşa’yı Reis-i Cumhuriyet; babamı da mahpusta yaşıyor sansındı. Yeter ki üzülmesindi anam!...

- Tamam ana dedim. Reis-i Cumhuriyet’a istida yazacağım! Duyuyorsun beni değil mi?

Yavaşça bana döndü. Mum rengi solgun yüzünde şimdiye kadar görmediğim bir mutluluk. Dudakları uçucu bir tebessümle gerildi. Fersiz gözlerinde nem-

li bir parlaklık:

-Sahi yazacak mısın oğlum?! dedi. Bir an daldı. Sonra başıyla tasdik ederek ‘Yaz...’ dedi. “Demedim mi ben sana ‘Paşa, Reis-i Cumhuriyet; baban da içerde’ diye!”

Fakat bir türlü inanamıyordum anamın akli dengesinin yeniden bozulmasına.

- Uff!... Üşüyorum!

Hava soğuk değildi. Baktım çenesi takırdayıp duruyor. Hırkayı omuzlarına biraz daha çektim.

Zavallı baban, o da üşüyor şimdi! Bir kazak bile gönderemedim! (İki yana ığralanarak devam etti) İsmet İsmet! Usandım beklemekten sağır İsmet! Bırak kocamı artık! Suçsuz o! Paşasın sen, büyük adamsın!

Başımı kucağına çekti. Zihnim darmadağınaktı. Kelimeler sanki hava boşluğunda uçan birer cisimdi de, beynimle iletişim kuramıyordu. Anamın soğuk, cansız, felçli eli avuçlarımda, öptüm öptüm... Sağlıklı eliyle başımı okşadı. Ve ben yıllar öncesindeydim. Babamın müfrezeler tarafından götürüldüğü o kara günlerde:

“... Islak bir gece. Zifiri karanlık... Yağmur yağıyor; iplik iplik değil, sicim sicim! Yatsı namazından dönen babamın her tarafı sırlıklam. Anam, üzerini hemen soyuyor. Meşe odunlarının gürül gürül yandığı ocağın başındayız. Babam, düşünceli, durgun. Konuşmuyor uzun bir süre. Aniden hatırlamış gibi,

- Kapıyı sürgüledin mi? diyor.

- Sürgüledim, diyorum.

Babamın tedirginliği ürkütüyor bizi. Söyleyecek gibi ama galiba duymamızı istemiyor. Nihayet başı yerde ortalığa konuşuyor:

-Camide söylediler, Yusuf Hocayı götürmüşler!(...)

“Yusuf Hoca” sözüyle hepimiz göz göze geliyoruz. Köyümüzün iki hocasından biri o, diğeri babamdır. Köyümüzde aylardır bir “heyula”, bir “karabasan” gibi dolaşan, bizi korkutan bir laf var: “Bizim hocalar, Kur’an okuttukları için köy basılacakmış! Hocalarımızı süreceklemiş!”

O kadar çok konuşuluyor ki bu sözler, ocak başlarında, cami avlularında, duvar duldalarında, şurada burada günün yegane konusu o! Herkes aynı şeyi söylüyor. Tabi en çok da biz etkileniyoruz.

İçimde damla damla bir korku birikiyor:

“... Öğleden önce okula gidiyorduk. Öğleden sonra ise camiye bitişik, imam odasında babamdan Kur’an-ı Kerim dersleri alıyorduk. Babam, çocukları okuturken içimizden biri nöbetçi olurdu. Nöbetçi olan pencerenin kenarına oturur, yolu göz-

lerdi. Kaymakam, tahsildar veya ilkokul müfettişleri gibi herhangi birinin gelip gelmediğini kontrol ederdi. Köylüler onlardan Azrail'den korkar gibi korkarlardı. Atlı, fötr şapkalı birisi yolun başında görüldüğünde nöbetçi hemen uyarırdı:

- Atlı geliyor!!! Atlı geliyoor!

Hepimiz, çil yavrusu gibi sağa sola kaçırdık. Demek öz babamdan, kaçak olarak, gözcüler altında, Kur'an öğrenmem bu yüzdendi."(...)

Şimdi daha iyi anlıyorum her şeyi: Ezan kanununa muhalefetin cezası hapislikmiş.

"... Babam, şöyle bakardı, köyde fötr şapkalı birisi varsa ezanı bana okuturdu:

"Tanrı uludur, Tanrı uludur!

Şüphesiz bilirim, bildiririm Tanrı'dan başka yoktur tapacak!

Şüphesiz bilirim, bildiririm Tanrı'nın elçisidir Muhammed!"

Köyde kimse yoksa o güzel davudi sesiyle ezanı kendisi okurdu. "Allahu ekber, Allahu ekber!" Yani ezan Türkçe okunuyorsa bütün köylü anlardı ki köyde bir devlet adamı var. Arapça okunuyorsa biz bizyiz demektir.

"... Birgün müfettişler, caminin penceresinin kenarında bir Amme Cüz'ü bulmuşlardı. Müfettiş, "Demek bu köyün imamı yasak harflerden Kur'an öğretiyor ha!" diyerek Yusuf Hoca hakkında dava açtırmıştı. Bütün köylüler, "Vallahi hoca Kur'an okutmuyor!" diye yalvardıysa da müfettişi ikna edememişlerdi. Müfettiş suç delili olarak caminin kenarında bulunduğu Amme Cüz'ünü göstermişti.

Hocamız, dört sene, her iki üç ayda bir kazaya gider, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na muhalefetten mahkeme karşısına çıkardı. Hep anlatırlardı: Mahkeme, şahitlerin bulunması için sürekli ertelenirmiş. Zavallı hakim de korkusundan bir türlü davayı beraatle sonuçlandıramaz, açık tutarmış."

Demek mahkeme kapılarında, bir Amme Cüz'ü için yıllarca süründürülen köyümüzün Yusuf Hocası, şimdi götürülmüştü ha!(...)

İçime bir korku, bir sızı düşüyor. Önceleri yorumlayamazdım: "Köyümüzü kim basacakmış? Neden baskın yapılacakmış?" Evimizin kapısını bir çalan olsa, 'Ha geldiler, ha gelecekler!' diye korkular içinde çırpınırdım. Şimdi daha iyi anlıyorum her şeyi.

Babam, gözlerimizin irileştiğini, dolukluğunu anlamış olacak ki,

- Takdir-i İlahi ne ise o olur. Korkmanıza gerek yok. müfrezeler de bizim çocuklarımız. Götürür, geri bırakırlar. Allah yeter ki devlete zeval vermesin. Hiç

Kur'an öğretmenin suçu olur mu? diyor.

İkimiz de biliyorduk ki babam, rahatlatmak, cesaret vermek için söylüyordu bu sözleri. O gece ben ve ablam hiç uyumuyoruz. Her an kapının çalınmasını korkuyla bekliyoruz.

Yatağım içindeyim. Gözlerim kapalı ama kalbim uyanık. Zaten hiç uyumadım ki. Yanağımda iki küçük öpücük. Anlıyorum ki babam sabah namazından dönmüş. Sarılıyoruz. Nurlu yüzünde tatlı bir tebessüm, bana ve ablama usulca," Hadi kalkın, vakit kocamadan namazlarınızı kılın; sonra da derslerinizi okuyun." diyor. Kalkıyoruz.

Abdestlerimizi alıp namazlarımızı kılıyoruz. Sonra da babamın mütalaa ve okuma odasına geçiyoruz Ben, Elif Cüzü'ndeğim. Ablam ise Kur'an'a yeni geçti.

Babamın önünde diz çöküyoruz. O gün okumaya karşı içimde şiddetli bir arzu, bir bahar sevinci var. Sebebini bilmiyorum. Bizleri, yerleri, gökleri yaradan yüce Allah'ın emirlerini bize tekrar eden babamı daha çok seviyorum. Onun nurlu yüzünden öpmek istiyorum. Bir başka âlemdeyim.

Okuma sırası ablamdan sonra bana geliyor. Besmele çekiyorum. Birden odanın kapısı güm güm vuruluyor. Nihayet korktuğumuz başımıza geliyor. Ardından şiddetli bir ayak darbesiyle kapı duvara çarpıyor. Tüm ev sarsılıyor.

Kalın, gür bir ses:

- Kimse kıpırdamasın!!!

Korkudan babamın kanatlarının altına kitaplarımız döşümüzde büzülüyoruz. Gözlerimiz iri iri. Ablam ağlıyor. Gelenin kim olduğunu tahmin edebiliyorum: Bu olsa olsa kazamızın meşhur Jandarma kumandanı 'Servet Çavuş'tur. En önde tabancasıyla o. Namlu, gözlerimizde koca, karanlık bir tünel!... Arkasında ucu süngülü mavzerleriyle jandarmalar ve yanlarında köy muhtarı...

Kalk ayağa! diyor babama.

Hepimiz ayağa kalkıyoruz. Korkudan titriyorum. Ablam ağlamaya devam ediyor. Babamın elleri sımsıkı omuzlarımda. Bacaklarına sarılıyoruz. Bütünleşiyoruz.

Karakol kumandanı birden, döşümde tuttuğum Elif Cüzü'nü alıyor. Yüreğim bir kuş misali çırpınıyor. Kulaklarımda babamın az önce söylediği hep aynı ayet mealı: "İnsanları seviniz, kimseye fenalık etmeyiniz. Allah, zulmedenleri sevmez."

Servet Çavuş, babama dönüp o kuru, pıtraklı sesi ile yeniden gürlüyor:

- Ulan sen bunların okutulmasının yasak olduğunu bilmiyor musun? Sen kanuna karşı mı geliyorsun?! Yüzü kıpkırmızı olmuş, ağzından tükürükler saçılı-

yor, bas bas bağıyor: “Devlet gücünün ne demek olduğunu göstereceğiz size!”

Babamın başındaki o kar gibi beyaz sarığı alıp yere çalıyor. Zavallı babam, boynu kırılmış bir ağaç gibi bükük, susuyor. Çavuşun kan çanağı gözleri dışına fırlayacakmış gibi fıldır fıldır dönüyor. Kırıp dökcek bir şeyler arıyor. Anamın mahrem bohçaları didik didik ortaya dökülüyor. Kirli potin ökçelerinin girmediği yer kalmıyor.

- Toplayın şu kitapları!

Jandarmalar babamın kitaplarını toplayıp bir çuvala dolduruyorlar. En son ablamın saygıyla döşünde tuttuğu Kur’an’ı sökercesine alıp onu da basıyorlar çuvalın içine.

- Şu herifin bileklerine kelepçe vurun!

Babam, günde beş kez yıkanan temiz ellerini sessizce uzatıyor. Paslı-kirli demir babamın bileklerine oturuyor. Kapıdan çıkarken konuşturuyorlar bizimle. İtiyorlar arkasından. Yıkılıyor babam. Sadece gözlerimizde her şey. Mahzun, dönüp bakıyor. Anam öbür içerde hüngür hüngür ağlıyor.

-Doğru köy meydanına! diyor Servet Çavuş.

Gidiyorlar. Evimizde bir figan. Anam, ben ve ablam ağlaşıyor birbirimize sarılıyoruz.

Kara haber, köyde çabuk duyuluyor. “... Jandarmalar da bizim çocuklarımız dememiş miydi babam? Dedem Kafkaslar’da, amcam Çanakkale’de şehit olmamış mıydı? Ya babam?... Sakarya ve İnönü Muharebeleri’nde yaralar almamış mıydı? Bundan dolayı babamın adı “GAZİ HOCA” kalmamış mıydı? Ve İstiklal Savaşı’nın muharip Gazi Hoca’sı şimdi götürülüyordu.

Az sonra bileklerinde kelepçe Yusuf Hoca’yı da getiriyorlar köy meydanına. Babamın kitapları ile Yusuf Hoca’nın kitaplarını çuvalardan boşaltıyorlar orta yere. Önce kırmızı bir alev ilişiyor kitaplara. Sonra kara bir duman yükseliyor göklere doğru. Yakıyorlar kitapları. Köylüler duvar diplerine sinmiş, onları uzaktan sessizce seyrediyorlar. Hepsinin gözlerinde isyanlı bir sukut, sessiz bir çığlık:

“ - Can evimizi, ruhumuzu yakıyorlar!” diyor köylülerden biri.

“ - Bizler bayramlarda ölülerimizin mezarında bir Yasin, bir Tebareke okuyamayacak mıyız?..

“- Bu gidişle cenazelerimizi kaldıracak kimse kalmayacak, murdar gideceğiz! Ne olacak bizim halimiz ya Rabbi!?”

Bir başkası:

“- Onlar köyümüzün son turlarıydı. Galiba hiç dönmeyecekleri bir yolculuğa çıkıyorlar.” Dedi.

Servet Çavuş, elinde kırbaç atına biniyor. El-kol işaretleriyle sağa sola emirler veriyor:

“- Köydeki büyük ve küçükbaş hayvanları da sayın!”

Babamla Yusuf Hoca, müfrezelerin önünde elleri kelepçeli itile kakıla götürülüyor. Onlar uzaklaştıkça, köylüler toplanıyor. Ağlayanlar oluyor.

Koşuyorum arkalarından. Gitmek mümkün mü? Ulaşmak mümkün mü? Etten bir duvar örülüyor önüme. Zayıf bedenim, güçlü bileklerin mengenesinde eriyor. Salmıyorlar. Sürüklüyorlar beni çamurlu suların içinden bir kenara doğru. Gözden kayboluncaya dek arkalarından bakıyorum. Babam gidiyor. İçimde yanardağlar patlıyor. Dayanamıyorum. Ayaklarım yalın yeniden koşuyorum peşlerinden. “Gitme!” diyorlar. Bu defa dinlemiyorum kimseyi. Koşuyorum.

Babaa! diye bağıyorum. Duruyor babam elleri kelepçeli. Jandarmalar duruyor. Kainat duruyor. Fakat dönüp bakmıyor benden yana. Yürüyorlar. Yetişemiyorum arkalarından. Dizlerimin üstüne oturup hüngür hüngür ağlıyorum.

Gidiyor, gidiyorlar, gözden kayboluyorlar. Geride sadece köylülerin ölü benizleri ve ufka doğru bir namlu gibi uzanan umutsuz, ürkek, korku dolu bakışları kalıyor. Ve gidenler dönmüyorlar bir daha geri...”

Yarım saattir başım anamın kucağında. İri damarları yeşil yeşil yürüyen zayıf, cansız, soğuk elleri dudaklarımda. Her zaman yaptığı gibi sağlıklı eliyle okşamıyor saçlarımla. Buruşuk, ölü bir beniz içinde, hareketsiz, sessiz öylece duruyor.

“Yine hastalandın ana!” diyorum. “Yine bir şeyler oldu sana. Reis-i Cumhur demeye başladın. Ne olur hastalanma! Ey Allah’ım, anam dünyada en kötü vurgunu yedi! Yetmedi mi çektiği çile?!”

O, büyülenmiş gözlerle anlatıyor:

- Bugün Atatürk’ü gördüm rüyamda. İstida verdim. Şikayet ettim İsmet’i. Bir de Servet Çavuş’u!... Paşa, büyük adamdır, Peygamber ocağından gelmedir. Söz verdi. Bıraktıracak kocamı! (...)

Başımı yavaşça kaldırıyorum kucağımdan. Gözlerimin önünde pul pul yıldızlar savruluyor. Yanağımda ateşten damlalar... Annem anlatıyor, anlatıyor. (...)

NOT: Bu hikaye, 1946-1950 yılları arasında tarihe tanıklık edenlerin, Türkiye Gazetesi’nde yayınlanan acı hatıraları ve Doç.Dr. Emin IŞIK Beyin o günlere ilişkin Altınoluk (Sayı 121- Mart 1996) dergisindeki çocukluk anıları dikkate alınarak yazılmıştır. Yakın tarihimizin küçük bir kesitine ışık tutması dileğiyle... (N.E)

Desen: Ramazan TÜRKMEN

ALDADIM

•
Ramiz ROVŞEN

Yoldan ötən xanımlara
Baxım, gözümü aldadım.
Qoy özgələr aldadınca,
Özüm-özümü aldadım.

Ömrün-günün bu çağında
Nə umuram sabahımdan?!
Oturum yol qırağında,
Yorğun dizimi aldadım.

Başım dik, belim bükülü,
Yanmışam, külüm tökülür,
Bir az üfürüm bu külü,
Sönən közümü aldadım.

Ömrümün son gecəsində,
Üstümü əcəl kəsəndə,
Ölməyim son nəfəsində,
Son nəfəsimi aldadım...

SÜVEYDÂ'YA MEKTUP

Mehmet Nuri PARMAKSIZ*

Sana dair hiçbir pişmanlığım yok Süveydâ. Nedâmet duyduğum tek şey senden habersiz ve beyhude geçen yıllarım. Aşkınla şad olan gönlüm, hicran hapishanesinde ızdırap zincirlerine bağlı sensizliğe mahkûm yaşasa da, içinde bulunduğum ahvalden müşteki değilim Sultanım. Gerçekten âşık olanlar bir tek felekten şikâyetçi olur, lâkin vuslat arzulanan olsa da gerçekleşmeyeceği âşık tarafından bilinir. Ben senin vuslat hayalinle bile kendimden geçerken, sen karşıma kâlû belâdan tanıdığım ruh eşim olarak gelsen, ben sana kavuşmanın mutluluğu ve sarhoşluğu içinde aklımı kaybedebilirim. Bin yıllık hasretinin gönlümde ve ruhumda oluşturacağı aksülamellerin kudretiyle dünya boyutundan başka bir boyuta geçebilirim. *Sevgili, ben seni ilk gördüğüm andan beri hayret makamındayım ve sana “ha diyemeden hayran olan” benliğim, o günden beri aşk suretine bürünmüş bir şekilde yaşamakta.*

Ben bir Âdem'im ama senden sonra kıyamete kadar ademdeyim. Başlarda toydum, hamdım lâkin sonradan aşk kazanında kaynayıp piştim Sevgili. Önceleri güzelliğin ve caziben başımı döndürürken yokluğunda yanmaya başlayan benliğim, aşkının esaretine girdiyse de ben, Yunus'un “*Yaratılmış olanı sev Yaradandan ötürü*” düsturunu hiçbir zaman unutmadım ki ... *İçimde bir ben var, içimde bir hal var, içimde tarifi imkânsız bir başkalık var* Sultanım. Uzun zamandır nefsimi sorguluyor ve kendimi tepeliyorum; *biliyorum ki şehvet ırmağında yıkanmamış insan yok ama şehvet adlı azgın atın dizginleri benim elimde.* Süveydâ'm, sabır ağacını irade tarlasına dikeli çok uzun zaman oldu ve hissediyorum ki, hasadım herkesinkinden farklı olacak. Yoksa Sevgili, beşeri olarak başlayan aşkın mecazî aşka doğru yol mu almakta? Söylesene, *Tapduk Emre*'ye gitsem, “*kırk yıldır aşk kazanında kaynıyorum*” desem, Yunus'a söylediği gibi bana da “*Git, hala dünya ve Süveydâ kokuyorsun*” mu diyecek? *Pişmenin ve yanmanın bir sonu var mı Sultanım?*

Varlık-yokluk, metafizik-fizik, soyut-somut, maddi ve manevi. Her kavramı zıddıyla ya da yakın anlamıyla eşleştirdim ama Aşk'ı ancak yine aşk kavramından başkası karşılamıyor Sultanım; çünkü aşk, her şeyi içine alan bir mefhum. Hakikat ve mecaz arasında bir tenakuz var mı, yok mu; hakikat ne, mecaz ne Sevgili? *Bazen hakikat mecaz hamuruna kartşıyor; bazen de mecaz hakikat ekmeğinde anlam buluyor.* Zahir anlamdan, zımnî manaya; görünenden görünmeyene giden yol gözün ve gönlün basiret denen tasdikine muhtaç değil mi? *Tasavvuf ve tarikat bir yol da, aşk; varlığı var eden, yokluğu yok eden değil mi?* Süveydâ aşkın sonsuz mutlaka uzanan yolculuğunda anladım ki; *seni de, beni de bir Yaradan var; seni benim gözümden seyreden var; sana ve aşkıma dair duygu ve hayallerimi yazan ben olsam da, bunları bana bir söyleten var.* Şeyh Galip, insan olmanın hikmetini anlattığı,

*“Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dâde-i ekvân olan âdemsin sen”*

beytinde bu gerçeği dile getirmiyor mu? Söylemler başka başka, teşbihler farklı farklı görünse de, Gazali. *Mevlana, İbn Arabî, Niyazî-i Mısri' ve Yunus* da aynı şeyi söylüyor ve mutlak güzelliği sevgi ve aşk bahçesinden temaşa ettirmiyor mu bizlere?

Sanat, aşkı anlatmakta kullanılan bir araç; sanatçı, mutlak hakikati anlatmaya çalışan ve zaman zaman enâniyete kapılıp mutlak gerçeği ıskalayan “*cüce sanatkâr*” değil mi? *Hayat ve ölüm; dünya sınavında iki*

ezan arasındaki keder-kader durağında bize verilmiş mühletten başka ne ki?

Süveydâm, benim eşsiz Sultanım, herhalde sana olan aşkım kemâle eriyor ve gözlerimin önündeki perde yavaş yavaş aralanıyor. Ellerimin duaya kalkmadığı bir gün yok ki. *Dua benim silahım, dua benim tövbe kapım.* Süveydâm, bu mektupları yazarken sana olan aşkım baki, sana dâir duygularım sonsuz lâkin *Necip Fazıl*'ın söylediği,

*“Anladım ki sanat Allah’ı aramamış
Gerisi hep çelik çomak oynamamış”*

sözlerindeki gerçeği nasıl göz ardı edebilirim? Üstad, acıların ve sancıların kaynağını,

*“ben ki toz kanatlı bir kelebeğim,
minicik gövdeme yüklü Kafdağı,
bir zerreciğim ki , arş’a gebeyim,
dev sancılarımın budur kaynağı!”*

diye göstermişken, gönlüme senin aşkını koyan ve bu güzelliği kuluna ihsan eden *Yüce Rabbimi nasıl unuttabilirim? Seni unutturum da, O’nu unutmam Süveyda, Aşkın için bir kelebek olurum da, O’nsuz sana varamam* Süveydâ,

*Heyhat! Kara sevdâ denilen yol ne de dardır
Aşk bitti mi dünyâ kelebek ömrü kadardır.*

KELEBEK ÖMRÜ

Sevdâya alışkın bu gönüller seni bekler,
Son darbeye her can o ölüm bûseni bekler!

Sevdâ denilen çölde çiçekler de tuzaktır,
Vuslatı yakın sanma fizandan da uzaktır!

Ellerde, avuçlarda, senin ismin anılsın.
Gönlümdeki aşkın yine yoklukta sanılsın!

Yükselsin o rûhum, göğe çıksın, sana değsin.
Çektirdiğin ahlarla gönül gökleri eğsin!

Hakkın bizi halk ettiği toprak ne de paktır!
Herhalde bu yüzden ki mezâr taşları aktır!

Heyhat! Kara sevdâ denilen yol ne de dardır!
Aşk bitti mi dünya kelebek ömrü kadardır!

DÜŞ PERİSİ

Mehmet ÖZDEMİR

Desen: Gökhan TEMİZEL - Ay Yüzlü Güzel Konçuy...

Masmavi gülüşle geldim
Yanağından kalktı allı turna
Ellerini öptü mor menekşe
Gözlerin ki içimde yakılan türkü
Ceylan baktı uzun uzun ırmağa
Ve düşe yürüdü keklik
Sen geldin
Duruşun başıma taç

Gözlerimde terleyen bulutla geldim
Yerin sarhoşluğu yağmurdan
Günün büyüsü eleğimsağma
Gök doğurgan gök anaç

Gurupta tutuşan kuşlarla geldim
Yüreğimi sındı ateş
Güne tutunan beş
Vakit dar gönlüme
Temmuza yağıyor akşam
Dağın içi magma yamacı kıraç

Yalnızlığı soluyan atlarla geldim
Köpük köpüktü zaman
Yelesinde rüzgâr saklayan
Al topuklu taylarla geldim
Aç kapını kapını aç

ANKA KANADI

Yağmur ŞENGÖK

Gün pencereimde şeker çayında usulca eridi. Akşamın seslerini duyar gibiyim. Akşam, nâzenin bir bâkire gibi. Dokunmayı bir yana bıraktım, arsız gözlerle bakmak dahi günah. Oysa durmadan kanıyor sema gözlerimin önünde, ilahi bir vahşet kopuyor sanki yukarda bir yerlerde. Bir melek, aşkına karşılık vermeyen umarsız meleğin gözleri önünde damarlarını kesiyor olabilir; yahut aceleci bir hûri emr-i ilahiyi melekler bezmine taşırken göğün yedinci katından yuvarlanmış olabilir. Birilerinin canının yandığını biliyorum fakat ortaya çıkan bu manzara insana tüm acılarını unutturuyor.

Kalkıp bir fincan daha çay alıyorum. Tek şekerli. Her zaman böyleydin sen, diyorum camdaki sûretime. Nasıl? diyor camdaki sûret. Ne bileyim, böyleydin işte. Yıllar yılı. Gördüğün gibi, görüdüğün gibi. İnsan biraz olsun değişmez mi, insan yirmi yıldır çayı tek şekerli mi içer? Hiç olmazsa acıktığın ve uyuduğun saatleri değiştirebilseydin.

Niçin'leri düşündüm bir an. Niçin değişiklik yapacaktım, niçin çayı tek şeker yerine üç şekerle içmeyi deneyecektim ki. Bunca fedakarlık ve feragat kim için, ne için olacaktı. İnsana en acı veren an niçin'lerini kaybettiği an olmalı. Kim bilir nerde, ne vakit yitirdim onları. Bir market dönüşü kasada unuttuğumu hatırladığım en lüzumlu poşetin içine düşürmüş olabilirim, otobüsü kaçırma endişesiyle onları öpmeyi es geçerek evden çıktığım için kendime küstürmüş olabilirim niçin'lerimi. Aynadaki sûretin çayı bitmiş. Kalktım, taze bir çay koydum.

Camdaki sûret minnet ve zevkle çayını yudumlarlarken, ben de sezdirmeden onu izliyorum; lakin o da gözlerini benden ayırmıyor. Bende ne gördüğünü merak ediyorum. Ama ben onda çok şey bulacak gibiyim. Fincanı tutan eli hafifçe titriyor. Saçları uzun; kaşları keskin ve kararlı. Gözbebeklerinin arkasında gemilerin ışıkları parlıyor. Boynu limana doğru hafif eğilmiş, iskeleye henüz yanaşmış bir yolcu vapurunu koklar gibi burnu. Dikkatle ve korkusuzca beni izli-

yor. Cüretine şaşıyorum, lakin kızamayacak kadar sevdim galiba onu.

Dördüncü çayımızın sonlarına doğru aşk üzerine söylenecek çoğu şeyi söylemiştik. Sıcak, anlayışlı fakat tepkiliydi camdaki sûret. Kırgınlıkları, kızgınlıkları, hayal ve kırıklıkları ziyadesiyle ben'di. Aynı yollarda yürüyüp, aynı taşlar yüzünden sendelediğimizi anlamam uzun sürmedi. Hatta aynı yerden kanıyordu dizlerimiz. Laflar uzayıp gittikçe niçin'lerimize yaklaştığımızı hissettik. İhtiyacımız olan bir fincan daha çay ve biraz daha bergamot kokusu.

Fincanımızı beşinci kez doldurmaya gitmeden önce hiçbir yere kıpırdamadan beni beklemesini tembihledim. Sözünde durmuştu, hâlâ beni bekliyordu. Gözlerinde daha fazla heyecan, daha fazla samimiyet buldum. Dost oluyorduk. Daha fazla anlattım, benimle birlikte anlatıyor, susuşlarını bana uyduruyor, benimle birlikte hüzünleniyordu. Aynı insanlara küfrettik, yorulduğumuzda aynı manzaraya gark olduk; O bana, bense ondaki İstanbul'a. Şehirde bahsederken sesi titriyordu. Aşklarından da. Aynı adama aşık olduğumuzu o an anladık.

Şehirle seviştiğim ender vuslat akşamlarından birindeydim. Benden habersiz değildi Boğaz'daki hiçbir gemi, İstanbul benden ayrı değildi; ağzımın içini, gözbebeklerimi doldurmuştu deniz. Kokusunu duyabilmek için kalkıp pencereyi açtım. En yakın dostum boğazın sularına çarptı. Bir niçin'imi daha çaldığını hissettim İstanbul'un. Henüz hareket eden gemilerin sırtımı çizdiğini duydum. Ağzımı dolduran tuzlu suyu yuttum. Umarsız bir anafora kaptırmış olmalıydım son niçin'imi. Çırpınmalar boşa. Tek başıma kurtulmak mümkünsüz bu nisyan ummanından. Tutup kolumdan geri getirmeliyim kendimi. Hüznümü içimin duvarlarına çarpa çarpa öldürmeliyim. Başımı döndürdü İstanbul'un kokusu. Kapattım pencereyi; dostum geri geldi.

Bakma bana öyle, dikme gözlerini, yalvarırım.

Sırtımı döndüm. Kulaklarımda kedimin mırıltısı...

Yarın İstanbul'dan gidiyorum. Saçma bir yeni hayat kurma düşüncesiyle insanların şehir, benim cehennemim dibi dediğim bir kente, kedimi ve iki bavulumu alarak. Zamanla kelimeler de yaşanan şehre benziyor, hep aynı cenneti tahayyül ediyor, aynı cehennemde kavruluyoruz. Aynı geçmişi bu kez başka bir şehirde dillendireceğim. Belki kendime takma bir ad uydururum, kediye Pamuk derim, eski sevgililerimi kayıp ilanlarından çaldığım isimlerle kişileştiririm. Belki hepsinden vazgeçerim kim bilir, gökyüzünü seversem örneğin, yalnız onu anlatırım. Lügatime yeni harfler eklerim, hiç söylenmemiş kelimeler yaratırım. Şeytanımın gözünün içine baka baka ibadet ederim. Kendimi kaybederim bir akşam üstü, kimseye ses etmem. Üç öğün yemeklerimi ikiye indirir, şiire tövbe eder yalnız konuşurum, yapayalnız konuşurum.

Beni heyecanlandırmıyor değil bu yeni yalnızlığım. Hiç kullanılmamış taptaze, paketi açılmamış hüznler siparişim nihayet hazır. Yaşana yaşana kanıtılmayı bekliyorlar. Yaşaya yaşaya kanamaya hevesliyim.

Sabah gayet erken bir vakitte çıkmalıyım yola, yoksa vedalaşmak isteyecek şehir. Bilirim kalmam için de diretecek, lakin kaybedecek vaktim yok. Kendime tembilediğim gibi sekizde uyandım. Kedi benden önce uyanmış. Kahvaltı etmeyi pek sevmem lakin kedi seviyor, haklı. Kahvaltısını verecek sahibesine hevesle bakıyor. İstanbul yine yağmurlu, dışarı çıkmadan şemsiyeme uzanıyorum. Kedi arkamda, çabuk ol der gibi mırıldanıyor. Acaba yeni şehrim kediye götürmesem mi. Kedinin ekmeğini bölüşür gibi yalnızlığımı bölüşmesi gücüne gidiyor. Apartman kapısını açar açmaz yağmur çarpıyor yüzüme, bu ıslaklığa ilk kez sinirlenmiyorum. Hatta hoşuma gidiyor tanrının bu şefkati. Gözlerim uzun müddet kül rengi gökte takılı kalıyor, nihayet yere indirdiğimde bir çift gözle buluşuyorlar. En az evde süt bekleyen kedi kadar hevesli, lakin çaresiz, evet ondan daha çaresiz bir çift gözle çarpışıyorlar. Islak, yo sırlıslaklam; belki 13 yo 15 yaşında bir erkek çocuğu, gözleriyle beni durduruyor, yo öldürüyor olmalı. Tutup kaldırmak istiyorum kollarından, parçalanmış hırkasının sökükları arasından kavriyor ellerimi. Ellerim nice dir böyle tutulmadıklarını

hatırlıyorlar, yüzüme çarpan nefesinden ne vakittir aç olduğunu anlıyorum. Kolunu omzuma dolayıp yağmurla ağırlaşmış bedeninden ağırlığının yarısını çalıyorum, biraz sürükleyip biraz iterek merdivenleri çıkarıyorum. Kapımın ardındaki kedinin gözlerindeki heves yerini meraka bırakıyor. Ona süt yerine yemesi için bir insan getirdiğimi sanmış olacak ki çocuğun etrafında alıcı gözlerle dört dönüyor. Kapıyı kapattığımda olduğu yere çöküyor çocuk, ilişmiyorum. Mutfağa koşuyorum, açlığına biraz ekmek, üşüyen ellerine bir bardak çay, yalnızlığına bir parça şeker. Önünde bitiveriyorum. Titreyen ellerinin çaya uzanışını garip bir huzurla izliyorum. Kedi, açlığını unuttuğum için bana nefretle bakıyor. Çocuğun üzerinden sızan suların kedinin parkedeki tüylerini sürüklemesini izliyorum. Tek kelime etmiyoruz; ne çocuk, ne kedi, ne ben.

Çöktüğüm yerden kalkıp salona geçiyorum. Gecedden açık kalmış pencereyi kapatıyorum, bu kadar üşümek yetmez mi hepimize. Aniden dün geceki dost beliriyor karşımda. Onu istemeden sulara gömmüş olduğumu hatırlayarak utanıyorum kendimden, saçlarından damlayan suları fark edince.

Lakin yüzündeki garip tebessümü görünce içimi huzur kaplıyor. Gemiler ışıklarını çoktan söndürmüş olmalarına rağmen parlıyor gözleri. Sanki liman dünden daha kalabalık bugün, gemiler daha telaşlı, yükleri daha kıymetli. Karun'un hazinesini yüklenmiş gibi dikleşen omuzlarım anlam kazanıyor. Hangi servetin muhafızıysam, keskinleşiyor gözlerim kulaklarım. Uzakta esen rüzgarın uğultusunu duyuyorum, göğün kim bilir kaçınıc katında hiddetle çarpışan bulutları görüyorum, kedimin aklından geçirdiği sövgüleri okuyorum. Holde bir çay kaşığı yere düşüyor, tanrının ellerinden bir kuşun tüyü ayaklarımın dibine düşüyor. Tutunuyorum Anka'mın kanadına, onlarca nehir onlarca Kaf aşır varıyorum mutfağa. Bir çay dolduruyorum hâlâ holde oturmakta olan ıslak gölge biçimindeki niçin'ime, bir de camdaki dosta. İnsanoğlunun cenneti yer yüzüne mi iniyor nedir, cehennemim dibine kesilen biletleri bir müddet ertelemeli mi acep. Belki yalnız birini kedi ve iki bavul için saklamalı. Yalnızlığa başka ne iyi gelir, bir bardak sıcak çaya dokunan üşümüş ellerden başka.

Desen: Seyit Ahmet YOZGAT

GAM GAZELİ

•
Lütfü ŞEHSUVAROĞLU

--- / --- / --- / ---

Gamla meftûn oldu gönlüm, derde salsam ne gamdır
Âşikâr olmakta sırrım, ser de versem ne gamdır

Geldi tekrar etti handân aşk-ı virdim yalan mı?
Arşa sığmaz tâcı artık yerde görsem ne gamdır

Merde muhtâç olmadım hiç, merde verdim ne varsa
Ah! Hıyanet kıldı mert, na-merde kalsam ne gamdır

Gör ne dâvâlar perîşân, bil ne diller lâl oldu
Şehsuvâr vazgeçme yârdan ben de geçsem ne gamdır

Resim: Mehmet SAĞ

SANAT VE BİZ

•

Dr. Mehmet SAĞ

İnsanların dili sembollerle doludur. Bu nedenle bir şeyi anlatmak için söz ya da yazıyı kullanırlar. Ancak işaretlerin ve resimlerin de insanlar arasındaki iletişimi sağlamadaki önemi ve rolü büyüktür. Tarih bunun sayısız örnekleriyle doludur. Bunları çözebilmek, deşifre edebilmek; arka planında yatan anlamı/örüntüyü/manayı anlamak, gören gözün ve bilgiyle işleyen zihnin gayretleriyle mümkündür. İnsanoğlunun sözlü ya da görsel olarak ortaya koyduğu her “hâl” bir objektivasyondur(eserdir). Bir arkaik’i mutlaka vardır. İçinde bulunduğu çağın dinamiklerinden beslendiği gibi, kendi ruh yapısının özeline de muhteva eder. Ruh bu dışavurumu sergilerken, edindiği tecrübeyi, tarih ve kültür şuurunu da işin içine katar. Her objektivasyon açık ya da kapalı,

bireyin varlık olarak algıladığı dış dünyaya veya içinde yaşadığı ve içinde yaşattığı olgulara karşı bir refleksidir. Bazılarımız(sanatçı, düşünür, siyasetçi, teolog, ekonomist, sosyolog, psikolog, edebiyatçı, ...v.b) bu refleksi kendi disiplinleri içinde gösterirken, objektivasyonlarını belli metodlar içerisinde gerçekleştirir.

Çevremizde gördüğümüz her somut nesne ve olayın tam ve gerçek anlamdaki anlamlarına vakıf olmak oldukça zordur. Bunlar tam bilinir olmaktan uzaktır. Cüzî irademizle biz, ancak anlayabileceklerimize ulaşabilir, yorumlayabilir ve üzerinde düşünebiliriz. Bilinçle algılayamadığımız olgular anlık algı ve sezgilerle geçici bir hâl’i yansıtmaktan öteye gidemez.

Sanat kendi fenomeni içerisinde aslında bir “bilinçlilik” halidir. Sanatçı iç dünyasının tüm dinamiklerini kullanırken, duyu ve duygularıyla hareket eder ve cüzi iradesi’nin halet-i ruhîyesi içinde külli irade’nin temasına dalar. Bu edilgenlikle bilgileri olgunlaşır ve varlığın birliğinde kendini bulur. Nesne ve kavramlar yükledikleri arka yapılarıyla anlamlarla yüklüdür. Bunları gözlemleyip, sorgulamak aklın işidir. Yaratılmışı idrak ve ibrete hayretle bakmak insan için gerekli olan bilgi heyecanını körükler. Gönül bu tefekkürde coşar ve objektivasyonunu gerçekleştirir.

Naili de;

“Mestâne nukûş-u suver-i âleme baktık
Her birini özge bir temaşâ ile geçtik”

derken; hayret etmenin düşünmeye, bilgiye ulaşmaya ve öğrenmeye olan gerekliliğinin altını çizmektedir.

“Sanat ruhî bir ihtiyaç ve aynı zamanda da mantıkî bir gerekliliktir” derken bu cümleyi sadece sanatı icra edenler için değil, aynı zamanda sanatı tüketenler için de kullandım. Bilinçli sanat üreticileri ve tüketicileri olmak zorundayız. Özellikle, Türk gençliğini geleceğin güçlü ve lider Türkiyesi için donatmak ve hazırlamak istiyorsak bu daha da bir önem arz etmektedir. Sanat eğitimi sadece yeteneğe endeksli dar bir alanın eğitimi değil, tam tersi değerlerle düşünen, niteliksel ve pratik zekânın olgunlaştırıldığı bir alandır. Sanat ve sanatçı kavramlarının ayağa düştüğü bir dönemde, bekası Türk milleti ve devleti olan her vatandaş bu kavramlardan uzaklaşarak; kendisine sunulanı alkışlamakta, kabul etmektedir. Göreceli bir kavram olarak algılanan sanat ve sanatçı kavramlarının ortaya koydukları tavır, davranış ve objektivasyonları ölçebilecek bir mihenk taşı var mıdır? sorusuna farklı cevaplar alırsınız. Çünkü sanat, icrâcısının özgür alanıdır, sorumluluğu kendi benliğiyle sınırlıdır. Ancak ortaya çıkan ürün beğeniye çıktığında durum değişir. Nitelikleri sorgulanır, anlamı üzerinde kafa yorulur. Öyle de olması gerekir. Peki, Türk insanı kendine hergün sunulan, devamlı manipüle edilen bu sanat ürünlerini(!) neye göre ve nasıl değerlendirmektedir. Tüm bunları aşacak, milli beğenisini ortaya koyabilecek bir estetik kriteri, bir eleştiri metodu var mıdır? Yoksa

görsel ve yazılı basın her gün dimağına ve gözüne çizdiğiyle mi görüp, düşünmektedir? Bu çerçevede soruları çoğaltabilir, analizler yapabiliriz. Eksikliğini duyduğumuz milli heyecan ve estetik üzerinde daha da yoğunlaşabiliriz. İdrak ve irfan kapılarımızı arayabiliriz. Geçmişle gelecek arasında köprü olan kültür ürünlerimizi, milli ve analizci sanat eğitimi programlarıyla anlayabilir, sürdürebiliriz.

Sorumluluğunun bireysel olduğu kadar milletine de olduğu bilinciyle hareket eden Türk sanatçılarına gereken önemin ve desteğin verilmediği gün gibi ortadayken; sanatı, sanatçıyı ve sanat eserlerini anlayacak en azından haklarında bilgi sahibi olacak nitelikli ve bilinçli bireylerin yetiştirilmesi konusunda neden etkisiz ve duyarsız kalıyoruz? Eğitim-öğretim hayatından sonra bir çok meslek gruplarına ayrılıyor. Ve mesleki ve sosyal hayatımızda güzel sanatların farklı etkinliklerine davet ediliyor, ya da bir şekilde katılıyor. Buralarda sanatı üreten değil ama en azında onu izleyen, ondan anlayan bir suje (bilinçli varlık, insan) olarak bu karşılıklı iletişimi en doğru şekliyle yapmamız gerekir. Bunun da yolu en doğru şekilde planlanmış milli ve evrensel normlara uygun sanatın kazanımlarını içeren, eleştirinin anlamına yönelik bir sanat eğitimi programını, yeterli ders saatleri de gözetilerek ivedi bir şekilde uygulamaya koymaktan geçer.

İbn-i Sina’nın güzel bir vecizesi vardır: “sanat ilgi görmediği yerden uzaklaşır.”

Bu ilgi de sadece beğeni değil, bilgi gerektirir. Bilgi de akıl işidir. Türk milletinin sanat’a olan yatkınlığı, sembollerle olan birlikteliği ve analizci düşünme yeteneği giderek törpülenmekte, dolayısıyla millî benliğinden uzaklaştırılmaktadır. Düşü vatan olanın işi de vatan olur anlayışıyla sanatını icra eden tüm sanatçılarımıza Türk milletinin bir adım daha yaklaşması gerektiğini, hiç olmazsa formal olarak yapılmayan nitelikli ve milli sanat eğitiminin kazançlarından faydalanma noktasında; yapılanların ve yazılanların izlenmesi ve okunmasında büyük yararlar görüyorum. Vatan kavramının sanattaki karşılığını bizi biz eden değerlerin tamamı şeklinde ifade etmenin de yanlış olmadığını düşünüyorum.

Yanan Gül

HASRET

•
Yılmaz SOYER

Ebûzer misâli sevdâli ruhum
Hem İmrü'l-Kays olmuş peşinde onun
Kalbimde yeşermek üzre bir tohum
Ki yalnızca o var içinde onun

Düştüm sözlerinin ayak izine
Çölde sevgiliyi aramak için
Belki de bu yolum varacak Çin'e
Bir gün O'nun gibi yaşamak için

Satırlardan duyulur o ses bana
Cilt cilt kitapları öpüp koklarım
Onun hilyesinden bir nefes bana
Nakış nakış tezhiblerle saklarım

Sözlerini okumak ve anlamak
Ve hâk etmek duvarlara, dağlara
O söz nûrdan parlak o ses süttü ak
O sestem uzak bir dünya kapkara

Rüyâlarım açılıp perde perde
O'nu bir kez olsun görmek isterim
Orda devesinin çöktüğü yerde
Diz çöküp sözlerin dermek isterim

Vakit geç Buharî olamam artık
Bakıp sayfalara ağlasam yeter
Teşrîf et rüyama bir akşam artık
Çınlasın isminle yeniden her yer

Müminler baş başa verip otursun
Yalnız onun sözü duyulmalıdır
Melekler saf tutup selâma dursun
Hadîs meclisleri kurulmalıdır

Mâlumdur ehline hakikat ey Dost
Senin söylediğin âşikâredir
Nasıl taklîd olur o san'at ey Dost
Diller âciz idrâkler biçâredir

Kokun geliyorsa sahîhtir o söz
Sen duyulmuyorsan merdud biline
Seni görmüyorsa satırlarda göz
Aktaran ki şakî haydud biline

Kağıt kalem yazamamış ey Resûl
Binlerce cild eksik anlatmış seni
Ne yapsın biçare kamış ey Resûl
Yaradan muhteşem yaratmış seni

Desen: Seyit Ahmet YOZGAT

SUSARAK TÜKETİLEN

•
Sümevra ÇAĞDAŞ

Geçermiş meğer, acılar da geçermiş. Geçmez zannedilen ne varsa geçermiş. Sonu gelmez zannedilen mutlulukların tükenmesi misali, acılar da gün gelir tükenirmiş. Geriye bir iyilik, bir de kötülük kalırmış. Geçmişe uzanıp bakınca görülen yalnızca yapılmış olması memnun eden iyilikler ve yüz kızartan kötülükler olurmuş. Adı geçmişse yaşanılanın, acıtmışsa bir vakit, zaman içine almışsa her şeyi, eritmişse kendinde yaşanılanları...Bitmiştir artık.

Diz dize oturmuş iki dost. Tutmuşlar el ele. Bakmışlar göz göze. Açmışlar dertlerini. Üzülme demişler birbirlerine. Gececeğini söylemişler, lakin kendileri bile inanmakta güçlük çekmişler gececeğine. Akıtmışlar gözyaşlarını. Birbirlerinin gözyaşını silmişler. İçlerindeki şüpheyle, yani geçmeye mahkum olanın geçirilmeyeceği şüphesiyle,

dillerinden dualar dökülmüş. Hem kendileri için, hem birbirleri için.

Neden sonra oturduğu yerden kalkıvermiş dostlardan biri. Kalkacağı belli etmiş de öncesinde. Kalkmasının sonunun gitmek olduğunu anlatmış bakışlarıyla. Korkmuş oturmaya devam eden dost. Korkusunun ardından hüznün sirayet etmiş içine. Ayan etmemiş ne korkusunu, ne de hüznünü. Koca bir can sıkıntısı belirmiş yüzünde hep.

Susmuşlar bir zaman öyle. Biri oturduğu yerde, diğeri ayakta. Ayakta duran, susmayı başlatan dostuna sebebini sormamış suskunluğunun.

Daha sonra kendisinden yüz çevirmesinin de... Seyretmiş günlerce. Anlayamamış dostundaki hali, anlayamadıkça susmuş.

Yürümeye başlamış ayakta duran. Suskunluğunu bozuvermiş oturan. ‘Emin misin gitmekte. Gitmek ağır gelir sana. Gidersen yapamazsın.’ demiş. ‘Evet, eminim.’ demiş ve yürümeye devam etmiş diğeri. Öteki, ‘Tamam’ deyip susmuş, bir daha da konuşmamış.

Ayağa kalkan, giderken kendi kendine, ‘Benim gitmeliğime belirsiz bir çokluk sıfat biçilmiş. Gitmeliyim. Kalabilmek için gitmeliyim. Eğer şimdi gidemezsem, aklım hep gitmekte olacak ve kalabilmeyi, bir yerlerde karar kılabilmeyi hiç öğrenemeyeceğim.’ diye geçirmiş içinden. Kalan dost bilmemiş bunları.

Giden dost, bir gün mutlu olursa kalan dostunun onu affedeceğini ummuş. Mutluluğu beklemek gözünde büyümemiş ilk kez. En çok dostunca affedileceğini düşünmek içini ferahlatmış.

İnsanlar anlayamamış. En zor vakitlerinde kalıyor gibi görünmüşken, kimseler inanmamış gitmesine. Kalmıyormuş esasında, kalıyor gibi görünürken. Aklında gitmek, dilinde bir dua. ‘Daha iyi bir neden için gitmeliyim.’ şeklinde.

Dostunun suskunluğunu soranlara, ‘Bilmiyorum.’ demiş.

Susma bari demişler, ‘Susunca susmamı ister. Suskunluğu karşısına çıkarılan sözdür en çok tahammül edemediği, bilirim ve susarım bu sebepten.’ demiş.

‘Üzülüyor musun peki?’ demişler. ‘Üzülmenin ne olduğunu hissedemeyecek haldeyim, onsuzluktan canım yanıyor çünkü.’ demiş.

‘Peki ne olacak.’ demişler. ‘Affedecek beni. Sükutu bitecek. Yüzünü yüzüme çevirecek.’ demiş.

‘Peki nasıl olacak.’ demişler. ‘Bir gün mutlu olursam, mutluluğuma dayanamayıp affedecek.’ demiş.

‘Onca zaman bekleyecek misin? Birleştirelim ellerinizi.’ demişler. ‘Mümkün olmayandır söylediğiniz.’ demiş.

‘Neden.’ demişler. ‘Sevgisi kadar öfkesi de şiddetlidir. İkisini de taşımak güçtür.’ demiş.

‘O zaman affi da güçtür.’ demişler. ‘Bilirim güçtür. Bilirim ve ürkerim, yine de beklerim. Sevgidir galip

gelen.’ demiş.

Sorular da bitmiş. Soranlar da susmuş. Başlamış herkes beklemeye.

Bir gün giden dostu mutluluk verilmiş. Afallamış önce. Günlerce rüya olmaması için dua etmiş. Gerçek olduğuna kani olunca gönlü, güvercin salmış kalan dostuna. Bir mektup taşımış güvercin kalan dosttan, giden dostu.

Güvercin boş dönmüş. Giden dost, sabır dilemiş. Sevginin galip geleceğine inanmaya devam ederek.

Bir güvercin daha salmış. Yazmış, ‘Mutluyum, hem de çok. Sanki yeryüzüne nur yağdı. Tüm acılar dindi. Tüm yaralar sarıldı. Lakin sensiz mutluluk bile eksik. Canım öyle yandı ki. Yandıkça yaktım belki. Esasında bilmiyorum kusurum nedir. Yine de af diliyorum. Ne olur bunu bize yapma.’ diye.

Güvercin yine boş dönmüş. Umudunu yitirmemiş giden dost, beklemeye devam etmiş ya sabır çekerek.

Yol ortasında bir gün göz göze gelivermiş dostlar. Kalan dost, giden dostun yanına varmış. ‘Ben senin mutlu olmanı çok istedim. Hâlâ da istiyorum. Çünkü sen mutlu olmayı hak ediyorsun. Lakin sebebini bilmediğim bir gönül yorgunluğum var sana karşı .. Hakkını helal et.’ demiş

‘Bana bu kadarıda yeter.’ demiş kalan dost. Susmuşlar ve yürümüşler. Giden dostun duası ‘Acılar gibi, suskunluklar da tükeniversin.’ olmuş.

Dostunun anlam veremediği kırgırlığına kırılmaya başlamış, ya sabır çekiyormuş oysa. Gönlü sabra direnmiş sabır gönlüne teslim oluvermiş.

Gidenin duası değişmiş ‘Affedemedikçe kırıyor. Sabrı da tükendi. Yeter ki iyi olsun. Mutluluk ona da verilsin. O da yeryüzüne nur yağdını düşünsün. Tüm acıları dindiğini hissetsin. Affedemese de olur.’ diye.

Özlemiş durup durup diz dize oturdukları günleri. Göz göze geldikleri anları. Yine de geri dönmek istememiş o günlere. Araya zaman girince dostunun ne sevgisinin, ne de öfkesinin şiddetini taşıyamaz olmuş. Giden dost, bu kez gerçekten gitmiş. Kalan dost, bilmemiş Sanmış ki kendi suskunluğudur ayrılığın tek sebebi.

Londra’da kalınan pansiyon önünde üç rahmetli (Şubat 1971)
Soldan sağa: İhsan GÖZÜBÜYÜK, Nihat YAZAR, Galip ERDEM

Almanya’ya Zorlu Geçiş ve Hasan Oraltay

•
İbrahim METİN

Galip Erdem ve Nihat Yazar ile birlikte Almanya’dan Londra’ya zorlu bir yolculuk yapan DeVe’nin yol macerasını ve Cengiz Dağcı’ya yaptığımız ziyaretten bahsetmiştik. Motor yapımı için tamirhaneye bırakılan DeVe’nin teslim günü gelince almaya gittik. O da ne? Blokunun rektefiye yapılarak yenilenmesi yerine, motor tamamen değiştirilmiş, yeni bir motor takılmıştı. Hâlbuki Tür-

kiye gümrüğünden çıkarken -herhangi bir değişiklik yapılmasın diye- motor gövdesinden bir tel geçirilip mühürlenmişti. Şimdi numarası değişmiş yeni bir motorla gümrükten girince durumumuz ne olacaktı? “Konya Paşası” Tefik Fikret Kılıçkaya’dan emaneten aldığımız DeVe’ye el konulursa ne duruma düşerdik. Tedbir almak üzere Türkiye Büyükelçiliği’ne gittik. Orada Galip Ağabey’in önceden tanış olduğu

Bilal Şimşir'in de görevli olduğunu görünce işimiz kolaylaştı. Motor değişikliğinin durumu izah eden bir yazı aldık. Ama gümrük mevzuatını bilmediğimizden bu tedbirin işe yarayacağı konusunda yine de tereddütlerimiz vardı. Dönüşü bu defa Belçika üzerinden değil Fransa üzerinden yaptık. Feribotla Calais limanına geçtik. Ama Galip Ağabey'im yine Ostend limanına çıkıp Belçika üzerinden dönmemizi istiyordu; sebebi ise bize "Pötetr senk metr, pötetr senk kilometr; apre bummm;" diyen tamirhaneye uğrayıp: "Nah bummmm!" diyebilmektir. İlk defa ayak bastığımız Fransa'da kitaplarda anlatılanla farklılık olup olmadığını karşılaştırma fırsatı bulduk. Her nedense bizim lise eğitimimizde yabancı dil, doğru dürüst öğretilmezdi. Teslimiyetçi zihniyet, bunun çaresi olarak yabancı dilde tedrisat yapan okulları icat etti. Türk çocuğunun kendi dilinde öğrenmekte zorlandığı bilgileri, bu defa yabancı dille öğrenmesi güçlüğü ile karşı karşıya bıraktı. Bendeniz de daha lise öğrencisi iken yabancı dil açığını Fransız Kültür Merkezi'ne giderek tamamlamaya çalışmışım. Bu arada ikinci bir dil de fena olmaz deyip, bir de İngiliz Kültür Derneği'ne kaydoldum. Latince kelimelerin ağırlıklı olduğu her iki dilin telaffuzlarını, İngiliz derneğinde numaram okununca "prezan" Fransızlarınkinden ise "prezint" diyerek karıştırmaya başlayınca, İngilizceyi terkettim. Bu kadariyle de iktifa etmeyip, yedek subaylık yaptığım İstanbul'daki Hadımköy'den -mesai sonunda- Taksim'e Fransız Kültür Merkezi'ne gidip, geç saatlerde Küçükçekmece'de olan evime dönmenin çilesine katlanıyordum. Buralarda okutulan "Le Civilisation de France" başlığını taşıyan ders kitapları Fransa'yı ve onun medeniyetini göklere çıkarıyordu.

Fransa'ya geçişimizle, geniş üzüm bağları arasından geçtiğimiz dar şehirlerarası yolların, kasaba ve köylerin de bizimkilerden pek farklı olmadığını görmüş olduk. Ancak bu, yıllarca öğrenmek için çile çektiğimiz Fransızca, bakkaldan alacağımız "rokfor peyniri" ile baston ekmeği istemedi bile imdada yetişemiyordu. Okul yıllarımda, Yenimahalle'den Türk Ocağı'nın karşısındaki Ticaret Lisesi'nin orta kısmına, otobüsle gidip gelirken cep "akıl defteri"mden ezberlediğim kelimeler -kuyunun dibinden ipe çekercesine gelip- imdadıma yetişiyordu. Ben onları bırakınca, onlar da beni terketmişler ve yılların emeği boşa gitmişti. Belki de Fransa'ya çıkışımız; benim buraları da görmek ve karşılaştırma yapmak merakım yüzündendi.

Bir günlük konaklamanın ardından, Kayseri'de çıkarmakta olduğu gazeteye baskı makinası almak için heyetimize yol arkadaşı olarak katılan ve

işleri sebebiyle Londra yolculuğuna katılamayan, Münih'de Hasan Oraltay'ın evinde misafir olarak bıraktığımız Hasan Sami Bolak'ı da alarak yurda dönmek üzere Almanya hududuna dayandık. Alman gümrüğünde bizi sürpriz bekliyordu; oldukça yüklü olan bagajımızı kontrol için indirttiler; eşyalarımızı, her paketi açarak ince bir aramadan geçirdiler. Bu arama bir saatten fazla sürdü; arkasından far çerçevelerini ve marşbiel nikelajlarını da sökerek arama yaptılar. Bu da onları tatmin etmedi; telefonla bir uzman çağırdılar. Onun gelişi de bir saat kadar sürdü. Uzman; ceplerimizi, ayakkabı içlerini ve cep defterimizi sayfa sayfa çevirerek arama yaptı. Birşey bulunamayınca da özür dileyerek elini uzatmasını mı? Uzman'ın kalkan elini terslenerek ittim ve boşaltılan eşyalara elimi sürmeyeceğimi, kendilerince yüklenmesini işaretlerle anlattım; mecburen eş.k gibi yerine getirdiler. Araçtan söktükleri far çerçeve ve marşbiyel nikelajlarını da taktılar. Böyle bir macedradan sonra, Almanya'ya girebildik.

Hasan Oraltay'ın evinde "uzatmalı" misafir bıraktığımız yol arkadaşımız için Münih'e yönlendik. İçerisinde bulunduğumuz Nisan ayı Hasan Oraltay'ı ebediyete uğurlayışımızın 2. Yıldönümüdür. Oraltay (Doğumu: 1933 Doğu Türkistan- Vefatı: 14 Nisan 2010 Almanya); Anayurd'un Tarbagatay bölgesinden yola çıkıp Taklamakan Çölü ile Himalaya Dağları'nı -zaman zaman düşmanla da çarpışarak- aşan zorlu bir yolculukla "Büyük Kazak Göçü" diye vasıflandırılan kabile ile babası Ali Beg Hakim ve ailesiyle birlikte Türkiye'ye ulaşmış, Salihli'ye yerleşen soydaşlarımızdandır. Hasan Oraltay da Atsız Bey ile yakın teması olan bir Türk Milliyetçisiydi; TÖRE Dergisi ile DEVLET Gazetesi'nde hem kendi adı hem de "Kazakbalası" müstearıyla yazıyordu. Geçen yıl yeğeni Saadet Hanım beni arayarak yıldönümünde bir hatıra kitabı çıkaracaklarını söyleyince hem TÖRE hem de DEVLET'de çıkanlar ile Türk Kültürü Dergisi'ni de tarayarak yazılarını ilettilim.

Diğer yerlerde yazdıkları ile bunlar, evlatları ve yeğenlerinin gayretleriyle "Merhum Hasan Oraltay'ın anısına" başlığıyla Türkiye ve Kazakistan haritaları eşliğinde kendi fotoğrafını da taşıyan bir kapakla 546 sayfalık büyük boy hatıra kitabı, Türk Dünyası Araştırma Vakfı'nın yayımları arasında neşredildi. Oraltay, SSC Birliği'nin esaretinde yaşayan milletlere yönelik yayın yapan (Radio Liberty) "Azatlık Radyosu"nun Kazakça Bölümü'nde, 28 yıl editörlük/başkanlık yaparak Kazakistan'ın istiklale kavuşmasına hizmet etti. Bugünkü Kazakistan

yönetimi tarafından kendisine: “Kazak Alaş” ve “Uluslararası Altın Samurak” ödülleri verildi.

Saadet hanım, dayısı ile ilgili hatıramı da yazmamı istediğinde: “Ali Beg Hakim’den Yediğim Rüşvet” başlığı ile şunları hatırladım:

“Büyük Kazak Göçü (Lias)”, “Hürriyet Uğruna Doğu Türkistan Kazak Türkleri (Hasan Oraltay)”, “Uzaklara Balam (Hızır Bek Gayretullah)” vb. kitapların anlatmaya çalıştığı Anavatan Türkistan’dan kaçmak mecburiyetinde kalan kardeşlerimizden, Kazakların liderini tanıdımız mı? Genellikle İsa Yusuf Alptekin Bey’in adı çok duyulmuştur. O, Uygur Türklerinin lideri idi, Kazak Türklerinin lideri: Hasan Oraltay’ın babası, Ali Beg Hakim’di. Birçok yerli ve yabancı yazar, araştırmacı ve âlim Salihli’de O’nun ziyaretine gitmiştir. Doğu Türkistan ve Kazakların hayatı ile ilgili makale ve kitapların yayınlanmasına katkıda bulunmuştur. Onunla ilgili Türkiye basını dışında, ABD’de, İngiltere’de, Hindistan’da, Komünist ülkelerde ve bağımsızlığına kavuşan Kazakistan’da yazılar neşredilmiş, kitaplar basılmıştır.

1967 veya 68 yıllarında biz de onunla tanışmak şerefine nail olmuşuk. İstanbul’da sona eren yedek subaylıktan sonra niyetim, babamla birlikte yürüttüğümüz Mercan Tuz İşletmeciliği’ne geri dönmeyip, ilim sahasına intikal etmektir. Önce İktisat Fakültesi için Prof. Sabahattin Zaim ile Türk Ocağı Gençlik kollarında rehber ağabeylerimizden olan Nevzat Yalçıntaş kanalı ile temasa geçmeye çalıştım. Ticaret yaparken alıştığım gelir seviyesine göre, çok düşük bir maaş almaktaydı asistanlar. Bu sebeple iki çocuklu ailemle sıkıntı çekeceğimi düşünerek, Ankara’ya dönüp Devlet Planlama Teşkilatı’na girme teşebbüsünde bulundum. Müsteşar Turgut Özal’a vasıta olması için Galip Erdem ağabeyimin tanıdığı Toprak Mahsulleri Genel Müdürü olan Korkut Özal’a gittik. Tarım Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürü, aynı zamanda 1956’da kurulmuş olan 1956’da kurulup şimdi yabancılara satılınca kapatılan ilk çok şubeli Türk “supermarketi” GİMA’nın Yönetim Kurulu Başkanı olan Mehmet Aydın Bey’in beni arattığını öğrenince, onunla temasa geçtiğimimde: Toplu Satışlar Müdürü yapacağını söyledi. “İlim yapmak istediğim,” sözüme şaka yollu şu cevabı verdi.

- Film işleri varken ne yapacaksın ilmi.

- “Sizin için başarılı müdür, şikâyet getirmeyendir; buralarda çarkın nasıl döndüğünü bilirim; dönen çarka takılınca size şikâyet yağar;” demem üzerine,

- “Bunun için istiyorum ya seni;” dedi.

Hem bu güven hem de asistanlıkta alacağım maaşın, -yılda iki maaş da ilavesiyle- dört mislini almanın da cazibesine kapılarak, teklifi kabul ettim.

Karayolları çalışanlarının giyim ihtiyaçlarını, GİMA aracılığı ile ihalesiz temin etmekteymiş. GİMA da bütün malları, Norayr Berberyan’ın sahipliğini ve Genel Müdürümüz İbrahim Kirazoğlu’nun hem siyaset hem de Yassıada’dan arkadaşı Kemal Demiralay’ın temsilciliğini yaptığı Rozet firmasından almaktaymış.

Yaptığım bir düzenleme ile kışlık giyim ihtiyacını daha uygun fiyatlarla başka firmalardan, deri ceketi de, Salihli’de başkanlığını Ali Beg’in silah arkadaşı ve oğlu Bilal’in kayınpederi Hamza Uçar’ın yaptığı, Türkistanlılar Deri Kooperatifi’nden temin ettim. Salihli’de bütün evlerde gece-gündüz çalışmalı yoğun bir faaliyet başlamış oldu. Birçok mağazası zarar eden firmamız için 666 bin TL daha fazla ettirdiğim kâr, ciddi bir rakamdı. Teşekkür beklerken, yeni kurulan İktisadi Araştırmalar Dairesi’ne tayin edilerek “kızak” a çekildim. “Dönen Çark” a takılmıştım; “Bunun için seni istiyorum;” diyenler, desteğimizde yoktu.

Benimle bu münasebeti, Ali Beg’in genç yaşta rahmete yol almış olan diğer oğlu Bilal Hakim yürütüyordu. Onun, “Ali Beg sizi Salihli’ye davet ediyor; kımız ikram edecek;” demesi üzerine arkadaşım Sadi Somuncuoğlu, eşim ve oğlum Mustafa İleriş ile birlikte bu davete icabet ettik. Ali Beg, yemekte bir tepsi içerisinde tepeleme sunulan pilavın üzerini, kestiği “kulun” (*) ve kuzu etiyle donatmıştı. Yanında da kımız ikram etmekteydi. Fakat eşimin çatalı, pilavın üzerinden maharetle kuzu etlerini yakalıyor; kulun etine iltifat etmiyordu. Bunun üzerine Ali Beg’e: “Bizim hanımın çatalının neden bu kadar marifetli olduğunu merak etmişsinizdir;” diyerek şu hatırayı naklettim:

1965-67 yılları arasında İstanbul Hadımköy’de yedek subaylığımı yaparken Küçükçekmece’de oturmaktaydım. Bir bayram günü, birimiz Çolpan’ı, diğerimiz Elif’i kucağına almak suretiyle yayan yapıldak yola çıkıp, birkaç saat sonra Atsız Bey’in meşhur “Maltepe, Feyzullah caddesi Nu: 9”daki evine, ziyarete gittik. Atsız Bey, daha kapıda memnuniyetini “Şansınız varmış; Oraz Kumandan kazı getirmiş, beraber yiyeceğiz;” diyerek belirtti. Bir süre sohbetten sonra, açılır kapanır dört kişinin ancak sığıdığı masada Atsız Bey, Oraz Kumandan, eşim ve ben yemeğe başladık. (Eşi ve çocukları Almanya’da ikamet ettiklerinden Atsız Bey, evlatlığı Saniye hanımın yardımıyla ev işlerini görmekteydi. O da bayram iznine gitmişti.) İlk lokmayı

aldığımda -at etine yabancı olan eşim- alttan ayağıma vurmak suretiyle nasıl bulduğumu sordu; iyi işareti yaptım. Fakat lokmayı ağzına alan Aysel Hanım, et parçasını yemek sonuna kadar avurdunda tutma becerisi göstererek, pilavla vaziyeti idare etti. Rutubetli İstanbul havasında kurutulan et, bozulmuştu. Ancak Aysel Hanım'ın Türkçülüğü, bizim kadar kuvvetli olmadığı için, kazıyı yiyememişti. Bu hikâyeyi anlatınca Ali Beg gülmeye başladı ve dedi ki:

Bir haftadan beri kımızı içmeyip, sizin için biriktirdim. Bunlar anlamaz, yine bana kalır diye düşünüyordum, fakat bırakmadınız; diyerek şakalaştı. Ben de:

“Kımız içmeye şeyhinizden icazet aldınız mı?” diye sormam üzerine, aldığı beyan etti. Bir gece rahat yün yataкта yatıp, rüşvetimiz kımızı içip ve kulun etini afiyetle yedikten, yer minderlerinde istirahat ettikten sonra vedalaşıp Ankara'ya döndük.

Görevden alınmamdan sonra, mal tesliminde, zaman zaman zorluk çıkarttıkları oluyormuş; Bilal'le bazen görüştüğümüzde: “Benden ‘rüşvet’ istediler;” diyerek şikâyetçi oluyordu.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan hocamız da DEVLET'deki “Salihli'de yerleşen Kazak Türkleri” adlı makalesinde, GİMA'nın aldığı bu ciddi rakamdaki deri ceketlerden bahsetmişti.

İhale dönemlerinde Atsız Bey'den de bir mektup almıştım; Hasan Oraltay'ı bana takdim ediyordu (Mektup arşivimdedir).

Aslında, “Büyük Kazak Göçü” ile yurda gelen millettaşlarıyla ilk tanışmam, Şekür Turan ile oldu. Türk Ocağı'nın Genel Merkezi olan, ama Demirel iktidarında elinden alınıp şimdi de iade edilmeyen tarihi binasında, Gençlik Kolları'nı kurduğumuz 1958 yıllarındaydı. Anavatani terk etme göçüne, çocuk yaşta katılmış olan Şekür Turan (**), Ocak binasında kalmaktaydı. “Göç” ile ilgili maceraları, ilk ondan dinlemiştik. İstanbul'da Kazak Göçmenler Derneği'nin bir toplantısında, bana da bir plaket lütfetmişler ve konuşma yapmamı istemişlerdi. Bu konuşmamda Şekür'le tanışmamızdan bahsetmiş ve şöyle devam etmiştim:

Şekür, kurttan bahsederken demişti ki: Kışın kar altında dağda bir kurda rastlarsan, kurt gelir önce koklar; şayet Türk isen seni yemez... 1969-1979 arasında 450 sayı yayımladığımız Devlet Gazetesi'nin benden önceki 40 sayısının sahipliğini

de yapan -maalesef genç yaşta kaybettiğimiz- lise ve ideal arkadaşım Halil Özyıldız, Keçiören' de bahçeli bir evde oturmaktaydı. Bir kurt yavrusu almış, onu tel örgü içerisinde eğitmeye uğraşıyordu; çiğ ete alışmasını diye de bütün yiyeceklerini pişirerek veriyordu. Ancak bir gün bu yavru, aslına rücu edip, Halil'in bacağına “Hart” diye hamle yapınca biz, Halil'in Türklüğü veya Şekür'ün tezinin doğruluğu arasında tereddüde düşmüştük.

Ailenin 1.Yıldönümünde düzenlediği Sempozyum'a hem Türkiye'den hem de ülkemizden ilim adamları katıldı.

Milletler kahramanları sayesinde yaşar. Onlar, Türk tarihinin milletimize armağan ettiği ve Tanrı'nın hediyesi olan kahramanlarımızdandı; ruhları şad, mekânları cennet olsun; diyerek bu vesile ile de onları anmış olduk; Fatihalarımızı gönderip, gezinin diğer safahatını izninizle sonraya bırakalım.

1. Yıldönümünde Salihli'de düzenlenen Hasan ORALTAY Anma Sempozyumu'ndan Türkistan kıyafetli görüntü

(*) Bir yaşına kadar olan tay'a verilen ad.

(**)1936 yılında Doğu Türkistan'da Kaşgar'ın Yarkent ilçesinde doğdu; ilkokula Yarkent'te devam etti. Babası Hoten'de Çinlilere karşı yapılan ayaklanmada doktor olarak görev aldığı için tutuklanıp şehit edilmiştir. 1947 yılında Doğu Türkistan'da kısmen muhtariyet ilân edilince babasının silah arkadaşı olan Mehmet Emin Buğra'nın yardımlarıyla Urumçi'de ortaokula devam etmiştir. 1949 yılı sonunda memleketi istilâya uğrayınca Mehmet Emin Buğranın kafilesıyla birlikte Hindistan'da göç etmiş. Hindistan'da Hintçe. Urduca öğrenmiştir.1955'de Türkiye'ye gelmiş ve Kayseri'nin Develi kazasına iskân edilmiştir. 1957 yılından itibaren Türk Ocağı'nda Osman Turan'ın himayesinde kalarak tahsiline devam etmiştir. Şekür Turan da 11.11.2011'de ebediyete yolcu edilmiştir.

MERHABA TÖRE

Gülhan Gamze MUTLU

Hep dinlemiştim seni yetmişli seksenli dönemlerdeki okuyucularından, okumakta kısmet oldu şükürler olsun... Sanki hepsi sözleşmiş gibi “Bizi ülkücü yapan o dergidir” diye başladı söze. Hepsi birden geçmişe daldılar sonra biri bozdu sessizliği; “Okul kantininde sohbet edecek bir yüz arayacağımız zamanlarda hep masa üstünde duran kitaplara bakardık” dedi, seni ilk o kantin masasında görmüş, gözleri doldu, yutkundu ama daha konuşmadı... yarım kalmış hayatların dilinden dökülemeyen cümlelerde tanıdım seni sonra o yaşanmışlık adına yaşanamayan duygularla aldım elime ilk sayını, daha saniyeler olmuştu sana dokunali kapağını bile açmadım ama üzerinde Emine Işınsu’yun resmini görünce sadece Dursun Önkuzu geldi aklıma düğüm düğümdü boğazım... Canım acıyordu ama muthuydum yıllar öncesinde bana bu davayı öğretenlere davayı öğreten Töre yeniden nesillere adanmıştı... Rabbim Türk’ü ayırmasın Töre’sinden... Hem sana olan duygularımı hem İstanbul’a olan duygularımı paylaşmak istedim Töre. Otağında barındırdığın her kaleme sonsuz saygı ve sevgilerimle...

“2010 Avrupa Kültür Başkenti” olan İstanbul’a...

Bir varmış, bir yokmuşla başlardı her masal.
Tekbirlerle başlayan bir senin masalını ey İstanbul....
Okunmazdı bu başlangıçta yok oluşun esamesi...
Sonsuzluğa açılan kapı sendin...
Dedim ya sen başka, masalın başka,
Belki kara yazılmıştı yazın en başta...
Surların o mukaddes sancağa,
Semaların ezan sesine hasretti.
Beklenen gün geldi... İşte Fatih.... İşte yâreni... İşte vuslat vakti....
Kılıç İslam’ın olunca, surlarında secde etti...

Bir avuç toprak değildin ki sen İstanbul.
Üflenmişti ruhuna sonsuz bir nur...
Boynu bükük kalmış bir vasiyettin,
Tekbirlerle mana buldun...

Anlamaz seni, sana doğmayan canlar...
Anlamaz yüreği seccadesiz Ayasofya için yanmayanlar
Seni, Şehidinin mabedini namus bilen yürekler,
Yedi tepenin feryadına kulak verenler, anlar...

Ey koca şehir
Ben... Ben seni can bildim, canım bildim
Canıma canan bildim
Her nefesimin şükrü seni bildim
Ölüm gelse senden, şahadetim seni bildim

Sende gördüm şahlanan bir nesli
Ve yine sende gördüm benliğini unutan gençliği.
Ey İstanbul bilir misin ne zordur seni bu halde görmek
Hem de hep sen gibi olmayı isterken, görmek
Gel birleştirelim kaderimizi yazın yazım olsun
Ben bu yoldan dönersem dünya bana dar olsun
İstanbul aldım-kabul ettim artık namusumsun
Ben bu yoldan dönersem namus bana ar olsun.
Bak dinle İstanbul...
Yeni bir masal anlatıyorlar, nesline
Bir varmış... bir yokmuş... diye

KKTC ve ANAYASASI BİR OYUNCAK MI?

•
Emete Gözügüzelli CİVAN

Hugo Groitus'un “bireysel insan hakları” temelinde ortaya koyduğu teorisinin arka planında yatan ahlakilik kavramı şüphesiz uluslararası hukuk kapsamında evrensel temel hakların da kökenini oluşturmaktadır. Nitekim İnsan nasıl yaşamalı? suali sorulduğunda bunun en aydınlatıcı şekli, üzerinde yaşadığı ve vatandaşı olduğu Devletin Anayasa'sında sarıh bir şekilde ihdas edilmiştir. Bu çalışmada sizlere KKTC Anayasasının hukuksal anlamda eksikliklerini değil, bu anayasanın ve KKTC Devletinin bir politik koz olarak yeniden şekillenip şekillenemeyeceğini özetle ortaya koymaya çalışacağım.

KKTC Devleti 15 Kasım 1983 tarihinde ilan edildi. 5 Mayıs, 1985 tarihinde Halkoylamasına sunulup kabul edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası, Halkoylaması sonuçları ile birlikte, bu Anayasa'nın 164. maddesi uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Halkoylamasına katılım oranı %78.35'tir. Evet oyu %78.35, hayır oyları ise %29.82 olarak açıklanmıştır.

KKTC Anayasası'nın giriş bölümünde yer alan “ileride federasyona dönüşebilir” düşüncesi aslında ilan edilen Devletin ne koşullarda yeni bir dönüşüme uğrayabileceğini göstermektedir. Bu politika kendi kaderini tayin ilkesinden hareketle ilan edilen KKTC Devletinin varlığını ve egemenliğini Rumlar ile eşit statüde paylaşma noktasında yeniden dönüşüme uğratabileceği düşüncesinden kaynaklanmış olduğu öne sürülebilir. Ancak yine de, KKTC Devleti ilan edildiği süreçten günümüze değin hiçbir şekilde TANINMA politikası Türk Dış politikası tarafından güdülmemesi oldukça belirtilmesi gereken bir husustur.

Özellikle de Annan planı döneminde “Turkish Cypriot State” atfı ve tanımlanması Türkçe karşılığında “Kıbrıs Türk Devleti” olarak lanse edilse de uluslar arası hukukta federasyon oluşumlarında tanımlanan “state” kavramı esasen Devlet değil, bir “eyalet”

anlamında kullanıldığı yapılan propagandalar çerçevesinde görmezden gelinmiştir.

2012 senesi içerisinde devam eden Kıbrıs anlaşmazlığına çözüm bulma görüşmeleri altında Rumların “tek egemenlik” mantığı ile Kıbrıs Türkleri ile egemenlik paylaşımına gitmeme arzuları süreci yeniden tıkayacağı kaçınılmaz bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada **Türk tarafının B planı çerçevesinde KKTC Devletinin adını ve anayasasını değiştireceğini deklere** ederek , dünyadan ve özellikle de İslam Ülkelerinden **TANINMA** talep edeceğini beyan etmesi oldukça talihsiz bir durumdur. Zira KKTC adı Tanınma önünde bir engel teşkil etmemektedir. KKTC Devletinin adı bir egemenlik ve yönetim şekli olarak da bir Cumhuriyeti temsil etmektedir. KKTC adını değiştirmek, “biz federasyona açığız, Annan planı döneminde öngörülen tanımlama çerçevesinde adımızı bile değiştik” denilerek , özellikle de son zamanlarda adadan asker çekileceği yönünde ortaya konan bir takım haberlerle kamuoyuna “askeri bile çekeceğiz, çünkü biz Devletiz” öngörüsüne kapılarak yayımlar yapılması üzücüdür.

KKTC Anayasasının değiştirilemeyecek maddeleri arasında yer alan **9. Maddede** hiçbir şekilde **Anayasa'nın değiştirilemeyecek kurallarını kapsayan hükümler** mevcuttur. Bu kapsamda KKTC Devletinin adı da bu kurallar içerisinde. O halde “KKTC adı değiştirilecek Kıbrıs Türk Devleti olacak , Anayasası yeniden oluşturulacak” demek hem var olan Anayasaya hem de KKTC Devletinin kendi egemen varlığına başkaları istiyor diye hançer sokmaktan öte bir durum olmamaktadır.

Özellikle de BM Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu 541 ve 550 sayılı kararla KKTC ilanına koyduğu tepki Emekli Büyükelçi Tugay Uluçelik'in ifade ettiği üzere “kuzey Kıbrıs'ta münhasıran KKTC isimli bir Devlet kurulmasına yönelik değildir. 541 sayılı kararın birinci giriş paragrafında **“Kıbrıs Türk**

makamlarının kuzey Kıbrıs'ta bir bağımsız Devlet yaratmak iddiasıyla 15 Kasım 1983 tarihinde yayınladıkları deklarasyonu kaygıyla karşılayarak” bu “deklarasyonun” 1960 Antlaşmalarıyla “bağdaşmadığı” öne sürdüğü” ifadesi dikkate alındığında durumun bugünkü şekli ile var olan politik vahametimizi daha da açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. O halde 1960 Anlaşmaları ile bağdaşmayan nedir?

1960 Antlaşması çerçevesinde Zürih ve Londra Antlaşmaları çerçevesinde oluşturulan yeni anayasa modeli oldukça **katı bir anayasayı** öngörmektedir. Katı anayasa olması anayasanın kolayca değiştirilemeyeceğidir. Keza **KKTC Anayasası da katı bir anayasa olarak tanımlanmaktadır**. Zira Anayasanın değiştirilmesi Meclisin 3/2 oy çokluğu ve referandum sonucu ile mümkündür. Bu noktada siyasi bir koz olarak KKTC'nin varlığının masaya yatırılarak , uluslar arası toplumdan tanınma çağrısı istenecek denmesi tamamı ile göz boyamadan öte bir durum sağlamayacaktır.

Mamafih, KKTC'nin İslam Konferansı Örgütünde hiçbir şekilde KKTC olarak resmi anlamda anılmadığı bilinmektedir. KKTC hiçbir İKÖ belgesinde kendi ismi ile yer almamıştır. Hatırlanacak olursa, İKÖ ülkeleri 2004 yılında aldıkları bir kararda KKTC'nin İKÖ toplantılarına “**BMGS'nin kapsamlı çözüm plânında öngörülen isimle katılmağa devam etmesi**” kararlaştırılmıştır. Bu karar kamuoyunda “KKTC'nin Annan planında öngörülen Kıbrıs Türk Devleti adı ile İKÖ toplantılarında gözlemci statüsünde kabul edildi” şeklinde kamuoyuna duyurulmuştur. Bu kapsamda İKÖ kararları, KKTC için ne derece TANINMA içerisinde ilişkilendirilebilir? Özellikle de İKÖ'nün BM Güvenlik Konseyi'ne atıf yaparak hareket etmesi, ve İKÖ ülkelerinin BM üyesi oldukları dikkate alındığında bu ülkelerin KKTC'yi tanıma veya Kıbrıs Türk Devletini tanıyacıkları anlamına geldiği hangi mantıkla değerlendirilmiştir?

Uluslar arası sistem içerisinde BM'nin global yönetim rolünde olması ve buna üye devletlerin BM Güvenlik Konseyi ülkeleri çerçevesinde politika yürüttükleri dikkate alındığında hiçbir şekilde KKTC tanınması yönünde adım atmayacakları görülmektedir. En azından bugüne kadar gelen süreçte aldıkları kararlar bu şekildedir. Açıkça KKTC'yi destekler bir tutum sergilenmemiştir.

Öte yandan KKTC'nin Türkiye tarafından tanınmış

olması uluslararası sistemde bir gerçekliktir. Her ne kadar Türkiye ile olan ilişkilerde KKTC'nin tanınması şeklinde bir dış politika bugüne kadar öngörülmemesi düşündürücüdür. Ancak bu durum, Türk Dış politikasının 1990 sonrasında Kıbrıs meselesini **araçsallaştırmasından** kaynaklanmaktadır. 2000'li yıllardan sonra ise **Kıbrıs federal bir çözümle nasıl çözülür?** yaklaşımı vukuu bulmuştur. Nitekim, bugün tanınma politikasına geçileceği sadece Rumlara ve diğer unsurlara verilmek istenen bir gözdağıdır. İlaveten, Uluslar arası sistem içerisinde Kıbrıs meselesinin BMGK ve kararlarına bağlılığından ötürü şu an için bunu aksine bir politika söz konusu değildir.

Özetlemek gerekirse, KKTC Devletinin ve Anayasası'nın uluslar arası toplum KKTC'yi tanımayan diye değiştirilmeye gidilmesi sadece tanınma ümidi verilmek istenen Kıbrıs Türk halkının gözünü boyamaktan öteye geçmeyecektir. **Sorun KKTC'nin ismi değil, adadaki Türk egemen varlığının mevcudiyetidir**. Bu noktadan hareketle isim değişirse tanınırız mantığını öne sürenler Kıbrıs Türkü'nün sahip olduğu Devletini bir oyuncak gibi sağdan sola atması hiçbir Devlet mantığı oturan ülkede gerçekleşmez.

KKTC'de en büyük sıkıntı olan KKTC Devletinin kurumsal bir mantıkla çalışır hale gelmesidir. Bunun için siyasiler çaba harcamalıdır. Kendi evimizi nasıl düzeltiriz ona bakmalıdırlar. Ne üzücüdür ki **KKTC Devleti kurumsal bir devlet yapısından oldukça uzaktır**. Bu da siyasallaşan devletin tüm birimlerinin giden gelen partiler çerçevesinde durmadan şekillenmesine yol açmaktadır. Bunun sonucunda da halk mağdur olmaktadır. Çünkü ne düzenli bir Devlet sistemi ne de işleyişi mevcuttur. Hukuksal anlamda yapılandırılması gereken pek çok konu mevcuttur. Reform gerekiyorsa önce evimizi temizleyelim, düzenleyelim, daha sonra dışarıya karşı kendimizi savunalım denilmelidir. Kıbrıs meselesinin çözümünde TANINMA politikası hakim olacaksa bunu sonuna kadar sürdürmeye bakılmalıdır. Yoksa BM, AB veya diğer unsurlar bunu hoş karşılamayacak diyerek iki gün Tanınma üçüncü gün federasyon denilirse KKTC hep başkalarının elinde sağdan sola savrulup yok olmaya mahkum olacaktır.

Sonuç olarak yürütülen politikalarda ahlaklılık olmazsa, ne insan hakkımız ne toplumsal varlığımız ve egemenliğimiz ne de güvenliğimiz olacaktır...

ELİF ZİKİRİ

•

âl-i rıza

Yorgunum bin yıldır, yolum çıkmazda
Sen ol yüreğimin çıkmazı Elif!
Seni benim gibi seven çıkmaz da
Hep olmazsa bana, gül bazı Elif!

Elif! Hû!

Yüzün kıblem olsun, mihrabım ayan
Abdestim terinden, ruhu boyayan
Senin ayinine, senle başlayan
Koynunda bitirsem namazı Elif!

Elif! Hû!

Dudağından alsam bütün tadları
Taşlara kazısam Elif adları
Silerim tarihten bütün yadları
Bırakmam taşlarda hiç yazı Elif!

Elif! Hû!

Sana gönül koydum, soldu güllerim
Senden yana bitmez, bu emellerim
Yoksun ya yanımda, üşür ellerim
Biter mi sensizlik ayazı Elif!

Elif! Hû!

Sana yanar yürek, her sızı da sen
Sensin her kitapta; her yazıda sen
Türkülerin ritmi, her sözü de sen
Susar mı kalbimin avazı Elif!

Elif! Hû!

ÖLÜME UYANIŞ

•
Ülkü GÜVEN

Ve sensizlik...

Yanıklarımı yıkıyorum tuzlu suyla. Canımı acıtıyor bu Eylül korkusu. Karamsarlığı ve işkenceyi süsleyen kelimeleri silmek için lügatlardan, amansız savaşlar veriyorum ezeli yalnızlığımda. Ben siliyorum, ayak izlerim yazıyor. Ben ağlıyorum duvarlar şahitlik yapıyor.

Kün fe Yekun dileklere “amin” diyen dillerin hasretiyle tutuşurken Selenga, İstanbul, seri katillerini salıyor aşıkların üstüne. Sokaklar dilsiz, bulutlar dilsiz, gök dilsiz. Bense dilsizlerin sayıklamalarıyla uyanıyorum her sabah. Uyanır uyanmaz, sabahın alaca karanlığında, sarışın mavi gözlü ve kir pas içindeki sokak çocuklarının yüzünde aydınlık bir ülkenin özlemini süzüyorum yazamadığım şiirler için. İkbâl yolunda gördüğüm ve defterini dürdüğüm ne varsa oluk oluk İstanbul’un ciğerine akıyor. İstanbul beni her seherde asıyor.

Herhangi bir iskeleden beni alan vapur, papazların, rahiplerin, dervişlerin musallasına mıhlıyor fikrimi ve zikrimi. Hz. İsa’nın bedenindeki kırbaç izleri düşüyor aklıma. Ben dediğimi kırbaçlıyorum geceler boyu. Şehadet muhafazasında, inadına zamanların tarihini yazıyorum duvarlara dişimle tırnağımla. Bu yüzden sökülüyor tırnaklarım; bu yüzden kan kaybediyorum. Kör şeytana lanetler olsun ki ben, Turan diyarının bütün köylerine aşığım. İstanbul kadar aşığım. Gördüğünden çok göremediklerine tutsak gönlümün peşinde koşmaktan yorulmadım henüz. Bu yüzden ipimi çekmekten korkmaz elimdeki kalem.

Tutkunu olduğum şehirlerin iç savaş için fırsat kollayan köşe başlarıdır sevdamin barut kokmasına sebep. Ne var ki ilkokul sıralarında Musfata Kemal’in Samsun’a çıkışına kalkan minik işaret parmağıma kerpeteni yakıştırdı otuz yaşım. Bu yüzden erken terk etti beni tabutluğum. Her terk ediş gibi bu da vakitsiz. Yine de soyundan şüpheye düşenlerin gözlerindeki telaşlı halkalara takılı kalıyor taşta tutulan düşlerim. Bu yüzden korkuyorum. Militan olarak ölmekten değil ölememekten korkuyorum....

Sızım sızım sızlayan sol yanımdaki ayak sesleri, ülkülerimi çalmaya çalışırken beynimin ve gönlümün kıvrımlarından, ansızın düşüyorum seher kızılığına. Düş oluyorum sevdiğim ve sevenim için...

Duy beni Ey Güzel Memleketim!

Ölerek yaşatmanın ölümsüzlüğünü yaşıyorum...

Her ölüşümde seni diriltmek için diriliyorum...

GEÇMİŞTEN BUGÜNE KONYA KEÇECİLİĞİ

H. Nurgül BEĞİÇ*

Sanat, bir toplumun maddi ve manevî aynasıdır. Türk sanatının başlangıcı, gelişimi, kaynakları ve devamı, Anadolu öncesinde; Orta Asya Hunları, Göktürkler, Uygurlar, Anadolu'da ise; Selçuklular, Anadolu Beylikleri, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere, tarihi bir süreç içinde incelenir. Türk sanatının oluşumu ve bugüne ulaşması, bir bütünlük ve devamlılık içinde, ülke farklarını aşan bir kuvvetle kendini göstermiştir.

Keçenin hammaddesi deri ürünü hayvansal lif grubunda yer alan yün lifidir (*Başar Ergenekon, 1999:43*). Keçe, doğal yünün ıslak ortamda çeşitli yöntemlerle sıkıştırılmasından oluşturulmuş ve tarihi geçmişi Türk sanatının en erken devirlerine kadar inmektedir. İlk Türk imparatorluğunu kuran Hunlara ait kurganlarda çıkan keçe örnekleri yanı sıra diğer yüz binlerce eser, bize o dönemde yaşamış toplulukların sanat ve kültürleri, gündelik hayatta kullandıkları eşyalar ve bu eşyaların özellikleri hakkında bilgi vermektedir.

Hunlardan başlayarak Orta Asya'daki keçe sanatının gelişmesi incelendiğinde, yapım teknikleri, kullanım alanları, renkler ve bezemeleri açısından çok büyük farklılarla karşılaşmamıştır. Göktürkler ve Uygurlarda da dönem özelliklerine ve bölgenin verdiği imkanlarla keçelerin üretilmeye devam ettirildiği öğrenilmektedir.

Selçuklular XI. yüzyıldan itibaren Maveraiün-nehir'deki ilk yurtlarından Orta doğuya indiklerinde İç Asya'nın geleneklerini de beraberlerinde

taşımışlardır (*Diyarbakirli, 1977:102*). Hiçbir kültür, birden bire var olup, gelişme ve devamlılık göstermez. Selçuklu ve Osmanlılarda hatta bugün bile Anadolu'nun bazı yörelerinde karşımıza çıkan keçeciliğin, temellerinin en erken devirlere dayandığı bilinmektedir.

TÜRKLERDE KEÇECİLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ

Son çeyrek yüzyıl içinde, Türk sanatının erken devirlerine ait keşiflerin yapılması, Türk sanatının kaynakları hakkında daha fazla bilgilere ulaşılmaması sağlamıştır. Bugünkü Moğolistan'dan güney Sibiry'a'nın doğusunu, Altayları'da içine alan topraklar üzerindeki dağların ıssız bölgelerinde ve nehir kıyılarında bulunan, Türklere ait mezarlar ve kurganlardan resim, heykel ve süsleme sanatlarına ait en eski örnekler, gün ışığına çıkartılmıştır (*Diyarbakirli, 1977:3*).

Orta Asya kavimlerini ilk defa bir bayrak altında toplaması bakımından Türk kültür tarihi içinde büyük bir yeri ve önemi olan, Büyük Hun devleti, M.Ö. Birinci Bin'de Kuzey Çin'de görülmüş ve Asya Hunları olarak tanınmıştır. Asya Hunlarına ait bir çok eser, yapılan arkeolojik kazılarla gün yüzüne çıkartılmıştır. Bugün bu eserler, Alma-Ata İlimler Akademisi Müzesi ve Leningrad Hermitage Müzesi'nde sergilenmektedir (*Diyarbakirli, 1977:61-79*).

Orta Asya Türklerine ait Şibe, Katanda, Başadar,

Berel, Esik, Tüekta, Pazırık ve Noin-Ula gibi önemli kurganlardan; eyerler, koşum takımları, eyer altı örtüleri, elbiseler, çorap, başlık gibi giyim türleri yanı sıra günlük hayatta kullanılan bir çok eser gün ışığına çıkartılmıştır (Ögel, 1991:45).

Göçebe Türk toplulukları hem kullandıkları eşyaları hem de süsleyici unsurları tamamıyla yetiştirdikleri hayvanların yünlerinden meydana getirmişlerdir. Yün, kendileri için gerekli olan her şeyi yapmalarına imkan vermiştir. Örneğin; elbise, çadırı örtecek keçe, keçe çorap ve çizme, başlık (börk), çadırın içini döşemede kullanılacak yer yaygıları ve çadırı ilgili diğer örtüler, eyer örtüleri gibi. Ellerin altında kolaylıkla elde ettikleri zengin yün malzemeden fazlasıyla yararlanmışlardır. Esvap ve çeşitli kışlık eşyaların dokunma ameliyesi çadırın içinde yapılırken, yapağı ve yünün boyanması aynı zamanda keçe yapımı sadece sıcak aylarda ve açık havada olurdu. (Diyarbakirli, 1972:47).

En eski Türk boyu olan Hunlarda keçe, nakışlı ve nakışsız olmak üzere meydana getirilmiş, nakışlı keçe örtülere koşma adı verilirdi. Yurdun içinde yer

alan ocağın arkasında, yaşlı erkekler ve misafirler için ayrılmış şeref köşesi bulunur, İç Asya’da bu yere tör (baş köşe) adı da verilir, burası zengin nakışlı keçe örtülerle (koşmalarla) kaplanırdı (Diyarbakirli, 1977: 58).

Konar-göçer hayatın vazgeçilmez bir unsuru olan keçe; çadırların üzerine örtülmek ve kapısını oluşturmak, içlerini döşemek, mezar odasının dört bir tarafını ve şeref kösesini kaplamak, bir kımız tulumunu sarmak, ayrıca giyim-kuşamla ilgili türlerdeki işlevleri yanı sıra daha bir çok alanda kullanımı ile karşımıza çıkmaktadır.

W. Eberhard’ın Çin’in Şimal Komşuları (1996:58-59) isimli eserinde Orta Asya Türkleri için; “göç ederek yaşayan Türkler, avla uğraşırlar, elbiseleri soldan ilikli, saçları kesiktir. Üzeri keçe ile örtülü çadırlarda yaşarlar. Ecdat mabetleri yoktur. Tanrıların tasvirlerini keçeden yontarlar ve deri torba içerisinde muhafaza ederler, bu tasvirler iç yağ ile yağlanır daha sonra sırt üzerine dikilirdi” bilgisini vermiş bu bilgiyi N. Diyarbakirli ise; “Altaylarda töz, tös Moğollarda ongun denilen putlar-fetişler (idoller) gibi tasvirleri altından, ağaçtan ve keçeden yaparlar ve onlara taparlardı” (1977:115-116-117) ifadesi ile desteklemiştir. E.Esin’de bu verilere paralel olarak, İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Târîhi ve İslâma Giriş isimli eserinde; Pazırık devrinden beri Altay’da mevcudiyeti bilinen, bugünkü İç Asya göçebelerinin “tös” (eski Türkçe “töz”:ruh) dediği keçeden yapılmış hayvan ve insan şeklinde büyük kuklalar yaptıklarını ve Kağnılı Türk boylarının kuzey kolları memleketi olan Orkun Vadisi’ndeki Noinula mezarında ele geçen ve Hunlara atfedilen, türlü renkte keçelerin birbirine dikilmesi ile oluşturulan bir torbanın varlığından bahsetmektedir. Keçeden meydana getirilen torbanın ve bunun yanı sıra yine aynı kurganda ele geçen tahtadan bir kurt başı ile birlikte bir direğe takıldığını belirtmiştir. Torba şeklindeki keçeden direğe asılı olan ongunun vücudunu rüzgar şişirince inilti duyulup, canlı imiş gibi bir hal aldığını, kurt gibi görüldüğünü belirtmiştir (Esin, 1978:18-19).

Bu devirlerde renkli keçelerle; kurt, geyik, griffon, ejder ve çeşitli kuşları kapsayan hayvanların (zoo-morf) ve insan figürlerinin (antropomorf) töz-putları yapılmış, bunların da çadır ana direğinin tepesine, sancak ve bayrak sopalarının uçlarına takıldığı anlaşılmıştır (Diyarbakirli, 1977:118-119).

Göktürklerde ise keçe örtüler; kağanların tahta çıkış törenlerinde kullanılmış, kendisine bağlı beyler tarafından bir keçe üzerinde havaya kaldırılması ve daha sonra güneşin döndüğü yönde, dokuz kez otağın etrafında döndürülmesi geleneğinde yer almıştır

(Esin, 1978: 104).

IV. yüzyıldan sonra, atlı göçebe yaşam tarzından, yerleşik düzene geçen Uygurlar Hoço, Bezeklik, Sorçuk ve Turfan şehirlerinde yaşamışlardır. (Gömeç, 1997:80-81).

Turfan'da yapılan kazılarda, Maniheist sanata ait freskler ve ipek üzerine boyanmış resimler gibi bir çok örnek ortaya çıkarılmıştır. Bu resimlerin hemen hemen tamamında kişiler, beyaz veya kırmızı renkli urbarları (elbiseleri) ve Maniheist külahları ile tanınırlar. Türk kavimlerinde yaygın bir şekilde kullanılan keçe şapka ve külahlara Uygurlar döneminde tepelikler ilave edildiği bu fresklerden anlaşılmaktadır. Ayrıca bu fresklerde keçe yaygılara da yer verilmiştir. Ayrıca Hoço'da bulunan bir minyatürde Mani Türklerinin keçe şapka giydiklerini ortaya koymaktadır. Beyaz renkli bu keçe şapkaların formları daha önce bahsedilen külahlardan çok daha farklıdır. Her iki örnekte yer alan beyaz renkli keçe şapkaların, bireylerin sahip oldukları pozisyona göre form aldığı anlaşılmaktadır (Başar Ergenekon, 1999:20,22,23).

Ele geçen keçe eyer örtüleri ve çeşitli örtüler üzerinde genellikle renkli yün iplikler ile yapılmış applike tezeyinata rastlanmıştır. Keçeler üzerine renkli ince derilerle uygulanan applike tekniği, Hun sanatının en önemli özelliklerinden biridir. Bu eserlerde geyik, grifon, sığır, kartal figürlerinin birbirleri ile genellikle mücadele sahneleri konu edilmiştir. Bunların yanı sıra; bitkisel, fantastik figürler ve geometrik motifler de yer almıştır. Gerek zeminde gerekse bezemelerinde yün elyafının natürel rengi yanında kırmızı, yeşil, beyaz ve krem renkli keçelerin de kullanıldığı görülmektedir (Diyarbakirli, 1977:86,88).

Keçe, Orta Asya'ya özgü gelişme göstermiş ve en eski örneklerini ortaya koymuştur. Çinlilerin "keçe diyarı" adını verdikleri bu bölgelerden dokuzuncu yüzyıldan itibaren batıya yönelen Türk boyları, keçe sanatını da birlikte getirmişler, Anadolu ve İran yaylarını içine alarak batıda Balkanlardan Moğolistan'ın doğu sınırlarına kadar binlerce kilometre yayılan bir alanda hala bu sanatın devamını sağlamışlardır (Hellier, 1992: 43).

Anadolu Türk el sanatlarının Asya'dan İran ile Irak'a göç eden büyük Selçuklular ve onlara etki eden, Çin, Hun, Göktürk, Uygur, Gazne, Karahanlı gibi Türk devletlerinin sanatlarından kaynaklanmış; Hitit, Frig, Yunan, Roma, Bizans sanatları gibi Anadolu uygarlıklarından beslenmiştir. Türklerin Anadolu'ya Asya'dan taşıdıkları geleneksel sanatları geçtikleri İslami çevrede gördükleri ile geliştirmişlerdir (Barışta, 1988:1).

Selçuklular döneminde Anadolu'da yerleşik ve göçebe yaşama devam edilmiş, yerleşik Türkler evlerde, göçebe Türkler ise çadırlarda yaşamaya devam etmişlerdir (Köymen, 1971:1). Bu nedenle çadırlar, gerek göçebe yaşamını sürdüren Selçuklu Türklerinin, gerekse ordunun ihtiyaç duyduğu barınma ihtiyacını karşılamaya devam etmiş, böylece Türk kültürü içerisindeki yerini ve önemini korumuştur.

XI. yüzyılda keçe sözü daha çok Batı Türkleri ile Oğuzlar arasında gelişmiş ve yayılmıştır. Doğu Türkleri ile diğer Orta Asya Türkleri, keçe için "keçe" sözünü kullanmaktadırlar. Kaşgarlı Mahmut da keçe sözünden söz açarken "oğuzcadır" demektedir, yine Kaşgarlı Mahmut'un "Divan-ı Lügat it Türk" isimli kitabında "keçe" karşılığı "kıldıs", Kaşgar'da çıkarılan bir tür nakışlı keçe karşılığında "kimeske" denmekte olduğunu yazmıştır (Ögel, 1991).

Selçuklular devrinde giyim kuşamda kullanılan keçelerin başında, börk, çizme, yamçı, kepenek gelmektedir.

Selçuklular devrinde birinci sırayı ipekli kumaştan elbiseler, ikinci sırayı pamuklu kumaşlar alıyordu. Deve tüyü, elbise imalinde üçüncü sıradaydı. Koyun yünü ise, elbise imalinde son sırayı almaktadır. Koyun yünü, dokumadan ziyade keçe haline getiriliyordu. Bu keçeler; çadırdan, çizmeye, kuşaktan börk'e varıncaya kadar muhtelif maksatlar için kullanılıyordu. (Mehmet Altay KÖYMEN 1971)

Osmanlı sanatını Fas, Mısır, İran ve Selçuklu sanatından farklı kılan unsur, kuvvetli bir kişilikte olmasıdır. Fakat Osmanlı sanatı nihayetinde İslam sanatıdır. Bir çok kültürü birleştiren Osmanlılar kendilerine has özellik taşıyan bir sanat meydana getirmişlerdir.

Osmanlı sanatı, sarayın dolayısıyla padişah ve çevresinin himayesindeki sanatçılar tarafından biçimlendirilmiştir. Bütün bu sanatçılar bir merkezden yönetilip maaşlı olarak çalıştırılmaktaydılar. Ehl-i Hiref adı altında toplanan ve çeşitli bölüklerden oluşan ulufeli yani aylıklı bu sanatçılar ve azatçılar saray örgütünün kapıkulu halkındandı. (Filiz ÇAĞMAN 1988)

Osmanlı hükümdarlarından I. Abdülhamit devrinde keçeci esnafı, İstanbul'da müstakil bir sanatkar grubunu teşkil etmekte idiler. Bunlar; aldıkları yün ve yapağı ile Cebehane, Mehterhane, Tophane, Has Ahur, Buzhane ve Tersaneyeye miri fiyat üzerinden keçe imal eder ve mahellerine teslim ederlerdi. Bundan başka 1783 tarihine gelinceye kadar işledikleri bütün keçeleri At pazarında ve Yenibahçe'de kendilerine tahsis edilen birer hamamda pişirmeleri adet ve usuldendi. At pazarında 20, Yenibahçe'de

ise 10 adet keçeci dükkanı bulunmaktaydı. (*Muzaffer ERDOĞAN 1957*)

Cumhuriyet devriyle birlikte küçük El Sanatları Anadolu'nun pek çok kasaba ve illerinde atölye sisteminde devam etmiştir.

Keçecilik daha ziyade Ankara ve İstanbul dışında Anadolu ve Trakya kasabalarında, Konya başta olmak üzere Manisa, Çorum, Diyarbakır, Maraş, Afyon, Uşak, Isparta-Yalvaç, Manisa'ya bağlı Akhisar ve Kula'da, İzmir İline bağlı Ödemiş ve Tire'de, Bursa, Mardin, Urfa ve Kars'ta keçe üretimi yapılmaktaydı.

KONYA'DA KEÇECİLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ

Keçecilik bilindiği üzere Selçuklu Türkleri yolu ile Orta Asya'dan Anadolu'ya gelmiş, önemli merkezlerinden biri Konya olmuş, burada şöhret yapmıştır. Konya'daki Selçuklu Dönemi hamamlarında keçelerin pişirildiği özel bir bölüm bulunduğu gibi, bugün dahi Konya'da ayrı bir keçeciler çarşısı da vardır. Keçecilik Konya'ya özel el sanatı olarak tanınmıştır (*Önder, 1960:2230*)

Konya'da keçecilik Selçuklular devrine kadar uzandığı ve bugün mevcut Selçuklu devri hamamlarının içerisinde keçecilik yapıldığı bilinmektedir. Mevlana Müzesinde Selçuklu dönemine ait keçe külahlar ve keçe seccadeler bulunmaktadır.

Konya, Mevleviliğin doğuş ve yayılış merkezidir. Bir çok farklı özellikleri, adap ve erkan ile diğer tarihten ayrılan ve halka yayılan Mevleviliğin kendine has giyim şekilleri arasında sikke (külâh) vardır. Diğer tarikat mensupları, serpuşlarına "taç" adını

verdiği halde, sikke yalnız Mevlevilere has olmuş bu da daha çok Konya'da yapılmış ve giyilmiştir (*Önder, 1954*).

Konya'da Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'ne ait özellikle kadın ve erkek bölümleri bulunan hamamların orta kısımlarında, keçe pişirme ve döğmeye mahsus bir kısım vardır. 1955 yılında yıkılmış olan Postindüz-Kürkcüler Hamamı, diğer adıyla Türbe Hamamı'nın keçeciler için ayrıca bir kısmı bulunduğu, Konya dış kalesinin Lârende kapısı önüne rastlayan Sahip Ata külliyesi içinde bulunan ve Hamam-ı Sultanî, Sahip Ata Hamamı, Sultan Hamamı, Lârende Kapısı Hamamı, Lârende Hamamı olarak da bilinen bugün ise Şifa Sultan Hamamı olarak isimlendirilen hamamda ayrıca Aziziye Camiinin kible tarafında yer alan Ahmet Efendi Hamamında da keçe döğmeye ve pişirmeye ait bir bölümün olduğu belirtilmektedir (*Konyalı, 1997:1068-1069-1070*). Ahmet Efendi Hamamında yer alan keçe pişirme ve döğmeye ait mekan, bugün harap bir durumdadır.

Konya Etnografya Müzesi'nde onüç adet çeşitli iğne teknikleri ile bezemeli keçe seccade, iki adet bebek kundağı, bir adet keçe nakışlı seccade müze deposunda bulunmaktadır. Seccadelerde motifler, suzeni (zincir iğne), dival işi çeşitlemelerinden düz ve verev sarmalar ile, kundaklarda ise, applike işleme teknikleri uygulanmıştır.

Renk 20. yüzyıla tarihlendirilen seccadelerin zemininde; natürel yünün beyaz rengi, kundaklarda kırmızı ve bordo renkler, çoban çizmelerinde ise, yine natürel yünün beyaz rengi ile renklendirildikleri görülmektedir.

Motifler, işlemeli seccadelerde bitkisel, geometrik ve nesneli bezemelerin seçildiği dikkati çekmektedir.

Genellikle mihraplı kompozisyonlarla yerleştirilen motiflerde mimari öğelerin varlığı da söz konusudur.

Mevlana Müzesi'nde 2 adet iğne teknikleri ile uygulanmış işlemeli keçe seccade ve yaklaşık 30 adet sikke ve Şemsi Tebrizi'ye ait olduğu düşünülen bir adet keçe serpuş bulunmaktadır. A.R. İzzet Koyunoğlu müzesinde iki adet çoban çizmesi bulunmaktadır.

Konya'da 1930'lu yıllarda 90 adet, 1940'lı yıllarda 60 adet keçe atölyesinin faaliyet gösterdiği bu atölyelerde usta, kalfa ve çırakların çalıştığı bilinmektedir. Mahmut Sural'a ait makalede bu sayının 1978 yılında 10 adede düşmüş olduğu belirtilmektedir. 1990-2000 yılları arasında 4 adet atölyenin kaldığı, son dönemde ise geleneksel keçeciliğin sadece Recep Tekkalan ve Memduh Dinek'e ait 2 atölyede faaliyetini sürdürdüğü bilinmektedir.

2010 yılında UNESCO tarafından Somut Olmayan Kültürel Miras projesi ile ödül alan Mehmet Girgiç hem geleneksel hem de modern Keçecilik çalışmaları ile Konya Keçeciliği'ni tüm dünyaya tanıtmıştır.

Akademik alanda ise, Türkiye'de ilk ve tek keçe atölyesi Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları bünyesinde 2009 yılında Öğretim Görevlisi H.Nurgül Begiç tarafından kurularak, öğrenciler hem geleneksel hem de modern uygulamalı keçe çalışmaları yapmaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Arseven, C. Esat (1965). *Keçe. Sanat Ansiklopedisi, II, 1004. İstanbul*
- Başar Ergenekon, Cavidan (1999). *Tepme Keçelerin Tarihi Gelişimi Renk Desen Teknik ve Kullanım Özellikleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.*
- Diyarbakirli, Nejat (1972). *Hun Sanatı. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.*
- Diyarbakirli, Nejat (1977). *Türk Tarihi II.Kitap. Ankara: Yayın Yüksek Kurumu.*
- Eberhard, D.W. (1996). *Çin'in Şimal Komşuları. (Çeviren: Nimet Uluğtuğ). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.*
- Esin, Emel (1978). *İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslâma Giriş (Türk Kültürü El-Kitabı, II, Cild I/b'den Ayır Basım, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.*
- Hellier, Chris (1992). *The Last of The Felt Makers. SkyLife, Mayıs, 42-47.*
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Bezekliik> (Erişim Tarihi: Mart 2009).
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Felt> (Erişim Tarihi: Mart 2009).
- <http://www.hermitagemuseum.org> (Erişim Tarihi: Mart 2009).
- Ögel, Bahaeddin (1991). *Türk Kültür Tarihine Giriş. C.III. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.*
- Süslü, Özden (1989). *Tasvirlerle Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını 35.*
- Şimşek, Selami (2007). *Erzincan Mevlevihânesi Son Postnişini Kemahlı İbrahim Hakkı Efendi'nin Dîvân'ında Mevlânâ ve Mevlevîlikle İlgili Düşünceleri. Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, yıl: 8, sayı: 20, (Mevlânâ'ya Armağan Sayısı).*
- M. Kaya ile kişisel iletişim, 9 Mart 2003). *Görüşmelere Atıf Barışta, H. Örcün (1998). Türk El Sanatları, Ankara.*
- Köymen, M.A. (1971). *Alparslan Zamanı Türk Evi. Selçuklu Araştırmaları Dergisi III.*

YALNIZLIK BÜYÜYEN BİR ŞEHİRDİR İÇİMDE

•
Selma HARNUPÇU

Yalnızlık büyüyen bir şehirdir içimde
Daireler çizen yolların
Başı ve sonu olmayan ortasındayım hep
İç içe geçmiş evler birer mahzen
Aynalarla kaplı duvarlarında odaların
Hüznüm dökülür her mutluluğa
Dalgalarla coşan denizlerin
Uğultusunda sustururum hıçkırıklarımı
Kulak verir bir ses beklerim gaip ten
Duymak isterim
Dalındaki her yaprağın
Titreyişinde hatırladığım yaşamı

Yalnızlık büyüyen bir şehirdir içimde
Üzeri çizilmiş korkuların
Öncesi ve sonrası olmayan hapsindeyim hep
Fırtınalardan bitap düşmüş dünya yorgun
Dokunsan ezilir her emel
Kurur çağlayan, bir bakışına değmemek için
Bulutların gölgesinde uyuyan yaşam
Karanlık koridorlardan bir dehliz ki
Bilinmez nerde doğar nerde batar güneş

GÖZLERİMDEN UÇAN AK KAYIK

•
Aşım CAKIPBEKOV

Bu olayın üzerinden üç yıl geçti...

Zaten köyde sabrederek bir yıl ancak yaşayabilmişim. Ben aslında köyde doğup büyüdüm ama, galiba bu topraklara artık yabancıydım...

Üniversitede okuduğum bölüm de mesleğim de köyde işe yaramıyormuş. Hiçbir iş yapamıyorum, ne öğretmenlik ne de traktör şoförlüğü...

Köy insanı cana yakın olur. “Bilim almış, okumuş adam” deyip bana karşı saygıda kusur etmediler. Fakat bir yıl boyunca el üstünde tutulmayı beklemek de haksızlık olurdu; öyle ya, insanların yaşaması gereken bir hayatı varken, millet işinde gücünde, akşamki yemeğinin peşindeyken hiçbir iş yapmadan gezip tozmak, birilerinin sırtına yük olmak insanın ağrına gidiyor. Boş gezdiğimi görüp aralarında kendilerince bir karar alan köylüler kolhozda muhasebeci olmamı teklif ettiler. Bu teklif bana saygı duymayı bir kenara bırakıp artık acımaya başladıklarını gösteriyordu? Fakat bunu da yapmak istemedim. Zaten bu saatten sonra onların da sabrı tükenmişti. Bense kendimi aciz duruma düşmüş zavallı biri gibi görmeye başlamıştım bile. Koca adam olmuştum; ama ne evim vardı ne de bir ailem... Okumuştum okumasına, fakat boş geziyordum. “Bırak Allah’ını seversen” dedim kendi kendime, “Önde yürüyenlerine kaldırdığı tozda gitsem de ben yine şehirdeki yoluma devam

edeğim”. İşte, yıldızını kaybedip yolunu şaşırın yolcular gibi yeniden şehre gelip yaşamaya başlamamın hikayesi...

Şehir hayatı bambaşka. Vakit kaybetmeden bir iş, bir de başımı sokabileceğim apartman dairesi buldum. Zavallı vücudumu orada burada rezil eden canım, yeniden şehirde yaşamaya başlamaya, hayata yeniden başlamama böyle sebep oldu.

Nedense geçen yıldan beri vücuduma musallat bir hastalık var. Ne yaptıysam bir türlü iyileşemedim. Bir faydası olur diye düşünüyorum. Bu sene bir aylığına Issık-Göl’de tatil yapacağım.

Dün hiç düşünmediğim, hatta hayal bile edemeyeceğim bir olay oldu; daha doğrusu birisiyle karşılaştım. Gölden çıkmış, plajda güneşlenenlerin arasında yürüyordum, birden bire gözlerimin önünde genç bir kız belirdi. Güneşlenerek tenleri bronzlaşan tatilcilerin arasında bembeyaz vücuduyla hemen dikkati çekiyordu. Yanında bir de erkek vardı. “Hımm, hiç de fena parça değilmiş” diye kendi kendime söylenip, alıcı gözlerle genç kızı süzüyordum ki içimden bir ses bir şeylerin ters gittiğini, süzdüğüm yüzün bana bir yerlerden tanıdık olduğunu söylemeye başladı. Yüzümdeki yılışık ifade saniyeler geçtikçe şaşkınlığa dönüyordu... “O mu?.. Nasıl olur?” yanlarından geçip şaşkınlıkla arkamı döndüğümde

kız da kafasını çevirmiş bana bakıyordu. Bir anda göz göze geldik. Yüreğimin titrediğini hissettim. Gözlerinde korkuyla karışık rica ifade eden bir bakış vardı. Yanındaki erkek acele ettirerek :

- Yürüsene canım, güneşe alışkın değilsin, biliyorum tenin yanıyor, birden bire güneşe çıkınca böyle olur hep.” diyor bir yandan da onu elinden tutmuş göle doğru çekiyordu.

Olduğum yerde donmuş, ne yapacağımı bilemez halde göle doğru el ele tutuşmuş giden çiftin arkasından bakakalmıştım. O ise dönüp bir defa daha bakamadı. Bakmak istiyordu. Bakmak istediği bembeyaz belinin kıvrımlarından belli oluyordu.

Çok heyecanlanmış, aptallaşmıştım. Olduğum yerde biraz daha dikilip kaldıktan sonra, kızın uzaktaki silüetinden gözümü alamadan öylece oturdum. Bir gün karşılaşacağımız hiç aklıma gelmemişti; umut bile etmemiştim. Çocukluğumdaki bembeyaz, güzel yüzünü arada bir hayal eder, eski günlere giderdim; ama şimdi karşımda, hemen yanı başımda, iki adımlık mesafede duruyordu.

Erkek arkadaşı, kolundan tutarak suya girmesine yardım etti. Acaba kız da benim hissettiklerimi hissetmiş miydi? Yanındaki erkeğe sezdirmemek için hiçbir şey olmamış gibi gülüyor, suyun içinde oyunlar yapıyordu ama, arada bir başını benim olduğum tarafa doğru çeviriyor, plajda güneşlenen tatilcilerin arasından beni görmeye çalışıyordu. Galiba oturduğum için beni göremiyordu. Konuşmalarını tam duymasam da gülme sesleri kulaklarımdaydı. Arkadaşı onu suyun derinliklerine itiyor, neşeyle şakalaşıyorlardı. Daha doğrusu anlıyordum ki kız, yanındaki gencin herhangi bir şey sezmemesi için hiç renk vermeden olabildiğince eğleniyormuş gibi görünüyor; elleriyle erkek arkadaşına su atıyordu. Ama bazen, yalnız kaldığı zamanlar, aceleyle plajdaki insanların arasına bakıp, gözleriyle beni araması... Demek unutmamış”... Yüreğim titredi birden. Arkadaşını suyun içinde yalnız bırakarak yanıma ne zaman gelecek diye sabırsızlıkla beklemeye başladım. Galiba o da bunu yapmak istemiş fakat plaja beraber geldiği erkeği bırakarak başka bir tanıdığına yanına gitmenin yakışık almayacağını düşünmüştü. Sahilden biraz uzaklaşınca, yanındaki arkadaşının boynuna sarılıp onu suya basarak kahkahayla gülmeye başladı. Artık biraz önceki gibi arada bir kafasını çevirip bakmaz olmuştu sahile. Ne yalan söyleyeyim, kendi kendime gelin güvey oluşumdan dolayı biraz mahcuptum. Belki de hata bendeydi. Onu, benim hissettiklerimi his-

sediyor sanmış, kafamdan geçenleri sanki gerçekmiş gibi hayal etmişim. Acı gerçeği anlayınca kızdım, durgunlaştım birden, eski günlere gitti aklım. Salima!.. gerçekten bu suyun içinde gülen, eğlenen, şakalar yapan genç kız sen misin? Her gördüğü çiçeğe konan beyaz kelebekler gibi tatlı, şirin, küçük neşeli bir kız. Hani altıncı sınıftaydık, aynı sırada beraber otururduk da okuldaki çocuklar, “bunlar birbirini seviyor” diye şaka yapar bizi utandırıyorlardı. Hatırlar mısın en çok da ben kızar, ben utanırdım bu şakaları duyunca. Aramızda, o zamanlar ne olduğunu anlayamadığımız bambaşka bir duygu vardı. Bu duygunun “aşk” olduğunu hiç düşünmemiş, bu kelimeyi ağızımıza bile almamıştık; ama sanki bu duygu, kalbimizi ısıtan, bizi birbirimize yaklaştıran o iksirli duygu... O Salima mısın sen?.. Hani şu durduğu yerde duramayan, bir oraya bir buraya koşan; koca koca gözleri güldüğünde de ağladığında da (Evet evet, ağladığında.. ağladığını bir defa görmüştüm, Hatırlarsın belki, ben, hani şu hislerini kutsal bir hazine gibi görüp kimseye anlatmayan, sana dahi açılmayan kabak kafalı kara bala. “Bunlar birbirlerine aşık” diye bizi ağızlarına dolayan çocukların yaptıkları şaka çok ağızıma gitmişti de, kızgınlığımdan ne yapacağımı şaşırılmış çocukların ağzından kurtulmak için herkesin önünde sana bağırılmış, kaba laflar etmişim. O koca koca gözlerini üzerime dikmiştin, soru sorar gibi bir halin vardı. Sonra ağlamıştın. O halini göreceğime, yer yarılrsa da yedi kat içine girseydim keşke. Hepiniz dağılıp evlerinize gidene kadar, o ıssız yolda kafamı kollarımın arasına alarak tek başıma oturmuştum... Bu olaydan sonra bir daha görüştük mü? Hatırlamıyorum. O günden sonra istememişim seninle karşılaşmayı. Çünkü günahımı boynuma almak, seni görünce özür dilemek zorunda kalmak istememiş belki de buna cesaret edememişim.

Günlerden bir gün, senin yaş günü kutlaman olacaktı hani... Hatırlarsan beni de çağırmıştın. sana ne hediye alacağımı bilememiştim de kara kara düşündüğümü gören annem, iki kamışı bir birine bağlayıp üzerini sarmış, ipekten, kırmızılar içinde oyuncak bir bebek yapmıştı. “Al” demişti, “bunu götür”. Annem seni bilirdi. Birbirimize mektup yazdığımızı, aynı sırada beraber oturduğumuzu, derslere beraber çalıştığımızı... Şimdilerde düşünüyorum da aslında annem aramızda olup biteni, bizim açıktan açığa birbirimize söyleyemediğimiz şeyi sezmişti. Belki de üzülürdü, umutsuz olduğunu bilirdi belki de...

Belki de sana hediye etmemi istediği bebeği onun için yapmıştı. Utanmıştım...

Sonra siz göçtünüz. Göçerken sen bize gelmişsin, ben evde yoktum...

O gün eve geldiğimde “Neden gitmiyorsun, oyuncak bebeği de hala vermemişsin” diye azarlamıştı annem beni.

Sizin göçtüğünüzü duyduğumda ne kadar da korkmuşsun. Sana vermek için sakladığım bebeği aldığım gibi koşturmuş, siz gitmeden bebeği vermek istemişim. Sokağın başına geldiğimde eşyaları taşıyan kamyonet köyden çıkmak üzereydi. Kamyonetin arka tarafında seni ve papanı (şehirde büyüyen çocuklara özenir de babana papa derdin) görmüştüm de, arkanızdan deliler gibi... O Salima mısın sen?..

Kalbim sızladı. Güneş tam tepeye dikilmiş, bütün sıcaklığını hissettirmeye başlamıştı. Erkek arkadaşı beni fark etmiş miydi acaba? Salima’ya yaklaşarak onun yanında yüzmeyi düşündüm, fakat cesaretim yoktu; kararımдан vazgeçtim. Belkide onu erkeğinin önünde zor durumda bırakmak istemedim. Yerimden kalkıp boş bir şemsiyenin gölge-sine oturdum. Bu arada Salima da yanındaki erkeği gölün içinde bırakıp yavaş yavaş sahile doğru.. bana doğru yürümeye başladı. Acaba “Üşüdüm” mü diyordu, tam anlayamadım; erkek arkadaşı ise arkasından “Salima, gölgede otur, hemen güneşe çıkma; tenin yanmasın” diye bağırdı. Salima ona dönüp “Anladım” der gibi başını salladı ve gölün içinden bembeyaz vücudunun üzerindeki su damlaları... periler gibi süzülerek sahile doğru geldi. Nasıl da fark edememişim. Endamı ne kadar da alımlı olmuştu!.. Gözleriyle, sahilde güneşlenenlerin arasında beni arıyor gibiydi. Sahile çıktığında ben de yerimden kalktım. Beni görmüştü; ama bana doğru gelmeye başka bir şemsiyeye doğru yürümeye başladı. Çocukluğunda okulun etrafında veya yolda görse “Hey, beklesene” deyip hemen yanıma gelir, başka kızlardan farklı olarak benimle gevezelik etmeye başlardı. Böyle zamanlarda yüzüne bir şey diyemesem de “Şimdi çocuklar görüp dalga geçmeye başlayacaklar, ne diye yanıma gelir ki bu?” diye kızardım. Ya şimdi, doğrudan bana doğru gelmemesine bir taraftan kızarken, bir taraftan da olgun bir kadına yakışan çekingenliğini anlayışla karşıladım. Şemsiyenin gölgesine oturup dinlenmeye başladı. Heyecandan dilim damağım kurumuş, kalbim hızla çarpmaya başlamıştı. Yerimden kalkıp yanına doğru ürkek adımlarla yaklaşmaya başladım.

Salima, merhaba Salima.

Boğazımda bir şeyler düğümlenmişti sanki. Ne söyleyeceğimi, nereden başlayacağımı bilemeden ayakta kala kaldım. O ise geniş bir havluya sarılmış, dizlerini bükerek yan oturmuştu. Örülmüş saçlarının suyunu bir eliyle sıkıyordu. Sanki benim yaklaştığımı anlamış, o da heyecanlanmıştı. Göğsü hızlı hızlı inip kalkıyordu, yüzünde bir endişe ifadesi görüyordum. İhtiyatlı davranıp da beni tanınamazlıktan gelmedi; sesimi duyar duymaz hemen başını bana doğru çevirip heyecanımı belli etmemeye çalışsa da kızaran yüzüne bambaşka bir güzellik veren gözleriyle bana baktı.

- Sen misin?

Sonra gözlerini hüzünlü bir halde yavaş yavaş dalgalanan mavi sulara dikti. Ben de göle baktım. Erkeği gölde yüzüyordu.

Söze nereden başlayacağımı, ne söyleyeceğimi şaşırılmışım.

- Nasıl yani ?.. dedim, kekeleyerek.

Anladı beni, seneler sonra, karşılaşmak bir yana, unuttuğu eski bir dostla birden bire, öylesine bir yer de, göz göze, bir Issık-Göl gününde... daha dün ayrılmış, dün tanışmış gibi konuşmak... ya da gülen gözlerle sıkı sıkıya sarılıp eski günleri yad etmek... öylece kalakalmıştık, konuşmak, bir şeyler söylemek... ama nutkum tutulmuş, tek kelime edemez olmuştum. Eski günlerde ki arkadaşlığımızı, beraber geçirdiğimiz anıları hatırlayıp anlatmanın hiç gereği yoktu. Kadınlar böyle durumlar da belki de daha rahat, daha olgun oluyorlar. Hatıralarımda iki iri gözlü, sevimli kız karşımda oturuyordu. O da en az benim kadar heyecanlanmış, eski günleri hatırlamıştı; Ama sanki daha yeni tanışmışız gibi “Nerede çalışıyorsun” diye öylesine bir soru sordu.

Ben ona böyle bir soru sorsaydım belki de uygun düşmeyecekti. Fakat, Salima’ya ne darıldım ne de gücendim. Eğer orada bir şey konuşmasaydı belki de tek kelime daha edemeden gidecektim.

Birbirimize böyle anlamsız, kesik kesik sorular sorduk. Yavaş yavaş anlatmaya başladı. Salima evlenmiş, gölde yüzen erkek kocasıymış. Benim kaldığım otelde kalıyorlarmış. İki çocuğu varmış. Şimdilerde Perjevalski şehrinde yaşıyormuş. Perjevalski’de ki enstitüyü bitirmiş. Şehirde olması gerekiyormuş, fakat bir günlüğüne kocasıyla buluşmak için gelmiş.

- Nasıl yani, gidecek misin?

- Yarım.

İçim burkuldu birden. Oradan buradan biraz daha

lafladık. Fakat ikimiz de durgunlaşmış, düşünceli gözlerle gölü izlemeye başlamıştık. Kocasını sahile doğru yüzmeye başladı. Birden bire yerinden kalktı. Bende kalktım. “Kocanı kıskanç mı?” diye dilimin ucuna kadar gelen soruyu sormadım, gerek yoktu. Vedalaşmadık, bir daha görüşmek üzere falan da demedik, kalbimde bir sızıyla oradan sessiz sedasız uzaklaştım.

Akşam yemeğinde tam benim oturduğum masanın karşısında otururken gördüm onları. Kocasını hızlı hızlı konuşuyor, bir şeylerden şikayet ediyordu. Belki de yemeklerin iyi hazırlanmadığından, belki de başka şeylerden... ama Salima dinlemiyordu onu; sanki bambaşka yerlerde, bambaşka alemlerde gibiydi. Bazen kocasının yüzüne anlamsız anlamsız bakıyor, başını sallıyordu; ama başka şeyler düşündüğü belliydi. Yemekten sonra onu göremedim, doğrusunu söylemek gerekirse “Görebilir miyim?” diye ne etrafıma bakındım ne de onu görmek istedim. Belki de kocasının dikkatini çekmek, sinirlenmesine neden olmak istemedim. Fazla oyalanmayarak odama çıkıp yattım.

O gece sabaha kadar uyuyamadım. Türlü türlü şeyler geldi aklıma. Hatıralar yeniden canlandı, kalbimde bir sızı, bir Issık-Göl akşamı, yatakta yatıp kaldım. Nedenise böyle düşünceli olduğum zamanlar da kalbimle beynim iki taraf olur tartışırlar. Hiç sesimi çıkarmadım ne müdahale ettim ne taraf tuttum. Sessizce dinledim onları. “Neden ben bu kadar yaralandım” dedi kalbim sızlanarak. “Nedir bu benim çektiğim, çocukların dilinden, beni ağızlarına dolamalarından kurtulmak için daha çocukken ayrıldım Salima’dan. Oysa belki de çocuklar Salima’ya yaklaşmadıkları için böyle yaparlardı. Ya ben, bir inat uğruna onun kalbini kırdım. Nedir bu; yoksa benim tabiatım mı bozuk.”

- “Sen aslında dangalakısın” dedi beynim hemen.

- “Ne!.. Sen misin bunları söyleyen, senin hiç suçun yok sanki?”

- “İşte, gerçekleri söyleyince nasıl da çark ediyor, kendinle yüzleşmekten kaçırıyorsun. Sen bunun için dangalakısın. Şehir de okudun, şehirde çalıştın. Fakat başkaları gibi hayatla savaşımadım, köye bu yüzden kaçmadın mı?”

- “Tamam, tamam haklısın, ama ben hayattan değil yalalaklıktan, karaktersizlikten kaçtım.”

- “Hadi oradan” dedi beynim, “Rüzgarda uçup gidecek laflar edip nereye varacaksa... Hatırlasana, enstitüyü ne düşüncelerle bitirmiştir, ne hayaller

kurmuştun. Bu dünyayı kurtaracak tek can sendin ya, unuttun mu yoksa? Hani cahilliği yok edecek, kötülüklerle savaşıacaktın. Ne oldu sonra?.. İyi düşün iyi; baktın ki yalakalar, karaktersizler gittikleri her yer de şanlı, her yerde itibarlı... Sense ne onlar gibi olabildin, ne de onların gölgesinde yaşayabildin; zoru görünce de “Hayatta ki yerimi köyde bulacağım.” diye anlamsız bir bahane uydurup kendi kendini kandırarak köye kaçtın, doğru değil mi?”

- Fakat... doğru söylüyorsun, ama maddiyat, sen bunu anlamıyorsun. Ben bu dünyaya sadece karnımı doyurup keyfime bakmaya gelmedim...

Beynim, kalbimin sözünü yarıda kesmişti.

- Geç bu beylik lafları. Sen kaçtın mı kaçmadın mı? Onu söyle” dedi.

- Hayır kaçmadım. Ben karaktersizlerden öğrendim. Beynim, adet olduğu üzere her zaman ki gibi sözleri çarpıtıyordu.

- Oo. Zavallım, hâlâ kendi kendini kandırıp avunuyor musun? Eğer söyleyemiyorsan ben söyleyeyim. O öğrendiğin yalakalar maksadına ermek için insanları kullandılar; ne gerekiyorsa yaptılar; akıllarına gelen her çareye başvurdular. Kazanan onlar oldu. Böylelerine güçlü derler. Ya sen, güçlülerle, gücü bu şekilde elde edenlerle boğuşmadın, onlarla savaşımadın, hani şu cahilliği silecek, kötülüklerle savaşıacak olan sen... Beceremedin, yenildin. Hayır, hayır savaşıp yenileninde bir değeri vardır, sen savaşımadın bile, korkak tavşanlar gibi kaçtın.

Kalbim sızlıyordu...

- Ya sonra, ne buldun köyde, ne yaptın? “Koca bir hiç.” Ne sanmıştın? Köye gittiğinde refah içinde, kaygıdan uzak bir hayatla karşılaşacaktın değil mi? Adam sen de, ne gördün ya, koç kafasının üzerine pislemişti. İşte sen o kurumuş koç kafası oldun. Bütün her şeye rağmen avcılarının yüzyıllardır yürüdükleri yolları bir kenara bırakıp göklerden kendi kendine yeni bir yol bulmaya çalıştın. Ya sonra, sonra ne oldu!

- Hayır, hayır, sen çarpıtıyorsun. dedi kalbim. Mücadele edememiş, güçsüz olmuş olabilirim; ama kendince yeni bir yol aramanın kötü bir tarafı yok.

- İyi tarafı da neresindeymiş? O yalçın dağların arasında tek başına kalıp ölmek mi?

- O da bir ihtimal. Belki de ölürsün, fakat yeni bir yol bulmaya çalışmak da kendine göre mücadeledir. Eğer biri ölürse bir ikincisi diğerinin yarım bıraktığı işi tamamlar.

- Beynim kendini tutamadı: “Sonra da ölümle başa kaldığında köpekten bile medet umacak kadar yerlere düşer desene...”

“Haddini bil, beynim olsan da bu kadarına aklın yetmez senin. Senin düşündüğün Kadıralımın mücadelesi mücadele değil, onun tek derdi midesiydi, anladın mı midesi.”

- Fakat o güçlü, sen kendin söyledin. Hatırlıyor musun? Ya havaalanından hiddetlenerek döndüğün gün...

“Onun gücü kirli”

- Tamam, kirli olsun. O yalçın kayalarda gördüğün savatçıya dağ koyununu avlayarak getiren alıcı kuşları hatırlıyor musun? Onların gücüne ne diyeceksin?

- Ben alıcı kuşların ululuğuna, adilliğine imrenmiştim...

Bu muydu adillikleri? Senin avlayacağın dağ koyununu alıp gitmediler mi?

- Senin Kadıralım kurtlara benziyor, sürüye girdi mi yiyeceğini de yemeyeceğini de kırıp geçiriyor. Ya bürküt? Sadece kendine yetecek kadarını alıyor. Yağma etmiyor. Sen de söyler misin farkını?

- Sonra senin gibileri Salima’sından ayrılıp kuru hayalleri ile ortada öylece kala kalıyor, de de gülelim bari, dedi beynim.

Kalbim kendini tutamayarak güldü.

- Sen adam olmazsın, beyin”

- Hadi oradan zavallı kalp. Hissediyorsun ama hatırlamıyorsun, hafızan yok... Neyse geç oldu, sana laf anlatılamayacağı bir kere daha anlaşıldı. Bildiğin gibi yap.

Kalbim kendini tam manasıyla ifade edememenin verdiği acıyla somurtarak uykuya daldı. Beynim ise kalbimin arkasından bakıp kurnaz kurnaz gülerken gözünü bile kırpmadan öylece durdu.

Bu ikisinin arasındaki tartışmadan bir şey çıkmayacağına ben de ikna oldum ve artık yapacak bir iş olmadığından uykuya daldım.

Ertesi gün Salima gitti. Kocasını otobüs terminaline kadar onu yolcu etti. Ne yapacağımı şaşırdım. Şöyle oturup da onunla rahatça konuşamayacağımdan, en azından vedalaşamayacağımdan korktum. Salima ve kocası terminale doğru giderken ben de arkalarına düşüp onlarla beraber terminale gittim. Salima benim arkalarından geldiğimi gördü. Fakat hiçbir şey olmamış gibi davranıp kocasına sır vermedi. Bense yakından takip ederek kocasının dikkatini çekmek, kafasını karıştırmak istemedim. Terminal, insan kaynıyordu.

Salima otobüse bindi. Birden ne yapacağımı

şaşıarak telaşlandım. Otobüse insanlar biniyor, bir yandan da aceleci birisine benzeyen kocası Salima’ya son direktiflerini veriyor, galiba eve varınca ne yapması gerektiğini söylüyordu. Otobüs yavaş yavaş hareket etmeye başladı. Sabredemedim, o an bir karar vermeliydim. Otobüsün kapısı kapanmadan aceleyle merdivenlere kendimi attım. Ayaktakileri aralayarak Salima’nın oturduğu yere doğru giderken kocası beni gördü; fakat bir mana verememiş olmalıydı ki aldırmadı.

Otobüs artık yola çıkmış, hızını arttırmış bense kalabalığın içinde sıkışıp kalmış, neredeyse ayaklarım yerden kesilmişti... Biraz daha yol gittikten sonra insanları ite kalka Salima’nın yanına kadar yaklaşabilmişim nihayet. - Acaba otobüs terminalden çıkarken Salima beni mi hatırladı, son bir defa daha görebilir miyim diye gözleri ile kalabalığın içinde beni mi aradı bilemiyorum, dalgın gözlerle pencereden dışarıya bakıyordu. Belki de kocasına söylemeyi unuttuğu bir şey vardı! Pencereden bakan silüetini incelerken kendi kendime “Beni arıyordu” dedim. Rahatladım birden. Oturduğu koltuğun yanına elimi koyduğumda birden bire benden tarafa baktı ve sevincini hiç de saklamak istemeyen bir yüz ifadesiyle gülerken “Ben de seni, veda bile etmeden terminalde kaldın sanmıştım...” dedi.

“Veda bile etmeden” diyen kız, aynı sırayı paylaştığım koca gözlerinden ışık saçan, açık yürekli Salima’ydı. Fakat eski Salima’ya, şimdiki genç kadın Salima’nın azarlayan yüz ifadesinin de katıldığını sezer gibi oldum.

- Bir defa vedalaşmadım da ne oldu? On beş yıl seni göremedim... Artık bu defa seninle helalleşmezsem bir daha ne zaman görürüm Allah bilir.

Salima o günleri hatırladı. Hüzünlendi gözleri birden; gülümseyen yüzü durgunlaştı ve düşünceli bir şekilde önüne bakmaya başladı.

Sonra, “Kendinin...” dedi, belli belirsiz bir hüzünle. Dünkü konuşmamızda nasıl olduğunu anlayamadığım karşılıklı bir saygı vardı aramızda... Yüzünün bu halini görünce kalbim birden coşkuyla çarpmaya başladı; ona sınımsız sarılmak, öpmek istedim. Fakat diğer yolcuların yanında yapamazdım...

Kucaklaşıp öpmek... içimde bu dünyada Salima’dan başka kendime yakın olarak gördüğüm başka birisi yokmuş gibi sıcak duygular, sevgi selleri birikiyordu. Fakat çok önceleri, çocukluk günlerimizde, el ele tutuşup yollarda dolaştığımız günlerde, Salima’nın yüzüne bakıp bir defa dahi olsun sıcak bir kelime söylemiş miydim? Hatırlamıyordum, galiba

ona üzülyordum!..

Terminalden uzaklaşmıştık.

- Peki, sen nereye gidiyorsun? dedi.

- Bilmiyorum dedim, sadece seninle rahat rahat oturup konuşmak istemişim.

- Konuşup ne yapacağız. Birbirimizi gördük, hasret giderdik ya, başka konuşacak neyimiz var ki! Ya da... ya da bir şeylerin değişeceğini mi sanıyorsun? Çocukluk günleri bitti, o günlere istesek de dönmeyiz artık.

Bunları söylerken hüzünle önüne bakıyordu.

Aslında doğruydum. Eski günlere istesek de dönmeydik; ama içimde bir şeyler kopmuş gibi bir sızı vardı.

Anlıyorum... bari öylesine oturup konuşsak...

Salima bana yüzünü çevirdi, düşünür gibi yanaklarında beliren tatlı gamzeden sonra, yavaşça ever der gibi başını salladı.

- Burada insek, bir sonraki otobüsle gidersin.

“Olmaz” dedi, “Boş yere kendi kendimizi zor duruma düşürmenin gereği yok”.

Ne yapacağımı bilemeden duruyordum. Salima bana hem yakın hem de çok uzaktaymış gibi geliyordu. Orada kalmak istemedim, nereye kadar gideceğimi de bilmiyordum.

Epey yol gittik, bir köyü de geçtikten sonra yol için verilen parayı yeniden ödedim. Otobüsteki yolcuların yarısı yollarda inmiş, Salima'nın yanındaki yer de boşalmıştı. Yanına oturduğumda vücudu vücuduma değmiş uzun zamandır üstü örtülmüş, közü gitmiş olan gönlümdeki ateş de alevlenmişti. O zaman Salima'yı ta yüreğimin derinliklerinden gelen gerçek bir sevgi ile özlediğimi anladım, artık ayrılmak eskisinden de zor olacaktı.

Salima'nın gideceği yolu hemen hemen yarılamaştık. Otobüs büyük bir nahiyede durdu. Yolculardan kimisi indi; yola devam edecek olan kimileri ise on beş dakikalık moladan yararlanıp öğle yemeğinin derdine düştü. Salima ve bense yol kenarındaki bir bahçeye girip ağaçların gölgesinde biraz yürüyüp temiz hava aldık.

Artık daha fazla gidemezdim, yeniden dönmem gerekiyordu. Biraz önce hissettiğim duyguyu yine hissediyor Salima'yı kendime hem çok yakın hem de çok uzaktaymış gibi görüyordum. Nedense bu duyguyu hiç hissetmemeliymişim gibi geliyordu. Huzursuzdum. Çocukluğumuzda aramızda geçenleri, eski anıları yeniden hatırlayıp biraz daha konuştuk. Hayallerimizi paylaştık, adreslerimizi birbirimize verdik. On beş dakika ne çabuk geçmişti. Oto-

büsten duyulan korna sesi ile onunla geçirdiğim güzel dakikaların biteceğini anladım. Salima'yı bir kez daha kaybetmek istemiyordum. Ne yapacağımı şaşırılmış bir halde “Kalsana” dedim.

Güldü Salima.

Hiç değişmemişsin...

Elini uzattı. Onu kavrayıp kucaklamak için kendime çektim.

Dur-dedi. Bırak her şey olduğu gibi kalsın.

Bunu söylemişti; ama o güzelim gözlerinden iki damla yaş yanaklarından yavaş yavaş süzülüyordu. Israr etmedim, fakat tüylerim diken diken olmuş, bahçeden çıkana kadar yanında zor yürümüşüm. Bahçenin çıkışında vedalaştık. Otobüse kadar yolcu etmemi istemedi. Doğruydum aslında, her şey açıkça belli olmuştu. Bu saatten sonra kuru kuruya aşıkçılık oynamanın gereği yoktu.

İşte böyle Salima gitti. Bense yalnız kalmıştım. Etrafımda bir çok insan vardı; ama içimde, uçsuz bucaksız bir bozkırda nereye gideceğini bilemeyenler gibi bir buruklukla yapayalnızdım.

O gün kaldığım otele geç vakitte döndüm. Moralim bozulmuş adetim olduğu üzere tek başıma oturup içmişim. Önceden yalnız başına içki içenlere şaşırdım. Oysaki oluyormuş. Otele döndüğümde gece saat 11 civarlarıydı. Dağlardan sert bir rüzgar esiyor, gök yüzünde biriken yağmur bulutları arasından arada bir çakan şimşegın ışığı belirliyordu. Göle kadar gidip biraz hava almak istedim.

Sahildeki otlar dalgaların içinde alev alev yanar gibi görünüyor, gölün yüzeyi zifiri karanlığa bulanmış, birazdan kopacak olan fırtınanın haberini veriyordu. Dağlardan esen rüzgarın tesiriyle gittikçe güçlenen dalgalar şiddetle kayalara çarpmaya başlamıştı. Gölün kenarına yaklaştığımda dalgaların arasında salınan beyaz bir kayık gördüm. Şaşırdım birden. Kayıklar iskeleye bağlanırdı. Nasıl olmuştu, iskele tarafından vuran dalgalardan mı, ya da bağlamayı mı unutmuşlar bilmiyorum... İhtimal kayıkların ihtiyar bekçisi ertesi gün bu kayığın hesabını verecekti. Birden bire aklıma güçlenen rüzgarın tesiriyle dalgaların arasında yönü belirsiz bir şekilde sallanan kayığı tutup iskeledeki yerine bağlamak geldi. Aceleyle üzerimdekileri çıkarmaya başladım. Bu sırada kayık sahilden 20 metre kadar uzaklıktaydı. Artık soğumaya başlayan kumun üzerine elbiselerimi bırakıp kayığa doğru yüzmeye başladığımda mesafe epey açılmıştı. Dalgalar çarptıkça kayık daha da

uzaklaşıyor, bense arkasından var gücümle yüzüyordum. Aslında yüzmeyi pek bilmezdim, ama dalgalar beni de alıp götürüyordu. Dalganın en tepesindeyken kayığı görüyor, sonra yeniden gözden kaybediyordum. Kayık, artık yetişemeyeceğim kadar uzaklıkta, kanadı kırılıp da göle düşen kuşlar gibi çırpınıyordu. Soğuk su vücuduma işlemiş, kendime gelmiştim. Artık ısrar etmenin, daha fazla ilerlemenin gereği yoktu. Nitekim biraz daha yüzecek olursam kayıkla beraber ben de kaybolup gidecektim. Biraz duraladım, arkama dönüp baktığımda şaşkıncu bir şekilde sahilden uzaklaştığımı gördüm. Acele etmem gerekiyordu. İyiden iyiye azgımlaşan dalgalar, zifiri karanlıkta beni de savuruyor, sahilden uzaklara atıyordu. Korkmuştum. Daha bir azimle yüzmeye başladım. Dalgalar karşı yüzmenin zor olduğunu duymuştum; nitekim neredeyse pes edecektim.

Ciğerlerim ağrımaya başlamış, ferim kesilmişti. Biraz dinlenmek için duracak olsam dalgaların beni arka tarafa, gölün içine doğru çekip götürdüğünü hissediyordum. Dağlara da dik yerlerden çıkmadığımı, yamaçları dolaştığımı hatırladım. Gölün üzerinde olabildiğince dalgaları karşıma almadan çapraz olarak sahilde görünen otlara doğru bitkin bir şekilde yüzmeye başladım.

Gölün kenarına soluk soluğa çıkıp da kumların üzerine kendimi attığımda, aklıma gelen ilk şey kayık oldu. Başımı kaldırıp göle baktığımda onun, küçük bir ceviz kabuğu gibi çalkalanarak sahilden uzaklara, karanlık gölün içlerine doğru kaybolup gittiğini gördüm.

Gözlerimin önünden uçup gitmişti.
Bir daha dönmek üzere.

BİZİMDİR

•
Oğuz Ş. DUMAN

Haz bulduk vatanın tasalarında;
Makam istemeyiz, dertler bizimdir.
Baş eğme yok Türk'ün yasalarında,
Zulme karşı duran mertler bizimdir.

Millete adandık döneğ değiliz.
Kolayca bükülür bileğ değiliz.
Bir kapıya bağlı köpeğ değiliz.
Dağlarda aç gezen kurtlar bizimdir.

.....
At bizim, avrat bizim, pusat bizimdir
Yurt bizim, bayrak bizim, devlet bizimdir.

TÜRKLÜĞE HİZMET EDENLER

Oğuz ÇETİNOĞLU - Mehmet Şadi POLAT

CAFER SEYDAHMET KIRIMER

Kırım Türklerinden, politikacı, fikir, siyaset ve devlet adamıdır. 03 Nisan 1960 günü İstanbul'da vefat etti. Mezarı İstanbul'da Feriköy Mezarlığı'ndadır. 1 Eylül 1889'da Kırım'ın Yalta şehri yakınlarında Kızıltaş köyünde doğdu.

İlk tahsilini Kırım'da, orta ve lise tahsilini İstanbul'da gördü. 1911 yılında Paris'te Hukuk Fakültesi'ne başladı. Birinci Dünya Savaşı çıktığında Kırım'a geldi. Kırım'da yakın arkadaşları ile birlikte inkılâpçı, gizli bir teşkilât kurdu.

1917'de Rusya'da İhtilali zamanında Beserabya cephesinde asker olan Cafer Seydahmet Kırimer, 9 Aralık 1917'de Kırım Halk Cumhuriyeti ilan edilince, Numan Çelebi Cihan'ın başlığındaki hükümette Harbiye ve Hariciye Bakanı oldu.

Kırım'ın Bolşevikler tarafından işgal edilmesi üzerine de Kırım Meclis temsilcisi olarak Kiev ve Varşova üzerinden Paris'e geçti. Daha sonra İstanbul'a gelerek Öldüğü güne kadar Kırım'ın bağımsızlığı yolunda çalışmalarına Türkiye'de devam etti.

“Bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi, o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olmasıyla kaimdir” diyen Cafer Seydahmet Kırimer'in yayınlanmış 10 adet eserinden bazıları: Rus İnkılabı: İstanbul-1930, Gaspıralı İsmail Bey: İstanbul-1934,

Mefkûre ve Türkçülük: İstanbul-1965, Nurlu Kabirler: İstanbul-1992, Bazı Hatıralar: İstanbul-1993.

PROF. DR. REMZİ OĞUZ ARIK

Türk Milliyetçiliğinin önde gelen isimlerinden, arkeolog, felsefeci ve siyaset adamı 03 Nisan 1954'de Hakk'a yürüdü. Yolcusu olduğu uçak, Ankara'ya gitmek üzere Adana'dan kalktıktan kısa bir sonra yanarak düşmüştü. Doğumu: Adana'nın Kozan İlçesi'ne bağlı Kabaktepe Köyü, 1899.

Paris'te sanat tarihi ve arkeoloji alanında üniversite eğitimi gördü. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğretim üyesi iken dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in baskıları sonucu istifa etmek mecburiyetinde kaldı. 1950'de Demokrat Parti'den milletvekili oldu. 1952'de ayrılarak Türkiye Köylü Partisi'ni kurdu, Genel Başkanı oldu. Yayınlanmış eserleri: Coğrafyadan Vatana, İdeal ve İdeoloji, Köy Kadını, Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz.

Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık, millî dâvâmıza yalnız romantik heyecanlarla bağlı bir insan değildi. Arkeolog ve tarihçi olduğu için Türk Milleti'nin köklerini bilen, bildiği için şuurla seven, aydınlık zekâlı, müstesnâ bir ilim adamı idi. Kendisini tanıyanlar, Remzi Oğuz Arık'ın, Türk Milliyetçiliği ülkesünün Ziya Gökalp'ten sonra, sayıları gittikçe azalan temel direklerinden biri olduğunu söylerler.

AYIN ŞAHSİYETİ

ALPASLAN TÜRKES

Dünya Türklüğü'nün büyük lideri Alparslan Türkeş, 04 Nisan 1997 tarihinde, 80 yaşında iken Ankara'da vefat etti. Doğumu: Lefkoşa, 25 Kasım 1917.

Türk Milliyetçilerinin Başbuğu Alparslan Türkeş'in büyük dedesi Ârif Ağa, Kayseri'nin Pınarbaşı İlçesinin Yukarı Köşkeri Köyü'nden 1860'da Kıbrıs'a yerleştirilmiştir. Kara Harp Okulu'nu 1938'de, Piyade Atış Okulu'nu 1939'da bitirdi. 1944 yılında imtihanını kazandığı Harp Akademisi'ne girişi, '1944 Irkçılık Turancılık Dâvâsı' adı verilen mahkemede yargılandığı gerekçesiyle engellendi. Bu dâvâdan beraat etti. 1949-1951 yılları arasında Çankırı Atış Okulu'nda öğretmen olarak görev yaptı.

İkinci defa imtihanla girdiği Harp Akademisi'ni bitirerek kurmay subay oldu. 1955-1957 yıllarında Washington'da NATO Daimî Komitesi'nde görev aldı. 1959'da Almanya'da Atom ve Nükleer Okulu'nda ihtisas yaptı. Dönüşünde Kurmay Albay olarak Kara Kuvvetleri Komutanlığı NATO Şubesi Müdürlüğü görevi verildi. Bu görevde iken 27 Mayıs 1960 İhtilali'ni yapan kadro içinde yer aldı ve Millî Birlik Komitesi (M.B.K.) üyesi oldu. İhtilâlden sonra oluşturulan hükümette Başbakanlık Müsteşarı oldu. M.B.K. üyeleri arasında çıkan görüş ayrılığı sebebiyle 13 Kasım 1960'da emekliye sevk edilerek Hindistan Büyükelçiliği'nde danışman olarak görevlendirildi. 23 Şubat 1963'te Türkiye'ye giriş yasağı kaldırıldı. 16 Ağustos 1965'te 1948'de kurulan Millet Partisi'nin devamı olan Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (C.K.M.P.) Genel Başkanlığı'na seçildi.

Parti Programını Dokuz Işık – Ülkücü Yol olarak adlandırılan Milliyetçi-Türkçü görüş doğrultusunda yeniden düzenledi. 1969'da partinin adı; Milliyetçi Hareket Partisi (M.H.P.) olarak değişti. 1965'te Ankara, 1969, 1973 ve 1977'de Adana'dan milletvekili seçildi. 1975-1978 yılları arasında Başbakan yardımcısı olarak hükümette görev yaptı. 12 Eylül 1980 Harekâtı'ndan sonra tevkif edilerek M.H.P. ve Ülkücü Kuruluşlar Dâvâsı'nda yargılandı. 6 Eylül 1987'de, diğer siyasetlerle birlikte, hakkındaki siyaset yasağı, referandum sonucu olarak kaldırılınca, Milliyetçi Çalışma Partisi (M.Ç.P.) Genel Başkanlığı'na seçildi. 4 Ocak 1993'de partinin adı, eski şekline döndürüldü; Milliyetçi Hareket Partisi oldu.

Yayınlanmış kitapları: Dokuz Işık: 1964, 1944 Milliyetçilik Olayı: 1968, Türkiye'nin Meseleleri: 1969, Yeni Ufuklara Doğru: 1972, 27 Mayıs – 13 Kasım – 21 Mayıs ve Gerçekler: 1977, Temel Görüşler: 1977

Alparslan Türkeş, sıradan bir subay, herhangi bir devlet adamı ve alışılmış bir siyasetçi değildi. Türk Milliyetçilerini teşkilatlandırdı. Milliyetçiliği yükselen değer olarak dosta – düşmana kabul ettirdi. Türk ülküsünü gönüllere, Türklük şuurunu fikirlere nakşetti. Türk Milleti'ne büyük hedefler gösteren bir lider oldu. Hayatının her saniyesini, Türk Milleti'ne aydınlık bir gelecek hazırlamak için cömertçe ve tam bir dâvâ adamı gibi değerlendirdi. Türklük aşkı ile dolu kalbi, o aşkla büyüdü büyüdü ve artık bu dünyaya sığmaz oldu. Türklük için yoğun koşuşturmacalarla geçen bir günün gecesinde Hakk'a yürüdü. O'nun yüreğinde Dünya Türklüğü vardı. Dünya Türklerinin kalbine yerleşti. Aziz hâtırası Türkçü gönüllerde yaşıyor. Fikirleri ve ülküsü de daima yaşayacak.

Dünya Türklüğü cenaze merasiminde sevgili Başbuğ'una olan sevgisini, saygısını ve bağlılığını ispatladı. Her geçen gün O'nun haklılığı, O'na olan ihtiyaç, insana yaşama ve çalışma azmi veren bir sızı gibi hissediliyor. Hissedildikçe Türkeş ismi büyüyor, âbideleşiyor.

10 saat süren cenaze töreni boyunca kar yağışı bir an bile durmadı. Gökyüzü sanki Başbuğ'un ardından giden milyonların matemine eşlik ediyor, tekbirlerle gökyüzüne yükselen kararlılık yemininin hararetini serinletmeye çalışıyordu.

İSMAİL GERÇEKSÖZ

Orta Doğu ve Devlet Gazetesi yazarlarından ve bir dönem MHP İstanbul İl Başkanlığı Basın sözcülüğünü de yapan gazeteci-yazar İsmail Gerçekşöz, 04 Nisan 1980 tarihinde İstanbul Acıbadem – Dört Yol semtindeki evinin önünde, komünist Dev – Sol militanları tarafından şehit edildi. Menfur saldırıda Gerçekşöz'ün oğlu İbrahim de yaralandı, sakat kaldı.

NECÂTİ TORUN

Türk Milliyetçiliği ülküsünün önemli dâvâ adamlarındandır. 06 Nisan 1995 tarihinde İstanbul'da vefât etti. Ankara'da toprağa verildi. Doğumu: Artvin'in Ardanuç ilçesi, 1930.

Yüksek tahsilini tamamladıktan sonra memuriyet hayatına İçişleri Bakanlığı'nda başladı. Sonra Sosyal Si-gortalar Kurumu Genel Müdürlüğü'nde devam etti ve oradan emekli oldu.

Necati Torun, görev aldığı bütün gönüllü Türkçü kuruluşlarda 'ülkü neferi' anlayışıyla çalıştı. Türk Kültür Derneğinde, Türk Milliyetçiler Derneğinde, Ankara Türk Ocağı'nda, Türk Ocakları Merkez Heyeti'nde ve başka birçok Türkçü kuruluşta fedakârlıklarının derin izleri vardır.

BOĞAZLIYAN KAYMAKAMI KEMAL BEY

Türklüğün büyük şehidi 10 Nisan 1919'da Bayezid Meydanında idam edildi. Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinde kaymakam iken, Türk Ordusu'nu arkadan vuran Ermeniler hakkında, hükümet mecburî ikamet kararı almıştı. Kemal Bey, bu kararı uyguladı. Mütareke yıllarında Ermeniler'in kışkırtması ile İngilizler, Konya istinaf mahkemesinde yargılanıp beraat eden Kemal Bey'in tekrar mahkemeye çıkartılmasını istediler. Dâmât Ferid Paşa hükümeti, İngilizlere boyun eğerek mahkemeye baskı yaptı. Kürt Mustafa Paşa başkanlığındaki mahkeme idam kararı verdi. Karar infaz edildi. İdam sehpasında Kemal Bey'in son sözleri: 'Ne yaptysam vatanım, milletim için yaptım. Yaşasın vatan!' Oldu. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, şehit kaymakamın: 'Çocuklarımı Türk Milleti'ne emanet ediyorum.' Sözüne uygun olarak eş ve çocuklarına şehit ayrılığı bağladı.

MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK

İstanbul'da 10 Nisan 1950 vefat etti. Doğumu: İstanbul, 12 Ocak 1876. Tophâne Kâtibi Miralay Ali Sırrı Bey'in oğlu olarak İstanbul'da dünyaya geldi. Aile, Çakmakçoğulları olarak anılırdı. Annesi, Varna'lı Müftü Hacı Bekir Efendi'nin kızıdır.

Fevzi Çakmak, Rumelikavağı Mahalle Mektebi'nde, Soğukçeşme Askerî Rüştüyesi'nde ve Kuleli Askerî Lisesi'nde okuduktan sonra, 1893'te Harbiye Mektebi'ni bitirdi. Arapça, Farsça ve fıkıh öğrendi. 1898'de kurmay yüzbaşı olarak orduya katıldı. 1899'da merkezi Kosova vilâyetine bağlı Metroviçe'de bulunan 18. Nizamiye Fırkası Erkân-ı Harp Reislîği'ne tâyin edildi. Balkanlar'da Sırp ve Arnavut çetelerine karşı savaştı. Başarıları sebebiyle erken terfi etti. Kosova Kolordusu Kurmay Başkanlığı'na getirildi. 1911'de Garp Ordusu Kurmay Başkanı idi. 1912 - 1913 yılları arasında Balkan Savaşı'na katıldı.

Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde çarpıştı. 1915'te Anafartalar Grup Komutanı, 1916'da Kafkas Kolordu Komutanı, 1917'de Halep'teki 7. Ordu Komutanı, 24 Aralık 1918'de Genel Kurmay Başkanı

oldu. Bu görevi 14 Mayıs 1919'a kadar devam etti. 3 Şubat 1920'den 8 Nisan 1920'ye kadar Harbiye Nâzırlığı yaptı. 17 Nisan 1920'de Kozan Milletvekili olarak T.B.M.M. üyesi oldu. 3 Mayıs 1920'de tekrar Millî Savunma Bakanlığı'na getirildi. 24 Ocak 1921'de üstlendiği Başbakanlık görevini 9 Temmuz 1922'ye kadar sürdürdü. Başkomutanlık Meydan Savaşı'ndan sonra kendisine Mareşal rütbesi verildi.

Asker milletvekillerinin, iki görevi bir arada yapmalarını engelleyen kanun yürürlüğe girince, 30 Ekim 1924'te, milletvekilliğini bırakıp yalnızca Genel Kurmay Başkanlığı görevini sürdürdü. 23 yıl süren görevinden, 12 Ocak 1944'te yaş haddi sebebiyle emekli oldu. 1946'da, Demokrat Parti (DP) listesinden bağımsız İstanbul Milletvekili seçildi. 12 Temmuz 1948'de DP'den ayrılıp Millet Partisi (MP) kurucuları arasında yer aldı, Partinin fahrî başkanlığına

getirildi.

Yayınlanmış eserleri: Garbî Rumeli ve Balkan Savaşı Hakkında Konferanslar: 1927, Büyük Harp ve Şark Cephesi Hareketleri: 1936, Geniş hacimli bir kitap olabilecek askerî ve siyâsî hâtrâları henüz yayınlanmamıştır.

KENAN ÖNER

17 Nisan 1947'de vefât etti. Millî Eğitim Bakanlığı döneminde Hasan Âli Yücel'in kendisini komünistleri korumakla suçlayan DP'li Kenan Öner aleyhine açtığı davaya başlandı. 2,5 yıl süren dâvâ Kenan Öner'in vefatı üzerine sona erdi.

PROF. DR. EROL GÜNGÖR

Son dönemin önemli ilim adamlarındandır. 24 Nisan 1983 İstanbul'da vefât etti. Doğumu: Kırşehir, 25 Kasım 1938. İlk ve Orta tahsilini Kırşehir'de tamamladı. Ahi Evran Camii imamı olan dedesinin çevresindeki insanlar sebebiyle tarih ve kültür konularına ilgi duydu. Orta Okulda iken eski yazıyı, lisede iken Arapçayı öğrendi. 1956'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. Bu yıllarda dönemin ilim, fikir ve sanat adamlarının toplandığı meclislere katılıyordu. Bu toplantılardan birinde Fethi Gemuhluoğlu ile tanıştı. O'nun sevgi ve takdirini kazandı. Gemuhluoğlu, Güngör'ü Prof. Dr. Mümtaz Turhan'la tanıştırdı. Bu tanışma üzerine Hukuk Fakültesi'nden ayrılarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne geçti. Hem okuyor hem de okuduğu fakültede memur olarak çalışıyordu. Bu arada Fransızca ve İngilizce öğrendi. 1961'de akademik kariyere başladı. 1978'de sosyal psikoloji profesörü oldu. 1982 yılında Selçuk Üniversitesi'ne rektör olarak tâyin edildi. Ebedî âleme intikali, bu görevi sırasında gerçekleşti. İslâm'ı ve milliyetçiliği bir arada ve yeniden değerlendiren çalışmalarıyla dikkat çekmişti. Yayınlanmış eserlerinden bazıları: Türk Kültürü ve Milliyetçilik: 1975, Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik: 1950, İslâm'ın Bu Günkü Meseleleri: 1981, İslâm Tasavvufunun Meseleleri: 1982, Dünden – Bugünden Tarih, Kültür ve Milliyetçilik: 1982, Târihte Türkler: 1988, Sosyal Meseleler ve aydınlar: 1995, Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk: 1995. Ayrıca 7 adet kitap tercüme etmiş, gazete ve dergilerde 500'den fazla makalesi yayınlanmıştır. Eserlerinin hemen hepsi, 10-15 baskıya ulaşmıştır.

HASAN ORALTAY

Doğu Türkistan Kazak Türklerinin lideri Alibek Hâkim'in oğlu yazar Hasan Oraltay, 14 Nisan 2010 tarihinde Almanya'nın Münih şehrinde, 77 yaşında vefat etti. Manisa'nın Salihli İlçesi'nde toprağa verildi.

Doğumu: Doğu Türkistan'da Tarbagatay Bölgesi, 1933

(Hasan Oraltay hakkındaki diğer bilgiler bu sayıda İbrahim Metin'in yazısındadır.)

Dr. SADETTİN BİLGİÇ

Isparta ve İstanbul eski milletvekili, Ulaştırma ve Millî Savunma eski bakanı 'Koca Reis' lakaplı tıp doktoru Saadetin Bilgiç, İstanbul'da 21 Nisan 2012 tarihinde, 92 yaşında vefat etti. Doğumu: Isparta'nın Şarkikaraağaç İlçesi, 1920.

Isparta DP milletvekili Sait Bilgiç ile Türk Ocakları'nda, Kültür Bakanlığı'nda üstün hizmetler ifa eden Prof. Dr. Emin Bilgiç'in kardeşi ve Ispartalı seçkin bir ailenin ferdi idi.

Kendisi de siyasete atılmadan önce Türk Ocakları Müdürlüğü görevi yapmıştır.

RIZA AKDEMİR

Emekli valilerden, şair ve yazar Rıza Akdemir, 12 Nisan 2012 tarihinde Ankara'da 82 yaşında vefat etti. Doğumu: Rize, 1930.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin İdârî Şubesi'nden mezun oldu. Reşadiye, Artova, Sarız, Olur, Niksar kaymakamlıkları, Siirt Valiliği, İçişleri Bakanlığı'nda Özlük İşleri Genel Müdürlüğü, Müsteşar Yardımcılığı, Balıkesir Valiliği yaptı. 1 Ağustos 1995 tarihinde yaş haddinden emekli oldu.

Başta Kültür Bakanlığının ve Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere çeşitli yaynevlerinde basılmış yirmi beş adet kitabı vardır. İLESAM Başkanlığı yaptı.

Daha öğrencilik yıllarında milliyetçiliğin timsali olmuştu. 'Türk Gençliğine Mektuplar' isimli eseri; Ali Fuat Başgil'in 'Gençlerle Başbaşa', Nurettin Topçu'nun 'Büyük Fetih', Nihal Atsız'ın 'Türk Tarihinde Meseleler', Sezai Karakoç'un 'Diriliş Neslinin Amentüsü', 'Remzi Oğuz Arık'ın 'Coğrafyadan Vatana', Osman Yüksel Serdengeçti'nin 'Bu Millet Neden Ağlar' adlı az formalı eserleri gibi gençliğin başucu kitabı idi.

TÖRE DERGİSİ MAYIS 2012 SAYISINDA

DİLAVER CEBECİ'NİN KENDİ SESİNDEN ŞİİRLERİ CD'SİNİ

OKUYUCULARINA ARMAĞAN OLARAK VERECEKTİR....

ERMENİLERİN YAPTIĞI SOYKIRIMIN KURBANİ: BAĞANIS AYRIM

Azerbaycan'ın Gazah ilinin Bağanis Ayrım köyü XX. yüzyılın sonunda dünyanın en büyük faciasını yaşadı - silahlı Ermeni çetelerinin sabık SSCB ordusunun askeri personelinin desteğiyle gerçekleştirdikleri soykırımın kurbanı oldu. 24 Mart 1990 tarihinde köy halkından 7 kişi insanlık dışı işkenceler gördükten sonra canlı canlı yakıldı, 2 kişi ise kurşunlanarak öldürüldü. Canlı canlı ateşe atılarak yakılan insanlardan en yaşlısı 75 yaşındaydı, en küçüğü ise henüz 39 günlük bir bebektir.

Bağanis Ayrım faciası sırasında 17 ev yakıldı, 11 ev yağmalandı. Ermeni haydutlarının gerçekleştirdikleri bu facia gerçek bir katliam, gerçek bir soykırım eylemidir.

“Ermenilerin Yaptığı Soykırımın Kurbanı: Bağanis Ayrım” adlı bu kitapta Ermenilerin Azerbaycan'ın Bağanis Ayrım köyünde gerçekleştirdikleri soykırım eylemi belgeleriyle beraber okurların gözleri önüne serilmiştir.

Günümüzde Azerbaycan'ın Gazah ilinin 7 köyü terörü bir devlet politikasına dönüştürmüş olan Ermenistan Cumhuriyeti'nin işgal i altında bulunuyor. Bağanis Ayrım bu köylerden bir tanesidir.

Köylerin işgali sırasında çok sayıda insan katledildi, yine çok sayıda insan yaralandı ve fiziksel hasar gördü. Ama dünya kamuoyu bu gerçeği de görmek ve duymak istemedi... Uluslararası örgütler ve dünya kamuoyu bu suçların önlenmesi için hiçbir gayret göstermedi. Cezasız kalan suçlar yeni yeni suçlar doğurmaya devam etti.

Ermenistan Silahlı Kuvvetleri, yurtlarından ve evlerinden zorla sürdükları Azerbaycan Türklerinin evlerini yağmaladı, evlerin hatta taşını dahi sökerek götürdü. Evlerin bahçesindeki ağaçlar bile “soykırım” kurbanı oldu Ermeniler tüm ağaçları keserek Ermenistan'a götürdü... Mezarlıklar bile harap hale getirildi... Yeryüzünde cennetten bir köşe misali olan köyün yerinde görenlere ürperti veren bir harabe kaldı...

Bugün Gazah'ın tepelerinden Bağanis Ayrım köyüne bakınca, bu köyün bir vakitler yeryüzünün en güzel mekânlarından bir tanesi olduğuna insanın inanası gelmiyor. Ermenistan Silahlı Kuvvetleri bir köyü daha yeryüzünden sildi. Su köyün adı Bağanis Ayrım. 20 yıldan fazla bir süreden beridir Ermenis-

tan, işgal ettiği bu köyü boşaltmayı reddediyor ve yüzlerce kişinin evlerine dönmesine engel oluyor. Dünya kamuoyu bu gerçeği de görmeğe ve duymaya yanaşmıyor...

Bağanis Ayrım faciası sırasında büyük bir korku, stres ve ıstırap yaşayan Bağanis Ayrım köyü sakinleri çeşitli hastalıklara yakalandılar. Evlerinden sürülen yaşlılar tanık oldukları dehşetlere dayanma gücünü bulamadı ve faciadan kısa bir süre sonra teker teker bu dünyadan gitti...

Bağanis Ayrım köyünün evlerinden sürülen sakinleri her sabah köyelerine dönebilmek ümidiyle uyanıyor, her gece, ertesi gün iyi bir haber almak ümidiyle kapatıyor gözlerini... çoğu bu özlemle göçtü gitti dünyadan. Son istatistik verilere bakılırsa, Bağanis Ayrım köyünün halen Gazah kentinde zorunlu göçmen olarak ikamet eden sakinleri arasında çok az sayıda - yaklaşık olarak 20 kişilik bir yaşlı nüfus kalmıştır. Oysa Bağanis Ayrım faciasına kadar bu köyde yaşları 70'in üzerinde olan insanların sayısı 120 kişiden fazlaydı.

Bağanis Ayrım köyünün insanları yurtlarını tekrar görmek, mezarlıklarında yakınlarını ziyaret edebilmek ümidi ve özlemiyle yaşıyor.

Bağanis Ayrım köyünün insanları her gece rüyalarında Bağanis Ayrım köyünü görüyor, Bağanis Ayrım köyüyle dertleşiyor...

Bağanis Ayrım köyünün insanları Bağanis Ayrım köyünde ölebilmek ümidiyle yaşıyor...

Dünya bu insanları görmek zorunda. Geç de olsa görmek zorunda...

Hazırlayanlar:

Ganira PASHAYEVA

Akif AŞIRLI

Türkçeye Aktaran:

Azad AGAOGLU

Danışman:

Hanlar VELİYEV

(Azerbaycan Cumhuriyet Başsavcısı Yrd. - Azerbaycan Cumhuriyeti Askeri Savcısı)

“Elm ve tahsill”

Baki-2010

SİNEMA...

KARA ALTIN

Arap Baharı'nın "Cemaziyelevvel"ini Anlatan Film

•
Coşkun ÇOKYİĞİT*

Gülün Adı ve Tibet'te Yedi Yıl filmlerinin yönetmeni *Jean Jacques Annaud* bu sefer 20. ve 21. yüzyılın "kritik hammaddesi" petrolü ve Arapları anlatıyor... Hikâye çok tanıdık ama bir an durup "Bu senaryoda neden Osmanlı yok?" dedirtiyor. Çünkü *II. Abdülhamit Han*'a rağmen "Büyük Oyun"u kazanan Batı Emperyalizmi, Lawrence gibi tüm dünyanın tanıdığı simalar vasıtasıyla Arap kabilelerini Selefî bir din anlayışı ve ortak menfaat etrafında birleştirmişti... Çünkü Araplar, petrol için birbirleriyle mevzi muharebeler yaparken asıl "harp", Osmanlı Devleti ile Batı Emperyalizmi arasında cereyan ediyordu. Bu ironik görmezden gelmeyi bir yana koyup filme dönersek bile söylenecek çok şey var. Yer altında gizlenen hazineden habersiz, çorak topraklar için savaşılan iki kabile reisinin kişilikleri ve dünya algıları, reis çocukları arasında yaşanacak aşk, düşmanlık ve cinayetler, "sadağatleri kumlar kadar kaypak Arap kabileleri"nin yâlellileri arasında ustalıklı perdeye yansıtılıyor.

Kara Altın, Hans Ruesch'un "South of the Heart" adlı kitabından uyarılma: Çölde iki rakip kabile savaşı. Zafer kazanan *Hobeika Emiri Nesib*'in (Antonio Banderas) dayattığı şartları, rakibi *Salmaah Sultanı Amar* (Mark Strong) kabul eder. *Nesib*, Sarı Kuşak adı verilen çöl üzerinde hak iddia etmeyecek, buna karşılık Amar, iki oğlunu rehin olarak verecektir. Amar'ın oğulları *Salih* (Akin Gazi) ve *Auda* (Tahar Rahim) iki genç adam olur. Savaşçı Salih, esaretten kaçarak baba evine dönmek istemekte buna karşılık Auda kendini kitaplara ve *Nesib*'in kızı Leyla'ya (Leyla Mecnun hikâyesine gönderme) adanmış görünmektedir...

Hayat çölde binlerce yıl öncesinde olduğu gibi akıp giderken bir zamanlar Avrupa'dan Amerika'ya göçerek Kızılderililerin hayatını sonsuza kadar değiştiren *Beyaz Adam* bu sefer Amerikalı olarak Arabistan çöllerine ayak basar! Beyaz Adam çölün altında milyonlarca varil petrol olduğu bilgisiyle, bir gelenekçi, hayat, insan ve aşkın maddi değerlerle ölçülemeyeceğine inanmış; bir erkeğin başına gelebi-

lecek en iyi şeyin aşk olduğunu fark etmiş ve gerçek anlamda dindar olan *Salmaah Sultanı Amar*'ı ziyaret eder. Arapları sonsuza kadar kirletecek ve değiştirecek olduğuna inandığı petrolden ve kâfir diye nitelediği Batılılardan hazzetmeyen Amar, teklifi geri çevirir... Beyaz adam bunun üzerine rakibi Nesib'i ziyaret eder. Görünüşte İslam'ın tüm şartlarını yerine getiren ama ahlaki özünü hiç anlamamış ve asla anlayamayacak olan Nesib, Batı'dan 100 yıl geri kaldıklarını ve bu mesafeyi kapatmaları gerektiğini de vurgulayarak işbirliği yapar. Çöl petrol kuyularıyla yırtılır, Kara Altın yeryüzüne çıkartılır, Nesib zenginleşmeye, güçlenmeye, silahlanmaya başlar.

Petrol çıkartılan bölge, Amar ve Nesib'in tarafsızlaştırdıkları Sarı Kuşak'tır. Nesib bu yüzden rakibine bir barış heyeti gönderir ancak Amar dini ve ahlaki gerekçelerle reddeder. Oğlu Salih babasına giderken yakalanır ve öldürülür. Nesib, durumu kurtarmak için kızı *Prences Leyla* (Freida Pinto) ile Amar'ın küçük oğlu Auda'yı evlendirir. Onu babasına elçi olarak gönderir. Auda, İslam'ın Asr-ı Saadet'te yaşandığı gibi yaşanmasını ve her yeniliği bidat sayan gelenekten uzakta, her tür bilgiye açık bir kütüphanede yetiştiği için babası Amar ve çevresindeki dünyadan habersiz kabile önderleri ile sert tartışmalara girer. Bu tartışma Batı Uygurlığı

Kabile meşvereti

karşısında yenilen bütün diğer Müslüman devletlerin hemen hemen her hanesinde, okulunda, kütüphanesinde, bürokrasisinde yapılan tartışmaların aynıdır (Arnold Joseph Toynbee'nin Zealot ve Herodian kıskacı). Çağın, "İslam akla büyük önem verir. Bu özellik garbı (batıyı) anlamada kolaylık sağlar. İslam özgür irade dinidir." diyen Cemaleddin Efgani öğrencisi Muhammed Abdu ve "Alalım Garb'ın

ilmini alalım sanatını / Sonra verelim mesaiye son hızını" diyen Mehmet Akif gibi algılayan Auda sonunda babasının güvenini kazanır... Ancak Amar'ın "Petrol kuyuları ve batılı, Sarı Kuşağa yerleştiğinde artık başkalarına dönüşeceğiz" sözlerine rağmen, Araplar için petrolün desteklediği yeni bir gelecek inşa etme savaşına girer.

Jean Jack Annaud, ayrıntılarda çok titiz davranılmış: Film boyunca İslamiyet'in bir kere bile aşağılanmaması, abdest alma, teyemmüm, evlilik ritüeli, bir kadından boşanmasını isteyen babasına hayır diyebileceğinin vurgulanması, ölmek üzere olan pozitivist bir Müslüman'a telkin yoluyla şahadet getirmek gibi çok önemli dini ayrıntıların altını çizmek şart... Bunun yanında *Hobeika Emiri Nesib*'i canlandıran Antonio Banderas ve *Salmaah Sultanı Amar*'ı canlandıran Mark Strong'un pek denenmemiş bu iki karakteri çoğu oyuncuyu kışkıracak kadar iyi oynadıklarını vurgulamalıyım.

Aksiyonu, İslami ve İslam kültürüne, edebiyatına göndermeleri, kum deryasının kavurucu yoksulluğunda kara çarşafklar içinden taze bir tomurcuk gibi çıkan kadınların göz alıcılığını, çöl ve susuzluğun ne demek olduğunu vurgulayan sahneleri ve birkaç finaliyle filmin Türk muhafazakâr seyircilerin hoşuna gideceğini söyleyebilirim...

Rahmetsin, boşa
Akma çocuğum
Yolu yokuşa
Çekme çocuğum

Uyandır dev
Bildir görevi
Gönül, Hak evi
Yıkma çocuğum

İmana, ilme
Sen karşı gelme
Diz kırıp zulme
Çökme çocuğum

Mazlumu gözet
Dosdoğru söz et
Aça el uzat
Bıkma çocuğum

Nefsin yüzünden
Cayma sözünden
Hakk'ın izinden
Çıkma çocuğum

ÖĞÜT

Kenan ÇARBOĞA

